МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

І Всеукраїнська науково-практична конференція

«ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ»

Матеріали конференції

2023 р. м. Київ

УДК 342.1:004]:351(477)(06)

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту захисту інформації (Протокол № 4 від 18.11.2023 р.)

Редакційна колегія:

Петькун С.М.	кандидат філософських наук, доцент, зав. кафедри публічного управління та адміністрування
Ігнатенко О.П.	доктор наук з державного управління, доцент
Кальниш Ю.Г.	доктор наук з державного управління, професор
Малахова Т.М.	доктор наук з державного управління, професор
Пашко Л.А.	доктор наук з державного управління, професор
Балдич Н.І.	кандидат наук з державного управління, доцент
Стороженко Л.Г.	кандидат філологічний наук, доцент
Ярошовець Т.І.	кандидат філософських наук

Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні : матеріали І всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 09 листоп. 2023 р.). Київ : Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, 2023. 204 с.

До збірника ввійшли матеріали учасників І Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні», в яких розглядаються актуальні питання розвитку цифрової держави в умовах соціальних та інформаційних змін сьогодення.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі державного управління та дотичних до неї наук.

УДК 342.1:004]:351(477)(06)

© Автори статей, 2023
© Редакційна колегія, 2023
© Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, 2023

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ

Петькун С.М.	Деякі особливості формування інформаційно-мережевого суспільства	8
Козаков В.М.	Формування інформаційно-цифрової культури як складова підготовки здобувачів вищої освіти	12
Мороз В.В.	Цифровізація управлінських систем територіальних громад як чинник зростання ефективності управління місцевим розвитком	15
Пашко Л.А.	Ціннісний вимір державно-суспільного змісту цифрової держави в Україні	19
Малиновський В.Я.	Особливості цифрової трансформації соціальної сфери в умовах воєнного стану	23
Малахова Т.В.	Розвиток цифрових інструментів та послуг для ветеранів та членів їх родин у межах переходу від військової кар'єри до цивільного життя	28

РОЗДІЛ 1
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Атаманчук Н.І.	Аналіз законодавчих ініціатив щодо удосконалення онлайн комунікації контролюючих органів з платниками податків в умовах цифровізації держави	32
Лозінський О. П. *Присяжна А. В.*	Електронна юстиція та вплив цифровізації на судочинство	37
Коваш Н.Г. *Стороженко Л.Г.*	Електронні послуги: ретроспективний аналіз нормативно-правового забезпечення	39

РОЗДІЛ 2
ҐЕНЕЗА РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ДЛЯ УКРАЇНИ

Дяченко С.А. *Письменна Ю.М.*	Механізми розвитку цифрової держави: Україна та провідний європейський досвід	42
Доробалюк В.О. *Стороженко Л.Г.*	Польський досвід співпраці місцевої влади з громадою	47
Кузьменкова К. С.	Кращі практики зарубіжного досвіду боротьби з фейками та дезінформацією	52
Доротюк В. В. *Лалуєва Н. М.*	Вплив цифровізації на ефективність публічного управління	56
Баула О. В.	Виклики цифровізації глобальної fintech-індустрії	59
Парій Л. В.	Практичні рекомендації міжнародного та вітчизняного досвіду формування цифрових трансформацій в управління бізнесом компаній	63
Собко І.І. *Трінтіна Н. А.*	Розробка програмного забезпечення у сфері комп'ютерної інженерії	67

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВІТЧИЗНЯНОГО ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ ТА ВАРІАНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Стороженко Л.Г.	Цифровізація як ключовий фактор формування нетократичного публічного управління	69
Грошовик Д. Ю. *Самсін І.Л*	Напрями формування цифрової держави в Україні	72
Пизюк Д. Л.	Вплив цифрових технологій на управління організаційною культурою в органах публічної влади	77
Ярошовець Т.І	Конструктивна комунікація та протидія маніпуляційним методам у сфері державного управління	81

РОЗДІЛ 4
ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИТА РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Боярчук К.В. *Стороженко Л.Г.*	Диджиталізація як базовий інструмент формування сучасного публічного управління	84
Радіонов В.С. *Бєльська Т. В.*	До питання про транспарентність у публічному управлінні	86
Домашевська К.О.	Щодо проблеми цифровізації на регіональному рівні: комунікативний аспект	90
Щепанський Е.В *Ільченко А. В.*	Роль інформаційно-комунікаційних технологій в забезпеченні ефективного врядування в Україні на державному та місцевому рівнях	93
Власенко В.О. *Кутишенко К.Р.*	Комунікації з громадськістю в публічному управлінні: специфіка взаємодії	97
Костецька Л.М.	Особливості електронного документообігу в системі державного управління	100
Денисенко Ю.В. *Петькун С.М.*	Електронний документообіг як інструмент публічного управління	104
Кравець Б.Б. *Петькун С.М.*	Документаційне забезпечення як засіб ефективного управління організацією	106
Донда О.Ю. *Стороженко Л.Г.*	«Records management» як складова та функція ефективного управління	108
Кулик О.О. *Стороженко Л.Г.*	Терміносистема документаційного забезпечення управління: вектори впливу	111

РОЗДІЛ 5
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Кальниш Ю.Г.	Аксіологічні проблеми цифрової трансформації публічної політики	114

Ігнатенко О.П.	Інформаційна система управління відходами	119
Балдич Н.І.	Цифровізація як напрям розвитку промислових клайстерів і відновлення української економіки	124
Калінічева Г.І.	Оцифровування архівних документів як пріоритетний напрям цифрової трансформації архівної справи в Україні	127
Ткач Д.В.	Використання цифрових технологій в управлінні міграцією	131
Батюк Л. В.	Цифрова освіта студентів закладів вищої освіти в умовах цифровізації України	136
Ткаченко А.О. *Пахомова Т. І.*	Роль цифрової трансформації у наданні соціальних послуг на рівні міста	139
Нетеса Д. *Дехтярьова І.*	Цифрова трансформація в банківському секторі в умовах війни на прикладі мобільного банку Monobank	142
Пасічник Г.В. *Баран М. П*	Цифрова трансформація у сфері соціального захисту внутрішньо переміщених осіб: досвід департаменту соціальної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації	146
Собко- *Бовкун Ю. С.*	Використання інструментів цифровізації у процесі благоустрою міст у повоєнний період	151
Ульянченко Н.М.	Теоретичні засади реалізації державно-приватного партнерства у системі охорони здоров’я України	153
Галазюк Н. М.	Вплив цифрових технологій на розвиток бізнесу в Україні	156
Стороженко В.І. *Петькун С.М.*	Модернізація адміністративних процесів в органах публічного управління: аспекти цифрової трансформації	160
Шулепа Л.М.	Модернізація кадрової політики у сфері публічного управління: виклики, перспективи	163

РОЗДІЛ 6
ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯВ КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Зелінська О.М.	Трансформація цифрової дипломатії в сучасній зовнішній політиці України	165

РОЗДІЛ 7
БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Дорош В.І.	Юридична відповідальність військовослужбовців в Україні: теоретико-правове забезпечення	169
Хилевич Ю.І.	Взаємодія у сфері забезпечення громадського порядку: публічно-управлінський аспект	173
Рудницький Д.М. *Савков А.П.*	Розвиток органів влади у сфері національної безпеки і оборони: управлінський аспект	178

РОЗДІЛ 8
ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА СУСПІЛЬНОЇ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Шкіль Л.Л.	Інформаційна культура особистості: філософсько-антропологічний аналіз	183
Гордійчук Н.В.	Формування інформаційної культури студентів закладів вищої освіти в умовах диджиталізації освітнього процесу	186
Мялковська Л. М. *Жванія Л.В.* *Войтенко І.В.*	Концепт «Нові медіа» та його становлення в сучасному інформаційному просторі	188
Генелюк С.В. *Войтенко І. Г.*	Інтернет-активізм та його основні форми в умовах становлення	192
Дричик Х.Ю. *Мялковська Л. М.*	Мас-медійні механізми фінкціонування	196
Семенюк І.М. *Жванія Л. В.*	Комп’ютерна комунікація в сучасному інформаційному просторі	199
Єжеєв М.Ф.	Інформаційна культура державного службовця як складова суспільної диджиталізації	203

ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ

Петькун С. М.,
кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікативних технологій, м. Київ

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-МЕРЕЖЕВОГО СУСПІЛЬСВА

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Становлення і розвиток інформаційного суспільства є характерною рисою сучасної епохи. Саме в інформаційному суспільстві активно розвиваються інформаційні і комунікаційні технології, створюються умови для ефективного використання знань в рішенні найважливіших завдань управління суспільством і демократизації суспільного життя. Інформаційна мережа стає основою соціального життя, вона є місцем «вираження культурних форм і суспільної думки».

Розробка концепції «мережевого суспільства» стала новим етапом у розвитку інформаційного суспільства в рамках якої було акцентовано увагу на тому, що, по-перше, розвиток суспільства в майбутньому залежатиме не стільки від фізичних ресурсів, скільки від довіри людей до процесів мобілізації і координації знань та інформації, а по-друге, однією з ключових рис інформаційного суспільства є мережева логіка його базової структури дотримуючись якої організовують основні соціальні функції та процеси. Залученність до тієї чи іншої мережі, а також їхня взаємодія, на думку М. Кастельса, може стати джерелом влади й суспільних змін. [1].

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідження поняття «інформаційне суспільство» пов’язане з іменами відомих дослідників, а саме (А. Турен, Ю. Хабермас, Н. Луман, М. Мак-Люен, Д. Белл, А. Тоффлер, Д. Масуда), проаналізували інформаційне суспільство як сутнісну характеристику постіндустріального суспільства. Вивченням сутності поняття «мережеве суспільство» займалося багато дослідників (О. Бард, Ж. Бодрійяр, Ф. Гваттарі, Ж. Дельоз, М. Кастельс, О. Назарчук та ін.). Українські дослідники (В. Білоусов, Є. Головаха, О. Дзьобань, О. Карпенко, В. Куйбіда, Я. Любивий, В. Лях, М. Михальченко, О. Ожеван, В. Пазенок, В. Пилипчук, К. Райда, О. Рубанець, В. Федорченко та ін.) теж приділяли велику увагу дослідженню феномена інформаційно-мережевого суспільства та особливостям його розбудови в Україні.

Метою наукового дослідження є аналіз особливостей виникнення і функціонування «мережевого суспільства» як фактора забезпечення соціальної безпеки громадянина в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Основні результати дослідження. Й. Масуди описав інформаційний простір як поле, пов'язане мережами інформації та характеризується трьома основними ознаками:

– інформація не має кордонів, як територіальне поле.

– інформація складається з елементів, пов'язаних об'єктивно орієнтованою дією;

– інформація є ієрархічною, міститься та організована тими, хто її використовує та створює.

Й. Масуда, досліджуючи ідею інформаційної добровільної спільноти описав мережевий феномен як «свободу від зв'язків із місцевістю, абсолютно новий тип добровільної спільноти». Фундаментальним зв'язком, який об'єднує людей, буде їх спільна філософія та цілі в повсякденному житті; саме технологічна база комп'ютерних комунікаційних мереж зробить це можливим».[5]

Тому, в умовах сьогодення, соціальна структура суспільства, соціальна безпека громадянина все більше формується на основі мережевого суспільства. Інформатизація та глобалізація визначили народження третього чинника сучасного світу, а саме, встановлення домінанти мережевих відносин.

Поняття «мережеве суспільство» стосовно суспільства в цілому було введене М. Кастельсом, основні характерні риси якого є: зростання ролі інформації в житті суспільства, збільшення частки комп'ютерних комунікацій, створення глобального інформаційного (комунікативного) простору, і відповідно, зміна самої соціальної реальності, в якій всі основні сфери життєдіяльності та соціальної безпеки людини грунтуються на мережевій логіці [1].

Мережевому суспільству властива інноваційна соціальна структура та процеси, спричинені інформацією та комунікаційними технологіями. У мережевих суспільствах базові інститути трансформуються та стають більш гнучкими й такими, що легко змінюються [2, с. 6].

До важливої особливості мережевого суспільства, з-поміж інших, можна віднести індивідуалізацію праці особи, яка залежить від її знань і вмінь, а також децентралізацію робочих місць. Індивідуалізація праці підриває засади колективної згуртованості, захищеність працівників індустріальної сфери, функціонування профспілок. Різка диференціація між самопрограмованою і родовою працею містить у собі серйозні соціальні виклики і загрози для соціальної безпеки [6].

Дійсно, праця, була в попередні епохи – необхідністю. Старі індустріальні технології відтворюють традиційну родову працю, в якій, від неї вимагається лише здатність виконувати певне конкретне завдання. Сьогодні ж праця перетворилася на цінність, а у суспільстві починає превалювати

креативність, повернення до творчої основи. Отже, творчість – замість роботи, праці.

На думку відомого французького вченого М. Маффесолі, суспільство «постмодерної епохи – це середина між архаїзмом і технологічним розвитком, племенами та Інтернетом. Сьогодні 70 відсотків того, чим наповнений простір Інтернету, – це філософські публікації, філософські публіцистичні роздуми, обміни між групами. І це можна коротко згрупувати в такий термін – почуття приналежності. І тут ми можемо спостерігати ілюстрацію того, як з вертикальної моделі суспільство переходить в горизонтальну. І ключові терміни, які визначають сьогоднішній суспільний розвиток, це – співробітництво, обмін, вміння поділитися, взаємозв'язок і взаємодія»[4].

Україна все більше стає відкритим суспільством, де громадяни мають право на повноцінний доступ до інформації, інформаційно-комунікативних технологій – індустрії інформаційних послуг.

В той же час, не можемо не погодитися з думкою дослідників В. Кременя та В. Ткаченко про те, що… «головна причина бід XXI ст. – екстраординарний розрив між технологічною надрозвинутістю і соціальною недорозвинутістю. Нинішня світова економіка, суспільство і культура побудовані на таких інтересах, цінностях, інститутах і системах правління, які в принципі обмежують колективну креативність, привласнюють плоди інформаційних технологій і відхиляють енергію в русло нищівної конфронтації. Як наслідок, існуючі нині альтернативні мережевому суспільству культурні спільноти, які прагнуть підпорядкувати новітні технології потребам і жаданням людини, судячи з усього, приречені на довгий шлях від громад, створених на ідентичності спротиву до висот ідентичностей нових проєктів, заснованих на цінностях цих громад».

«Для того, щоб відбувся перехід від ідентичності спротиву до ідентичності проєкту, має вирости критична маса представників самоорганізованої праці, які й сформують засади нової політики. Її прикметною рисою має стати поєднання інформаційних технологій з гуманітарними цінностями, підпорядкування їх вирішенню проблем, що супроводжують життєдіяльність людей в інформаційну епоху.. [3].

Висновки та перспективи досліджень. Становлення і розвиток інформаційного суспільства є характерною рисою сучасної епохи. Саме в інформаційному суспільстві активно розвиваються інформаційні і комунікаційні технології, створюються умови для ефективного використання знань в рішенні найважливіших завдань управління суспільством і демократизації суспільного життя.

Тому, інформаційно-мережеве суспільство має функціонувати на таких ціннісних засадах (їх перелік не є, і не може бути вичерпним):

– відкритості, прозорості, орієнтованості на громадян;

– запровадження «цифрової» платформи рівня держави/регіону/міста для комплексного управління соціальними програмами, які будуть базуватися на «цифрових» технологіях, світовому досвіді розвитку соціальної сфери, та

керуватися реальними потребами суспільства і гнучко реагувати на зміни в житті країни;

– створення інформаційного ресурсу соціальної сфери, орієнтованого на безпечну, електронну взаємодію громадян з органами соціальної сфери;

– створення взаємодії соціальних служб, відомств, недержавних організацій, постачальників послуг для спільних погоджених дій щодо забезпечення потреб громадян;

– ефективності та результативності. Ефективність та результативність запровадження цифровізації потребам та очікуванням громадськості, суспільним реаліям, чітко ідентифікованим соціальним проблемам та оптимальним шляхам їх розв'язання є суспільно-ціннісним підґрунтям формування соціальної безпеки в цілому.

Активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх широке впровадження у всі сфери людської діяльності дало величезний поштовх формування сервісно-орієнтованої держави.

Список використаних джерел та літератури

1. 1.Castells M. ThePowerofIdentity. WileyBlackwellPublishing, 2010. 538 p.
2. 2.Kollanyi B., Molnar Sz., Szekely L. Social Network sand Network Society. Budapest, Leonardo da Vinci, July 2007.29p.
3. 3.Кремень В, Ткаченко В. Ціннісні орієнтири мережевого суспільства Психологія особистості. 2013. No 1(4).С.19-20.
4. 4.М.Маффесолі.(2021) Погляд, що народ – це дитина, яку потрібно виховувати, повністю себе вичерпав Users/MAC/Desktop/Розділ 3/Мішель Маффесолі, французький соціолог.htm
5. 5.Masuda, Yoneji. The Information Society as Post-Industrial Society. World Future Society. 1979.
6. Співак В. Мережеве суспільство: соціальні аспекти становлення https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_2018-95-96.pdf

Козаков В. М.,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій,
м. Київ

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Культура створення, обміну та споживання інформації стрімко розвивається. Людині потрібно підготуватись до швидкого сприйняття й обробки великих обсягів інформації, активно володіти сучасними засобами і методами її засвоєння. Недостатньо вміти накопичувати інформацію, а необхідно опанувати таку технологію роботи з нею, коли готуються і приймаються рішення на основі колективного знання. Тому, державна політика України активно працює у напрямі у напрямі підготовки нової генерації фахівців, здатних діяти в нестандартних ситуаціях на сучасному ринку праці, й адаптуватися в умовах сьогодення

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Зарубіжні автори (Д. Белшоу, Б. Гірш Г. Крибер та Р. Мартін Л. Манович та ін.), а також вітчизняні науковці (В. Биков, Л.Гаврілова, Д. Галкін, Л. Гриневич, П.Герчанівська, М. Лещенко, П. Матюшко, О. Овчарук, В. Ребрина, Н. Сороко, О. Спірін та ін.) розглядають цифрову культуру в контексті категорій «цифрової грамотності», «цифрової компетентності» та визначають їх структуру та специфічні особливості, пов’язані зі стрімким розвитком сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета дослідження. Проаналізувати сучасне розуміння «цифрової культури» як феномену інформаційного суспільства в процесі підготовки здобувачів вищої освіти.

Основні результати дослідження. За висловом Е. Тоффлера, сучасна епоха є «епохою затвердження інноваційних технологій у сфері виробництва, побуту, громадської організації, політики, спілкування та культури»[3]. Зміна соціокультурної парадигми детермінувала появу феномену цифрової культури.

Цифрова культура – це сформований спосіб і манера поведінки людини, які виникли під впливом трансформації цифрового суспільства та має на увазі підвищення рівня цифрових навичок, грамотності і умінь користуватися сучасними інформаційно- комунікаційними технологіями і програмним забезпеченням.

Гуманітарні науки, які вивчають ті чи інші аспекти розвитку й функціонування цифрової культури, об’єднуються в окрему наукову галузь – «цифрову гуманітаристику» (Digital Humanities) – комплекс цифрових гуманітарних наук, які намагаються інтерпретувати культурний і соціальний вплив основних компонентів інформаційної епохи, використовують нові

технології, шукають відповіді на актуальні культурні, соціальні, історичні питання нової цифрової епохи.

Таким чином, постає потреба формування здатності здобувачів вищої освіти, майбутніх управлінців до систематичного застосування інформаційних технологій, адже цифрові компетентності дозволяють бути успішним у професійній діяльності, яка здійснюється в інформаційному просторі, усвідомлено використовувати інформацію, оперативно ухвалювати рішення.

Потрібно визнати, що рівень розвитку цифрової культури українського суспільства є недостатнім, наголошується в Аналітичній записці, підготовленій науковцями Національного інституту стратегічних досліджень, Якщо подивитися на соціальну стратифікацію України та на рівень «комп'ютеризації», «інформатизації» регіональних шкіл, закладів культури та освіти, стає очевидним, що в нашій країні у соціальному та інтелектуальному плані співіснують як «модерні», так і «постмодерні» сегменти, поняття й цінності індустріальної і постіндустріальної (постінформаційної) доби. Схожу картину в Україні демонструє й «інфраструктурна нерівність», особливо в освітніх закладах. Наприклад, матеріально-технічна база українських шкіл нагально потребує зміцнення й оновлення. Інтеграція всієї країни до глобальних цифрових інфомагістралей – це довгострокове завдання, яке має низку складних рівнів: управлінських, адміністративних, правових, регіональних, освітніх, приватних, ментальних. [2]

Швидкими темпами відбувається процес формування як віртуальних спільнот і віртуальних соціальних груп, формування молодіжного простору, яке в межах своєї національної мови виробили власний сленг, власні поняття, абревіатури, а також способи мислення і навіть відповідну етику та цінності. Це не лише різні мови й світогляди, а й різні форми соціалізації та соціальної поведінки.

Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті ставить головною ціллю української системи освіти, «створення та впровадження цифрових технологій навчання» [7, с. 5], підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Висновки та перспективи досліджень. Розглянемо основні компоненти, які впливають на формування цифрової культура здобувачів вищої освіти. Визначимо найбільш характерні компоненти:

1.Цифрова компетентність, на думку А. Феррарі (A. Ferrari), -- це набір знань, умінь, ставлень включаючи здатності, стратегії, цінності та обізнаність, що необхідні для використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою виконання завдань; вирішення проблем; спілкування; управління інформацією; співробітництва; створення і поширення змісту; та побудови знання ефективно, результативно, відповідно, критично, творчо, самостійно, гнучко, етично, рефлексивно для роботи, відпочинку, спільної діяльності, навчання, спілкування, задоволення споживчих потреб та забезпечення можливостей для реалізації прав [4].

2. Цифрова грамотність – набір знань, умінь та навичок, які необхідні для безпечного та ефективного використання цифрових технологій та ресурсів інтернету.

3.Критичне мислення. У Сингапурі розробку та впровадження програм щодо підвищення рівня цифрової культури традиційно здійснюють бібліотеки вищих навчальних закладів. Так, у 2013 р. Національна рада бібліотек Сингапуру заснувала масштабну загальнонаціональну кампанію для популяризації навичок пошуку та аналізу інформації серед громаськості. В рамках здійснення цієї кампанії було відкрито клуб «S.U.R.E (Source, Understand, Research & Evaluate)». Засновники клубу пояснюють, що ця назва відображає чотири основні кроки роботи з інформацією: пошук (вибір достовірних та надійних інформаційних джерел), інтерпретація (надання переваги фактам, ніж думкам), дослідження (глибокий аналіз інформації для формування висновків) та оцінка (погляд на інформаційне повідомлення з різних аспектів.

4. Раціональне споживання інформації культура є базовою основою сучасної світової культури, невід'ємною складовою усіх без виключення суспільних процесів, у тому числі й освітніх; явище цифрової культури є знаковим, оскільки вказує на домінуючу форму соціалізації сучасного суспільства –інформаційно-віртуальну.

5. Цифрова комунікація – зв'язок за допомогою цифрових технологій. Існують різні способи зв'язку, наприклад, синхронний зв'язок (зв'язок у реальному масштабі часу, приміром, за допомогою скайпу або відеочату чи технології Bluetooth) та асинхронний зв'язок (неодночасний зв'язок, наприклад, за допомогою електронної пошти, форуму для надсилання повідомлень, СМС-повідомлень) із використанням, наприклад, режимів «один до одного», «один до багатьох» або «багато до багатьох».

6. Розв'язання проблем у цифровому середовищі та навчання впродовж життя.

Список використаних джерел та літератури

1. Національна доктрина розвитку освіти. Освіта України. Київ, 2002. Вип.33. С. 4–6.
2. Питання розвитку цифрової культури українського соціуму. Аналітична запискаhttps://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy
3. rozvitok/pitannya-rozvitku-cifrovoi-kulturi-ukrainskogo-sociumu
4. Toffler A. The Third Wave. New York :Random House Ink., 2015. 560 p.
5. Ferrari A., Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Luxemburg: IPTS-JRC, 2011. [Online]. Available: http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf (in English)

Мороз В.В.,
кандидат наук з державного управління, доцент,
завідувач кафедри публічного управління і проектного
менеджментуНавчально-наукового інституту
менеджменту і психології ДЗВО
«Університет менеджменту освіти», м.Київ

ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ЧИННИК ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМ РОЗВИТКОМ

Успішний розвиток територіальних громад в умовах децентралізації, а також післявоєнного відновлення нашої країни, формування засад сталого розвитку територіальних утворень місцевого рівня, забезпечення високого рівня добробуту значною мірою залежатиме від інтенсифікації процесів цифровізації управлінських систем органів місцевого самоврядування, здатних своєчасно реагувати на потреби жителів громад на основі розбудови інформаційно-комунікаційної інфраструктури самих органів управління.

Результативність реалізації публічної політики у сфері цифровізації територіальних громад залежатиме від багатьох факторів, зокрема від взаємодії та співпраці з громадським сектором, який з одного боку, виступає замовником позитивних перетворень в громадах, а з іншого – може виступати й провідником таких змін в рамках численних ініціатив, що підтримуються міжнародними донорами та грантодавцями.

З метою створення сприятливих умов для інтенсифікації процесів цифровізації на загальнодержавному рівні держава, в особі Міністерства цифрової трансформації застосовує систему відповідних стимулів, спрямованих на впровадження цифрових систем управління, розвиток цифрових навичок, підготовку місцевих та регіональних цифрових лідерів.

Правовою основою для реалізації політики цифровізації в України став Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», яким було встановлено основні умови для створення сприятливих економічних умов для розвитку інформаційного суспільства, що означало поступовий перехід від індустріальної економіки до економіки знань, розвиток інформаційної інфраструктури, забезпечення загального доступу до телекомунікаційних послуг та інформаційних ресурсів, створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів тощо. Також Кабінетом Міністрів України було схвалено «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» [2], де наголошується, що цифровізація полягає в насиченні фізичного світу електронно-цифровими засобами та створенням кіберфізичного простору. Цифровізація визнається механізмом економічного зростання завдяки позитивному впливу технологій на ефективність, результативність, вартість та якість діяльності у різних сферах. Концепція визначила основні принципи

цифровізації України, такі як рівний доступ до послуг, інформації та знань для кожного громадянина, створення переваг у різних сферах життя, підвищення ефективності через використання цифрових технологій, підтримка розвитку інформаційного суспільства та засобів масової інформації, співробітництво на міжнародному рівні для інтеграції України до європейського та світового ринків, стандартизація, безпека та довіра, а також фокусне та комплексне державне управління цифровізацією.

Нині Міністерство цифрової трансформації України впроваджує програми інформатизації на регіональному рівні, а також визначає Індекс цифрової трансформації регіонів України. Індекс є одним з інструментів вимірювання процесів інформатизації та цифровізації у 24 регіонах України, який містить 8 субіндексів, 31 індикатор, 76 показників [1] і дозволяє дослідити спроможність органів влади ухвалювати цифрові рішення, а також визначає рівень цифрової культури серед громадян. В 2024 році планується подібний індекс впровадити з метою оцінки рівня цифровізації територіальних громад, що зумовить необхідність впровадження конкретних проектів цифровізації в громадах та звітування керівництва органів місцевого самоврядування в контексті досягнення бажаних результатів цифровізації. Такі підходи мають на меті створити стимули для обраних чи призначених керівників громад створювати сприятливі умови для реалізації проектів цифровізації, шукати можливості та ресурси для впровадження кращого досвіду цифровізації управлінських систем, які здатні забезпечувати ефективний інформаційно-комунікаційний зв’язок між місцевою владою та жителями громад.

Потрібно зазначити, що в забезпеченні досягнення позитивних результатів в цифровізації територіальних громад значну роль може і повинен відігравати громадський сектор. Потенціал громадського сектору в реалізації проектів цифровізації громад досить великий в Україні. Незважаючи на дуже складний період, пов’язаний з агресією російської федерації проти України громадський сектор України, який представлений численними громадськими організаціями різного профілю, демонструє готовність до реалізації різноманітних проектів цифровізації, розвитку лідерського потенціалу, підготовки місцевих та регіональних цифрових лідерів тощо.

Так, у рамках багатосторонньої ініціативи «Гостомельщина – простори мрій» у жовтні 2023 року розпочато проект щодо впровадження програмного забезпечення «Цифрова система ефективних рішень «Комфортна громада» з мобільним додатком, яка значно покращить цифрову взаємодію жителів громади, яка однією з перших постраждала від навали російських окупантів з місцевою військовою адміністрацією й стане основою для розширення цифрових послуг громадянам у максимально зручний для них спосіб.

Проєкт реалізується Громадською організацією Наукова установа «Цифрова агенція е-Екологія» у рамках ініціативи «Гостомельщина – простори мрій» за організаційної підтримки Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку» Національної академії

наук України та наукового супроводу Кафедри публічного управління та проектного менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту та психології Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України.

Цифрова система ефективних рішень «Комфортна громада» з мобільним застосунком «Комфортна громада» – це сучасний механізм цифрової взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування та уповноваженими органами державної влади.

Основними завданнями системи є [3]:

- для мешканців сільських, селищних та міських громад забезпечення комфортних умов, за допомогою смартфонів чи комп'ютерів, вирішення їхніх соціальних, побутових, безпекових, екологічних та інших нагальних проблем, в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць України;
- для голови та депутатського корпусу місцевої ради ефективний інструмент цифрової взємодії з мешканцями громади та залучення уповноважених органів державної влади до вирішення проблем громадян;
- для уповноважених органів державної влади ефективний канал цифрової комунікації з отримання верифікованої інформації про виникнення проблем та вчинення порушень в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- для центрів прийняття рішень вищої ланки управління (облдержадміністрацій, обласних рад, тощо) забезпечення можливостей для прийняття ефективних управлінських рішень щодо підтримки та розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

За допомогою власних смартфонів чи комп'ютерів, громадяни створюють е-звернення про проблеми, які генеруються системою в офіційні звернення громадян та направляються для опрацювання до відповідного виконкому місцевої ради. Після отримання е-звернення, відповідальна посадова особа виконкому ради приймає відповідне рішення про наявність/відсутність ресурсів / можливостей / повноважень для вирішення проблеми, порушеної у е-зверненні:

- якщо ресурс / можливості / повноваження є, проблема може бути вирішена власними силами відповідного органу місцевого самоврядування;
- якщо ресурс / можливості / повноваження відсутні, е-звернення автоматично направляється до відповідного уповноваженого органу державної влади, для вирішення проблеми по суті.

Система формує відповідну статистику та аналітику для центрів прийняття рішень вищої ланки управління (облдержадміністрацій, обласних рад, тощо), з метою забезпечення можливостей для прийняття ефективних рішень, на основі об'єктивних даних, щодо розвитку відповідних адміністративо-територіальних одиниць. Система і додаток є складовими цифрової інформаційно-комунікаційної інфраструктури ®Technology by e-Ecology, яка будується за принципами цифрової екосистеми і працює як єдине

ціле з іншими веб-ресурсами та цифровими інструментами у різних галузях, наприклад: Інтерактивний реєстр екопроблем України з мобільним додатком EcoinspectorUA, тощо.

Таким чином, комфортна громада – це програмне забезпечення, яке захищено відповідним авторським правом і є повністю унікальною розробкою, що дозволяє запропонувати широкий спектр налаштувань та індивідуалізації для кожного замовника, тобто у системі можна змінювати все, від дизайну до алгоритмів функціонування.

Отже, Україна за останні 5-7 років продемонструвала значні успіхи у сфері цифровізації на загальнонаціональному рівні, забезпечивши розробку та реалізацію різноманітних «Дієвих» інструментів, на черзі поширення процесів цифровізації на рівень територіальних громад, а активна позиція керівників органів місцевого самоврядування та профільних громадських організацій мають стати запорукою впровадження успішних проектів цифровізації управлінських систем, що підвищить ефективність та результативність прийняття управлінських рішень, оскільки вони грунуватимуться на реальних потребах жителів громад.

Список використаних джерел та літератури

1. Індекс цифрової трансформації регіонів України. URL:
1. https://oda.zht.gov.ua/wpcontent/uploads/2023/04/Indeks_tsyfrovoyi_ transformatsiyi_regioniv_Ukrayiny.pdf
2. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text
3. Цифрова система ефективних рішень «Комфортна громада». URL: https://comfortable.community/documents/cc-manual-update-2022.pdf

Пашко Л.А.,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ЦІННІСНИЙ ВИМІР ДЕРЖАВНО-СУСПІЛЬНОГО ЗМІСТУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Публічний характер публічної влади та її функціонування в умовах цифровізації держави обумовлюють їх ціннісний вимір. Без нього така влада і така діяльність неминуче перетворюються на дестабілізуючий фактор функціонування системи публічного управління зокрема та України як демократичної держави в цілому. Саме тому чітке визначення суб'єктами владних повноважень усіх рівнів ціннісних стандартів, формування реальної соціальної солідарності з урахуванням назрілих соціальних очікувань, наявність у них не лише зобов'язань, а й відповідальності перед українським суспільством постає пріоритетом функціонування цифрової держави в умовах повномасштабної російської агресії.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Проблема звернення до окреслення публічних цінностей набуває нині надзвичайної актуальності в усьому світі. Це й не дивно, адже в умовах цифровізації держави публічні цінності набувають значимості основи державно-управлінської діяльності та однієї з визначальних детермінант сучасних суспільних процесів.

Мета наукового дослідження – окреслити ціннісний вимір державно-суспільного змісту цифрової держави в Україні.

Основні результати дослідження. Активна фаза російської війни проти України свідчить про те, що Українська держава не тільки має бути носієм системи цінностей, а й продукувати, тобто конструювати суспільно значимі цінності.

У цьому контексті конструювання публічних цінностей ми розуміємо як процес утворення специфічного набору легітимних, формальних та неформальних соціальних норм і правил як своєрідних функціональних кодів, що формують контекст гідного людського існування, функціонування та взаємодії, становлять основу доброго врядування органів публічної влади усіх рівнів, і як результат – визнаються та підтримуються українським народом.

Науковці слушно, на нашу думку, виділяють три характеристики публічної цінності:

- послуги – публічна цінність, що створюється за рахунок надання якісних послуг, які задовольняють потреби споживачів;
- результати – результати отриманих споживачами якісних послуг;
- довіра – довіра, яка формується із взаємовідносин громадян та публічних установ [1].

У межах публічного управління існує сім вимірів публічних цінностей, зокрема:

- ✓ служіння суспільству в цілому,
- ✓ дотримання правил,
- ✓ соціальні інтереси,
- ✓ збалансованість бюджету,
- ✓ ефективне надання послуг,
- ✓ професіоналізм публічних службовців,
- ✓ сфокусованість на споживача [2].

Поняття публічної цінності не може бути змістовно статичним. Зрозуміло, що воно збагачується, розширюється, уточнюється, віддзеркалюючи у своїх смислових нюансах сутнісні процеси сьогодення.

Ми поділяємо думку М. Мура про доцільність врахування стратегічного трикутника, необхідного для ілюстрації ролі публічних службовців у напрацюванні публічних цінностей [3]. В умовах цифровізації держави для цього необхідно, щоб вони:

по-перше, могли чітко визначити публічну цінність з точки зору суспільної значимості та бажаних результатів після тривалого обговорення з усіма зацікавленими сторонами. Це й зрозуміло, адже якщо публічна цінність визначена недостатньо чітко, процес щодо її створення буде неефективним;

по-друге, могли мобілізувати адекватну підтримку на користь можливих результатів чи формулювання публічної цінності. У протилежному випадку їхня діяльність буде неефективною;

по-третє, могли мобілізувати та розвивати ресурси, здібності й навички, необхідні для конструювання публічних цінностей.

Значимість конструювання публічних цінностей актуалізує проблему формування консенсусної культури, яка, на думку Є.І. Головахи, є культурою суспільства майбутнього. Французький вчений Огюст Конт, вперше запровадивши у науковий обіг поняття «консенсус», обґрунтував його два основних значення, які нині є надзвичайно актуальними:

- ключовий момент соціальної статики й динаміки, оскільки без консенсусу неможливе розуміння елементів системи
- суспільного розвитку. При цьому важливо пам’ятати, що рух передбачає узгодженість;
- суб’єктивне узгодження, тобто форма соціальної солідарності, яка

особливими умовами позв’язує задіяні зацікавлені сторони у єдиний колективний соціальний організм.

Зрозуміло, що консенсусна культура має зовсім іншу природу. Це пояснюється тим, що, по-перше, її основною вимогою є недопущення нанесення шкоди будь-якій стороні взаємодії; по-друге, вона постає альтернативою компромісній культурі, за якої компроміс, як правило, вигідний лише сильнішій стороні, що має з нього максимум користі тільки для себе.

Консенсусна культура вимагає відповідного рівня розвитку суспільних процесів, розробки дієвих транзитивних технологій ухвалення консенсусних рішень. Саме тому варто офіційно вести мову про обов'язковість консенсусної взаємодії суб'єктів владних повноважень, залучених до взаємовідносин на будь-якому ієрархічному рівні функціонування органів влади.

Це важливо передусім тому, що консенсусна парадигма в сучасних умовах цифровізації держави являє собою спробу використання консенсусу для блокування поглиблення протистояння з метою збереження й посилення значимості в суспільстві системотворчих цінностей – державності, миру, легітимності, стабільності, злагоди, свободи тощо.

Очевидно, що консенсусні моделі взаємодії на будь-якому рівні функціонування органів публічного управління репрезентують такі обов'язкові компоненти, як:

1) консенсус-процес, тобто процес знаходження, пошуку, вироблення, ухвалення рішення, прийнятного для усіх задіяних учасників;

2) консенсус-рішення – спільне рішення як таке;

3) консенсус-метод – метод і засіб забезпечення єдності позицій сторін щодо спірних питань, які гарантують усунення серйозних заперечень й суперечок щодо головних позицій та загальну згоду на шляху до ухвалення спільного рішення.

За умови належної сформованості публічних цінностей консенсус-процес і ухвалений консенсус-результат визнаються цілком успішними. При цьому довіра до виробленої згоди є доволі високою, а виникаючі рефлексії не розгортаються до проблемних масштабів.

Якщо ж вони належно несформовані, а відповідна технологія недостатньо, або й зовсім, не відпрацьована, через певний час після ухвалення консенсус-рішення (апостеріорі) окремі учасники консенсус-процесу, зокрема ті, чиї критичні зауваження не було враховано, і ті, хто утримався від дебатів й вимушено погодився з ухваленим рішенням, почуваються невдоволеними та вкотре одуреними.

Причому необхідно враховувати, що частка невдоволених консенсусною взаємодією учасників може бути досить-таки значною. За певних умов це може набути значимості небезпечної соціально-психологічної проблеми, здатної перекреслити та звести нанівець усі попередні консенсусні домовленості.

С*а*ме органи публічної влади зобов'язані забезпечити ціннісний консенсус у реалізації багатоманітних практик ефективного й результативного функціонування цифрової держави. Це передбачає:

- мобілізацію усіх зацікавлених сторін в період серйозних криз/загроз/війни,
- суттєве підвищення мобілізаційних можливостей соціуму та його ефективність за рахунок
- посилення синергійного ефекту, який виникає при усвідомленні різними соціальними групами спільності інтересів і здійснення на цій основі погоджених та узгоджених дій,

- серйозні обмеження та самообмеження преференцій суб'єктів владних повноважень усіх рівнів,
- посилення відповідальності носіїв публічної влади. При цьому їхні обов'язки мають бути визнані первинними, а права й привілеї мають їм надаватися винятково з метою посилення ефективності/результативності виконання посадових обов'язків,
- рішучу відмову суб'єктів владних повноважень від соціального утриманства, паразитизму і зневаги до солідарних типів поведінки на усіх ієрархічних рівнях,
- світоглядні засади становлення українського суспільства як єдиної нації у політичному, духовному, соціальному, економічному та інших аспектах,
- реалізацію на усіх управлінських рівнях справедливої солідарної держави.

Висновки та перспективи досліджень. Впровадження ціннісного консенсусу як основи оптимізації функціонування цифрової держави має обов'язково знайти відображення у:

- ✓ зміцненні єдності української нації як єдиного суспільного організму, що спільно відповідає на існуючі виклики й загрози,
- ✓ формуванні стійкої публічної влади, відповідальної за всебічний, гармонійний, стабільний розвиток українського суспільства в цілому та кожного українця зокрема,
- ✓ стратегічному розвитку Української держави,
- ✓ конструюванні сучасних публічних цінностей.

Перспективи подальших досліджень можуть стосуватися визначення пріоритетних механізмів, організаційних засад закріплення ціннісного виміру державно-суспільного змісту цифрової держави в Україні. Крім цього, актуальними можуть бути дослідження реалізації консенсусних моделей взаємодії як основи збереження та закріплення прав людини та громадянина в процесі цифровізації державно-суспільного простору.

Список використаних джерел та літератури

1. Kelly G. Creating Public Value: *An analytical Framework for public services reform*. L.: Cabinet Office, 2002. URL: http: // www.cabinetoffice.gov.uk/media/cabinetoffice/strategy/assets/public_value2.pdf.
2. Beck Jorgensen T. Pubic Value Dimensions: *Identifying patterns in what public leaders see as desirable*. 2012. URL: http: //www.akf.dk/psm…/public_value_dimensions.pdf.
3. Moore M.H. Creating Public Value Strategic Management in Government. Harvard University Press, 1995. 450 p.

Малиновський В. Я.,
доктор політичних наук, професор,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Створення цифрової держави останнім часом набуло особливої актуальності, про що свідчать не лише прийняті Урядом документи, а й конкретні дії з втілення амбітної ідеї – зробити найзручнішу державу світу з точки зору взаємодії людини і держави та надання публічних послуг. Про це свідчить економічна візія, визначена в Національній економічній стратегії до 2030 року: «Україна – вільна країна, в якій проживають громадяни з високим рівнем добробуту, та ефективна сервісна цифрова держава…» [2, с. 8]. На досягнення цієї амбітної мети спрямована цифрова трансформація, що охоплює всі суспільно-економічні галузі і сфери, у результаті чого «до 2024 р. планується перевести 100 відсотків адміністративних послуг для громадян та бізнесу в онлайн-режим» [2, с. 29]. У цьому контексті питання діджиталізації соціальної сфери набуло особливої ваги, адже складні проблеми, що накопичилися роками, неможливо вирішити на основі застарілих підходів, без активного впровадження цифрових технологій. Зважаючи на це, наукове забезпечення зазначеного процесу є важливим завданням, що постало перед вітчизняною наукою.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Проблематика запровадження та поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у публічну сферу відображена у багатьох працях. Однак цифровізація соціальної сфери в умовах воєнного стану є порівняно новим напрямом наукових досліджень, а тому потребує ґрунтовного наукового забезпечення. Зважаючи на новизну досліджуваної теми, основними джерелами, на які спирався автор, є законодавчі та нормативно-правові акти.

Метою статті є аналіз інституційних та організаційно-правових аспектів цифрової трансформації соціальної сфери в умовах воєнного стану.

Основні результати дослідження. Соціальна сфера за кількістю інститутів соціального захисту, соціальних програм, отримувачів соціальних допомог і послуг та їх надавачів, соціальними видатками (поступається лише видаткам на оборону) є однією з найбільш масштабних в державі. В сучасних умовах, викликаних російсько-українською війною, цей перелік зростає, адже з’являються нові соціальні послуги, як наприклад, послуга з формування життєстійкості [8, с. 3] та нові категорії їх отримувачів. Зважаючи на це, верифікація, моніторинг та адресність соціальних видатків вимагають запровадження сучасних ІКТ, провідною з яких є цифровізація. Розвиток та підтримка доступних та прозорих, безпечних та не корупційних, найменш затратних, швидких та зручних електронних послуг дає можливість

покращити якість і доступність надання послуг соціального характеру, суттєво зменшити корупційні ризики.

Реальне запровадження ІКТ у практику публічного управління розпочалося у 2016 р. зі схваленням Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні [11]. У 2017 р. Концепцією розвитку електронного урядування в Україні розвиток е-урядування був визначений одним з першочергових пріоритетів реформування системи державного управління. Цим урядовим документом е-урядування розумілося як форма організації публічного управління, що сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з використанням ІКТ для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Зокрема, у сфері соціального захисту передбачалося: запровадження єдиного державного реєстру соціальної сфери та інтеграція існуючих розрізнених баз даних; запровадження електронного лікарняного; запровадження автоматизації перевірки даних під час призначення адресної допомоги, пільг та інших видів соціальної допомоги; запровадження електронних трудових договорів [10, с. 9-10].

Однак, через технологічні та фінансові проблеми, не все із запланованого було реалізоване. У результаті, існуюча модель адміністрування соціальних програм є складною, вона виявився неспроможною забезпечити адресний підхід до надання послуг соціального характеру та максимальне задоволення потреб громадян, а тому потребує удосконалення механізм здійснення системного моніторингу і контролю за цільовим використанням коштів, передбачених для соціальних виплат, за дотриманням державних стандартів під час надання соціальних послуг. Окрім того, система надання соціальних послуг і соціальної роботи потребує синхронізації з процесом реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні та суттєвих змін, спрямованих насамперед на забезпечення надання соціальних послуг і використання відповідних сервісів на базовому рівні у спроможних територіальних громадах [9].

З метою підвищення прозорості соціальної сфери, її фінансової стабільності та оптимізації адміністративних видатків, забезпечення європейських стандартів функціонування інституцій соціального захисту, надання послуг соціального характеру 28 жовтня 2020 р. Кабінетом Міністрів України була затверджена *Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери* (далі – Стратегія) [13]. Стратегією визначені такі завдання: підвищення ефективності соціального захисту громадян; удосконалення системи управління фінансовими ресурсами соціальної сфери; автоматизація системи управління та контролю в соціальній сфері; технологічний розвиток інформаційних ресурсів соціальної сфери з використанням інноваційних технологій [13].

Одним з ключових інструментів реалізації Стратегії має стати інформаційна система – *Єдина інформаційна система соціальної сфери (далі – ЄІССС)*. ЄІССС є фундаментом для цифровізації соціальних послуг та надає

можливість кожному громадянину, який потребує соціальної підтримки, швидко отримати будь-який вид допомоги в територіальній громаді (ЦНАП) або через електронні сервіси порталу Дія. Це спільний проект Мінсоцполітики та Мінцифри, як розширення та продовження оновленого Проекту «E-SOCIAL», що створений з урахуванням новітніх інформаційних та управлінських технологій, єдиних сучасних стандартів якості обслуговування громадян, з можливістю прийняття ефективних організаційних і структурних рішень. ЄІССС створюється на технологічній базі діючих інформаційних систем і реєстрів соціальної сфери, зокрема Реєстру застрахованих осіб Пенсійного фонду з повною інтеграцією з Єдиним державним веб-порталом електронних послуг «Портал Дія».

За допомогою ЄІССС адмініструються різноманітні види державної соціальної підтримки, зокрема *забезпечується*:

– взаємодія інформаційних ресурсів соціальної сфери та їх інтеграції з іншими державними інформаційними ресурсами, у тому числі державними реєстрами;

– усунення дублювання процесів і функцій інституцій соціального захисту, зокрема шляхом централізації цих процесів і функцій;

– стандартизація та автоматизація звернень громадян у соціальній сфері, їх централізований моніторинг, а також перехід інституцій соціального захисту на електронний документообіг;

– підвищення продуктивності та якості обслуговування у соціальній сфері, можливість надання послуг у цій сфері на умовах аутсорсингу;

– постійний автоматизований моніторинг і контроль усіх фінансових потоків у соціальній сфері;

– надійний захист інформації, насамперед, персональних даних громадян;

– підвищення рівня довіри населення до інституцій соціального захисту [13].

У листопаді 2020 р. – березні 2021 р. у межах реалізації проекту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України» здійснювався експериментальний проект з реалізації функціонування першої черги ЄІССС [4]. Однак подальший план введення в експлуатацію ЄІССС зазначав суттєвої корекції через широкомасштабну збройну агресію рф проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року. У регіонах реалізація дослідно-промислової експлуатації ЄІССС розпочалася у січні 2022 р., однак, у зв'язку із введенням воєнного стану, цей процес був призупинений та відновлений у червні того ж року. З іншого боку, війна інтенсифікувала цю роботу, адже отримання соціальних послуг у умовах воєнного стану для багатьох українців стало критично важливим, найперше для внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та інших вразливих категорій громадян. Спростити отримання цих послуг без діджиталізації стало неможливим, наприклад, забезпечити екстериторіальність надання соціальних послуг для громадяни, які втратили документи на тимчасово окупованих територіях. Завдяки впровадженню

ЄІССС громадяни України вже можуть отримувати допомогу для ВПО в офлайні та застосунку Дія. Крім того, українці мають змогу звертатися за онлайн-консультаціями стосовно всиновлення та реєструватися кандидатами в усиновлювачі. Також вперше став доступним онлайн реєстр надавачів соціальних послуг, який є базою для прозорого ринку для операторів соціальних послуг та надійним джерелом інформації для громадян [1].

11 вересня 2023 р. у Вінницькій, Дніпропетровській, Полтавській та Черкаській областях розпочалося бета-тестування системи кейс-менеджменту, що дає можливість організувати надання соціальних послуг, виходячи з потреб конкретної людини чи родини. Впровадження та розвиток механізмів кейс-менеджменту для надання соціальних послуг є одним із пріоритетних завдань Плану відновлення України за напрямом «Соціальний захист». Електронний кейс-менеджмент покликаний оптимізувати роботу соціальних працівників та забезпечити системний підхід до організації надання соціальних послуг вразливим категоріям населення та особам/сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах. Створення функціоналу електронного кейс-менеджменту стало можливим завдяки впровадженню ЄІССС [12].

Важливу роль у процесі цифровізації відіграло прийняття Законів України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг», яким введено до законодавчого обігу термін «електронна публічна послуга» [6, с. 14], «Про публічні електронні реєстри» [7], «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі» [3]. Планом заходів на 2023 р. щодо переведення публічних послуг в електронну форму передбачено переведення послуг у сфері соціального захисту ветеранів війни та осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною; з оформлення державної допомоги; послуг у сфері пенсійного забезпечення [5, с. 11].

Висновки та перспективи досліджень. Підсумовуючи, слід зазначити, що цифрова трансформація соціальної сфери стала одним з пріоритетних напрямів державної цифрової стратегії, спрямованої на формування ефективної сервісної цифрової держави. В умовах воєнного стану, незважаючи на об'єктивні виклики і труднощі, ця робота не лише не зупинилася, а й отримала новий імпульс для вирішення першочергових проблем соціального характеру, зокрема для ветеранів війни, військовослужбовців та ВПО. Основні зусилля спрямовані на остаточне запровадження ЄІССС, за допомогою якої вдасться досягти стратегічної мети цифрової трансформації соціальної сфери.

Перспективи подальших наукових розвідок мають бути зосереджені на проблематиці електронних соціальних послуг і сервісів та їх розвитку у післявоєнний період.

Список використаних джерел та літератури

1. Костянтин Кошеленко розповів про цифрову трансформацію соціальної сфері під час війни. *Офіційний сайт Мінсоцполітики*. 20 черв. 2023 р. URL: https://www.msp.gov.ua/news/22913.html.
2. Національна економічна стратегія на період до 2030 року: затв. Постановою Каб. Міністрів України від 03.03.2021 р. № 179. *Урядовий кур'єр*. 2021. 6 берез. С. 8–36.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації мережі та функціонування центрів надання адміністративних послуг та удосконалення доступу до адміністративних послуг, які надаються в електронній формі: Закон України від 03.11.2020 р. № 943-IX. *Голос України*. 2020. 28 листоп. С. 6.
4. Про запровадження експериментального проекту з реалізації функціоналів першої черги Єдиної інформаційної системи соціальної сфери: постанова Каб. Міністрів України від 11.11.2020 р. № 1278. *Урядовий кур'єр*. 2020. 22 груд. С. 9.
5. Про затвердження плану заходів на 2023 р. Щодо переведення публічних послуг в електронну форму: затв. Розпорядж. Каб. Міністрів України від 23.12.2022 р. № 1191-р. *Урядовий кур'єр*. 2022. 29 груд. С. 10–12.
6. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15.07.2021 р. № 1689-IX. *Голос України*. 2021. 7 серп. С. 14–15.
7. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 18.11.2021 р. № 1907-IX. *Голос України*. 2021. 14 груд. С. 12–16.
8. Про реалізацію експериментального проекту із запровадження соціальної послуги з формування життєстійкості: постанова Каб. Міністрів України від 03.10.2023 р. № 1049. *Урядовий кур'єр*. 2023. 7 жовт. С. 3–4.
9. Про схвалення Концепції реалізації державної політики щодо соціального захисту населення та захисту прав дітей: затв. Розпорядж. Каб. Міністрів України від 26.08.2020 р. № 1057-р. *Урядовий кур'єр*. 2020. 1 верес. С. 8.
10. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: затв. Розпорядж. Каб. Міністрів України від 20.09.2017 р. № 649-р. *Урядовий кур'єр*. 2017. 27 верес. С. 9-10.
11. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: затв. Розпорядж. Каб. Міністрів України від 16.11.2016 р. № 918-р. *Урядовий кур'єр*. 2016. 20 груд. С. 26.
12. Стартувало бета-тестування системи електронного кейс менеджменту у чотирьох пілотних областях. *Офіційний сайт Мінсоцполітики*. 12 верес. 2023 р. URL: https://www.msp.gov.ua/news/23057.html
13. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери: затв. Розпорядж. Каб. Міністрів України від 28.10.2020 р. № 1353-р. *Урядовий кур'єр*. 2020 р. 31 жовт. С. 13.

Малахова Т.В.,
доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій,
м. Київ

РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ПОСЛУГ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ РОДИН У МЕЖАХ ПЕРЕХОДУ ВІД ВІЙСЬКОВОЇ КАР'ЄРИ ДО ЦИВІЛЬНОГО ЖИТТЯ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. На початку повномасштабного вторгнення в електронному реєстрі ветеранів України налічувалося майже 500 тисяч осіб. Нині ж, за попередніми розрахунками Мінветеранів, щонайменше 4,5 мільйона українців – захисників та захисниць, членів родин загиблих військових, осіб з інвалідністю внаслідок війни й інших категорій громадян будуть охоплені увагою і сервісними продуктами державної ветеранської політики.

Ветеранська політика є головним пріоритетом держави, адже більша частина тих, хто воює і з часом повернеться до мирного способу життя, наразі перебувають у війську. Основна задача – забезпечити цим людям гідний соціальний супровід, реабілітацію та повноцінне повернення у громади, сім'ї, вітчизняну економіку й використати ветеранський потенціал у подальшій національній розбудові, зокрема і ціннісного фундаменту громадянського суспільства. Розробка цифрових інструментів та послуг для ветеранів та їх родин у межах переходу від військової кар'єри до цивільного життя є важливим аспектом державної політики в Україні.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми.

У 2022 році в Україні було започатковано інституційну реформу, спрямовану на управління людськими ресурсами в секторі безпеки та оборони, яка включає розробку системи переходу від військової кар'єри до цивільного життя. Представлено цифрові продукти, створені для адаптації ветеранів до щоденного життя, пошук нових можливостей та реалізації їх потенціалу. Цифровізація послуг вважається пріоритетом для забезпечення легкого доступу ветеранів до потрібних послуг за допомогою смартфона. Уряд анонсував запуск нових цифрових сервісів для ветеранів в рамках національної платформи «Дія» у 2022 році. Були також організовані заходи спільноти, такі як форуми та зустрічі, щоб обговорити цифрові рішення для ветеранів та їх сімей і забезпечити обмін ідеями між урядовими представниками, ІТ-спільнотою та ветеранами. Зусилля в цьому напрямку показують стратегічний підхід до вирішення викликів, з якими зіткнулися ветерани та їх родини під час переходу до цивільного життя.

Мета (завдання) наукового дослідження.

В Україні зараз активно розгортається етап розробки цифрових послуг та інструментів, спрямованих на підтримку ветеранів війни та їх сімей. Проте,

ці ініціативи знаходяться лише на початковій стадії своєї реалізації. Цифрові рішення можуть сприяти легшому переходу воїнів з фронтової лінії до мирного життя, допомагаючи їм у соціалізації, пошуку роботи, навчанні, а також знаходження психологічної підтримці та співтовариства однодумців. Сім'ї ветеранів також потребують особливої уваги і підтримки через цифрові платформи.

Нагадаємо, що війна – це завжди величезне випробування для кожної нації. Але коли вогонь стихає, справжнє випробування для держави починається. Маємо зробити все можливе, щоб ті, хто боронив нашу країну, відчували себе захищеними, підтриманими і важливими у мирний час. Тому подальше розширення та вдосконалення цифрових послуг для ветеранів і їх сімей є нашим обов'язком перед тими, хто віддав своє здоров'я та життя заради миру і безпеки нашої держави.

Основні результати дослідження.

У сучасному світі цифровізація стала запорукою ефективності. Вона відкриває двері до суспільства без перешкод, де ветеран може за декілька натисків на смартфон отримати потрібні послуги. Цифрові інструменти, розроблені Міністерством ветеранів, полегшують взаємодію держави і місцевості, мінімізуючи бюрократію. Наразі державна політика ветеранської сфери оновлюється, вводячи нові сервіси. У цьому процесі важлива співпраця між владою, ветеранами та громадськістю.

Мінветеранів провели детальний аналіз найбільш популярних послуг, якими наразі користуються ветерани війни та члени їхніх сімей. Серед найбільш вживаних – це пільги житлово-комунальних послуг та послуг транспорту. Разом з тим у кожному регіоні країни види затребуваних послуг можуть різнитися, тому фахівці Міністерства наразі деталізують такі дані та надавачів ветеранських послуг, аби спростити доступ до них [4].

Більшість майбутніх ветеранів – молодь, тому послуги для них мають відповідати сучасним вимогам. Мінветеранів ініціювало оновлення законодавства для модернізації системи соціального захисту ветеранів і їх родин. Робота у цьому напрямку активно триває.

Під час переходу від військової служби до повсякденного життя наші Захисники потребують різноманітних послуг, включаючи психологічну допомогу та підтримку для їхніх родичів. Важливо забезпечити їм зручну інтеграцію у громаду та економіку після повернення з війни, не в останню чергу завдяки цифровим інструментам.

Необхідно забезпечити комфортні умови в українських громадах для Захисників, які повертаються після служби. Цифровізація стає ключовим інструментом для оптимізації процесів, спрощення обліків та сервісів, а також для зменшення бюрократії, що допомагає краще відгукнутися на потреби ветеранів.

За словами заступника міністра, основні напрямки Мінветеранів – це розширення і цифровізація послуг для ветеранів та їх родин. Один з ключових цифрових ресурсів – портал «е-Ветеран», який створений для інформування та

надання послуг. На цьому порталі людина проходить ідентифікацію, відповідає на питання, що дозволяє визначити її потреби та запропонувати конкретні послуги. Зокрема, в залежності від громади проживання, користувач отримує інформацію про доступні послуги в цій громаді, що полегшує пошук необхідних ресурсів.

Портал e-veteran, ґрунтуючись на Єдиному державному реєстрі ветеранів війни, надає користувачам легкий доступ до інформації стосовно їхнього статусу та доступних сервісів. Користувачі можуть скористатися такими послугами, як оформлення виплат для осіб, які отримали інвалідність через війну, реєстрація для участі в «Іграх нескорених» чи подання заяви на участь у програмі розбудови інституту помічників ветерана.

Введення інституту помічників ветерана через цифровий портал сприяло протидії корупції та спростувало процес вибору кандидатів. Цифрова платформа дозволяє забезпечити більш прозорий та оперативний підбір без можливості недозволеного втручання.

Цифрова трансформація, яку впроваджує Мінветеранів, демонструє свою ефективність, сприяючи інтегрованому реєстру, гарантованому доступу до порталу e-veteran.gov.ua, зменшенню ризиків корупції та оптимізації робочих процесів, що в свою чергу допомагає зекономити ресурси.

Створення Єдиного державного реєстру ветеранів війни стало ключовим досягненням за підтримки Ради міжнародних наукових досліджень (IREX). Реєстр інтегрує дані осіб із статусом ветерана війни та членів їхніх сімей. Цифрова платформа реєстру забезпечує захист від можливих зловживань і маніпуляцій із даними, при цьому активно співпрацюючи з Державним реєстром актів цивільного стану. Вже розробляються інтеграції із іншими національними реєстрами.

Важливою складовою цифрової трансформації є верифікація даних. У майбутньому організації, які потребують підтвердити ветеранський статус, зможуть легко і швидко обмінюватися відомостями через систему.

Основна ініціатива Мінветеранів – запуск державної онлайн-платформи, на якій відображатимуться інформація про бізнес ветеранів і їх товари/послуги. Ціль – забезпечити ветеранам зручний доступ до сучасних цифрових інструментів та рекламних можливостей для розвитку їхнього бізнесу.

Платформа також стане місцем для розміщення історій успіху, рекомендацій та допомоги у розвитку власного бізнесу. Вона буде містити інформацію про програми підтримки ветеранів, приклади заявок, бізнес-плани, а також забезпечить конфіденційність персональних даних користувачів.

Висновки та перспективи досліджень.

Забезпечення цифровізації системи отримання послуг ветераном може служити основою для подальшого прискорення доступу до пільг і послуг та підвищення якості їх надання. Слід зазначити, що більшість учасників бойових дій готові використовувати інформаційно-комунікаційні технології

для замовлення усіх необхідних для них послуг та отримання корисної для себе інформації.

Дані послуги також підвищить прозорість і допоможе встановлювати відповідність надання пільг та послуг фактичним потребам ветеранів та забезпечить рівний доступ до послуг, інформації та знань, що надаються на основі цифрових технологій.

Список використаних джерел та літератури

1. Заступник міністра у справах ветеранів України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Тетяна Калита: «Ми переконані у важливості розвитку цифрових технологій для досягнення мети – надання кращих послуг ветеранам». URL: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/zastupnik-ministra-u-spravah-veteraniv-ukrayini-z-/
2. Мінветеранів працює над осучасненням послуг, гарантій та можливостей для ветеранів та їхніх родин. URL: https://armyinform.com.ua/2023/04/24/minveteraniv-praczyuye-nad-osuchasnennyam-poslug/
3. Тетяна Калита: Реінтеграція ветеранів до цивільного життя відбуватиметься з урахуванням потреб ветеранів. URL: https://mva.gov.ua/ua/news/tetyana-kalita-reintegraciya-veteraniv-do-civilnogo-zhittya-vidbuvatimetsya-z-urahuvannyam-potreb-veteraniv
4. У Мінветеранів розраховують на запуск системи переходу ветерана
5. від військової служби до цивільного життя до першої хвилі демобілізації – заступниця міністра Драганчук URL: https://interfax.com.ua/news/general/861312.html
6. Форум ЦифраЗахисникам: цифрові рішення як спосіб дебюрократизувати ветеранські сервіси URL: https://novynarnia.com/2023/10/13/forum-czyfrazahysnykam-czyfrovi-rishennya-yak-sposib-debyurokratyzuvaty-veteranski-servisy/

РОЗДІЛ 1
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Атаманчук Н.І.,
доктор юридичних наук, доцент,
Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОНЛАЙН КОМУНІКАЦІЇ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ З ПЛАТНИКАМИ ПОДАТКІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Цілком слушним є твердження Е. Наджафлі про те, що «формування цифрової держави є невід'ємним елементом цифровізації (дигіталізації) всіх сфер суспільного життя та вимогою сучасності» [1, с. 202].

Дійсно, цифрові технології стали важливою складовою сучасного світу, у якому Інтернет, цифрові дані, штучний інтелект і блокчейн прискорюють інновації та все більше інтегруються в усі сфери економічного розвитку. В той же час, важливою передумовою економічного розвитку України залишається належне функціонування податкової системи, удосконалення діяльності податкових органів, а також ефективна взаємодія між платниками податків та органами державного фінансового контролю з використання новітніх інформаційно-телекомунікаційних систем. Оскільки, саме податкові надходження є фінансовою основою функціонування будь якої держави, забезпечення здійснення подальших змін та реформ задля входження до спільного Європейського правового простору.

Так, Стратегічним планом на 2022-2024 рік [2] Державну податкову службу України (далі – ДПС) затверджено як повністю транспарентною, сучасною та технологічною податковою службою, яка надає якісні та зручні послуги платникам, ефективно адмініструє податки, збори та платежі і виявляє нетерпимість до корупції.

Варто зазначити, що Стратегічними цілями діяльності ДПС України на 2022 – 2024 роки визначено: ефективне управління діяльністю; ефективне адміністрування податків, зборів, платежів; формування іміджу ДПС як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві; протидія ухиленню від оподаткування шляхом запровадження міжнародних

стандартів та вдосконалення аналітичних інструментів; формування кваліфікованої, ефективної та мотивованої команди [3].

Саме тому, з урахуванням вимог, які на сьогодні постали перед податковими органами, існує необхідність подальшого реформування ДПС, а також нормативного закріплення відповідних перетворень, нових завдань, повноважень та стандартів функціонування. Реформування діяльності податкових органів в епоху цифровізації держави має забезпечувати відповідність міжнародним вимогам, а також сприяти ефективній взаємодії із платниками податків.

Станом на сьогодні недостатньо врегульованими залишаються питання онлайн комунікації контролюючих органів з платниками податків.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Окремим питанням реформування податкових органів в Україні приділялася увага у працях українських науковців, зокрема: Н. Атаманчук щодо правових засад взаємодії Державної податкової служби України з громадськістю [4], щодо адміністративно-юрисдикційної діяльності податкових органів в Україні: сучасний стан та перспективи реформування в умовах вступу до Європейського Союзу [5]; Е. Наджафлі щодо цифрової держави в контексті правової реформи в Україні: теоретико-правовий аспект [1]; О. Бурашнікова щодо міжнародного досвіду цифровізації в податковій сфері [6]; А. Цюцяк, І. Цюцяк, В. Цюцяк щодо цифровізації податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи [7] тощо. Не зменшуючи вагомості наукових напрацювань учених, зауважимо, що окремі питання удосконалення взаємодії контролюючих органів з платниками податків залишаються недостатньо дослідженими, що зумовлює необхідність поглиблення та розширення дослідження в умовах реформування українського законодавства та гармонізації з нормами ЄС.

Мета (завдання) наукового дослідження. Метою дослідження є аналіз новітніх законодавчих ініціатив щодо удосконалення онлайн комунікації контролюючих органів з платниками податків в умовах цифровізації держави та надання пропозицій щодо удосконалення відповідного законодавства України.

Основні результати дослідження. Взаємодія платників податків з державними органами фінансового контролю, включаючи Державну податкову службу України, в електронному середовищі забезпечує новий якісний рівень надання послуг та можливість здійснення віддаленої комунікації. Наведений підхід дозволяє підприємницьким структурам оперативно, якісно та своєчасно виконувати свої податкові зобов’язання, формувати та подавати різні форми звітності, а також максимально віддалено й комфортно спілкуватися з державними органами контролю [7, с. 51].

Зауважимо, що вдосконалення онлайн комунікації з платниками податків запропоновано проєктом Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення онлайн комунікації з платниками податків та уточнення окремих положень законодавства» від 30.08.2023 р. №

9662 (далі – Законопроєкт № 9662) [8]. Метою законопроєкту є надання платникам податків права на розгляд їх заперечень і скарг та інших заяв через засоби дистанційної комунікації, а також уточнення окремих положень податкового законодавства. На думку авторів законопроєкту «засоби дистанційної комунікації набули особливої популярності у період дії обмежувальних заходів, що були запроваджені з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Саме тому, продовжуючи тренд на діджиталізацію податкових процедур, важливим напрямком є забезпечення можливості платників податків використовувати зручні електронні сервіси для полегшення комунікації з представниками контролюючих органів без особистої присутності. Зокрема, участь платника податків у режимі відеоконференції поза межами приміщення контролюючого органу може суттєво підвищити якість розгляду матеріалів скарг або перевірок з можливістю заслуховування позиції платника податків або його представника без особистої присутності».

Так, Законопроєктом № 9662 пропонується ст. 56 ПК України доповнити новим пунктом, зокрема: «платник податків, який подав скаргу на рішення контролюючого органу, має право брати участь у розгляді матеріалів скарги особисто або через свого представника, у тому числі у режимі відеоконференції поза межами приміщення контролюючого органу, за умови наявності у контролюючого органу відповідної технічної можливості».

Зауважимо, що запровадження такого інструменту має супроводжуватись регламентацією конкретних прав та обов'язків контролюючих органів та платників податків, без чого таке право платника податку виглядає суто формальним. Не зовсім зрозумілим залишається і те, що вкладається в зміст пропонованого права – суто пасивна участь платника податку, чи ж активна участь із можливістю викладати аргументи суб'єкту, що розглядає скаргу; надавати усні чи письмові пояснення; подавати додаткові документи тощо. Невизначеним залишається і сам порядок заявлення платником податку бажання брати участь у розгляді матеріалів, правових наслідків розгляду скарги без участі платника податку, який заявив про таке бажання, тощо. Не визначено і механізм підтвердження можливості або ж відсутності технічної можливості у контролюючого органу розгляду скарги у режимі відеоконференції, правові наслідки для платника податків такої відмови тощо.

Вважаємо, що надання права платникам податків на участь у розгляді матеріалів скарги особисто або через свого представника у режимі відеоконференції передбачає перш за все, обов'язок держави забезпечити контролюючий орган відповідною технічною здатністю щодо здійснення дистанційної комунікації з урахуванням вимог ст. 17, ст. 21 ПК України, не допускаючи, при цьому розголошення податкової інформації. У разі доповнення новим підпунктом 17.1.18 пункту 17.1 статті 17 ПК України, незабезпечення такою здатністю контролюючий орган, зумовлюватиме як

порушення прав платників податків на взаємодію з контролюючим органом у режимі відеоконференції, так і право на захист наданих відомостей і персональних даних.

Може потребувати додаткових фінансових витрат із державного бюджету України забезпечення контролюючого органу сучасною, стабільною та захищеною інформаційно-телекомунікаційною систем задля здійснення безпечної онлайн комунікації із платниками та запобігання розголошенню інформації, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на контролюючі органи.

Досліджуючи питання цифровізації податкової системи, слушно зазначають науковці про те, що «використання цифрових інструментів надасть змогу автоматизувати багато процесів, що зменшить кількість помилок та скоротить час, необхідний для опрацювання даних. Однак необхідно враховувати, що реалізація цього процесу вимагає значних зусиль та фінансових витрат на технічне, програмне, організаційне забезпечення, підготовку кваліфікованого персоналу, а також надійного захисту конфіденційної податкової інформації» [7, с. 54].

Висновки та перспективи досліджень. Набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС прискорює подальшу гармонізацію підходів до цифрових перетворень, а формування єдиного цифрового ринку з ЄС та структури з наближення цифрового сектора України до європейського простору залишаються пріоритетами вітчизняної політики цифрових перетворень. Важливого значення цифровізація набуває у податковій сфері, на шляху реформування діяльності органів ДПС, оптимізації процесів та зменшення навантаження на платників податків щодо дотримання законодавства.

Аналіз зареєстрованого у Верховній Раді України законопроєкту № 9662 щодо вдосконалення онлайн комунікації з платниками податків через надання можливості брати участь у режимі відеоконференції, підтверджує прагнення України врахування цифрових перетворень на шляху визначеного стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства в ЄС, а також урахування важливості сприяння налагодження комунікації з платниками податків з боку держави та необхідності імплементації європейських норм та стандартів у цьому напрямі.

В той же час, недосконалість окремих положень законопроекту зумовлює потребу у доопрацюванні тексту та уточнення редакції змін до ПК України; узгодження норм ПК України щодо прав та обов’язків контролюючого органу, що виникають в процесі взаємодії з платником податку в режимі відеоконференції; доповнення положеннями щодо порядку комунікації контролюючого органу з платником податку щодо взаємодії у режимі відеоконференції з метою забезпечення ідентифікації; термінологічних уточнень щодо законодавства про електронні комунікації тощо.

Список використаних джерел та літератури

1. Наджафлі Е. Цифрова держава в контексті правової реформи в Україні: теоретико-правовий аспект. *Право і безпека*. 2022. № 2 (85). С. 202-217.
2. Про затвердження місії та Стратегічного плану Державної податкової служби України на 2022 – 2024 роки» (із змінами): наказ Державної податкової служби України від 22 листопада 2021 року № 965. URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro diyalnist/77553.html.
3. Пріоритети діяльності Державної податкової служби України на 2023 рік. URL: https://tax.gov.ua/pro-sts-ukraini/misiya-ta-strategichni-tsili/.
4. Атаманчук Н.І. Правові засади взаємодії Державної податкової служби України з громадськістю. *Нове українське право*. 2021. № 4. С. 62-69
5. Атаманчук Н.І. Адміністративно-юрисдикційна діяльність податкових органів в Україні: сучасний стан та перспективи реформування в умовах вступу до Європейського Союзу. *Нове українське право*. 2023. № 3. С. 53-61.
6. Бурашнікова Олена. Міжнародний досвід цифровізації в податковій сфері. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica",* 2023. 14 (91). P. 148–157. Doi: https://doi.org/10.32782/hst-2023-14-91-17.
7. Цюцяк А. Л., Цюцяк І. Л., Цюцяк В. І. Цифровізація податкової системи: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 83. № 4. С. 48–55.
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення онлайн комунікації з платниками податків та уточнення окремих положень законодавства: проєкт Закону від 30.08.2023 р. № 9662. https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42633.

Лозінський О. П.,
студент 3 курсу, освітня програма "Право"
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький
Присяжна А. В.
кандидат юридичних наук, доцент
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

ЕЛЕКТРОННА ЮСТИЦІЯ ТА ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА СУДОЧИНСТВО

Насамперед, для розкриття теми, вважаємо за необхідне, визначити, що ми розуміємо під електронною юстицією та цифровізацією судочинства. Електронна юстиція та цифровізація судочинства є тісно пов'язаними концепціями, що використовують цифрові технології для поліпшення роботи правової системи та надання юридичних послуг. Проте вони мають відмінності в своєму змісті та охоплюють різні аспекти судочинства. Електронна юстиція охоплює широкий спектр заходів та практик, спрямованих на використання інформаційно-комунікаційних технологій для оптимізації діяльності судових органів та надання юридичних послуг. Цифровізація судочинства в свою чергу це процес перетворення традиційних судових процедур та процесів за допомогою цифрових технологій та автоматизованих систем.

Слід відзначити деякі нормативні акти, які заклали основу для становлення електронного судочинства. Так, Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» поширюється на відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, оброблення, використання та знищення електронних документів. Закон України «Про доступ до судових рішень», який регулює відносини щодо забезпечення доступу до судових рішень, ухвалених судами загальної юрисдикції, та ведення Єдиного державного реєстру судових рішень [2, с. 66].

Істотною причиною розвитку цифрового судочинства стало поширення COVID-19. Таким чином розглядаючи надходження справ, суди мусили враховувати низку нових обставин, які виникли у зв'язку з кризою. Це включало в себе накладені карантини, зміну пріоритетів у розгляді справ, а також перехід до віддаленої роботи та онлайн-засідань. Однією з основних проблем була необхідність швидкої адаптації законів та нормативних актів до нових реалій. Це може бути важливою складовою для забезпечення доступу до правосуддя під час кризи та забезпечення прав підсудних.

Відповідно з розвитком технології стали доступними такі можливості як: 1) подача позову та іншого процесуального документа за допомогою інтернету; 2) використання засобів доказування в електронній формі; 3) проведення судового засідання онлайн через відеоконференції на платформах

Meet і Zoom, пересилку e-mail; 4) формування електронного досьє, а значить і перенесення документообігу й діловодства в електронну форму; 5) доступ до матеріалів справи учасникам процесу та іншим особам через інтернет; 6) використання електронних судових повісток; 7) здійснення всього судочинства винятково за допомогою інтернету – електронний суд або cybercourt, e-court [1, с. 506].

На сам перед можна додати що цифровізація судочинства стала більш яскравіше виражати принципи судочинства. Прикладом такого вираження є принцип гласності судового процесу, який проявляється у вигляді державного реєстру судових рішень, що дозволяє громадянам слідкувати за діяльністю судової влади, як наслідок підвищує довіру взагальному до суду і робить більш зрозумілим тлумачення та застосування законів на прикладах конкретних ситуацій. Також разом з забезпеченням принципу гласності відбувається повна фіксація технічними засобами, що забезпечує прозорість та справедливість судових рішень.

Цифровізація судочинства представляє значний крок уперед у вдосконаленні судової системи. Вона відкриває можливості для підвищення ефективності та прозорості процесів розгляду справ. Використання електронних платформ та віртуальних судових сесій робить участь у судових процедурах більш зручною та доступною для всіх учасників процесу. Проте, необхідно враховувати можливість нерівного доступу до технологій, що може призвести до виникнення нерівностей у судових рішеннях. Крім того, зберігання та обробка конфіденційної інформації в електронній формі вимагає високого рівня кібербезпеки. Незважаючи на це, цифровізація судочинства відкриває нові можливості для удосконалення правосуддя та покращення доступності судових рішень для громадськості.

Список використаних джерел та літератури

1. Васильєв С. В. *Цивільний процес: підручник*. Київ: Алерта, 2019. С. 506.
2. Цифрова трансформація у сфері судочинства. *Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання* : Матеріали всеукр. Науково-практ. Конф., м. Київ, 2021. С. 66.

Коваш Н.Г.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій,
м. Київ
Стороженко Л.Г.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій,
м. Київ

ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Сучасне інформаційне суспільство характеризується високорозвиненою інформаційною культурою, інфраструктурою та масовою інформатизацією, широким доступом населення до інформаційних та електронних ресурсів, наявністю ринку інформаційних продуктів, пріоритетним розвитком інформаційного сектору економіки тощо. Одним із факторів такого розвитку слід визначити появу, закріплення та урегулювання на законодавчому рівні електронних послуг.

Розгляд нормативно-правового забезпечення урегулювання сфери надання електронних послуг слід розпочати із правових актів щодо розвитку електронного врядування в Україні, як важливої складової управлінських процесів та формування ефективної електронної демократії.

Так, Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р «Деякі питання реформування державного управління України» Уряд схвалив Стратегію реформування державного управління України на 2016–2020 рр. та план заходів з її реалізації, в яких визначаються завдання, заходи, індикатори та строки виконання, а також відповідальні виконавці.

Стратегія реформування державного управління України на 2016–2020 рр. та Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» [1] передбачали розвиток електронного урядування як один із пріоритетних напрямів реформування системи державного управління в Україні. У межах цього напряму реформування державного управління основними завданнями можна визначити:

– завершення переходу органів виконавчої влади на електронний документообіг та їх інтеграція до системи електронної взаємодії органів виконавчої влади;
– створення та вдосконалення відкритих державних реєстрів;
– електронізація адміністративних послуг;
– розвиток відкритих даних – збільшення кількості наборів відкритих даних та покращення їх якості.

Важливим кроками в контексті формування нормативно-правової бази розвитку електронного урядування та надання електронних послуг стало прийняття оновленої Концепції е-врядування, Концепції е-послуг та Плану заходів щодо її реалізації на 2017–2018 рр. [2].

Концепція е-послуг в Україні визначила напрями і механізми створення ефективної системи електронних послуг до 2020 р., окреслила низку пріоритетних адміністративних послуг, запровадження надання яких в електронній формі передбачено першочергово.

Концепція е-урядування передбачала формування в країні до 2020 р. ефективної системи електронного урядування, спрямованого на задоволення інтересів та потреб юридичних і фізичних осіб за такими напрямами:

– модернізація електронних послуг та розвиток електронної взаємодії органів державної влади, громадян і суб'єктів господарювання;
– модернізація державного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;
– управління розвитком електронного урядування.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.07.2018 р. № 617-р. було затверджено План заходів з реалізації Концепції е-урядування в Україні. Документом були визначені конкретні заходи здійснювані органами виконавчої влади для забезпечення розвитку електронного урядування в Україні до 2020 р. Реалізація плану заходів дала можливість:

– підвищити ефективність роботи державних органів влади та органів місцевого самоврядування;
– покращити якість надання електронних послуг громадянам;
– забезпечити мобільність і конкурентоспроможність громадян та суб'єктів господарювання у сучасних економічних умовах;
– покращити інвестиційну привабливість та діловий клімат у країні.

У розвитку нормативно-правової бази з питань електронного урядування, який відбувався протягом 2016–2017 рр., помічено прогрес, проте слід також звернути увагу і на неузгодженість низки положень програмних документів з питань електронного урядування із відповідними положеннями державних стратегічних документів.

Крім цього, зазначені нормативно-правові акти визначають різні строки здійснення оптимізації процедур надання адміністративних послуг. Так, Планом заходів з реалізації Стратегії реформування державного управління України на 2016–2020 рр. Передбачено проведення оптимізації процедур надання популярних адміністративних послуг протягом 2017–2020 рр.

У контексті забезпечення ефективного управління розвитком електронного урядування важливим є питання проведення регулярного моніторингу та оцінювання прогресу щодо реалізації заходів та завдань, визначених Концепцією е-урядування в Україні.

Такий моніторинг надає можливість відстежити результативність виконання відповідних заходів, дозволяє виявити динаміку розвитку складових е-урядування та основні проблемні моменти у впровадженні

відповідних технологій, що сприяє вчасному коригуванню державної політики в цьому напрямі.

Формування результативної системи електронних послуг в Україні передбачає їх доступність завдяки Єдиному державному порталу адміністративних послуг.

Загалом, адміністративні послуги, суб'єктом надання яких є органи місцевого самоврядування, наразі майже не надаються через Портал, оскільки інтеграція інформаційних систем органів місцевого самоврядування відсутня.

Для того, щоб Портал став «єдиним вікном» для отримання електронних послуг, а також для надання електронних послуг четвертої стадії розвитку необхідно забезпечити:

– повноцінне функціонування системи електронної взаємодії органів влади;
– інтеграцію інформаційних систем усіх суб'єктів надання адміністративних послуг з Єдиним державним порталом;
– доступ суб'єктів надання адміністративних послуг до державних реєстрів та їх електронну взаємодію;
– інтеграцію системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів з Порталом.

Також на урядовому рівні необхідно остаточно врегулювати питання електронної ідентифікації громадян для отримання адміністративних послуг в електронній формі.

Створення в Україні окремих електронних сервісів, які забезпечуватимуть надання адміністративних послуг органами державної влади й місцевого самоврядування, є ще одним позитивним явищем. Однак, кінцевою метою розвитку їх надання повинна бути інтеграція окремих електронних сервісів надання адміністративних послуг у єдиний загальнодержавний веб-портал, функції якого виконуватиме Портал.

Список використаних джерел та літератури

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України від 12.01.2015. № 5/2015. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015 (дата звернення: 24.10.2023).
2. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017. № 649-р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80 (дата звернення: 24.10.2023).

РОЗДІЛ 2
ҐЕНЕЗА РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ДЛЯ УКРАЇНИ

Дяченко С.А.,
доктор наук з державного управління,
доцент кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної
служби Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, м. Київ
Письменна Ю.М.,
студентка 2 курсу магістратури
програми «Публічне управління та адміністрування»
Навчально-наукового інституту публічного управління та державної
служби Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, м. Київ

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ: УКРАЇНА ТА ПРОВІДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

У сучасному світі цифрові технології стають ефективним каталізатором для сталого розвитку держави. Цифровою є держава, яка використовує інструменти цифровізації для покращення якості життя своїх громадян та оптимізації роботи державних органів. На початку XXI століття, з появою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), багато розвинених країн світу почали впроваджувати концепції електронного врядування, щоб забезпечити якісну взаємодію між владою та суспільством. Це дозволило забезпечити відкритість та прозорість органів державної влади, а також посилити довіру громадян до влади. У цьому контексті Україна активно розвивається в цифровому напрямі та використовує провідний європейський досвід.

Формування ефективної системи електронного врядування прямо залежить від рівня розвитку демократії в країні. Країни-лідери за рівнем розвитку електронного врядування – це, перш за все, потужні демократії. За прямої та відкритої участі громадян в публічному управлінні успішно розвиваються й інструменти цифровізації в провідних демократичних країнах [3, с. 5].

Данія, згідно даних Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), є однією з найбільш диджиталізованих держав світу [10, с. 9]. Однією

з ключових особливостей цифрової політики Данії є наявність у кожного громадянина персонального коду, під назвою «NemID», який використовується на платформах у державному та приватному секторах, і контролюється на законодавчому рівні [8]. Ця система ідентифікації суттєво спрощує роботу електронних сервісів, що суттєво оптимізує час та фінансові ресурси (економія становить близько 290 мільйонів євро на рік). У травні 2022 року уряд Данії запустив Національну цифрову стратегію. Ця стратегія є першою цифровою стратегією Данії, яка охоплює як державний, так і приватний сектори. Попередні стратегії включали такі ініціативи, як обов'язкова цифрова комунікація з державним сектором і впровадження цифрових рішень самообслуговування майже для всіх адміністративних державних послуг. Зараз ці ініціативи є невід'ємною частиною повсякденного життя в Данії [7].

Електронне урядування є стратегічним вибором для Естонії та відіграє виключну роль у підвищенні конкурентоспроможності країни та рівня добробуту її населення. Досягнення мети забезпечення безперебійної роботи уряду 24/7 підтримується цифровою ідентифікацією, безпечним обміном даними та високоякісними базами даних. Розвиток естонської екосистеми електронного урядування досягається стратегічним баченням, довірою громадян і співпрацею з сектором інформаційно-комунікаційних технологій. Естонія також є безперечним лідером з розвитку інформаційних технологій у Європі. На сьогодні країні вдалося перевести в онлайн 99% державних послуг для населення [1]. Стабільне податкове законодавство та широкий набір електронних послуг дозволило державі залучити багатомільйонні інвестиції та створити одне з найкращих середовищ для ведення бізнесу в Європі. І саме в цьому контексті Україна бачить в Естонії партнера з розвитку власних діджитал-інструментів.

Королівство Швеція – високорозвинена держава у Північній Європі, яка є однією з найкращих за рівнем життя, теж досягла значних успіхів у сфері електронного врядування. Становлення цієї системи почалося наприкінці XX століття, коли шведський Уряд запустив проект Government eLink, який полягав у безпечному обміні інформацією між державними установами та замовниками їх послуг. Дійсно, з цього проекту і почалася розбудова системи електронного врядування у Швеції, що зробило її однією з передових країн світу в цій сфері публічного управління [9, с. 60].

Говорячи про моделі електронного врядування (які описують зв'язки між основними суб'єктами електронного урядування), то у Великій Британії додатково виокремлюється такий суб'єкт як «службовці» та відповідна взаємодія з ним органів влади G2E «уряд–службовці» («government to employers») – сектор взаємодії між органами публічної влади та самими публічними службовцями. Це онлайн взаємодія за допомогою миттєвих засобів зв'язку між органами публічної влади та їх службовцями. Крім того, взаємодія у секторі G2E є ефективним засобом для забезпечення електронного

навчання для службовців, їх ефективної комунікації та обміну знаннями [2, с. 31].

Е-врядування планомірно розвивається відповідно до нормативно-правових документів. Важливим елементом електронного врядування є якість публічних послуг. ЄС визначає наступні важелі успішного публічного управління: зосередженість на споживачах послуг; дотримання основних цінностей публічної служби; управління, що орієнтоване на досягнення результату, а також розумне витрачання коштів. Стратегія публічного управління в країнах ЄС направлена на вдосконалення системи послуг та визначається кількісними показниками ефективності діяльності посадовців.

Варто зазначити, що основними напрямами розвитку у контексті формування Єдиного цифрового ринку ЄС, що задають траєкторію руху європейських держав у напрямі цифровізації, є:

- правила телекомунікацій, що передбачають покращення доступу до цифрових послуг та забезпечення конкуренції на ринку;
- довіра і безпека, що охоплює заходи з підвищення кібербезпеки та захисту персональних даних;
- електронна торгівля, що передбачає розвиток електронної комерції та забезпечення захисту прав споживачів;
- ІКТ-інновації, що охоплюють розробку нових технологій та інноваційних рішень;
- електронна система охорони здоров'я, що передбачає впровадження електронної медичної документації та забезпечення доступу до медичних послуг;
- електронні навички, що передбачають підвищення рівня цифрової грамотності населення та розвиток освіти в галузі ІКТ [6, с. 6].

Беззаперечно, потужним драйвером удосконалення системи електронного врядування в Україні є Євроінтеграційні орієнтири, які визначають необхідність імплементації комплексу механізмів відповідно до європейських вимог, зокрема Digital Single Market Strategy for Europe. Позитивним є досить широке використання інструментів електронної демократії (електронні консультації, електронні петиції, електронні звернення, бюджети участі (громадські бюджети) тощо [3, с. 7].

Ще в 2019 році Європейський Союз офіційно розпочав в Україні нову програму «EU4Digital: підтримка цифрової економіки та суспільства у Східному партнерстві». EU4Digital націлена на розширення переваг Єдиного цифрового ринку Європейського Союзу для України та інших держав Східного партнерства з метою стимулювання економічного росту, створення робочих місць, покращення життя людей та допомоги бізнесу [6, с. 6].

На другій міжнародній конференції з відновлення України (Ukraine Recovery Conference 2023), яку Велика Британія та Україна провели спільно в Лондоні в червні 2023 року, серед інших, було визначено ключові вектори – діджитал-платформа для прозорості та підзвітності відбудови, перелік чітких пунктів відновлення України, антикорупційні запобіжники для ведення

бізнесу і приватних інвестицій [4]. І однією з ключових тем дискусії було розширення участі громадського сектору у процесах відбудови.

Для просування цифрового порядку денного в Україні існують наступні передумови: Розроблене законодавство про цифрову економіку та телекомунікації, яке створює правову базу для розвитку цифрової інфраструктури та інших ініціатив. Розвиток електронної торгівлі (e-Trade) та електронного захисту (e-Trust) сприяє забезпеченню безготівкової економіки. Ініціатива «Smart City», яку ініціювало Міністерство цифрової трансформації, свідчить про впевненість владних інституцій у наявності законодавчої та інституційної бази для впровадження комплексних ініціатив з побудови ІСТ-екосистеми на регіональному/місцевому рівні. Досягнення у сфері кібербезпеки (Cybersecurity) забезпечують захист від кібератак та забезпечують безпеку використання цифрових технологій та ін. [6, с. 7].

Разом з цим, жодна європейська країна не має досвіду імплементації інструментів цифрової трансформації в умовах війни, тому для України цей досвід має бути адаптований до викликів сьогодення з урахуванням воєнного стану. Продовження побудови цифрової держави має опиратися на наступні аспекти: поглиблення інтеграційних процесів із ЄС у сфері цифровізації; посилення захищеності вебресурсів, забезпечення стійкості до спроб блокування або неавторизованого отримання доступу до даних; упровадження цифрових інструментів забезпечення прозорого механізму контролю обігу підакцизних товарів; посилення захисту від загроз національній безпеці; сприяння малому й середньому бізнесу та стартапам, розширення інвестиційних можливостей; реалізація стратегії цифрової трансформації соціальної сфери на 2023 р. та планів з ключових реформ; упровадження Індексу цифрової трансформації регіонів України (ІЦТР); розширення цифрових можливостей та е-сервісів для громадян; створення нового порталу Державної служби статистики України [5].

Отже, Україна активно розвивається у сфері цифрових технологій та використовує провідний європейський досвід у впровадженні дієвих механізмів розвитку цифрової держави. Подальша імплементація найкращих європейських практик, із застосуванням інноваційних технологій та інструментів цифровізації і електронного урядування, сприятиме покращенню взаємодії між владою та суспільством, забезпечить відкритість, прозорість, довіру, підвищить ефективність реалізації нагальних завдань відбудови України.

Список використаних джерел та літератури

1. Електронне урядування в Естонії: досвід та технології. Вересень 2022. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3576446-kristian-arvan-ministr-zovnisnoi-torgivli-ta-informacijnih-tehnologij-estonii.html

2. Електронне урядування та електронна демократія: навч. Посіб.: у 15 ч./ за заг. Ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017. Частина 1: Вступ

до курсу. Концептуальні засади електронного урядування та електронної демократії/ [В.Я. Малиновський, Н.В. Грицяк, А.І.Семенченко]. – К.:ФОП Москаленко О. М., 2017. – 70 с.

3. Касич, А. О., Пономаренко, І. В., Бреус, С. В., & Десятник, Б. В. (2021). Імплементація принципів електронного врядування як основа реформування системи публічного управління. *Електронний журнал Державне управління: удосконалення та розвиток*. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/10.pdf

4. Конференція з питань відновлення України (URC2023). Офіційний сайт. URL: https://ua.urc-international.com/ukraine-recovery-conference-urc-2023

5. Цифрова трансформація економіки України в умовах війни. Липень 2023 року. НІСД. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/tsyfrova-transformatsiya-ekonomiky-ukrayiny-v-umovakh-viyny-lypen-2023

6. Цифрові трансформації в Україні: чи відповідають вітчизняні інституційні умови зовнішнім викликам та європейському порядку денному? Чернігів: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2020. 76 с.URL: http://eap-csf.org.ua/wp content/uploads/2021/04/Research_DT_PF_WG2_ua-1.pdf

7. Denmark’s long-term vision for digital development. Agency for Digital Government. 03.10.2022. URL: https://www.openaccessgovernment.org/denmarks-long-term-vision-for-digital-development/142162/

8. Sophie Løhde (2021). Lov om udstedelse af NemID med offentlig digital signatur til fysiske personer og til medarbejdere i juridiske enheder. Ministeriet for Digitalisering og Ligestilling. URL: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/439

9. OECD (2010), Better Regulation in Europe: Sweden 2010, Better Regulation in Europe, OECD Publishing, Paris. URL: https://doi.org/10.1787/9789264087828-en

10. OECD (2020), «Digital Government Index: 2019 results», OECD Public Governance Policy Papers, No. 03, OECD Publishing, Paris. URL: https://doi.org/10.1787/4de9f5bb-en 05.09.2021.

Доробалюк В.О.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Стороженко Л.Г.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного упавління та адмінстрування
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД СПІВПРАЦІ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДОЮ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Однією з найбільш актуальних потреб сучасного українського суспільства є сталий розвиток територіальних громад. Розвиток місцевої громади та її поліпшення – це продукт участі та роботи самих громадян, тобто, ефективність вирішення місцевих проблем значно підвищується, якщо в цьому процесі беруть добровільну участь і пересічні громадяни, мешканці територіальної громади. Саме тому, сьогодні особливо актуальними є дослідження практичних питань безпосередньої ефективної участі громадян у місцевому самоврядуванні та взаємодії органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) з громадою. Досить цікавим для України в цьому аспекті буде досвід Республіки Польща, яка ефективно застосовує різні види взаємодії місцевої влади з громадськістю.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми взаємовідносин ОМС та громадськості досліджували такі науковці: В. Баштанник, Л. Беззубко, Ю. Куценко, В. Погорілко, Ю. Стаскевич та інші. Польський досвід співпраці місцевої влади з громадою досліджували С. Байрак, М. Лазарук, М. Лендьєл, О. Софій.

Метою наукового дослідження є вивчити досвід взаємодії ОМС з мешканцями територіальної громади в Республіці Польща та окреслити перспективи його втілення в Бердичівській міській територіальній громаді.

Основні результати дослідження. Питання залучення громадян до участі в місцевому самоврядуванні в Польщі регулюється законодавством, відповідно до якого, встановлено два способи такої участі: можливість безпосередньо приймати рішення через всенародне голосування (вибори і референдум); через ОМС (передбачає приймання рішень із використанням інститутів прямої демократії у формі консультацій) [5, с. 68]. Оскільки у Польщі діє трирівнева структура адміністративно-територіального поділу «воєводство (найвища ланка місцевого самоврядування) – повіт (середня ланка) – ґміна (базова ланка польського самоврядування, найменша адміністративна одиниця)», то відповідно до законів «Про ґмінне самоврядування» (ст. 5, ч. 2), «Про повітове самоврядування» (ст. 3), «Про воєводське самоврядування» (ст. 10) засади і зміст консультацій додатково регулюються ухвалою місцевого органу. Згідно змісту цих положень, єдиним

відповідальним органом є рада ґміни, рада повіту та сеймик воєводства [1, с. 54].

Ґміна фактично самоврядна громада мешканців певної території. До компетенції ґміни належать усі публічні справи місцевого значення, зокрема у таких галузях, як міське господарство, освіта, культура, комунальні послуги, охорона здоров'я, охорона громадського порядку та ін.

У Польщі активно пропагується ідея участі громадськості в місцевому самоврядуванні, зокрема, у підготовці місцевих програм та рішень органів місцевої влади, що суттєво впливає на практику розв'язання проблем ґміни її мешканцями. Дослідження свідчать, що впродовж року 16,4% членів територіальних громад брали участь у прийнятті рішень, спрямованих на вирішення питань місцевого значення більше, ніж 6 разів; 61,3% – 4-6 разів; 22,3% – менше, ніж 4 рази. Загалом близько 80% мешканців мають бажання брати участь в управлінні у власних ґмінах.

Для забезпечення ефективної взаємодії ОМС з громадою у Польщі широко застосовуються сучасні технології. Так, 90,5% ґмін для активної участі громадян у вирішенні питань місцевого значення використовують Інтернет.

Для того, щоб отримати підтримку з боку громадськості та з метою забезпечення прозорості власної діяльності органи місцевої влади залучають членів територіальної громади до процесу складання відповідного бюджету, проводять громадські обговорення, дебати та публікують проект бюджету. У 5,4% ґмін такі форми участі населення в процесі підготовки бюджету застосовувалися більше, ніж 3 рази, 48,7% органів влади залучали громадськість до обговорення місцевого бюджету 2-3 рази, 45,9% – менше двох разів. Обговорення проекту бюджету в громадських організаціях було здійснено у 43,8% ґмін, у 47% – проводилися громадські слухання, форуми з питань бюджету чи консультації.

Консультації спрямовані на вивчення інформації про місцеву громаду та її потреби та проводяться з метою моніторингу громадської думки, активізації громадян у процесі прийняття рішень; налагодження комунікативного зв'язку, здійснення переговорів щодо політичних рішень або напрямів планованої діяльності. Такі консультації сприяють раціональнішому використанню наявних ресурсів, підвищенню рівня довіри мешканців до місцевої влади, дозволяють уникнути конфліктів між владою та громадою [4, с. 114].

Польський досвід показує, що процес залучення громадян до місцевого самоврядування, насамперед, розвивається на рівні співпраці ОМС з неурядовими громадськими організаціями (далі – НГО), яка регулюється Законом «Про діяльність громадської користі та волонтерство». Відповідно до цього закону ОМС у співпраці з НГО здійснюють діяльність у сфері громадських завдань відповідно до території та завдань, що належать до компетенції органів громадської адміністрації. Така співпраця здійснюється на принципах: взаємодопомоги, суверенності сторін, партнерства, ефективності, чесної конкуренції й відкритості [6].

Взаємодія ОМС та НГО здебільшого відбувається у випадках коли: НГО виступає представником територіальної громади, інформуючи владу про певні вимоги, побажання, проблеми громадськості; НГО надають безпосередню допомогу мешканцям, в межах своїх компетенцій, відповідно до своїх можливостей, знань та досвіду; НГО приймають участь у розробці стратегії локального розвитку громади та в написанні проєктів на отримання грантів тощо.

ОМС кожної ґміни в обов'язковому порядку прозоро розробляють план співпраці з НГО на період від 2 до 5 років. В річний бюджет ґмін обов'язково закладаються кошти на тематичні конкурси для місцевих громадських товариств. Ці кошти є абсолютно доступними для кожного мешканця та прозорими в частині їх ефективного й цільового використання [2].

Тут доречно згадати досвід міської ради міста Щецин, яка у 1999 р. ухвалила «Щецинську Хартію співробітництва Міста з Неурядовими організаціями», в преамбулі якої зазначається важливість та принципи та засади взаємодії ОМС м. Щецин та НГО. Для реалізації цих засад було створено спеціальне Бюро в справах неурядових організацій, головним завданням якого стала реалізація постанови Ради Міста. У бюджеті міста щорічно виділяється рядок, призначений для партнерства з неурядовими організаціями. Кожна така організація, що діє в сферах, які є компетенцією структур міста, може конкурувати за фінансування цієї діяльності з бюджету міста. «Хартія» передбачає три типи такого фінансування: малі дотації, гранти, контракти. Крім фінансування місто допомагає НГО надаючи необхідні приміщення, популяризує діяльність громадських об'єднань серед мешканців громади, сприяє контактам та співробітництву на місцевому, державному, міжнародному рівнях, організує або фінансує навчання активістів. Все це суттєво допомагає використати існуючий в цих організаціях потенціал на користь громади міста Щецина.

Цікавий для вивчення та перспективний для впровадження в Україні, зокрема в Бердичівській МТГ, досвід участі громадськості у стратегічному плануванні розвитку місцевих громад у Польщі. Яскравим прикладом успішної практики розробки стратегії розвитку є «Стратегія розвитку міста Познань», яка створена в результаті ефективної взаємодії ОМС з громадськістю; були проведені консультації, обговорення, семінари, інтернет-форуми, зустрічі з представниками різних соціальних груп, соціологічні опитування. Саме тому ця Стратегія представляє собою консолідований, структурований перелік підходів до сталого розвитку міста з точки зору досягнення поставлених стратегічних цілей, серед яких зокрема: розвиток інноваційної економіки та підвищення інвестиційної привабливості міста; підвищення значення міста як європейського центру знань, культури, туризму і спорту; покращення якості життя, а також міського простору та архітектури міста; створення мегаполісу Познань.

Відповідно до чинного законодавства Польщі, зокрема, Закону «Про ґмінне самоврядування» [3], ґміни мають право створювати допоміжні

одиниці – солецтва. Це досить ефективна форма участі польських громадян в управлінні місцевими територіальними громадами. Першочергове завдання допоміжного органу – звертати увагу місцевої влади на проблеми територіальної громади, утримувати та організовувати роботу клубів, бібліотек, різноманітних гуртків, забезпечувати цікаве та змістовне дозвілля для дітей, підлітків, молоді тощо.

Управління державами, містами та громадами, комунікація влади та мешканців дедалі більше здійснюється з використанням сучасних цифрових технологій, впровадження яких у діяльність ОМС, зокрема і у сфері взаємодії з громадою, забезпечує прозорість та відкритість їх роботи, простоту та доступність спілкування з мешканцями громади, сприяє зниженню корупції та підвищенню довіри громадян, створює сучасні механізми надання послуг організаціям та громадянам.

Одним із сучасних трендів використання інтернет-технологій є створення мобільних додатків муніципальних органів, які суттєво спрощують подання запитів до місцевого органу, дають мешканцям територіальної громади висловлювати свою думку з актуальних питань. У Польщі для взаємодії влади і громадськості сьогодні мобільні додатки застосовуються як на загальнодержавному рівні, так і на рівні муніципалітетів. Так, зокрема, впроваджена програма «Приязна адміністрація», в рамках якої створено інформаційні кіоски з поширення електронної інформації про послуги адміністрацій та вакантні місця в них; створено інформаційний центр цивільної служби, в тому числі і мобільний варіант, що зробило доступнішою інформацію про діяльність адміністрацій, послуги й компетенцію органів державної влади всіх рівнів, створено інтернет-платформи поширення інформації про напрями розвитку та проблеми органів влади, організацію презентацій і конференцій тощо. Органи влади всіх рівнів постійно і систематизовано працюють над інформуванням громадян щодо питань удосконалення надання послуг, проведення конкурсів, спрямованих на покращення роботи. У межах програми у спеціальних муніципальних мобільних додатках оцінюються дії адміністрацій, спрямовані на вдосконалення державних послуг.

Висновки та перспективи досліджень. Враховуючи вищесказане автор дійшов висновку, що у Польщі члени територіальних громад досить активно беруть участь у вирішенні питань місцевого значення та здійснюють значний вплив на органи та посадових осіб місцевого самоврядування, а залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні є практикою, що визначається як громадянами, так і працівниками муніципалітетів, з якими вони часто співпрацюють. Адаптація цього позитивного зарубіжного досвіду стосовно заохочення безпосередньої участі громадян до ухвалення рішень на місцевому рівні в Бердичівській МТГ має відбуватися за умови врахування вітчизняних реалій та традицій місцевого самоврядування. Подальші дослідження мають зосереджуватися на розробці шляхів ефективного проведення діалогу ОМС з громадськістю на принципах партнерства, довіри,

прозорості, відкритості та взаємоповаги; визначення конкретних напрямків взаємодії місцевої влади з громадою.

Список використаних джерел та літератури

1. Організація місцевого самоврядування Республіки Польща. URL: https://uplan.org.ua/analytics/orhanizatsiia-mistsevoho-samovriaduvannia-respubliky-polshcha/ (дата звернення: 31.10.2023).
2. Польща – кроки назустріч. URL: http://protruskavets.org.ua/polscha-ukrajina-kroky-nazustrich/ (дата звернення: 31.10.2023).
3. Про ґмінне самоврядування: Закон Республіки Польща від 8 березня 1990 р. URL: https://www.csi.org.ua/publications/zakon-pro-gminne-samovryaduvannya-vid-8-b/ (дата звернення: 31.10.2023).
4. Софій О. Залучення громадян до процесу прийняття рішень органами місцевої влади шляхом використання потенціалу громадських консультацій. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права.* 2011. Вип. 6. С. 112–117.
5. Rajczyk R. Komunikowanie lokalne w Polsce : o instrumentach polityki komunikacyjnej samorządów. Katowice : Wyd. Gnome, 2013. 175 s.
6. Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. URL: http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet (дата звернення: 31.10.2023).

Кузьменкова К.С.,
аспірантка кафедри публічного управління та проєктного менеджменту Навчально-наукового інституту менеджменту та психології Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

КРАЩІ ПРАКТИКИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ БОРОТЬБИ З ФЕЙКАМИ ТА ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ

Багатозначність категорії «фейк» (від англ. – fake) є беззаперечною. Правильно визначати якість інформації, вміло її аргументувати і використовувати – має стати важливим вмінням кожного громадянина України під час воєнного стану. Досить часто фейк інтерпретують як неправдиву або недостовірну інформацію або інформацію, яка не відповідає дійсності. У більшості наукових джерел поняття «фейк» інтерпретується як фальшива інформація, підробка, що поширюється з метою дезінформації суспільства в цілому. У нормативно-правових актах зарубіжних країн зміст категорії «фейкові новини» визначається як повністю або частково вигадана інформація про суспільні події, явища, інформація про певних публічних осіб, яка подається у різноманітних медіа у вигляді справжніх журналістських матеріалів.

Зазначимо, що фейкову інформацію у соціальних мережах умовно можна поділити, залежно від їхнього завдання: фейки, які розповсюджують панічні настрої у суспільстві; фейки, які розпалюють міжнаціональну (расову, релігійну чи соціальну) ворожнечу, ксенофобію; фейки, які поширюють хибні думки з метою дезорієнтувати аудиторію; фейки, які маніпулюють свідомістю; фейки, які рекламують когось або щось; фейки, які приносять прибутки від їхнього поширення (жовта преса); фейки, які заплямують чиюсь репутацію; фейки, які мають розважальних характер. Чисельні приклади маніпуляції фактами, дезінформація та фейки, які поширюються усіма можливими способами та засобами, хакерські атаки та сайти органів державної влади і втручання в електронні виборчі системи стали предметом обговорення не лише світових медіа, а також й політичного керівництва США та ЄС.

Західні суспільства почали викривати пропагандистські вкидання та фейки з боку РФ, та зазначили необхідність визначення правових засад протидії деструктивному впливу держави-агресора тому почали створювати відповідні інституції та ухвалювати відповідні законодавчі ініціативи. Поширення неправдивої інформації на широкий загал у сучасному світі стало не лише буденністю, а й загрозливою реальністю, яка може заподіяти серйозну шкоду різним інтересам суспільства, людини та держави. Країна агресор активно відтворює свої спроможності в цьому напрямку. В Європі вже неодноразово заявляли, що кремль займається маніпуляціями, диверсіями й

проводить різні операції в інформаційній площині для того, щоб дестабілізувати ситуацію в ЄС та США. В ЄС з метою виявлення фейків та дезінформації, координації зусиль для її викриття була утворена структура "East StratCom Task Force" [4]. Цей інструмент допоміг краще зрозуміти тактику та техніку державних і недержавних гравців в сфері дезінформації і починати діяти проактивно. Слід вказати, що країни Балтії визнані світовою спільнотою лідерами серед країн ЄС у сфері боротьби зі спробами втручання в їхню внутрішню політику та кампаніями з дезінформації, розгорнутими РФ. Ці країни постійно стикаються з кремлівською пропагандою і були вимушені їй протистояти. Однією з таких країн є Литва, чия ситуація на інформаційному полі дуже схожа з тією, що склалась у нашій державі, а росія за допомогою так званих «активних засобів» намагається похитнути державність Литви та скомпрометувати будь-які прояви протистояння їй. Кремлівські пропагандисти відхрещуються як від окупації Литви, так й окупації інших держав Балтії [1, с. 126].

Варто вказати, що Федеративна Республіка Німеччина є однією з перших країн, яка на законодавчому рівні здійснила кроки у напрямі протидії поширенню фейкової інформації. У 2015 р. З ініціативи Гайко Йозефа Мааса (на той момент міністра юстиції та захисту прав споживачів Німеччини у третьому уряді Анґели Меркель) було створено робочу групу з розробки законопроекту щодо протидії поширенню антиправової інформації в соціальних мережах. Вказаному передувало намагання зазначеної посадової особи на паритетних умовах домовитися з керівництвом компаній Facebook, Google і Twitter щодо необхідності видалення шкідливого контенту. Однак вищевказані суб'єкти не змогли досягти поставленої урядом мети видаляти протягом доби 70 % незаконного контенту. У січні-лютому 2017 р. Facebook вдалося видалити лише 39 % у часових межах, до яких прагнули німецькі органи влади, а Twitter – 1 %. Google YouTube мав найкращі показники – 90 % усього вмісту, відміченого користувачами. Вказані обставини не влаштовували офіційний Берлін, що посприяло активізації діяльності з розробки законопроекту, який мав на меті нормативно регламентувати основи поширення інформації в Інтернет мережі. 1 жовтня 2017 р. Було прийнято Закон «Про регулювання соціальних мереж» (Netzwerkdurchsetzungsgesetz; NetzDG),що почав діяти з 1 січня 2018 р. [2, 3]. Однією із законодавчих новел стало нормативне закріплення визначення соціальної мережі як провайдера телекомунікаційних послуг, який у комерційних цілях використовує інтернет-платформи, призначені для того, щоб користувачі могли обмінюватися будь-яким вмістом з іншими користувачам.

В цілому, в країнах ЄС існують правові механізми протидії поширенню дезінформації. Аналізуючи процеси глобалізації та необхідність організації дійсно дієвої протидії поширенню негативних явищ, котрі як впливатимуть на процеси всередині конкретної держави, так і будуть мати геополітичні наслідки, вважається за доцільне на міжнародному рівні шляхом плідної, системної та ефективної співпраці продовжувати діяльність щодо розробки

законодавства з протидії правопорушенням в інформаційному просторі. До вказаного процесу залучаються науковці та відповідні профільні фахівці. Протидія поширенню фейків та вчиненню інших протиправних діянь в інформаційному просторі повинна стосуватися усіх важливих сфер суспільного життя, а не лише перебігу виборчого процесу. Так, у процесі розробки профільного законодавства враховується розуміння того, що використовуючи лише санкційну систему впливу, не вдасться досягнути бажаних результатів. Співпраця базується на організації дієвої взаємодії зі світовими інформаційними лідерами (Google, Facebook, Twitter тощо).

Відтак, з метою нівелювання факторів негативного інформаційного впливу на формування суспільної думки і масової свідомості доцільно впроваджувати заходи з попередження та мінімізації наслідків вірогідних деструктивних процесів у державі, спричинених негативною інформаційною діяльністю окремих представників вітчизняних навколо медійних громадських організацій, мас-медійних структур, журналістських професійних спілок та рухів, запобігання їх впливу на розвиток суспільно-політичної, соціальноекономічної, етноконфесійної ситуації в державі, особливо напередодні та під час проведення в Україні суспільно важливих заходів.

Підсумовуючи, зазначимо, що Україні доцільно на системній основі впроваджувати комплекс заходів з попередження негативної діяльності окремих закордонних інформаційних структур, медійних та навколо медійних організацій, провайдерів програмних послуг (РФ, Угорщина, Словаччина), які намагаються негативно впливати на суспільно-політичну ситуацію за допомогою вітчизняних медіа, мережі Інтернет, видавничо-поліграфічної та рекламної галузей, власних інформаційних можливостей для здійснення антиукраїнських інформаційних акцій, інспірування в середовищі національних меншин автономістських та сепаратистських настроїв, поширення деструктивної інформації в інтересах іноземних держав. Також необхідним є своєчасне виявлення, недопущення та припинення, у вітчизняному медіа-просторі інформаційних матеріалів із закликами до вчинення терористичних актів, насильницької зміни чи повалення конституційного ладу, захоплення державної влади, порушення територіальної цілісності, закликів, які розпалюють національну, расову чи релігійну ворожнечу, пропагують ідеї расизму, ксенофобії та екстремізму або інші протиправні діяння.

Список використаних джерел та літератури

1. Черниш Р. Правовий досвід країн європейського союзу у сфері протидії поширенню фейкової інформації. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 10. С. 123-128.

2. Bundestag beschließt Gesetz gegen strafbare Inhalte im Internet. URL:

https://www.bundestag. de/dokumente/textarchiv/2017/kw26-de-netzwerkdurchsetzungsgesetz-513398 (дата звернення 01.10.2019).

3. Netzwerkdurchsetzungsgesetz. URL : https:// de.wikipedia.org/wiki/Netzwerkdurchsetzungsgesetz (дата звернення 01.10.2019).

4. Facebook and Twitter Could Face Fines in Germany Over Hate Speech Posts. URL : https:// www.nytimes.com/2017/03/14/technology/ germany-hate-speech-facebook-tech.html (дата звернення 01.10.2019).

Доротюк В.В.,
студентка 3 курсу,освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький
Лалуєва Н.М.,
асистент кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Цифрові технології мають все більший вплив на всі сфери життя, в тому числі це стосується управління. Органи публічного управління стикаються з низкою викликів, таких як зростаючі вимоги громадян, обмежені ресурси та інші. Цифровізація допомагає органам публічного управління підвищувати свою ефективність і поступово вирішувати ці виклики.

Поняття цифровізація у публічному управлінні можна розглядати як використання ІТ-технологій, в тому числі можливість онлайн комунікацій безпосередньо у системі прийняття та реалізації безліч державно-управлінських рішень, надання широкого спектру адміністративних послуг та формування дієвих механізмів реалізації державної політики у всіх сферах життєдіяльності суспільства в цілому. Основна ціль впровадження цифрових технологій – це мінімізувати етапи передачі інформації від державних чи місцевих органів влади до кінцевих користувачів.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Окремим аспектам цифрових трансформацій у публічному управлінні присвячені роботи вітчизняних науковців: О. Берназюк, Т. Биркович, О. Карпенко, П. Клімушин, В. Куйбіда, В. Логвінов, І. Лопушинський, Л. Матвейчук, В. Наместнік, А. Семенченко та інші [1, с.38].

Метою наукового дослідження є теоретичне узагальнення впливу цифровізації на ефективність публічного управління.

Основні результати дослідження. Враховуючи стрімкий світовий розвиток ІТ-сфери, докорінні зміни цифрових процесів в суспільстві, деякі аспекти цифрової трансформації потребують подальшого вивчення, з метою їх застосування у діяльності органів державної влади.

Варто зазначити, що у процесі реформування державного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних та інших цифрових технологій, важливу роль при цьому, відіграє вивчення політики європейського досвіду, що актуалізує дослідження в цій царині. Такі країни ефективно впроваджують процеси цифровізації у систему удосконалення діяльності органів державного управління.

В Плані дій ЄС на 2016-2020 роки «Прискорення цифрової трансформації уряду» передбачено, що державні адміністрації та установи в Європейському Союзі повинні стати повністю відкритими та ефективними на основі переходу на цифрові державні послуги. Державні адміністрації зобов'язані використовувати цифрове середовище для взаємодії із громадянами та підприємствами, а також для комунікацій між органами публічного управління [2].

З метою аналізу стану розвитку електронного врядування, Організацією Об'єднаних Націй, було розроблено спеціальну систему індексації за якою, в 2018 році в десятку лідерів ввійшли країни Данія, Корея, Швеція, Великобританія, Австралія, Фінляндія, Нова Зеландія, Сінгапур, Франція, Японія.

Варто звернути увагу на успіхи Данії, яка очолює рейтинг країн – лідерів, обумовлені розробкою та ефективною реалізацією Національної стратегії оцифрування публічної сфери. На її основі, протягом 2011-2015 років., було здійснено поступовий перехід від добровільного до обов'язкового цифрового формату комунікацій в публічному секторі і на сьогоднішній день в державі діє налагоджена та стала система цифрового самообслуговування громадян [3].

Ще одним яскравим прикладом країн, які мають високий індекс розвитку електронного урядування є Естонія. Це дозволяє державним службовцям та громадянам отримувати доступ до широкого спектру послуг в інтернеті, при цьому використовуючи ряд захищених цифрових ідентифікаторів. Це включає в себе: доступ до медичних записів, здійснення платежів онлайн та голосування. При впровадженні електронного урядування в Естонії було створено 3 ключові проекти. Було створено платформу X-Road, що об'єднує різні системи, які використовуються в приватному і державних секторах, а це дозволяє їм обмінюватися інформацією. Цифровізовано реєстри, що проводяться державними органами влади для надання необхідної інформації щодо підтримки електронних послуг. Організовано і надання громадянам засобів безпечного доступу до онлайн-послуг шляхом використання цифрових посвідчень та цифрових підписів, які еквівалентні рукописним. Сьогодні близько 99% публічних послуг країни доступні в режимі онлайн 24/7, а близько 30% жителів Естонії використовують послугу i-Voting, тобто інтернет-голосування [4].

Варто зазаначити, що цифрові послуги мають бути доступні також для громадян похилого віку. При цьому наводиться статистика, де зазначено, що 79 % громадян у віці 16-74 років регулярно користуються мережею Інернет.

На основі детального аналізу теоретичних основ і досвіду цифровізації управління України та інших держав можна визначити основні напрями впливу цифровізації на ефективність управління в органах публічної влади.

Насамперед, потрібно звернути увагу на те, що цифровізація управління має досить великий вплив на забезпечення прозорості управління перед населенням. Громада має змогу в повному обсязі слідкувати за витратами

державного чи місцевого бюджету. Прикладом такої цифровізації в Україні може слугувати реєстр державних закупівель, який дозволяє громадянам відстежувати, як саме витрачаються бюджетні кошти або ж такі цифрові рішення як, наприклад, Дія або Електронний портал послуг ПФУ та багато інших. Такі рішення дають можливість, у першу чергу, громадянам отримувати швидкі та якісні послуги від держави.

Подальше впровадження цифрових технологій не тільки підвищить якість надання послуг, але й при цьому зменшить значні витрати на здійснення публічного управління за рахунок відсутності великої кількості документів в паперовому вигляді.

Діджиталізація сприяє значному знизиженню рівня корупційної складової, оскільки дозволяє надавати більшість послуг дистанційно та зменшує потребу особистого спілкування громадян з державними службовцями.

Крім того, не слід забувати, що розвиток цифровізації публічного управління потребує кваліфікованих кадрів у цій сфері. Тому, публічні службовці зобов'язані постійно підвищувати кваліфікацію, свої знання та навички для формування високої цифрової кільтури та інформаційної безпеки.

Висновки та перспективи досліджень. Отже, цифровізація є важливим напрямом розвитку управління в публічному секторі. Вона має потужний потенціал для підвищення ефективності управління, покращення якості надання послуг для громадян і створення максимального прозорого і підзвітного управління. Цифрові технології допомагають органам публічного управління більш ефективно використовувати свої ресурси, такі як фінанси, персонал та інші. Це може бути досягнуто за рахунок автоматизації різних рутинних завдань, оптимізації більшої кількості процесів управління та використання даних для прийняття рішень.

Список використаних джерел та літератури

1. Польовий П.В. Модернізація публічного управління в умовах розвитку цифрового суспільства. Публічне управління та митне адміністрування. 2021. Т.29, вип. 2. С. 37-43.

2. Побудова інформаційного суспільства: ресурси і технології : матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 19-20 вересня 2019 р.404 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2019/materyaly_mon_end.pdf#page=259

3. Організація Об'єднаних Націй. Відділ економічних та соціальних питань. Електронний уряд. 2018. Спрямування електронного уряду на підтримку трансформації. URL: https://publicadministration.un.org

4. Heath Nick. How Estonia became an e-government powerhouse, February 19, 2019. URL: https://www.techrepublic.com/article/how-estonia-became-an-e-government-powerhouse/.

Баула О.В.,
кандидат економічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ FINTECH-ІНДУСТРІЇ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Цифрові технології є одним із головних мультиплікаторів економічного зростання та технологічного розвитку світової економіки. Використання цифрових технологій підвищує конкурентоспроможність усіх секторів світової економіки, створюючи нові можливості для суб'єктів господарювання через інтеграцію в глобальні ланцюжки доданої вартості та доступ до нових ринків.

Цифрова трансформація світової економіки зумовила ситуацію, за якої змінюються пріоритети суб'єктів господарювання: найважливішим стає не володіння виробничими ресурсами, а володіння інформацією про їх наявність та можливість використання цих ресурсів у їх діяльності. Цифровізація національної економіки може акумулювати зусилля для забезпечення ефективності інвестиційних та інноваційних процесів, виробничої та фінансової кооперації, інтеграції у світові економічні процеси.

Враховуючи значний динамізм цифровізації, її різні аспекти (інвестиції, інституції, інфраструктура тощо) потребують більш глибокого вивчення, що й визначає актуальність обраної теми.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Наразі існує значна кількість наукових праць, присвячених цифровій трансформації світової економіки загалом та фінансового сектору зокрема. Експерти міжнародних організацій (наприклад, Світового банку, OECP, Міжнародного союзу електрозв'язку) та консалтингових фірм (наприклад, Ernst & Young, KPMG, McKinsey, Pricewaterhouse Coopers, Boston Consulting Group) провели значні дослідження цифрової економіки [2]. Природа, витоки та еволюція сфери фінансових технологій розглядаються у численних наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених: С. Волосовича, М. Мазаракі [6], С. В'язового, І. Пасічника [3], Л. Дудинець [4], Т. Калашнікової, С. Самохіна [5], О. Шевченко [7] та ін.

Мета (завдання) наукового дослідження. Метою наукового дослідження є рішення наукового завдання щодо виявлення ризиків цифрової трансформації фінансового сектора глобальної економіки, а також обґрунтування практичних рекомендацій задля їх нівелювання.

Основні результати дослідження. Цифрові технології є одним з головних мультиплікаторів економічного зростання і технологічного розвитку світової економіки. Використання цифрових технологій забезпечує нарощення конкурентоспроможності усіх секторів світової економіки, створення нових можливостей для суб'єктів господарювання через імплементацію до глобальних ланцюгів створення вартості та вихід на нові ринки. Однак, впровадження цифрових інновацій у фінансовому секторі потребує адекватної регуляторної політики в умовах зростання їх популярності з метою

використання усього їх потенціалу при зниженні потенційних ризиків фінансової стабільності.

За версією Ради з фінансової стабільності та Банку міжнародних розрахунків ризики цифрової трансформації фінансового сектору світової економіки поділяються на мікро- та макрофінансові [1; 2].

Мікрофінансові ризики синтезують суб'єкти господарювання, інститути ринкової інфраструктури, окремі сектори економіки; здійснюють системний вплив на фінансову систему. Серед них:

- фінансовий (можлива невідповідність строків погашення, відсутність стимулів тримати кошти на електронних гаманцях, існування загрози збільшення залученого фінансування з метою підвищення прибутків);

- операційний (зниження контролю зі сторони регуляторів, кіберзлочинність, зростання залежності від третіх осіб – фінтех-стартапи часто користуються послугами сторонніх компаній, як наслідок, зростає ймовірність ризику аутсорсингу, який провокує неоднозначність щодо відповідальності різних учасників ланцюжка створення вартості і збільшується кількість операційних інцидентів);

- регуляторний ризик – вищий рівень автоматизації та складність продукту або послуги, що пропонуються банкам фінтех-компаніями, може призвести до зниження прозорості щодо того, як виконуються транзакції. Як наслідок, може збільшитися ризик притягнення банків до відповідальності за дії партнерів – фінтех компаній.

Макрофінансові ризики підвищують загальносистемну вразливість, яка посилює ймовірність потрясінь фінансової системи та фінансової нестабільності; зумовлені взаємодією між фірмами, інвесторами та споживачами. Серед ни:

- ризик «зараження» – неочікувані втрати фінтехкомпаній можуть надати негативний вплив на весь сектор;

- ризик проциклічності – «нові» технологічні підприємства несуть у собі загрозу значних економічних коливань через незначний рівень стабільності їх функціонування;

- ризик надмірної волатильності, зокрема криптовалют;

- операційний: системний (пов'язаний з залежністю учасників ринку від ІТ-інфраструктури), внутрішній (пов'язаний із поширенням інноваційних продуктів, які можуть підвищити складність надання фінансових послуг, і водночас утруднити управління операційним ризиком та контроль над ним);

- стратегічний ризик – існуючі фінансові установи можуть втратити значну частину своєї частки на ринку або прибутку, якщо нові учасники, фінтехкомпанії зможуть більше ефективно використовувати інновації та надати менш дорогі послуги, які більшою мірою задовольняють потреби клієнтів;

- прямі податкові ризики – розвиток нових технологій виробництва та сучасних цифрових бізнес-моделей, надає можливість фірмам отримати додатковий стимул для здійснення транскордонної діяльності. Це зумовлює

проблем подвійного оподаткування та визначення об’єкта оподаткування у кожній із податкових юрисдикцій. З іншого боку, відсутність податкового регулювання цифрових операцій у деяких випадках веде до того, що вони не оподатковуються і, крім недоотримання державою податкових доходів, може виникнути ситуація, коли цифрові компанії отримають значну економічну перевагу над традиційним бізнесом, що може призвести до порушення принципів вільної конкуренції на ринку;

- непрямі податкові ризики – транскордонна торгівля, в умовах відсутності ефективних податкових правил для оподаткування цифрових операцій, створює проблеми для існуючих національних систем ПДВ. З розвитком цифрової економіки дедалі більше споживачів може купувати в Інтернеті і все більше компаній можуть реалізовувати свої товари по всьому світу без необхідності у фізичній чи іншій присутності в країні споживача, що суттєво посилює проблему оподаткування та гармонізацію у підходах до вирішення цієї проблеми на міждержавному рівні.

Висновки та перспективи досліджень. Для максимального нівелювання ризиків спричинених необхідністю поширення цифрових трансформацій у секторі фінтех доцільно, насамперед, забезпечити створення нормативної основи, що регулює взаємовідносини з клієнтами по дистанційних каналах, та діяльність фінтех-компаній.

Серед заходів зниження ризиків цифрової трансформації фінансового сектора світової економіки доцільно назвати:

• напрацювання інституційних механізмів, які б дозволили органам управління країн отримувати об’єктивну інформацію, координувати свої зусилля щодо розробки необхідних заходів та відповідних процедур, обмінюватися досвідом;

• створення спеціальних інститутів, які прискорюють впровадження інновацій та виведення їх на масовий ринок, які повинні стати форумом для обміну знаннями і можуть включати активну співпрацю або, навіть, фінансування нових учасників;

• забезпечення функціонування у секторі fintech фінансуючих структур як посередників, що залучають фінансування для впровадження різного роду цифрові трансформації;

• координація діяльності органів влади на національному і міжнародному рівнях. На національному рівні слід зосередитись на державній політиці узгодження діяльності фінансових регуляторів та органів з питань конфіденційності даних. На міжнародному рівні потребують координації правила та стандарти цифровізації.

Розвиток fintech-сектору світової економіки та поширення в ньому цифрових технологій є природним процесом глобальної економічної трансформації. Для забезпечення конкурентоспроможності своєї діяльності фінансові установи зобов’язані зосередитися на сучасних пріоритетах і трансформувати традиційні фінансові продукти та послуги в цифрові

формати. Але ця трансформація вимагає від учасників фінансового ринку достатніх професійних цифрових компетентностей.

Список використаних джерел та літератури

1. 20 рішень, запропонованих G20 ініціативною групою T20. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_G20_ua.pdf (дата звернення: 08.05.2023).

2. Barefoot K., Curtis D., Jolliff W., Nicholson J., Omohundro R. Defining and Measuring the Digital Economy. The Bureau of Economic Analysis US Department of CommerceWorking Paper. 2018. URL:https://www.bea.gov/sites/default/files/papers/ defining-and-measuring-the-digital-economy.pdf (дата звернення: 10.05.2023).

3. В'язовий С. М., Пасічник І. В. Розвиток fintech-індустрії в Україні та її ризики для банківської діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління.* 2019. № 4 (21). С. 480–184.

4. Дудинець Л. А. Розвиток фінансових технологій як фактор модернізації фінансової системи. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2018. Вип. 22. С. 794–798.

5. Калашнікова Т. В., Самохіна С. А. Розвиток ринку фінансових технологій в Україні як фактор сприяння фінансовій інклюзивності. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія Економічні науки.* 2018. № 3. С. 201–210.

6. Мазаракі А., Волосович С. Fintech у системі суспільних трансформацій. *Вісник КНТЕУ.* 2018. № 2. С. 5–16.

7. Шевченко О. М. Світові тенденції розвитку ринку фінансових технологій та особливості його функціонування в Україні.

8. *Ефективна економіка.* 2021. №6. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/88.pdf (дата звернення: 14.05.2023).

Парій Л.В.,
кандидат економічних наук, доцент,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ КОМПАНІЙ

Процеси диджиталізації та цифрової трансформації виступають рушійними силами, що стимулюють зміни в корпоративному світі, основою яких є впровадження нових технологій. Відбувається перетворення аналогової інформації на цифрові дані. Невпинне зближення фізичного і цифрового світів стимулює компанії інтегрувати, наприклад, Інтернет речей та послуг у виробничі процеси, створювати вартість шляхом аналізу й управління великими даними, що може бути використане як конкурентна перевага [1, с. 115]. Більшість змін, як вважає автор Лісова Р. М., викликаних диджиталізацією, є руйнівними і докорінно змінюють існуючі галузі, компанії, що займають домінуючі позиції на ринку, зіштовхуються з новими конкурентами, існуючі бізнес-моделі застарівають і замінюються новими [1, с. 115].

На прискорення цифрової трансформації у світі і зокрема в Україні вплинула пандемія коронавірусу. Серед багатьох тенденцій, на які COVID-19 вплинув позитивно виділяють дві основних: збільшення уваги компаній до вирішення суспільних проблем, а також перехід на цифрові бізнес-моделі і збільшення власної конкурентоспроможності. З початком карантину більшість компаній була змушена в короткі терміни переорієнтуватися з класичних процесів ведення бізнесу на зовсім нові, цифрові і в досить короткі терміни. До того ж пандемія надала змогу компаніям трансформувати власні бізнес-моделі та повністю відмовитись від тих процесів, які буквально рік назад вважалися одними з найкращих [3, с. 6].

Щоб залишатися надалі конкурентоспроможними і економічно ефективними компанії повинні поєднувати у своїй діяльності цифрові бізнеспроцеси та технології Індустрії 4.0. У травні 2020р опитування Fortune показало, що більша половина керівників компаній вважають, що криза прискорила рух до диджиталізації, у липні майже 70 % опитаних компаній вже почали впроваджувати в себе цифрові технології та рухатися до зміни власних бізнес-процесів на користь цифрової трансформації [2; 3, с. 7].

Перехід до цифрових технологій повинен бути структурованим, виходячи за межі приросту ефективності, щоб компанії могли продовжувати надавати послуги, але водночас і переходили на нові бізнес-моделі. Криза надала змогу компаніям переосмислити не лише свою діяльність, а також переглянути існуючі бізнес-процеси та структури витрат і доходів. Тому не потрібно

зупинятися на досягнутому, а варто постійно інвестувати у власний розвиток та якнайшвидше переходити на цифрові моделі бізнесу, бо як показує практика ефект та ефективність від впроваджених заходів значно покращує позиції компанії на ринку, а також робить її більш фінансово стійкою та конкурентоспроможною [3, с. 8].

Існує кілька основних рекомендацій з адаптації бізнесу до цифрового перетворення, розглянемо їх :

1. Потрібно регулярно переглядати власну бізнес-модель та постійно ставити під сумнів її складові частини. Варто починати від стратегії та місії компанії та розглядати її в перспективі на 10-15 років. З огляду на ті події, що зараз відбуваються, поступово рухатися вперед та вибудовувати такі бізнеспроцеси, які б приносили результат і були ефективними.

2. Починати перетворення слід з формування цифрової стратегії компанії та обов'язково затвердити її на найвищому рівні. Також потрібно бути готовим до постійних змін та внесення поправок в дану стратегію в процесі її реалізації, оскільки з динамічними змінами які відбуваються зараз у світі та країні, бізнес повинен швидко на них реагувати і навіть в певній мірі грати на випередження.

3. До змін, які будуть впроваджені, варто підходити розумно. Виходити необхідно від стратегічних та тактичних завдань, які і мають стати поштовхом до майбутніх змін.

4. Під час модернізації та диджиталізації компанії потрібно першочергово приділяти увагу створенні такої системи, яка б поєднувала у собі та синхронізувала основні процеси, що відбуваються в компанії.

5. Важливо сприймати і ставитися до цифрової трансформації як до довгострокового процесу, що вимагає чималих зусиль та чіткого системного підходу.

6. В процесі цифрової трансформації слід виходити з реальних потреб клієнтів та тримати їх у фокусі, незалежно чи це рутинні перетворення чи принципово важливі.

Для прикладу візьмемо кейс підприємства «Kernel» який досить яскраво показує процес цифрової трансформації [4]: це один з найбільших агропромхолдингів України. За 5 років компанія пройшла основні етапи цифрової трансформації, впровадивши проєкт «DigitalAgriBusiness», направлений на підвищення внутрішньої ефективності компанії та проєкт «OpenAgriBusiness», спрямований на розбудову зовнішнього середовища та зв'язків з партнерами. Сьогодні підприємство є одним з найуспішніших в своїй галузі, оскільки за допомогою диджитал-технологій, переходу до IoT інструментів, маючи досить розвинену мережу розумних датчиків та приборів, і вміло використовуючи BigData, діяльність та управління агропроцесами фактично перейшли в online режим. За 2020 рік «Kernel» отримав рекордні 182 млн дол. Прибутку. За два роки 35 млн дол. Отримано завдяки цифровим системам та технологіям точного землеробства.

Розглянемо основні поради провідних компаній України, які відносно нещодавно почали процес диджиталізації, і вже мають досить непогані результати:

1. Перш за все варто розібратися з ефективністю власних бізнеспроцесів, провести аудит, і лише потім ставати на шлях цифрової трансформації. Не варто бездумно гнатися за технологіями, лише через те, що це вони є трендовими і всі їх впроваджують. Потрібно виходити з власних інтересів і бізнес-стратегії, не витрачаючи кошти на цифровізацію неоптимальних процесів.

2. Керівник компанії має одним з перших пропагувати впровадження цифрової трансформації і бути зацікавленим в цьому, оскільки будь які спроби щось змінити чи впровадити без підтримки керівництва, не матимуть достатньої підтримки, а навпаки будуть піддаватися критиці і опору.

3. Персонал повинен бути рушієм всіх змін в компанії, оскільки успіх від проведених заходів напряму залежить від того, наскільки працівники будуть залучені до процесу цифрової трансформації.

4. Якщо компанія досить велика і займає провідні позиції в галузі, це не означає, що вона швидко трансформується. Навіть якщо є достатній штат розробників та IT-фахівців, потрібно навчитися використовувати практичні моделі та інструменти ззовні. Не варто витрачати час та ресурси та створення того, що можна досить ефективно, а головне з мінімальними витратами впровадити використовуючи досвід інших компаній. Також потрібно ділитися власними технологіями, оскільки взаємообмін допоможе швидше й дешевше впровадити цифрові рішення.

5. Мінімізація фінансових ризиків є досить вагомою в процесі цифрової трансформації. Не варто вкладати відразу всю суму коштів і наражати себе на ризик, потрібно рухатися поступово, від концепції до фінальної стадії.

6. Основними драйверами диджитал-перетворення є, перш за все, споживачі та клієнти, які і формують основні зміни для компанії. Головне завдання не розчарувати власного споживача і зробити бізнес-процеси в компанії з якомога кращим цифровим досвідом.

7. Процес цифрової трансформації є безперервним, тому досить важливо, щоб в компанії він ні на мить не припинявся. Сьогодні цифрова трансформація, це не щось ефемерне чи уявне, яке буде в майбутньому, це вже майбутнє яке настало і з кожним днем набуває нового вигляду.

Отже, цифрова трансформація є новим етапом в управлінні бізнеспроцесами в компанії, яка докорінно може змінити традиційні способи ведення бізнесу. Використовуючи процеси диджиталізації компанії можуть оптимізувати існуючі бізнес-моделі, отримати нові можливості для розвитку власного бізнесу, розширити сферу діяльності та мати інструментарій для підвищення та покращення основних показників ефективності ведення бізнесу й підвищення їх конкурентоспроможності [2].

Список використаних джерел та літератури

1. Лісова Р. М. Вплив диджиталізації на бізнес-моделі: етапи та інструменти цифрової трансформації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 24 (2). С. 114–118.
   URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ Nvuumevcg_2019_24%282%29__24.
2. Савицька О. М., Салабай В. О. Міжнародний та вітчизняний досвід формування цифрових трансформацій в управлінні бізнесом компаній / 102 Економічні та інноваційно-інвестиційні процеси в умовах змін ринкового середовища: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 24 жовтня 2020 року) / ГО «Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2020. С. 55-59.
   URL: www.lef.lviv.ua.
3. Звіт Світового економічного форуму: Digital Transformation: Powering the Great Reset 17.07.2020.
   URL:http://www3.weforum.org/docs/WEF_Digital_Transformation_Powering_the_Great_Re set_2020.pdf.
4. Інформаційне агентство «Інтерфакс Україна»: Цифрова трансформація бізнесу: як це роблять компанії в Україні?
   URL: https://ua.interfax.com.ua/news/press-release/640817.html.

Собко І.І.,
студент 6 курсу, групи ПДМ-61
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, Київ
Трінтіна Н.А.,
кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри Інтернет-технологій
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

У сучасному світі комп'ютерна інженерія і програмне забезпечення взаємодіють у надзвичайно важливий спосіб, відіграючи ключову роль у різних сферах техніки та технологій.

Постановка задачі цієї тези полягає у вивченні та аналізі ролі програмного забезпечення у сфері комп'ютерної інженерії. Основні завдання полягають у визначенні важливості програмних продуктів у сучасному технічному світі та їх впливу на промисловість, розумінні методів розробки програмного забезпечення та визначенні перспектив розвитку цієї галузі.

Основною метою цієї тези є вивчення ролі програмного забезпечення у комп'ютерній інженерії, а також оцінка впливу цих технологій на сучасну техніку та інженерію. Дослідження спрямоване на розуміння суті процесів розробки програмного забезпечення та їх використання в технічних застосуваннях.

В ході дослідження було вивчено основні аспекти розробки програмного забезпечення, включаючи різноманітні методи розробки, інструменти та технології, що використовуються в комп'ютерній інженерії. Дослідження також виявило ключові виклики та перспективи розвитку програмного забезпечення в цій галузі.

На основі проведеного дослідження робляться висновки про важливість програмного забезпечення в комп'ютерній інженерії та його вплив на сучасні технічні рішення. Також висвітлюються перспективи подальшого розвитку цієї галузі та можливі напрямки покращення технологій розробки ПЗ для забезпечення високої ефективності та якості програмних продуктів.

Розвиток програмного забезпечення є ключовим фактором сучасної комп’ютерної інженерії, відіграючи значущу роль у створенні інноваційних технологій та впровадженні високоефективних рішень у різноманітних сферах. Ця теза спрямована на вивчення ролі та впливу програмного забезпечення на процеси проектування, розробки та впровадження технічних рішень, а також на аналіз сучасних тенденцій та перспектив подальшого розвитку програмних технологій в області комп’ютерної інженерії.

Список використаних джерел та літератури

1. Розробка з програмним забезпеченням: методології, інструменти, технології – Олександр Оссовський, Олександр Сергієнко 2021. – 336 с.
2. Технології програмування. Основи сучасної розробки програмного забезпечення – Сергій Ломакін 2022. – 240 с.
3. Професійна розробка програмного забезпечення на Java – Максим Гритценко, Сергій Дорошенко 2022. – 120 с.
4. Архітектура програмного забезпечення – Андрій Сидоренко 2016. – 200 с.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ ВІТЧИЗНЯНОГО ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ ТА ВАРІАНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Стороженко Л.Г.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НЕТОКРАТИЧНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Цифровізація (digitalization), як домінуючий тренд сучасних глобалізаційних процесів, зумовлює стрімкий розвиток цифрового суспільства з розширеними можливостями вільного доступу до створення, накопичення, обміну інформації та знань з метою реалізації власного потенціалу, що сприяє суспільному й особистісному розвитку та підвищує якість життя. Позитивний вплив розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових інструментів та платформ, модерного програмного забезпечення простежується у всіх сферах суспільного життя та виявляється у формуванні нової моделі публічного управління нетократичного характеру, складовими якого є «цифровий уряд», «сервісна держава», «розумне врядування» тощо.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Останнім часом до питання цифровізації у публічному управлінні зверталися Н. Грицяк, О. Ємельяненко, Т. Камінська, С. Куценко, І. Лопушинський, В. Ніколаєв, С. Пиріг, В. Писаренко, А. Семенченко, Т. Сиволапенко, Г. Разумей, С. Хаджирадєва, С. Чорний, С. Чукут та ін., однак комплексних досліджень, присвячених цифровізації як ключовому фактору публічного управління нетократичного вектору розвитку наразі немає.

Основні результати дослідження. Розширення концепту цифровізації на різні процеси суспільного життя, формування на її основі глобальних управлінських пріоритетів відбуваються в рамках парадигми так званої четвертої промислової революції (індустрії 4.0), що розглядається як новий технологічний устрій сучасного інформаційного суспільства [1]. І сьогодні, за умови єдиного системного державного підходу та узгоджених із прогресивними світовими тенденціями заходів, Україна має низку умов для

розвитку технологій, які, у свою чергу, сприяють демократичному розвитку країни та утвердженню електронної демократії, як інструмента нетократичного публічного управління.

Саме інтеграція управління у віртуально-інформаційний простір створює сприятливі передумови для формування ефективної електронної демократії, як логічного продовження трансформації суспільно-політичних процесів в умовах інформаційного суспільства, що відповідає нетократичному вектору розвитку публічного управління [2, с. 279] та визначає позитивні аспекти застосування цифрових технологій, як перспективних механізмів покращення публічного управління, ключовими серед яких є:

- транспарентність: інформаційно-комунікаційні технології сприяють забезпеченню прозорості та відкритості діяльності урядових установ; сприяють підвищенню транспарентності влади, оскільки їх застосування дозволяє громадянам отримувати доступ до відкритої інформації щодо позиції і рішень публічних органів та долучатися до процесів управління державою;
- ефективність: цифровізація підвищує ефективність роботи публічних органів – завдяки автоматизованим системам збільшується швидкість та точність обробки інформації, зменшується кількість помилок, пов'язаних з людським фактором, та забезпечується більш якісне надання послуг;
- зручність та доступність: цифрові технології роблять можливим зручний і швидкий доступ до державних послуг та інформації для громадян, незалежно від їх проживання та місця знаходження, що знижує бюрократичні бар'єри та покращує доступність державних послуг;
- зменшення корупції: процеси цифровізації сприяють зниженню корупційної складової в органах влади шляхом мінімалізації контактів між громадянами і урядовими органами та завдяки забезпеченню прозорості і відкритості процесів управлінської діяльності;
- економія коштів: інформаційно-комунікаційні технології уможливлюють зменшення витрат держави на бюрократичний апарат, адже багато управлінських процесів можуть бути автоматизовані та здійснюватися за допомогою цифрових технологій; наприклад, деякі послуги можуть бути надані автоматично, без участі громадян, що може значно зменшити витрати часу та коштів для урядових органів;
- розвиток електронної економіки: цифровізація сприяє розвитку електронної економіки та підвищенню конкурентоспроможності держави на світовому ринку;
- покращення якості послуг: завдяки електронній формі урядування можливе покращення якості надання державних послуг шляхом оптимізації процедур комунікації з громадянами;
- інновації: цифрове урядування зумовлює розвиток нових технологій та інновацій, зокрема, у сферах електронної ідентифікації, електронного підпису, блокчейну тощо;

▪ збереження навколишнього середовища: завдяки цифровізації зменшуються витрати на папір, друкарську техніку та інші матеріали, що позитивно впливає на довкілля та зберігає природні ресурси тощо.

Висновки та перспективи дослідження. Як бачимо, переваги цифровізації очевидні й можуть бути досить значними. Сьогодні цифровізація має суттєвий потенціал для покращення ефективності та транспарентності управлінської системи. Зазначені переваги можуть стати ефективним інструментом формування та функціонування нетократичного публічного управління за умови успішної реалізації е-проектів, забезпечення необхідної інфраструктури та компетентних кадрів. Для повноцінної реалізації цифрового потенціалу необхідна комплексна системна реформа, що включатиме в себе розробку та впровадження новітніх технологій та програмного забезпечення, зміну культури роботи влади, підвищення компетенцій державних службовців, покращення інфраструктури та доступу до Інтернету для пересічних громадян; яка забезпечуватиме політичні, економічні, правові, освітні, культурні, технічні, організаційні вимоги щодо функціонування нетократичного публічного управління.

Список використаних джерел та літератури

1. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. Geneva: World Economic Forum, 2016. 184 p.
2. Стороженко Л. Нетократичні підходи в публічному управлінні: світовий досвід застосування. *Наукові перспективи.* 2023. № 5 (35). С. 275–288.

Грошовик Д.Ю.,
аспірант, спеціальність «081 Право»
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький
Самсін І.Л.,
доктор юридичних наук, професор,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день питання формування цифрової держави в Україні стає дедалі актуальнішим. Аналіз проведених на цю тему досліджень свідчить про те, що основними напрямами їх являється – створення інформаційного суспільства, удосконалення електронного урядування, створення повноцінного електронного судочинства, запровадження публічних послуг для населення в електронному форматі.

Однак, можна констатувати, що на даний час всі ці процеси відбуваються незалежно один від одного, хаотично, оскільки різними напрямами займаються різні організації, без чітко сформованої єдиної моделі побудови цифрової держави.

Цифрові технології все більше зближують фізичні, цифрові і біологічні сфери та дуже швидко змінюють спосіб життя людей, їх спілкування, працю та взаємодію з державними інституціями.

З розвитком цифрового урядування, державні органи та організації у всьому світі пройшли певну трансформацію, стали більш динамічними у відносинах між урядом та населенням, а також змінилися структурно.

Україну сьогодні можна віднести до країн, у яких активно відбувається становлення цифрової економіки, інформаційно-комунікаційні технології вже проникли в багато сфер господарювання – і це призвело до зростання ефективності їх функціонування. Проте у значній кількості галузей та сфер національного господарства розвиток цифрових технологій є недостатнім, особливо це відчувається у промисловості та сфері державних послуг. Така ситуація зумовлена низкою перешкод та не вирішених проблем у напрямку цифровізації економіки України [Якушко, 2023].

До останніх років, у порівнянні з розвиненими країнами Європи та світу, наша держава значно відставала у впровадженні електронних технологій у сфері надання публічних послуг, електронного урядування тощо. Лише останніми роками було здійснено значні кроки вперед у цьому напрямку, зокрема зі створенням Міністерства цифрової трансформації України, запровадженням онлайн-сервісу державних послуг «ДІЯ», порталу закупок «ProZorro», тощо.

У 2018 році Кабінет міністрів України затвердив Концепцію та План дій щодо розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018 – 2020 роки [7].

Міністерство цифрової трансформації України задекларувало наступні амбітні цілі до 2024 року: 100 % публічних послуг доступні громадянам та бізнесу онлайн; 95 % населення, соціальних об‘єктів, і головних автошляхів мають покриття швидкісним інтернетом; 6 млн. українців залучені до програми розвитку цифрових навичок; 10 % доля ІТ у ВВП

Так, основні принципи формування цифрових держав викладені у Цифровому порядку денному для Європи (A Digital Agenda for Europe), метою якого є забезпечення стійких економічних і соціальних вигід від єдиного цифрового ринку на основі швидкого і надшвидкого інтернету і сумісних додатків [9].

За результатами міжнародної оцінки розвитку електронного урядування United Nations E-Government Survey 2022 – у 2022 році Україна значно покращила свою позицію, а саме перейшла з групи з високим в групу з дуже високим EGDI (складовий контрольний показник розвитку електронного уряду). Однак, нашій державі ще є куди розвиватися у напрямку запровадження цифрової держави, оскільки станом на 2022 рік, Україна ще не входить до списку 15 країн з найвищим (VH) рейтинговим класом з дуже високим EGDI. Серед країн Європи з самими високими значеннями EGDI Україна посідає лише 30 місце [10].

Необхідно відмітити, що Данія має найвище значення EGDI у світі вже третє дослідження Організації об‘єднаних націй підряд та являється однією з восьми країн Європи, які відносяться до найвищого рейтингового класу.

Стосовно напрямів формування цифрової держави в Україні, важливо підкреслити, що трансформація до цифрової держави повинна здійснюватися у дотриманні принципів визначених Конституцією України, а саме: «Людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов’язком держави» [8].

Динаміка сучасних правових перетворень «з метою поступового входження України до європейського правового простору, розвиток суспільних відносин у контексті оновлення українського суспільства та держави супроводжуються процесом еволюції у напрямку демократизації та гуманізації всіх державно-правових та соціально-політичних інститутів. Це означає, що «альфою та омегою» діяльності держави та суспільства має бути людина як найвища цінність, права якої мають бути забезпечені цілісною та змістовно повною системою гарантій з боку держави» [Крусян, 2017, с. 31].

Основою побудови інформаційного суспільства є правова держава. Правова держава наповнює інформаційне суспільство принципом верховенства права. Зв’язок концепції правової держави і інформаційного

суспільства в тому, що вони ґрунтуються і спрямовані на гарантування, закріплення, захист та реальне здійснення невід'ємних прав і свобод людини і громадянина, а також на формування та розвиток правової свідомості і правової культури. Пріоритет прав людини є базисною засадою інформаційного суспільства. Важливим також є те, що в інформаційному суспільстві відбувається переведення джерел права в електронну форму. Побудова електронної держави полягає в реорганізації системи органів публічної влади, розвитку і поглибленні реформи цієї системи на основі елементів та принципів інформаційного суспільства, а також тих можливостей, які надаються сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями і мережевою інфраструктурою [Мукомела, 2016, с. 15].

Здійснення такої реорганізації надасть можливість громадянам мати доступ до інформації про діяльність держави, сприятиме підвищенню продуктивності роботи всіх державних органів та в кінцевому результаті підвищення рівня життя громадян.

В сучасних умовах розвитку держави пріоритетним є забезпечення цифровізації якомога більших державних функцій, як то: впровадження інститутів електронної демократії, надання державою електронних державних послуг; створення інституту електронних запитів від громадян на отримання певної інформації, а також для впровадження певних змін у діяльності держави; переведення у повністю електронну форму процедур здійснення закупівель за кошти державного бюджету та оприлюднення інформації про такі закупівлі, тощо.

Вказане забезпечити мінімізацію впливу безпосередніх виконавців, зменшить корупційні ризики та кількість помилок, забезпечить швидкість та якість прийняття рішень.

На сьогоднішній у процесах побудови цифрової держави в України виникають різноманітні перешкоди, частина з яких пов'язана з неефективною роботою органів державної влади та небажанням цих органів якісно змінюватись. До таких перешкод можна віднести: недостатній рівень компетентності державних службовців; недостатній рівень фінансування; недостатній розвиток цифрової інфраструктури; корупція; лобізм; непослідовність прийняття нормативно-правових актів та їх неузгодженість між собою.

Майбутня реформа в галузі цифровізації функцій держави, не повинна здійснюватися без змін державного апарату, які сприятимуть його якісному переформатуванню для швидкого вирішення завдань держави в епоху панування цифрових технологій та цифрової економіки.

Реальне впровадження законодавчих змін у «цифровій» галузі має відбуватися за участю органів державної влади та їх посадових осіб. При цьому орієнтирами для України стають три основні напрями, викладені Єврокомісією в комплексному програмному документі «Єдиний цифровий ринок для Європи»: кращий доступ до інтернету для споживачів та підприємств; створення належних умов для регулювання передових цифрових

мереж; розбудова цифрової економіки через інвестиції, оперативну сумісність і стандартизацію [Духовна, 2019].

Аналізуючи минулі етапи формування цифрової держави в Україні та етапи переходу до цифрової економіки, можемо дійти висновку, що здійснювалось це не шляхом побудови якісно іншої моделі управління, а лише шляхом цифровізації певних процесів у застарілому бюрократичному апараті державних органів.

Зважаючи на вищенаведене, вбачається, що в результаті реалізації державницьких кроків щодо впровадження системи електронного урядування в Україні мають бути досягнуті такі завдання: забезпечення легітимності (законності дій держави у віртуальному просторі); модернізація всієї системи державного управління; створення нормативно-правової бази для вирішення проблем, пов'язаних з виготовленням та поширенням документів в електронній цифровій формі; зниження адміністративних бар'єрів і обмежень, що перешкоджають громадянам у реалізації права на одержання і поширення інформації; забезпечення інформаційної прозорості в діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування; формування основних інформаційних прав та свобод людини і громадянина у віртуальному просторі; визначення національних інтересів держави в кіберпросторі [Бурдін, 2021].

Таким чином, подолання викладених проблем є першочерговим завданням для розбудови цифрової держави в Україні на майбутні роки.

Список використаних джерел та літератури

1. Бурдін М. Ю. Особливості формування «електронної держави» // Харківський національний університет внутрішніх справ: 20 років у статусі національного : матеріали Міжнар. Наук.-практ. Конф. (м. Харків, 2 берез. 2021 р.) / МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. Харків, 2021. С. 35.
2. Духовна О. Україна «в цифрі»: напрямки реформування // Юридична газета online: сайт. 05.11.2019. URL: https://yur gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/ukrayina-v-cifri-napryamki-reformuvannya.html (дата звернення: 18.10.2023)
3. Крусян А. Р. Конституційне гуманітарне право: основи концептуальної парадигми. *ScienceRise: Juridical Science.* 2017. № 2 (2). С. 31-36.
4. Мукомела І. В. Правові засади інформаційного суспільства: загальнотеоретичний аналіз : автореф. Дис. Канд. Юрид. Наук : 12.00.01. Харків, 2016. 23 с.
5. Романчук О. З. Електронне урядування: конституційно-правове дослідження: автореф. Дис.... канд.Юрид. Наук: 12.00.02. Ужгород, 2020. 22 с.
6. Якушко І. В. (2023). Системні проблеми цифровізації національної економіки України. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, (7). URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-08 (дата звернення: 17.10.2023).
7. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства

України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету міністрів України від 17.01.2018 №67-р // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text (дата звернення: 16.10.2023).

8. Конституція України, прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (зі змінами та доповненнями) // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення 17.10.2023).

9. Ініціатива EU4Digital. URL: https://eufordigital.eu/wp content/uploads/2019/10/COMMUNICATION-FROM-THE-COMMISSION-TO-THE-EUROPEAN-PARLIAMENT.pdf (дата звернення: 16.10.2023).

10. Департамент по економічним і соціальним питанням Організації об‘єднаних Націй. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2022 (дата звернення 18.10.2023).

Dmytro Pyzyuk

Postgraduate student at V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine

THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON ORGANIZATIONAL CULTURE MANAGEMENT IN PUBLIC AUTHORITIES

The relevance of studying the impact of digital technologies on the management of organizational culture in public authorities is due to modern global transformations affecting all spheres of society, including public administration. The rapid spread of digital innovations necessitates a deep understanding of their impact on management processes and organizational culture. Modern government structures in Ukraine, as well as in other countries, are facing the challenge of adapting their actions and strategies to the digital reality. The study of the impact of digital technologies on organizational culture will reveal new opportunities for effective management and solving social problems, while taking into account the possible risks and challenges that arise in the process of this transformation. Given the importance of organizational culture for ensuring the stability and development of state structures, this study is important for the further development of the digital state in Ukraine and the world.

Previous studies emphasize the importance of the impact of digital technologies on organizational culture in public authorities. However, most of them are limited to general conclusions and do not provide an in-depth analysis of the mechanisms of this influence. Thus, there is a need for a more detailed study of this problem.

The purpose of this study is to examine the impact of digital technologies on organizational culture management in public authorities, as well as to analyze the mechanisms of this impact and identify possible consequences for the effective management of government agencies.

The impact of digital technologies on the management of organizational culture in public authorities is a phenomenon that defines the modern paradigm of public administration. These technologies, which are constantly evolving and rapidly integrating into various aspects of society, are transforming the organizational culture and dynamics of government agencies at all levels.

Digital technologies ensure the availability of information and simplify communication within the government and with the public. Digital tools allow for quick data exchange, implementation of electronic document management systems, and open access to decisions and information. This makes public authorities more transparent, efficient and open to the public [1].

On the other hand, digital technologies require adaptation of organizational culture to new realities. Changes in traditional management and communication methods can create tension among staff and require new skills in working with

information and technology. In addition, the introduction of digital tools may affect the hierarchical structure and decision-making processes in public authorities. This can lead to a revision of traditional structures and increase the level of autonomy and independence in solving problems [4].

In addition, digital technologies affect the creation and maintenance of corporate culture in public authorities. They create new opportunities for preserving common values, communicating and engaging employees in common goals. However, it can also pose a challenge to the reproduction of traditional values and identity, as virtual means of communication provide employees working remotely with more autonomy and they are less influenced by corporate norms [2, p. 33].

Thus, the impact of digital technologies on the management of organizational culture in public authorities is a multifaceted and important aspect of modern public administration. Understanding this impact will allow optimizing management processes and maintaining a corporate culture that meets the requirements of the digital era, ensuring the efficient and open work of public authorities.

Providing recommendations for minimizing the negative impact of digital technologies on the management of organizational culture in public authorities is becoming an extremely important task in the modern world. The growing role of digital tools and their rapid integration in public administration necessitates the adaptation of organizational culture to new realities. The lack of proper guidelines can lead to negative consequences, including increased resistance to change, disruption of business communication, and loss of efficiency in the activities of public authorities. Therefore, the development and implementation of guidelines play an important role in maintaining a stable and adaptive organizational culture in the context of the digital transformation of public administration.

Recommendations to minimize the negative impact of digital technologies on organizational culture management in public authorities should be directed to the management of organizations and employees. We offer a number of specific recommendations:

1. Provide training and support for employees. The leadership of public authorities should invest in training employees on how to use digital tools and understand their impact on organizational culture. Providing access to training resources and information technology support will facilitate successful adaptation to new conditions [5];

2. Establish clear policies and procedures. Management should develop and implement clear policies and procedures for the use of digital technologies. This includes rules on data security, the use of electronic document management and decision-making processes using digital platforms;

3. Involve employees in the decision-making process. Management should actively involve employees in the decision-making process for new digital

initiatives. This will help to take into account their needs and opinions, reducing resistance to change;

4. Promote open exchange of information. Communication and information sharing should be open and accessible to all employees. Providing access to decisions and data will help create a more open and transparent organizational culture;

1. Monitor and evaluate impact. Management should systematically monitor and evaluate the impact of digital technologies on organizational culture and performance. This will help to identify problems in time and make adjustments to the strategy of using digital tools [3, p. 691].

These recommendations are aimed at the management of organizations and employees involved in the management of organizational culture in public authorities. Their implementation will help to reduce the negative impact of digital technologies and contribute to the improvement of organizational culture in the context of digital transformation.

Thus, the study confirmed that digital technologies have a significant impact on organizational culture in public authorities. They contribute to changes in communication practices, increase the level of information accessibility, and affect the structure and decision-making processes. These changes can have both positive and negative consequences for organizational culture. It is important to keep in mind that effective management of these changes requires adaptation of management and employees to new conditions.

The impact of digital technologies on organizational culture in public authorities is an undeniable reality, and it continues to grow. Studies point to the importance of carefully studying this phenomenon and developing adaptation strategies to ensure effective management. Future research is to further analyze the specific mechanisms of digital technologies' impact on organizational culture and to develop recommendations for public authorities to optimize their functioning in the digital world.

References

1. Alvarenga, A., Matos, F., Godina, R., & CO Matias, J. (2020). Digital transformation and knowledge management in the public sector. Sustainability, 12 (14), 5824.
2. Burlacu, S., Popescu, M., Diaconu, A., & Sârbu, A. (2021). Digital Public Administration for Sustainable Development. European Journal of Sustainable Development, 10 (4), 33-37.
3. Ihm, J., & Kim, E. (2021). When nonprofit organizations meet information and communication technologies: How organizational culture influences the use of traditional, digital, and sharing media. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 32, 678-694.

4. Pradana, M., Silvianita, A., Syarifuddin, S., & Renaldi, R. (2022). The implication of digital organisational culture on firm performance. Frontiers in Psychology, 13, 840699.
5. Todoruţ, A., & Tselentis, V. (2018). Digital technologies and the modernization of public administration. Calitatea-Acces la Success, 19 (165), 73-78.

Ярощовець Т.І.,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

КОНСТРУКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПРОТИДІЯ МАНІПУЛЯЦІЙНИМ МЕТОДАМ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Протидія маніпуляціям в державному управлінні є надзвичайно актуальною темою, яка потребує обговорення і тлумачення. Поняття маніпуляцій в контексті державного управління відноситься до впливових дій, спрямованих на зміну публічної думки, перекручення фактів або нав'язування певних ідей з метою досягнення політичних або особистих цілей. Зростання маніпуляцій в державному управлінні створює загрозу для демократії та правової держави. Ці дії підривають довіру громадян до системи управління, а також можуть спричинити негативні наслідки для суспільства. Тому, розуміння та протидія маніпуляціям стають ключовими завданнями для ефективного державного управління.

Важливою складовою у цьому аспекті виступає конструктивна комунікація, яка є основою успішного державного управління.

Конструктивна комунікація та протидія маніпуляційним методам в сфері державного управління неабияк важливі для забезпечення ефективності управління та розвитку суспільства в сьогоденні. Прозорість у прийнятті рішень, доступ до інформації, та відкритий діалог між урядом та громадянами є важливими аспектами конструктивної комунікації. Також важливо розвивати критичне мислення серед громадян, щоб вони могли розрізняти маніпуляційні прийоми від об'єктивної інформації.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У науковому дискурсі проблемам конструктивної комунікації у сфері державного управління присвятили свої праці І. Арістова, В. Бебик, О. Берегова, М. Головатий, Н. Дніпренко, О. Зернецька, В. Королько, Г. Почепцов, Є. Тихомирова та ін. Серед

науковців, які розробляли тему маніпуляції є такі вчені, як Г. Почепцов, І. Стернін, Є. Тарасов, О. Шестелюк, В. Різун, В. Корнєєв та ін.

Основні результати дослідження. Одним з можливих шляхів протидії маніпуляціям в державному управлінні є підвищення рівня політичної освіти і свідомості громадян. Шляхом освіти та інформування про методи маніпуляції та їх наслідки, громадяни можуть стати більш критичними та більш обізнаними щодо політичних процесів. Крім того, доцільно забезпечити доступ до незалежної та об'єктивної інформації, що допоможе позбутися від популістичних образ та зміцнити довіру до державних інституцій.

Важливою складовою протидії маніпуляціям в державному управлінні є забезпечення прозорості та відповідальності у діях політичних діячів. Відкритість у процесі прийняття рішень та можливість громадського контролю над ними забезпечить більшу відповідальність і уникне негативних маніпуляцій. Також варто розвивати системи незалежного моніторингу та оцінки маніпуляцій в державному управлінні, що могли б притягати до відповідальності винних осіб.

Навряд чи можна повністю усунути маніпуляції з державного управління, оскільки вони є складовою політичного процесу. Однак, шляхом посилення свідомості громадян, забезпечення прозорості та розвитку протиманіпуляційних механізмів можна створити більш стійку систему державного управління, яка буде опиратися на здорову політичну конкуренцію та підкреслювати принципи правової державності.

Для протидії маніпуляціям у сфері державного управління, також важливо підтримувати незалежність ЗМІ, проводити освітні кампанії з медіаграмотності, та впроваджувати етичні стандарти в інформаційному просторі для запобігання поширенню маніпуляцій та фейків.

Конструктивна комунікація у сфері державного управління грає важливу роль у забезпеченні ефективності прийняття рішень та підтримки громадської довіри до владних структур, а також виступає протидіючим

аспектом маніпулятивних впливів. Деякі ключові принципи конструктивної комунікації включають в себе:

1. Відкритість та прозорість: забезпечення доступу до інформації та готовність владних структур вислуховувати та розглядати погляди громадян.

2. Співпраця та діалог: сприяння взаєморозумінню та співпраці між різними рівнями влади, громадськістю та іншими зацікавленими сторонами.

3. Емпатія та врахування поглядів громадськості: урахування позицій громадян у процесі розроблення та впровадження рішень.

4. Чіткість та зрозумілість: використання зрозумілого мовлення та інформації без суперечок.

Застосування цих принципів сприятиме покращенню взаємовідносин між владними структурами та громадськістю, що в свою чергу сприятиме розвитку демократичних процесів та підвищенню довіри до владних органів.

Усі ці заходи спрямовані на захист демократичних цінностей, виключення можливості використання маніпуляцій для спрямування влади в особистих цілях, а також забезпечення розвитку суспільства на основі прозорості та відкритості.

Список використаних джерел та літератури

1. Sorokina L. E. Speech manipulation and other types of speech influence: terminological delimitation of concepts // Scientific Bulletin of the International Humanities University. 2014. Ser. Philology. №8. Vol.2. pp. 157 – 159.

2. Kutuza N. V. Differentiation of communicative influence on neurophysiological activation // Bulletin of Odessa National University. 2019. Philology series. Vol. 24, Vol. 1 (19). Pp. 57 – 65.

РОЗДІЛ 4
ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ ТА РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Боярчук К.В.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Стороженко Л.Г.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК БАЗОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Однією із найважливіших умов ефективного реформування публічної влади в умовах цифрових трансформацій є електронне урядування, що переходить у диджиталізовану форму, та метою якого є поліпшення ефективності роботи органів влади з громадянами, підприємствами й іншими установами та зменшення спільних витрат часу та коштів.

Слово «диджиталізація» так непомітно, але доволі ґрунтовно увійшло у наш словниковий запас, що у 2019 році його навіть визнали словом року. Хоча щодо самого визначення поняття й досі точаться дискусії не лише у вітчизняному науковому полі, але й за кордоном. Диджиталізація – це унікальне явище сьогодення, зумовлене розвитком продуктивних сил, і одночасно як процес масштабних змін у відносинах між акторами (урядом, бізнесом і соціумом у представництві його індивідуумів), що охоплює всі сфери суспільної діяльності та відбувається під впливом інтеграції цифрових технологій, даних і мережі інтернет.

Цифровізація публічного врядування є процесом реалізації цифрових трансформацій у публічній сфері, що призводить до стрибкоподібного переходу до цифрового врядування шляхом застосування цифрових технологій (інструментів цифрового робочого місця, штучного інтелекту прийняття типових управлінських рішень, blockchain-, smart-, portal-, cloud-, network-сервісів тощо). Тому можна визначити диджиталізацію процесом докорінної зміни механізмів публічного управління загалом та діяльності державних органів зокрема, що базується на впровадженні цифрових технологій у всі аспекти діяльності та призводить до прогресивного розвитку цифрових трансформацій у країні.

Ефективність електронного урядування забезпечують Національні рамки інтероперабельності – нормативно-правовий документ організаційно-

технічного характеру, що встановлює та описує чіткі організаційні і технічні вимоги до проектів та систем органів влади у сфері е-урядування. Відштовхуючись від цього, можна стверджувати, що розроблення відповідного набору нових та гармонізація з європейськими стандартами чинних нормативно-правових й технічних документів є основною передумовою для системного розвитку електронного урядування в Україні [1].

До основних векторів диджиталізації можна зарахувати подолання цифрового розриву шляхом розвитку інформаційно-комунікаційних інфраструктур, розвиток цифрових компетенцій, впровадження концепції цифрових робочих місць, цифровізація реального сектору економіки (розвиток Індустрії 4.0), реалізація проектів цифрових трансформацій, громадська безпека, освіта, сфера охорони здоров'я, туризм, електронна демократія, екологія та охорона навколишнього середовища, життєдіяльність міст (побудова smart-city), безготівкові розрахунки, гармонізація з європейськими та світовими науковими ініціативами, державне управління.

Включаючи всі окреслені вектори розвитку цифрового публічного управління та за підтримки міжнародних партнерів в Україні було запущено послугу єМалятко, електронну ідентифікацію BankID та MobileID, розпочато роботу над платформою e-health та запровадженням єдиного номеру екстреної допомоги «112», створено Міністерство цифрової трансформації України для реалізації проєкту «Цифрова держава», що об'єднує усі відомства в єдину зручну й дієву онлайн-систему «Дія», яка ще й досі активно розвивається.

Проте на глобальному рівні наша країна поки програє конкурентну боротьбу за факторами, що визначають створення нових інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, передусім, це стосується залучення інвестицій у проекти нових знань, підготовки професійних і наукових кадрів, що в умовах низької ефективності національної інноваційної системи призводить до «вимивання» з країни конкурентоздатного потенціалу – кадрів, технологій, ідей.

Тому подальшими напрямами досліджень мають стати передусім проєкти щодо побудови сучасної телекомунікаційної інфраструктури доступу до мережі Інтернет та створення рівних умов такого доступу для різних верств населення (бідних та заможних, міських та сільських жителів тощо). Також важливо продовжувати напрацювання у галузі електронної медицини, освіти, телебачення, фінансів, демократії та уряду, не забуваючи і про такі сфери, як транспорт, що може стати рушієм розвитку туризму та залучення інвестицій в Україну.

Список використаних джерел та літератури

1. Е-урядування – ключ до реформ в Україні. 2019. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/news/e-uryaduvannyaklyuch-do-reform-v-ukrayini (дата звернення: 31.10.2023)

Радіонов В.С.
аспірант, освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
Бєльська Т.В.
д-р наук з держ. упр., професор,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

ДО ПИТАННЯ ПРО ТРАНСПАРЕНТНІСТЬ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Уперше в Україні впровадження механізмів та інструментів електронного урядування було закладено прийняттям законів України «Про Національну програму інформатизації» [1] і «Про основні принципи розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [2]. Звісно, електронне урядування не є додатком або аналогом традиційного урядування, а лише визначає новий спосіб взаємодії на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності надання державних послуг. Була затверджена Концепція розвитку електронного урядування в Україні [3]. Метою цієї концепції є формування інфраструктури електронного урядування в країні, необхідної для підвищення якості взаємовідносин держави та суспільства. Проте дуже швидко виявилося, що більш актуальним завданням є забезпечення реалізації моделей взаємодії для фізичних та юридичних осіб із державними структурами в інтерактивному режимі, передусім через глобальну мережу Інтернет. Зокрема, С. Бхатнагар говорить про три таких моделі [5].

Перша модель, або стадія, передбачає надання державних послуг у підрозділі органу державної влади. Отже, послуги цього конкретного органу влади або його департаменту переносяться у електронний вигляд, проте місце їх надання не змінюється, і громадянин все одно повинен фізично присутній в місці надання послуги. Це дозволяє, тим не менше, зменшити часові витрати, які потрібні для звернення до органу державної влади, оскільки за умови реінжинірингу внутрішніх адміністративних процесів обробка звернень громадян суттєво прискорюється і стає більш прозорою.

Другою стадією розвитку електронних послуг можна вважати фізичне переміщення служб з роботи з громадянами різних органів державної влади в одну будівлю та створення так званих центрів надання державних послуг. У цьому випадку можна говорити про реалізацію принципу одного вікна без використання технології Інтернет: всі необхідні узгодження проходять без повторного звернення громадянина, проте для первинного звернення його присутність необхідна. Така форма електронних послуг отримала досить широке поширення в країнах з досить слабким рівнем розвитку інформаційної інфраструктури, наприклад, в Індії.

На останній, третій стадії розвитку електронних послуг, яку деякі дослідники називають самообслуговуванням (self-services), полягає у публікації інформації та інтерактивних форм для отримання державної послуги на порталі органу державної влади. Таким чином, реалізується принцип електронного одного вікна – громадянин отримує доступ до всіх необхідних інстанцій в одному місці, і це місце стає віртуальним – місцем зустрічі громадянина і посадовця переносяться в віртуальне середовище.

Електронні послуги на сьогоднішній день є одним із пріоритетних напрямків розвитку електронного урядування. Про це свідчить, наприклад, ініціатива Європейського союзу, який ввів систему постійного моніторингу 20 основних послуг, які надаються громадянам. Багато українських посадовців брали участь у навчально-ознайомчих поїздках до Таллінна в рамках 8 проектів, які проводила eGA. Представники України здобули значний досвід у різних галузях – від цифрового управління документами до мобільних додатків. Тепер Україна досягла значних успіхів у сфері електронного урядування на рівні центрального уряду:

впровадження розробленої в Естонії системи безпечного обміну даними «Трембіта» для міждержавного обміну даними;

створення нових та модернізація існуючих державних е-послуг шляхом розширення можливостей центрів надання адміністративних послуг за рахунок сучасної інформаційної системи («Вулик») для покращення надання державних послуг – побічним ефектом стало скорочення корупції.

На місцевому рівні муніципалітети України надають своїм агентствам та громадянам ряд послуг. Усі заходи проводяться в співпраці з Державним агентством з питань електронного управління України за допомогою eGA, яка фінансується урядами Швеції та Естонії.

У цьому контексті дуже важливо оцінити ефективність впровадження концепції електронного урядування. Це можна зробити традиційним способом, порівнюючи економічні витрати, необхідні для його створення, і економічні результати, отримані в процесі його функціонування. До економічних витрат варто віднести витрати на комп'ютеризацію населення та органів державної влади (включаючи навчання користувачів), витрати на підключення до мережі Інтернет і оплату трафіку, а також витрати на періодичне регулятивне обслуговування електронного обладнання.

До економічних результатів відноситься, передусім, зниження трансакційних витрат: зменшення кількості рівнів управління в державних організаціях завдяки видаленню середнього рівня управління; перехід від класичної пірамідальної структури до більш складних і гнучких типів організаційної структури, наближення до мережевих організацій; суттєзниження витрат – як матеріальних, так і часових – на виконання адміністративних процедур; зменшення витрат на інтерактивні форми взаємодії з громадянами, що дозволяє органам державної влади більш повно враховувати думку різних соціальних груп при прийнятті рішень.

Згідно дослідження консалтингової компанії «Accenture», проведеного в Канаді, середні витрати на надання державної послуги при особистому візиті до органу державної влади становлять 44 канадських долари, при поштовому листуванні – 38, при телефонному дзвінку – 8 і, нарешті, при наданні послуги через Інтернет всього 1 канадський долар [6]. Використання електронних закупівель в США дозволило знизити витрати держави в цій галузі на 5-30% (залежно від методу оцінки) [6].

Проте проблема ефективності електронних послуг і, загалом, електронного урядування як такого є дуже складною. Основна трудність полягає в тому, що якщо витрати на реалізацію тих чи інших проектів легко піддаються кількісній оцінці, то визначити переваги, отримані внаслідок реалізації концепції електронного урядування, представляється надзвичайно складною задачею через те, що результати проявляються в довгостроковому періоді. З одного боку, державою отримує новий набір маркетингових інструментів, які дозволяють за допомогою інтерактивних опитувань громадян більш точно виявляти їхні вподобання щодо як набору державних послуг, так і оптимального способу їхнього надання.З іншого боку, змінюється сам принцип надання державних послуг: якщо досі процедура надання послуги будувалася як максимально «зручна» для чиновників, то тепер центр переносять на громадянина і його інтереси ставляться в голову надання послуги. Державні послуги повинні бути структуровані відповідно до «життєвих подій» і організовані за принципом «одного вікна». Ще одним важливим результатом впровадження концепції електронного урядування повинно стати загальне зниження корупційного тиску на економіку внаслідок зміни ролі, яку відіграють рядові державні службовці. Вперше роль службовців низького рівня була визначена в роботах М. Ліпські, який в 70-х роках XX століття ввів термін «вуличний бюрократ» [7]. Він виділяє ключову роль низького рівня управління, оскільки саме малі чиновники втілюють на практиці прийняті політичні рішення і в кінцевому рахунку можуть впливати на їх зміст. Джерелом впливу рядових службовців, на думку М. Ліпські, є володіння монопольною інформацією. Загалом, автономність службовців низького рівня виникає внаслідок контролю ними інформаційних потоків між організацією і її клієнтами. В умовах електронного урядування службовці низького рівня втрачають повноваження щодо участі в прийнятті політичних рішень, і ситуація стає більш близькою до раціонального ідеалу.

Проте в цьому контексті виникають значні труднощі. Впершу чергу обмеження впровадження електронних послуг пов'язані з цифровою нерівністю. Далеко не всі громадяни мають можливість використовувати комп'ютер і мережу Інтернет. А держава, на відміну від організацій приватного сектору, не може спрямовувати зусиль лише на частину громадян, і виникає необхідність підтримувати дублюючі форми надання державних послуг – особистого візиту до державних органів, телефонних дзвінків, поштових відправлень і т. Д. На цей аспект, що обмежує ефективність електронних послуг, звертає увагу Д. Уест: «Зараз прикладів скорочення витрат внаслідок

впровадження інформаційних технологій в діяльність державних організацій зовсім мало, оскільки разом з розвитком цифрових послуг державі необхідно підтримувати застарілі канали надання послуг» [8].

Поміж інших речей, однією з основних перешкод на шляху впровадження концепції електронного урядування є низький рівень розвитку інформаційних технологій. Україна посіла 83-е місце серед 140 у рейтингу глобальної конкурентоспроможності економіки, згідно звіту Global Competitiveness Index, виданого Всесвітним економічним форумом спільно з Євразійським інститутом конкурентоспроможності та консалтинговою компанією Strategy Partners. У звіті вказується, що в Україні слабо розвинені інститути, існує дуже нестабільна фінансова система та макроекономічні показники [4].

Однією з причин такого становища є повільна реалізація урядових ініціатив, спрямованих на розвиток інформаційних технологій.

Список використаних джерел та літератури

1. Закон України Про Національну програму інформатизації. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text (дата звернення 16.10.2023)
2. Закон України Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text (дата звернення 16.10.2023)
3. Концепція розвитку електронного урядування в Україні. URL: https://www.irf.ua/files/ukr/conception_final.pdf (дата звернення 16.10.2023)
4. Україна посіла 83 місце у Глобальному рейтингу конкурентоспроможності. URL: https://www.unian.net/economics/finance/10301208-ukraina-zanyala-83-mesto-v-globalnom-reytinge-konkurentosposobnosti.html (дата звернення 20.10.2023)
5. Bhatnagar S. E-Government : from Vision to Implementation, Sage Publications, New Delhi / Thousand Oaks. L., 2005. P. 29–30. e-Governance Academy: Цифрова трансформація. URL: https://ega.ee/uk/ (дата звернення 17.10.2023)
6. ECONOMIC AND SOCIAL BENEFITS OF INTERNET OPENNESS.URL: https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/5jlwqf2r97g5-en.pdf?expires=1698587490&id=id&accname=guest&checksum=A5B99EF9040A67594D71008CB71E12FA (дата звернення 18.10.2023)
7. Gilson L. Lipsky's Street Level Bureaucracy. Chapter in Page E., Lodge M and Balla S (eds) Oxford Handbook of the Classics of Public Policy. Oxford: Oxford University Press. 2015. URL: https://researchonline.lshtm.ac.uk/id/eprint/2305355/1/Gilson%20-%20Lipsky's%20Street%20Level%20Bureaucracy.pdf (дата звернення 19.10.2023)
8. West D. Digital Government: Technology and Public Sector Performance // Princeton University Press, 2005.

Домашевська К.О.,
аспірант кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально-наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Цифровий розвиток є одним із пріоритетних напрямків діяльності українського уряду. На регіональному рівні державну політику цифровізації окреслено у Стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки. Згідно документу, основними завданнями у цій сфері є переведення 100% публічних послуг в електронний формат, безперешкодний доступ до отримання освіти, надання медичних послуг, зміцнення кібербезпеки та інтернет-інфраструктури, підвищення цифрової грамотності населення, підготовка професійних цифрових кадрів та інші питання. [1]

Актуальність наукового розгляду комунікативного аспекту цифровізації на регіональному рівні зумовлена тим, що стрімкий розвиток цифрових процесів у сфері публічного управління неможливий без планомірної і чіткої взаємодії органів влади і громадськості. Проблема ефективної комунікації є однією з ключових, тому що обмін інформацією, на основі якої отримують дані, необхідний в подальшому для прийняття управлінських рішень.

У науковому дискурсі принципам цифрового розвитку регіонів присвятили свої праці такі українські вчені, як Іртищева І.О., Лукін С.Ю., Луциків І.В., Пашов Р.І., Похожалова А.І., Сєнкевич О.Ф., Ткачук Г.О., Федулова Л.І., Хлебинська О.І. та багато ін. Слід сказати, що наукові дослідження наведених авторів охоплюють різні питання цифровізації на період до початку повномасштабної війни РФ проти України. Тому чимало аспектів залишаються недостатньо розкритими.

Мета нашого дослідження полягає в обґрунтуванні комунікативного аспекту цифровізації регіонів як основного шляху до якісного і всебічного надання публічних послуг і, як результат, вдосконалення багатьох сфер життєдіяльності суспільства.

З початком збройної агресії РФ значно збільшилася кількість кібератак на державні установи України. Громадськість і досі постійно потерпає від інформаційно-психологічного тиску. Але все це дозволило адаптувати цифрові технології в кризових ситуаціях. [4]

На думку зарубіжних експертів, за рівнем інноваційного потенціалу Україна сьогодні поступається хіба що США та Ізраїлю. [5] Тому потрібно й надалі продовжувати впроваджувати цифрові технології. І надважлива роль у цьому процесі належить комунікації органів публічної влади і суспільства.

Мова йде про те, що в умовах війни органи влади стали більш відкритими по відношенню до людей. Про це свідчить поява у соціальних

мережах офіційних веб-порталів інституцій, служб, установ, на яких постійно транслюється актуальна інформація щодо отримання адміністративних, соціальних, освітніх, медичних та інших послуг. Вітчизняні науковці підкреслюють, що саме «відкритість інформації, адекватна поінформованість населення забезпечує характер зворотного зв'язку, сприяє свідомій участі громадян у державному управлінні в цілому…». [3, с. 57]

Відповідно до діючої Стратегії регіонального розвитку, зауважимо, що згідно плану дій, в рамках цифрової трансформації, до грудня 2023 року планується забезпечити підключенням до широкосмугового Інтернету із швидкістю від 100 Мбіт/с. 100 % державних установ та соціальних закладів. Крім того, у приміщеннях державних органів, соціальних закладів та комунальних установ хочуть створити відкриті Wi-Fi зони для вільного підключення до Інтернету відвідувачів та працівників.[1]

Також в Мінцифри не полишають надії забезпечити доступом до Інтернету жителів важкодоступних населених пунктів.

Безумовно, збройна агресія РФ проти України у все це внесла свої корективи, і навіть існує думка, що замість цифровізації потрібно займатися відновленням зруйнованого житла, медичних та освітніх закладів. Але ми вважаємо, що цифрова трансформація регіонів є надважливою саме у контексті післявоєнної відбудови України.

Що стосується нормативно-правового забезпечення з питань цифровізації, то воно потребує вдосконалення у зв'язку з інтенсивним розвитком цифрових процесів, що потребує нових підходів для їх успішної реалізації.

До того ж, вважаємо необхідним законодавчо закріпити на національному рівні стратегію комунікації органів публічної влади з населенням в умовах цифрової трансформації держави.

Тим часом влада на регіональному рівні вчиться самостійно керувати процесами цифрової трансформації. Для цього за декілька років до повномасштабної війни запровадили посаду заступника голови обласної державної адміністрації із цифрового розвитку і цифровізації (CDTO). [2, 4]

Сьогодні вкрай важливо популяризувати ефективність цифровізації серед населення. Для цього, на нашу думку, буде доречним призначити в регіонах цифрових амбасадорів – спеціалістів, які поширюватимуть інформацію офіційних органів влади щодо успішних цифрових кейсів.

З цією задачею легко впораються блогери, журналісти, приватні підприємці, громадські активісти. Зворотній зв'язок від населення не змусить себе довго чекати. Але слід бути готовими до того, що фідбек може бути як позитивним, так і з натяком на корекцію даних.

Обов'язковою умовою цифровізації є наявність кадрів, які можуть і прагнуть працювати у цій сфері. На даному етапі підвищувати цифрову грамотність потрібно, як серед органів публічної влади, так і серед пересічних громадян. Це дозволить використовувати цифрові платформи та розвивати інноваційну культуру в суспільстві. Безперервне навчання, організація

цифрової освіти, об'єднання зацікавлених сторін у проєктах і цифрових ініціативах – напрямки, які необхідно активно розробляти та підтримувати.

Можна, наприклад, піти шляхом Болгарії і відкрити цифрові центри на базі вже існуючої інфраструктури. В якості «першопрохідників» пропонуємо бібліотеки, де є можливість навчати людей, як отримати ту чи іншу публічну послугу в електронному вигляді, користуватися онлайн рішеннями, мобільними додатками та ін. Власне кажучи, у болгар такий досвід виявився досить позитивним. І навіть люди старшого віку, які найчастіше відвідували такі цифрові центри, потім ставали наставниками для новачків.

На разі, за даними експертів, в Україні, незважаючи на війну, створено такі умови, що більше, ніж 90% усіх послуг не потребують прямого контакту громадян із представниками органів публічної влади. Тепер ці процеси відбуваються автоматично. Крім того, в подальшому планується, що всі рішення ухвалюватимуться взагалі за допомогою штучного інтелекту. [4]

Таким чином, цифровізація на регіональному рівні – це не тільки одна із нагальних потреб сьогодення, але й можливість стерти відстань між органами публічної влади і людьми і, як результат, вивести комунікацію між ними на абсолютно нову площину.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що ефективність цифровізації регіонів залежить від вивчення технічних можливостей та запитів у населення, стратегічного планування дій, удосконалення нормативно-правової бази, рівня цифрової освіти і наявності професійних кадрів, а також мотивації до цифрової освіти через якісну комунікацію історій успіху.

Список використаних джерел та літератури

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11
2. Федулова Л.І. Цифрова трансформація (цифровізація) регіонів України. Аналітична записка. 2019. 16 с. URL: academy.gov.ua/pages/dop/198/files/4ba4c1b4-cefe-4f27-b58b-3aee7c8cf152.pdf
3. Комунікаційне забезпечення регіонального управління: Навчальний посібник/ Безверхнюк Т.М., Пігарєв Ю.Б., Приходченко Л.Л, Ставицький Е.А. – Одеса: Поліграф, 2006. – 320 с.
4. Цифровий розвиток регіонів України: тренди довоєнного періоду та перспективи післявоєнного відновлення. Наталія Іванова. Проблеми та перспективи економіки та управління. № 4 (32) 2022. С. 208-217.
5. The Reconstruction of Ukraine Can Inform the West's Digital Transformation The war has been a showcase for Ukraine's whole-of-society approach to new technology. Kyle Hiebert. August 21. 2023. URL: https://www.cigionline.org/articles/the-reconstruction-of-ukraine-can-inform-the-wests-digital-transformation/

Щепанський Е. В.,
доктор наук з державного управління, професор,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький
Ільченко А. В.,
студент 2 курсу, освітня програма «Магістр публічного управління та адміністрування. Територіальне управління та місцеве самоврядування»
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ДЕРЖАВНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. На сьогоднішній день Україна є країною, де діють принципи демократії та правової держави. Україна активно спрямовує свою зовнішню політику на західноєвропейський шлях і прагне інтегруватися у глобальний інформаційний простір. Вона дотримується європейських стандартів у сфері інформаційно-комунікаційної діяльності державних й місцевих органів влади та поширює демократичні принципи свого функціонування у світовому інформаційному середовищі [1]. Потреба у взаємодії між органами публічного управління та громадськістю стала невід'ємною умовою для впровадження інформаційних та комунікаційних механізмів у публічному управлінні та боротьбі з корупцією на всіх її рівнях. Ця співпраця також відіграє ключову роль у втіленні стратегій євроінтеграції [2].

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Експерти в сфері публічного управління, такі як О. Давліканова, В. Дрешпак, Л. Компанцева, Н. Пеліванова, В. Пісоцький, О. Чальцева і інші, зробили значний внесок у подальший розвиток особливостей забезпечення ефективного врядування через комунікаційні засоби.

Мета (завдання) наукового дослідження. Метою дослідження є обґрунтування змісту та ролі інформаційно-комунікаційних технологій в контексті забезпечення ефективного врядування в Україні на державному та місцевому рівнях.

Основні результати дослідження. Інформаційно-комунікаційні технології та їх використання не обмежуються виключно великими корпораціями, підприємствами та IT-гігантами. Вони також мають важливе значення для роботи публічних організацій, зокрема, місцевих органів влади [3]. Рівень довіри та лояльності громадян до діяльності органів місцевого самоврядування напряму залежить від впровадження, розвитку та ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій на всіх рівнях місцевого управління.

Залежно від організації та характеру потоку інформації під час взаємодії між органами публічного управління та громадськістю, можна визначити різні

форми публічної комунікації [3]. Перш за все, це інформування, що включає в себе передачу інформації в одному напрямку – від органів управління до громадськості або зацікавлених груп та організацій, які представляють спільні інтереси. Для забезпечення цієї форми взаємодії використовуються різні інструменти, такі як інформаційні стенди, вебсайти органів управління, а також подання запитів тощо. Іншою формою публічної комунікації є діалог. У цьому варіанті взаємодії акцент робиться на взаємному обміні інформацією між органами влади та громадськістю. Це передбачає двосторонню передачу та отримання інформації як від влади до громадськості, так і в зворотньому напрямку, при цьому без чітко визначених цілей та очікуваних результатів. Також публічна комунікація відбувається у формі партнерства, де є орієнтація на спільну співпрацю між органами управління та громадськістю для досягнення спільних цілей. Вона передбачає взаємну відповідальність органів влади та громадськості і спільні зусилля для досягнення визначених завдань. Такий вид взаємодії як консультування передбачає прямий обмін інформацією, ідеями, враженнями, думками та порадами між різними сторонами з метою підвищення розуміння точок зору один одного та оптимізації подальших дій органів управління і сприйняття їх громадськістю. Наприклад, Доктрина інформаційної безпеки України визначає такий вид взаємодії як урядову комунікацію [4].

Використання електронних засобів для сприяння демократичним процесам в рамках представницької демократії є ініціативою, яка спрямована на покращення якості публічного управління та розширення інформаційного простору. Ця ініціатива включає в себе впровадження електронних засобів в сфери публічного управління, стимулює децентралізацію та сприяє взаємодії між різними рівнями управління. Важливим аспектом є також підвищення взаємодії між представниками влади та громадянами, особливо через веб-сайти та соціальні мережі [5].

Головною метою цієї форми комунікації є не лише інформування, але і організація консультацій з важливих суспільних питань. Впровадження електронних публічних консультацій сприяє підвищенню рівня довіри громадян до владних інститутів та сприяє налагодженню ефективного діалогу між владою та громадськістю. Це також підвищує прозорість, передбачуваність, обґрунтованість та якість прийнятих рішень в органах державної влади та місцевого самоврядування. Електронні публічні консультації розширюють доступ громадян до інформації про діяльність цих органів, сприяють більш ефективному використанню публічних коштів та зменшують ризики корупції при прийнятті нормативно-правових актів.

Україна практично не має законодавчого регулювання щодо публічних консультацій з громадськістю. Проте на міжнародних та регіональних форумах були розроблені різні методичні документи і рекомендації, які детально розглядають механізми поліпшення участі громадян у справах держави і сприяють більшій відкритості та інклюзивності у процесі консультацій. У практиці, місцеві ради самостійно встановлюють правила та конкретні форми

проведення консультацій, закріплюючи їх у своїх статутах та інших нормативно-правових актах [6]. Крім того, в рамках швейцарсько-української програми EGAP була створена «Єдина платформа місцевої електронної політичної участі та демократичних процесів». На цій платформі запроваджені різні сервіси, такі як «Місцеві електронні петиції», «Громадський бюджет», «Відкрите місто», а також «Електронні консультації з громадськістю». Останній інструмент надає органам місцевого самоврядування можливість взаємодіяти з пропозиціями мешканців щодо розвитку міст і громад. Він дозволяє організовувати обговорення проектів документів перед їх розглядом і затвердженням, а також проводити місцеві опитування в різних формах для вивчення думки активної частини населення.

Однією з характерних особливостей використання електронних консультацій на місцевому рівні в Україні є розсіяність відповідних сервісів на різних електронних платформах, переважно на веб-сайтах організацій, що ініціюють обговорення питань чи документів з громадськістю. Міжнародні аналітики розробили численні рекомендації з ефективного проведення консультацій, включаючи процеси ініціювання, планування, анонсування, проведення електронних консультацій та узагальнення результатів. Таким чином, головним завданням уряду в цьому напрямку є розвиток культури демократії участі, що базується на адекватному використанні інструментів ефективного управління. Це передбачає узгодження та впровадження європейського досвіду у плануванні, проведенні та моніторингу результатів публічних консультацій [7].

Висновки та перспективи досліджень. З огляду на існуючі виклики у розвитку системи публічного управління в Україні, підвищення у ній ролі комунікаційного компонента, включаючи проблеми в екосистемі, інституційні та інфраструктурні питання у сфері електронного урядування й цифрового розвитку, подальшими аспектами теоретичних та прикладних досліджень мають стати:

- удосконалення інформаційного забезпечення стратегічних напрямків розвитку країни;
- розвиток електронного урядування для надання ефективних та якісних публічних послуг громадянам та організаціям у різних сферах;
- використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у наданні публічних послуг та вирішенні суспільних проблем;
- вирішення технічних і соціальних аспектів проблеми «цифрової нерівності»;
- застосування технології «електронної демократії» для заохочення участі громадян в управлінні;
- підвищення цифрової грамотності населення та розширення доступу до інформаційних ресурсів, особливо в малих містах і селах;
- розширення каналів зв’язку для органів державної влади та місцевого самоврядування з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;

- проведення різноманітних заохочувальних та загальноосвітніх заходів, спрямованих на ознайомлення громадян з інформаційно-комунікаційними технологіями;
- створення уніфікованих систем оцінки якості електронних документів та обмеження доступу до інформації за допомогою різноманітних заходів захисту;
- забезпечення відкритості та прозорості діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, розширення участі громадян у вирішенні важливих суспільних проблем на державному та місцевому рівнях управління;
- запровадження європейського досвіду планування, проведення та моніторингу результатів публічних консультацій, а також використання передового досвіду українських міст та підтримка регіональних ініціатив.

Список використаних джерел та літератури

1. Детермінанти розвитку публічного управління та адміністрування в Україні: колективна монографія / за заг. Ред. Н. С. Орлової. Харків: ВД «Право», 2020. 262 с.
2. Івашова Л. М., Івашов М. Ф. Особливості використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для запобігання та протидії корупції в системі публічного управління. Модернізація публічного управління в умовах глобальних змін світового простору: колективна монографія. 2021. Львів-Торунь: Ліга -Прес. 2021. С. 29–54.
3. Стратегічні комунікації для безпекових і державних інституцій: практичний посібник / Л. Компанцева, О. Заруба, С. Череватий, О. Акульшин; за заг. Ред. О.Давліканової, Л.Компанцевої. Київ: ТОВ «ВІСТКА». 2022. 278 с.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text (дата звернення 18.09.2023).
5. Лобойко С., Гречко О., Медведенко О., Томкова Й., Ємельянова А., Літвінова К. Е-консультації, як елемент публічних консультацій: практичне дослідження. URL: http://surl.li/dicwh (дата звернення 18.09.2023).
6. Чальцева О. М., Швець К. А. Досвід впровадження публічних е-консультацій у європейських країнах. *Політичне життя*. 2021. С. 62–68.
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017 Text (дата звернення 18.09.2023).
8. Антонова Л., Мохова Ю. Удосконалення механізмів електронного урядування в Україні в умовах цифрових перетворень. *Публічне управління та регіональний розвиток*. Миколаїв: Вид–во ЧНУ ім. Петра Могили. 2022. №15. С. 10–29. URL: https://doi.org/10.34132/pard2022.15.01.

Власенко В.О.,
кандидат технічних наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Кутишенко К.Р.,
студентка 3 курсу, освітня програма
«Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

КОМУНІКАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: СПЕЦИФІКА ВЗАЄМОДІЇ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Дослідження спрямоване на розгляд аспектів взаємодії між органами влади та громадськістю в контексті публічного управління. Ця проблема на сьогоднішній день є актуальною та важливою як на місцевому, так і на глобальному рівні. Вимога до відкритості та ефективності владних структур обумовлює постійну потребу в аналізі та вдосконаленні комунікаційної взаємодії між органами влади та громадськістю. Ця тема відзначається своєю актуальністю в різних країнах та суспільних контекстах.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Комунікація у сфері публічного управління вже не є простим завданням. Вона стала важливою складовою для впровадження відкритості та ефективності в роботі державних органів. Використання сучасних технологій, зокрема соціальних медіа, стає необхідним для забезпечення ефективної комунікації. Взаємодія зі ЗМІ та громадськими організаціями відіграє важливу роль у розповсюдженні інформації та впливі на громадську думку. Важливий вплив громадських організацій та активістів на процеси комунікацій в публічному управлінні вимагає уваги та співпраці. Моніторинг та оцінка ефективності комунікаційних стратегій є важливим етапом для постійного вдосконалення взаємодії між владою та громадськістю.

Метою дослідження є аналіз та розуміння специфіки взаємодії між органами влади та громадськістю в контексті публічного управління.

Основні результати дослідження. Сучасне публічне управління обумовлене не лише компетентністю органів влади, але й їхньою здатністю взаємодіяти з громадськістю, встановлювати діалог та забезпечувати ефективну комунікацію. Комунікації з громадськістю стали ключовим елементом в сучасних моделях публічного управління.

Важливість цієї теми важко переоцінити. Вибіркові та забарвлені висновки можуть призвести до втрати довіри та легітимності влади, тоді як відкритість та ефективність комунікацій можуть сприяти покращенню якості прийняття рішень та впровадженню реформ. Такі вимоги до владних структур розвиваються на міжнародному рівні та визначають актуальність дослідження цієї теми.

У широкому значенні комунікація – це взаємодія між суб'єктами шляхом обміну певними повідомленнями. Такими суб'єктами є певні особи, групи людей, організації, соціальні інститути, для яких комунікація є необхідним елементом їх соціального буття. Комунікація є багатоманітним явищем, а відповідно це поняття має різноманітні трактування, де акцентується на тих чи інших його аспектах. Зокрема, поняття «комунікація» може трактуватися як: мовна взаємодія чи здатність переконувати з використанням символів і знаків; постійний процес передачі інформації, завдяки якому інформація циркулює у певних соціальних системах та між ними; процес інформаційного обміну між суб'єктами певної сфери діяльності з метою забезпечення впливу один на одного.

Комунікативна взаємодія органів публічного управління громадськістю є необхідною умовою їх ефективної діяльності на основі принципів прозорості й відкритості. Сучасна світова практика свідчить, що тільки при постійній ефективній взаємодії органів публічно управління з громадськістю, вони можуть якісно виконувати свої функції, мати підтримку своїх дій з боку суспільства.

Комунікативна взаємодія органів публічного управління інститутами громадянського суспільства, окремими громадянами може набувати різних форм та здійснюватися із застосуванням різних методів залежно від цілей і характеру діяльності обох суб'єктів, обсягу повноважень органів публічного управління, масштабу взаємодії.

Серед сфер активної комунікативної взаємодії органів публічного управління з громадськістю на сучасному етапі суспільного розвитку, дослідники, серед іншого, називають: участь інститутів громадянського суспільства у розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави, інтересів широких верств населення, прав і свобод людини та громадянина; здійснення громадського контролю за діяльністю органів публічного управління щодо розв'язання проблем, що мають важливе суспільне значення, у формі громадського моніторингу підготовки та виконання рішень, експертизи їх ефективності, подання органам влади експертних пропозицій; утворення спільних консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації державної політики; співпраця органів публічного управління з інститутами громадянського суспільства в частині підготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, у тому числі з питань ефективної взаємодії.

Висновки та перспективи досліджень: Комунікація у сфері публічного управління є невід'ємним елементом соціального буття. Вона може трактуватися як мовна взаємодія, процес передачі інформації та інструмент впливу суб'єктів публічного управління один на одного. Принципи відкритості та прозорості грають важливу роль в публічному управлінні, забезпечуючи доступність інформації та зовнішній контроль над діяльністю органів влади. Комунікативна взаємодія між органами публічного управління

та громадськістю може приймати різні форми, такі як участь громадян у розробленні законів, громадський контроль, створення консультативних органів і співпраця в підготовці публічних службовців. Кризове комунікаційне управління є важливим аспектом публічного управління в умовах кризи. Ефективна комунікація в цих умовах вимагає ретельного аналізу ситуації, емоційного реагування та врахування потреб аудиторії.

Перспективи досліджень передбачають аналіз використання соціальних медіа в комунікації між органами публічного управління та громадськістю та їх вплив на формування суспільної думки; дослідження кращих практик управління кризовою комунікацією в публічних органах та розробка рекомендацій для ефективного управління в кризових ситуаціях; вивчення ролі медіа та журналістів у формуванні і розповсюдженні інформації про діяльність органів влади та вплив на довіру громадськості; дослідження взаємодії між різними рівнями влади та міжнародними організаціями у сфері комунікації та впливу на прийняття рішень.

Список використаних джерел та літератури

1. Дрешпак В.М. Комунікації в публічному управлінні : навч. Посіб. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2015. 168 с.
2. Майстренко К.М. Комунікації у діяльності органів публічної влади. Публічне урядування : збірник. Київ. : ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». 2021. № 1 (29). С. 93–98.

Костецька Л. М.,
кандидат наук з державного управління / доктор філософії, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Ефективність та якість публічного управління передусім залежить від коректного вирішення завдань оперативного формування електронних документів, контролю їх виконання, збереження інформації, забезпечення її пошуку та використання. Проблематика ефективного керування документами стала визначальною у створенні та розвитку систем електронного документообігу (далі – СЕДО) в Україні.

Впровадження систем електронного документообігу під час дії воєнного стану в Україні, в результаті повномасштабної війни РФ проти України, надало можливість переважній більшості органів державної влади забезпечити дистанційну роботу своїх працівників, підтримуючи цим спроможність надання своєчасних та якісних послуг суспільству.

Водночас спостерігається невідповідність сучасних підходів до розвитку СЕДО значущості цієї проблеми та суспільним очікуванням. З огляду на це питання удосконалення електронного документообігу (далі – ЕДО) в системі державного управління вимагають переосмислення та перегляду.

Інтерес вітчизняних науковців до окремих аспектів цієї проблеми свідчить про їх суспільну вагомість. Вартими уваги є дослідження таких науковців як Архипова Є. О., Голобуцький О. П. , Дзюба С. В., Жиляєв І. Б., Литвин Н. А., Палеха Ю. І., Романчук О. З., Соломко Ю. І., Прилипко Н. О. та інших.

Праці згаданих дослідників є суттєвим внеском у розвиток науки державного управління з питань вирішення окремих аспектів розвитку ЕДО. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць з цієї проблематики, її стан в державі залишається на етапі розвитку та становлення, що зумовлює актуальність порушеної нами теми.

Стрімкий розвиток та глобальне впровадження новітніх інформаційних технологій, інтенсифікація інформаційних відносин, створили умови коли життя людини є майже не мислиме без мобільного телефону, телевізора, комп’ютера та Інтернету.

Ситуація в країні вимагає нових підходів у всіх сферах життєдіяльності держави, й щодо ведення діловодства та обміну електронними документами також.

Важливими кроками для прискорення впровадження електронного документообігу в державному управлінні незалежної України було прийняття Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України низки нормативно-правових актів.

Хоч деякі правові документи на сьогодні вже втратили чинність, але у певний період своєї дієвості вони відіграли надважливу роль у цій сфері.

Щодо досліджуваної нами проблематики у крайні роки варто наголосити, що у розвиток визначених законами правових норм з питань електронного документообігу постановою Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності» [1] було затверджено Типову інструкцію з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну; Типову інструкцію з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади; Регламент організації взаємодії органів виконавчої влади в електронній формі.

У вересні 2019 року також створено Міністерство цифрової трансформації України, яке відповідно до Положення про цю інституцію [3] є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики.

З 2020 року в Україні започатковано Єдиний державний вебпортал електронних послуг (Портал Дія), який став універсальною точкою доступу громадян і бізнесу до електронних державних послуг за єдиними стандартами.

Впровадження елементів електронного урядування в повсякденне життя, сприяє збільшенню довіри громадян до органів державної влади і значно економить їх час при отриманні відповідних послуг.

Тому можна ствердно зазначити про позитивний вплив та важливість ЕДО для нагального вирішення питань, як для пересічного громадянина так і на професійному та державному рівні. Адже його функціональність поширюється на всі взаємозв'язки в державному управлінні – «уряд – уряду», «уряд – громадянам», «уряд – бізнесу».

Важливим є і те, що технічна складова електронної взаємодії органів влади – це забезпечення внутрішнього і зовнішнього електронного документообігу.

До внутрішнього документообігу можна віднести системи (програми) в яких працюють конкретні державні органи, наприклад: АСКОД, MASTER, Megapolis. Документообіг, ДОК ПРОФ 2.0, Атлас ДОК та інші.

До зовнішнього документообігу можна віднести системи (програми) в яких працюють всі державні органи, це можуть бути, наприклад: СЕВ ОВВ, підсистема погодження проєктів нормативно-правових актів системи електронної взаємодії органів виконавчої влади (далі – СЕВ ОВВ).

Клієнтами ІнфоПлюс, а саме користувачами програми АСКОД є багато державних та приватних установ, серед них такі як:

– Офіс Президента України (є користувачем з 2016 року, модуль, що використовується АСКОД корпоративний/WEB, є інтеграція з СЕВ ОВВ);

– Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України (є користувачем з 2017 року, модуль, що використовується АСКОД корпоративний/WEB, є інтеграція з СЕВ ОВВ);

– Національне агентство з питань запобігання корупції (є користувачем з 2017 року, модуль, що використовується АСКОД корпоративний/WEB, є інтеграція з СЕВ ОВВ);

– Секретаріат Кабінету Міністрів України (є користувачем з 2017 року, модуль, що використовується АСКОД корпоративний/WEB, є інтеграція з СЕВ ОВВ);

– Міністерство цифрової трансформації України (є користувачем з 2018 року, модуль, що використовується АСКОД корпоративний/WEB, є інтеграція з СЕВ ОВВ);

– Державна служба України з надзвичайних ситуацій (є користувачем з 2019 року, модуль, що використовується АСКОД корпоративний/WEB, є інтеграція з СЕВ ОВВ);

– Міністерство закордонних справ України (є користувачем з 2020 року, модуль, що використовується АСКОД корпоративний/WEB, є інтеграція з СЕВ ОВВ) та багато інших [2].

Так, у всіх без винятку є інтеграція з СЕВ ОВВ, що засвідчує зовнішній документообіг.

До внутрішнього документообігу можна віднести програму СЕД, в якій працюють інші державні органи, які не підключені до попередньої системи АСКОД.

Впровадженням такої системи займається українська компанія IT-Enterprise, яка розробила базовий програмний продукт, який вирішує основні завдання документообігу: організацію електронного обміну документами (відправка та прийом через e-mail) з керуючими та підлеглими державними структурами; ведення обліку (реєстрації) електронних документів із ЕЦП; зберігання документів в єдиному середовищі цей продукт має назву «MASTER: Документообіг ОБМІН ТА ОБЛІК» він є простим для підвідомчих організацій і підприємств, які мають оперативно здійснити перехід до базового електронного документообігу. Період введення даного продукту (від придбання до початку роботи) триває всього кілька днів.

Продукти компанії IT-Enterprise також інтегровано з СЕВ ОВВ для швидкого опрацювання документів державними органами.

Отже, поширення та розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій створює нові можливості для забезпечення високоякісної електронної взаємодії органів державної влади, зокрема з питань нормативно-правового забезпечення їх діяльності у визначених сферах компетенції, діловодства, електронного документообігу, надання послуг громадянам тощо.

Діловодство та документообіг відіграють важливу роль в системі електронного документообігу. Але не всі документи можна опрацьовувати в цій системі. Наприклад документи, які мають гриф обмеження доступу «Цілком таємно», «Таємно», «Для службового користування» з мобілізаційних питань та інші опрацьовуються згідно з вимогами визначеними в окремих нормативно-правових актах.

Акцентуємо, що стаття 9 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначає поняття «електронний документообіг (обіг електронних документів)» як «сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів» [4, ст. 9]. Тому з'ясовуючи сутність та зміст категорії «*електронний документообіг в системі державного управління*», його слід розглядати як складові «державне управління» та «державне регулювання у сфері електронного документообігу».

Головною особливістю державного управління на нашу думку є те, що його здійснює держава в особі її органів та посадових осіб. Адже стаття 4 вище згаданого Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» стверджує, що державне регулювання у сфері електронного документообігу спрямовано на:

– реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу;

– забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу;

– нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів [4, ст. 4].

Отже, електронний документообіг в системі державного управління можна визначити як регламентований та упорядкований процес оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, спрямований на практичну реалізацію функцій і завдань держави в процесі повсякденної й безпосередньої діяльності суб'єктів державного управління.

Список використаних джерел та літератури

1. Деякі питання документування управлінської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55. Дата оновлення: 01.12.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п#Text (дата звернення: 27.10.2023).

2. Кальніченко А. К. Напрями удосконалення електронного документообігу в Україні. *Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні:* матеріали VI міжнар. Наук.-практ. Конф., Київ, 25-26 листопада 2022 р. / упоряд. Євмєшкіна О. Л. Київ: УкрСІЧ, 2022. С. 74-75.

3. Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. Дата оновлення: 26.08.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF Text (дата звернення 27.10.2023).

4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. Дата оновлення 01.08.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15 Text (дата звернення: 27.10.2023).

Денисенко Ю.В.,
студентка 2 курсу,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Петькун С.М.,
кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. У сучасному світі, де інформаційно-комунікаційні технології займають все більш важливе місце, електронний документообіг стає необхідним інструментом для публічного управління. Проте досі повною мірою не вивчено його можливості та переваги, а також не розроблено чітких методологій та стандартів щодо його впровадження. Тому актуальним є дослідження електронного документообігу як інструменту публічного управління.

Мета наукового дослідження. Метою наукового дослідження є вивчення основних аспектів електронного документообігу, його переваг та специфіки використання в публічному управлінні. Також метою є розробка рекомендацій щодо впровадження електронного документообігу в органи державної влади.

Основні результати дослідження. Електронний документообіг є сучасним інструментом публічного управління, який дозволяє ефективно керувати документами та інформацією в органах державної влади. Під електронним документообігом у публічному управлінні слід розуміти комплекс заходів, що здійснюються в органах державної та виконавчої влади на основі використання сучасних цифрових технологій щодо створення, передавання, пошуку, виконання та контролю документів відповідно до набору процедурних правил, координації завдань між людьми та синхронізації даних [1, с. 13].

В основі електронного документообігу лежать принципи електронної реєстрації (документи реєструються в електронній формі, що дозволяє забезпечити швидкий доступ до них та контроль за їх рухом); електронний підпис (кожен документ має бути підписаний електронною підписом, що забезпечує його автентичність та недоступність для несанкціонованого доступу); електронний обмін (документи передаються між органами влади електронним шляхом, що дозволяє зменшити витрати на їх доставку та збереження).

Система електронного документообігу (СЕД) – це організаційно-технічна система, що забезпечує процес створення, управління доступом і

розповсюдженням електронних документів у комп'ютерних мережах, а також забезпечує контроль над потоками документів в організації [2, с. 155].

Упровадження СЕД має низку переваг: єдина база всіх документів для централізованого зберігання; персональний кабінет документів; паралельне виконання різних операцій над документом; єдиний шаблон документів; швидкий процес передачі, узгодження інформації; історія редагування документу; економія паперу; швидкий пошук документів в єдиному архіві; кваліфікований електронний підпис; можливість вміщення в документ мультимедійних даних тощо [3, с. 6].

Система електронного документообігу має низку переваг, які сприяють покращенню публічного управління: швидкість (електронний документообіг дозволяє швидко передавати та обробляти документи, що сприяє прискоренню процесу прийняття рішень); ефективність (цей інструмент дозволяє автоматизувати багато рутинних процесів, що зменшує кількість помилок та збільшує продуктивність роботи); зручність (електронний документообіг дозволяє з легкістю знаходити та отримувати необхідну інформацію, що спрощує роботу органів влади).

У публічному управлінні електронний документообіг використовується для оптимізації роботи органів державної влади. Серед ключових напрямків використання: електронне архівування: збереження та обробка документів в електронному вигляді, що дозволяє забезпечити їх доступність та зручний пошук; електронна реєстрація; автоматизована система реєстрації документів, що сприяє контролю за їх рухом та швидкому доступу до них; електронний обмін (передача документів між органами влади відбувається безпосередньо в електронному вигляді, що зменшує час та витрати на їх обробку) тощо.

Висновок. Як бачимо, електронний документообіг є потужним інструментом публічного управління, що дозволяє оптимізувати роботу органів державної влади та покращити якість надання послуг громадянам. Його використання сприяє швидкості, ефективності та зручності роботи органів влади, а також забезпечує надійність та безпеку обробки документів.

Список використаних джерел та літератури

1. Клюцевський В.І. Механізми впровадження електронного документообігу в місцевих органах виконавчої влади: автореф. Дис. … канд. Наук з держ. Упр.; 25.00.02 / Херсон. Нац. Техн. Ун-т; Одес. Регіон. Ін-т держ. Упр. Нац. Акад. Держ. Упр. При Президентові України. Одеса, 2019. 23 с.
2. Прилипко Н.О. Вдосконалення системи електронного документообігу в органах державної влади. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія: Державне управління*. 2014. Т. 15, Вип. 286. С. 155–164.
3. Електронний документообіг в публічному управлінні: проблеми впровадження, переваги та перспективи. URL : http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/37.pdf (дата звернення: 23.10.2023 р.)

Кравець. Б.Б.,
студентка 2 курсу,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Петькун С.М.,
кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. У наш час постійно відбувається модернізація та цифрова трансформація всіх процесів та суспільства в цілому. Органи публічного управління, підприємства та організації не є виключенням. Отже, документаційне забезпечення також потребує швидкого реагування та постійної адаптації для ефективного управління організацією, адже в сучасному світі, в межах цифрової держави, без належного документообігу неможливе ефективне функціонування організації.

Мета наукового дослідження. Цифровізація держави потребує відповідного вдосконалення процесів роботи з документами в організаціях та осучасненої організації діловодства. Модернізація системи публічного управління передбачає покращення форм та методів роботи з документами в установах, адже від цього напряму залежить їх працездатність, професіоналізм та продуктивність.

Основні результати дослідження. Важливість ефективного документообігу в організаціях підтверджує створення спеціальних структурних підрозділів, таких як служба документаційного забезпечення управління. Такі підрозділи відповідають за організацію та введення документаційного забезпечення управління відповідно до сучасних інформаційних технологій роботи з документами.

Функції документаційного забезпечення управління допомагають організувати результативну та професійну діяльність організації: розробка та проектування бланків надалі пришвидшить роботу; розробка номенклатури та організація роботи архіву упорядкує діяльність; організація роботи та умов праці працівників створить професійну та комфортну атмосферу; кваліфікованість працівників відділу документаційного забезпечення застереже від виникнення економічних проблем або професійних правопорушень щодо робітників.

Облік вхідних та вихідних документів, відповідальність за їх зберігання слугують гарантією законності та зменшують ризики фабрикування справ. Знання і дотримання всіх форм документів, своєчасний розгляд кореспонденції керівником, правильне та законне складання документів,

єдиний порядок документування забезпечують організовану та швидку діяльність підприємства.

Але слід зауважити, що організація роботи будь-якої установи напряму залежить від її керівника, адже саме він має забезпечити необхідні умови для організації та механізації діловодства.

Документаційне забезпечення управління поступово зазнає модернізації, пов'язаної з суспільним та технологічним розвитком та формуванням цифрової комунікації в органах публічного управління. Саме з цих причин виникає електронний документообіг [1], який значно полегшує роботу з паперовими документами, механізує та прискорює робочі процеси в організації.

Саме завдяки електронному документообігу сучасна система публічного управління має можливість бути більш ефективною. Очевидно, що електронний документообіг, у порівнянні з паперовим, дозволяє вести діяльність на новому рівні, що у свою чергу, підвищує стійкість підприємств/установ/організацій в умовах частих криз та знижує ризики в умовах невизначеності. Крім того, використання електронного документообігу дозволяє економити час та ресурси, спрощує управління, об'єднує всі документаційно-інформаційні потоки, що робить можливим оперативно опрацьовувати інформацію та приймати ефективні управлінські рішення тощо.

Висновки та перспективи дослідження. Тож, важливим аспектом розвитку сучасної цифрової держави є осучаснення та ефективна діяльність документаційного забезпечення управління, яке є складовою е-демократії, сприяє забезпеченню прозорості й незалежності роботи управлінського апарату, виступає інструментом ефективного публічного управління, позитивно впливає на імідж сучасної держави, розглядається як реальний чинник на шляху до просування та сприяння розвитку демократичних процесів у сучасному глобалізованому суспільстві.

Список використаних джерел та літератури

1.Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. – №36. – Ст.275.

Донда О.Ю.,
студентка 2 курсу,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Стороженко Л.Г.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

«RECORDS MANAGEMENT» ЯК СКЛАДОВА ТА ФУНКЦІЯ ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. «Records management» є надзвичайно важливою складовою сучасного публічного управління. Його актуальність має багато аспектів: по-перше, воно сприяє забезпеченню прозорості та відкритості в роботі публічних організацій, полегшуючи громадський контроль і запобігаючи корупції та зловживанням владою; по-друге, дотримання вимог законодавства є необхідною умовою для публічних організацій, і неналежний облік документів може призвести до серйозних юридичних наслідків – втрати довіри громадськості, фінансових санкцій тощо. Крім того, ефективне управління документами сприяє підвищенню продуктивності та ефективності роботи публічних організацій, полегшуючи зберігання та пошук необхідної інформації та, в результаті, зменшуючи витрати часу і ресурсів на її пошук. Дослідження питання «управління» документами та його важливості для публічного управління мають велике значення, оскільки вони впливають на якість роботи публічних організацій та їх взаємодії з громадськістю [1].

Мета наукового дослідження – проаналізувати «records management» як важливу складову публічного управління з метою визначення оптимальних стратегій та методів для покращення ефективності управління документами в публічних організаціях. Дослідження спрямоване на виявлення найкращих практик у цій сфері, з'ясування труднощів та перешкод, які можуть виникати у процесі управління документами, а також розробку рекомендацій для підвищення якості документообігу та забезпечення відповідності нормативно-правовій базі України.

Основні результати дослідження. «Records management» спрямований на забезпечення точності, надійності та доступності записів організації та має на меті забезпечити їх доступність у потрібний момент. Цей процес включає класифікацію та категоризацію документів, встановлення строків зберігання, впровадження заходів безпеки та дотримання юридичних та регуляторних вимог.

Збереження і правильна організація записів допомагають уникнути випадків втрати важливої інформації та забезпечують здатність відновити дані у випадку непередбачуваних ситуацій, таких як природні катастрофи або

технічні проблеми. Управління записами сприяє полегшенню доступу до інформації, що є важливим для діяльності органів публічного управління та забезпечує зручність для громадян, які мають право отримати конкретну інформацію від держави. Це сприяє збільшенню впевненості громадськості в діяльності публічних органів та сприяє боротьбі з корупцією. Разом з тим, управління записами допомагає зменшити витрати на збереження та адміністрування інформації, оскільки спрощує процеси пошуку та управління даними. Завдяки цьому, ресурси організації можуть бути раціонально використані для інших важливих завдань та проєктів.

Управління документами владних органів та установ відіграє виключну роль у забезпеченні доступності, цілісності та захищеності інформації, яка стосується рішень, операцій та послуг, наданих громадянам. Це забезпечує ефективну роботу органів влади, сприяє прозорості та відповідальності перед громадянами, а також допомагає в уникненні загрози для безпеки та конфіденційності інформації. Розвинені системи управління документами та відповідні стандарти відіграють ключову роль у модернізації публічного управління та його адаптації до сучасних глобалізаційних вимог.

«Records management» в органах влади відіграє важливу роль у підтримці ефективності та продуктивності державних інституцій; сприяє організації та зберіганню інформації, що стосується рішень, політики та діяльності уряду, забезпечує швидкий доступ до цієї інформації, допомагає в уникненні втрати або недоступності важливих даних. Це сприяє покращенню якості прийнятих рішень, роботи з громадянами та партнерами, а також сприяє збільшенню відкритості та відповідальності урядових органів перед громадськістю.

Норми та правила, що регулюють збір, збереження, розкриття та видалення документів в урядових органах, мають вирішальне значення для забезпечення ефективного та відповідного управління інформацією. Вони визначають обов’язки, процедури та строки для управління документами, що включають в себе конфіденційні дані, інформацію з публічним доступом тощо. Дотримання нормативно-правових вимог є важливим для забезпечення відкритості та захисту прав громадян, а також для впорядкування документаційних процесів у публічному секторі.

Важливим є встановлення та дотримання строгих вимог щодо зберігання та обробки документації в урядових органах. Це включає в себе створення ясних процедур, що регулюють терміни зберігання, забезпечують конфіденційність даних і забезпечують доступ до інформації для тих, хто має законний інтерес. Строгість вимог щодо зберігання та обробки документації важлива не лише при дотриманні нормативно-правових норм, але й для збереження історичних записів та документів, що можуть мати значення для майбутніх рішень виключне значення [2].

Забезпечення ефективного публічного управління належить до здатності урядових органів організувати, зберігати та надавати доступ до документації, яка стосується їхньої діяльності. Це включає в себе створення систем, що

допомагають ефективно керувати документами, зменшити ризики втрати або пошкодження інформації, а також спрощують процеси пошуку та доступу до неї. Оптимізація процесів управління документами може значно покращити продуктивність публічного управління. Це означає раціоналізацію процедур зберігання та забезпечення більшого ступеня автоматизації управління документами. Такі вдосконалення можуть прискорити прийняття управлінських рішень, зменшити навантаження на персонал та підвищити загальну якість обслуговування громадян.

Необхідною складовою та важливою функцією ефективного публічного управління є полегшення пошуку та використання інформації – швидкий та точний доступ до документів та записів в урядових органах є надзвичайно важливим для прийняття рішень, аналізу даних та управлінської діяльності загалом. Важливою складовою цього процесу є створення систем «records management», які роблять інформацію доступною та організованою, що в свою чергу, підвищує продуктивність та допомагає уникнути зайвих затрат часу та ресурсів. Завдяки поліпшенню процесів «records management», урядові органи можуть ефективніше використовувати накопичену інформацію для прийняття рішень та вдосконалення управлінської політики. Це також сприяє забезпеченню доступності інформації для громадськості та партнерів, що підвищує відкритість та довіру.

Висновки та перспективи дослідження. Впровадження «records management» в організації дозволяє належно організувати та керувати документами, забезпечуючи швидкий доступ до інформації, що сприяє оптимізації управління документами та підвищенню продуктивності організацій через ефективне використання ресурсів та забезпечення відповідності вітчизняній нормативно-правовій базі.

З метою подальшого розвитку окресленої теми, можна розглядати питання впровадження сучасних технологій в управління документами, вивчення міжнародних практик та стандартів у цій галузі, а також вдосконалення нормативно-правової бази для управління документами у сфері публічного управління. Дослідження у цьому напрямку може сприяти покращенню якості та продуктивності державного управління і забезпечити більш ефективне задоволення потреб суспільства.

Список використаних джерел та літератури

1. AIIM (Association for Intelligent Information Management). URL : https://info.aiim.org/aiim-blog/document-management-vs.-records-management (дата звернення 19.10.2023).
2. ARMA International (Association of Records Managers and Administrators). URL : https://www.arma.org/ (дата звернення 19.10.2023).

Кулик О.О.,
студент 2 курсу,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Стороженко Л.Г.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ТЕРМІНОСИСТЕМА ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ: ВЕКТОРИ ВПЛИВУ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Терміносистема документаційного забезпечення управління має високу актуальність у сучасному суспільстві з урахуванням зростаючої складності управління в усіх сферах, включаючи державну, корпоративну та громадську. Забезпечення ефективного управління вимагає оптимізації використання ресурсів, зокрема часу та інформації, а також забезпечення безпеки та конфіденційності важливої документації, яка стає все більше цифровою. Дослідження цієї проблеми має не тільки практичне застосування для поліпшення управлінських процедур, але й важливий науковий інтерес для науковців та дослідників у галузях інформаційних технологій та управління.

Метою наукового дослідження є аналіз, вивчення та оцінка терміносистеми документаційного забезпечення управління в контексті сучасних управлінських викликів. Дослідження спрямоване на визначення векторів впливу цієї терміносистеми на ефективність управління, оптимізацію використання ресурсів, покращення інформаційної безпеки та модернізацію адміністративних процедур.

Основні результати дослідження. В умовах постійних змін в управлінських практиках та використанні інформаційних технологій, вивчення структури та функціонування терміносистеми у сфері управління, та визначення факторів, що впливають на її розвиток і ефективність може сприяти покращенню управління та оптимізації роботи управлінської еліти. Важливо розглядати вплив таких факторів, як розвиток технологій, зміни в законодавстві, розвиток глобальних комунікаційних мереж, та потреби сучасного суспільства. Дослідження векторів впливу на терміносистему документаційного забезпечення є важливим для подальшого розвитку управління та забезпечення його якісною документацією.

Глобальна інтеграція впливає на міжнародні стандарти та терміни в роботі з документацією, оскільки з ростом міжнародної комунікації виникає необхідність у спільних міжнародних термінах та стандартах для однакового розуміння всіма учасниками. Введення міжнародних термінів з метою уніфікації обміну документацією між країнами, розробка стандартів ISO, що визначають єдині поняття та стандарти в багатьох галузях – це глобалізаційні

ознаки, які сприяють розвитку спільних платформ та інфраструктури для обміну документацією, що потребує спільних термінів та стандартів.

Розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та цифрові трансформації суспільства суттєво впливають на способи обробки і зберігання документів та інформації. Впровадження сучасних технологій, таких як електронні системи документообігу та зберігання, мобільні платформи та хмарні сервіси, вимагають ретельного аналізу й оцінки їхнього впливу на терміносистему та якість управління. Технології дозволяють автоматизувати багато рутинних завдань, що вимагає нових термінів для опису цих процесів.

Перехід від паперової до електронної документації призводить до виникнення нових термінів, пов'язаних з електронними засобами зберігання та обробки документів. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів [1]. У контексті Закону електронний документ розглядається як документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа, а електронний документообіг як сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, одержання, зберігання, використання та вилучення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності [2, с. 15]. Дослідження впливу технологій на терміносистему може допомогти розробити оптимальні стратегії для використання сучасних інструментів та покращити ефективність управління в умовах цифрової ери.

У контексті векторів впливу в терміносистемі документаційного забезпечення управління зміни в законодавстві мають значущий вплив. Закони і нормативні акти регулюють процеси зберігання, обробки та передачі документів, а також вимагають додержання стандартів щодо конфіденційності та безпеки інформації. Зміни в законодавстві можуть впливати на терміносистему шляхом встановлення нових вимог, стандартів та обмежень. Тому дослідження векторів впливу змін в законодавстві на терміносистему є важливим для розуміння та відповідної адаптації управлінської документації до сучасних правових вимог та норм.

Зміни в бізнес-середовищі є одним із суттєвих векторів впливу на терміносистему документаційного забезпечення управління. Зростання конкуренції, швидкі технологічні зміни, створення нових бізнес-моделей та глобалізація вимагають від управлінської еліти швидкої реакції та адаптації до нових умов. Документаційна система повинна бути гнучкою та спроможною враховувати нові вимоги, які можуть включати в себе нові стандарти, обов'язкові звіти та зміни управлінських процедурах.

Вектори впливу в терміносистемі документаційного забезпечення управління в професійних асоціаціях та освіті вкладають важливий аспект в підвищенні якості управління. Професійні асоціації відіграють ключову роль у визначенні стандартів, норм та етичних правил для управлінських кадрів. Освіта в галузі управління надає необхідні компетентності для ефективного

управління, включаючи аспекти, пов’язані з документацією. Дослідження впливу професійних асоціацій та освіти на терміносистему може сприяти розробці навчальних програм, стандартів та практик, що покращують підготовку управлінців. Такий підхід допомагає забезпечити якісне та компетентне управління, враховуючи вектори впливу професійних асоціацій та освіти.

Специфічні вимоги галузі є суттєвими векторами впливу на терміносистему документаційного забезпечення управління. Кожна галузь може мати власні особливості та вимоги стосовно управлінської документації. Наприклад, у медичній галузі велике значення має дотримання вимог щодо збереження та конфіденційності медичних записів. У фінансовому секторі, наявність точних і надійних фінансових даних є критично важливою. У цифровій галузі, де дані є цінними активами, вимоги до забезпечення інформаційної безпеки теж високі. Вивчення та аналіз специфічних вимог галузі є важливим елементом дослідження векторів впливу на терміносистему. Врахування цих вимог дозволяє створити адаптовану та ефективну систему документаційного забезпечення, яка відповідає особливостям кожної конкретної галузі та допомагає досягти її специфічних цілей та завдань.

Висновки та перспективи дослідження. Документаційне забезпечення є критично важливим компонентом сучасного управління в різних галузях, включаючи державну адміністрацію, бізнес та громадські організації. Вектори впливу на терміносистему включають зміни в технологіях, законодавстві, бізнес-середовищі, професійних асоціаціях та освіті, а також специфічні вимоги галузей. Глобалізація та цифрова трансформація суттєво змінюють умови управління і створюють нові вимоги до документаційного забезпечення.

Дослідження векторів впливу є виключно важливим для оптимізації та адаптації терміносистеми до сучасних викликів та може сприяти покращенню ефективності управління. Важливе подальше вивчення впливу зазначених векторів на документаційне забезпечення та розробку стратегій для покращення процесів управління. Крім того, можна досліджувати роль штучного інтелекту та автоматизації в управлінській документації, а також вплив етичних питань на збереження та обробку інформації. Розуміння цих аспектів може сприяти подальшому розвитку і покращенню управлінської документації як окремого механізму ефективного публічного управління.

Список використаних джерел та літератури

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. Дата оновлення: 01.08.2022. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15 Text (дата звернення: 23.10.2023).

2. Вислоцька Н. Роль інформаційних технологій в системі управлінської діяльності. Тернопіль : ЗНУ, 2021. 32 с.

РОЗДІЛ 5
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Кальниш Ю. Г.,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

АКСІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка наукової проблеми та її актуальність.

Сьогодні в різні сфери людської життєдіяльності активно впроваджуються інновації, що орієнтує людей на постійний розвиток, вдосконалення своїх умінь і компетенцій, оволодіння новими видами діяльності Робота рутинного характеру все більше передається машинам, різного роду технічним пристроям, а від їхнього користувача – людини – потрібні такі якості, як творча ініціативність, гнучкість мислення, готовність до співробітництва в неординарних пошукових ситуаціях, вміння критично оцінювати отримувану інформацію щодо її достовірності та можливості логічного вбудовування в поточні завдання.

В умовах становлення цифрового суспільства відбувається радикальна світоглядна трансформація, яка призводить до формування нової системи аксіологічних орієнтацій людини, суспільства в цілому і, відповідно, держави. Як наслідок, це вимагає становлення свого роду «цифрової аксіології» публічної політики. Цифрова аксіологія вибудовується в публічну політику шляхом наділення новим змістом багатьох традиційних цінностей культури, а також формування принципово нових ціннісних орієнтацій, які виступають продуктом власне епохи цифровізації. Комплекс знову відрефлексованих і заново впроваджуваних аксіологічних установок формує в сукупності проблемне поле цифрової аксіології публічної політики, збагачуючи її при цьому рядом нових концептуальних категорій.

Тому **метою дослідження**, результати якого висвітлено в цій доповіді, є насамперед висвітлення суспільно-значимих аксіологічних проблем з якими неодмінно стикається держава в процесі цифрової трансформації своєї публічної політики.

Основні результати дослідження.

Одним з найважливіших понять цифровою аксіології є «рівність», але не в традиційному сенсі цього слова Що стосується ситуації цифровізації рівність передбачає можливість повноцінного доступу до ІКТ та цифрових ресурсів для всіх громадян незалежно від їх державної, національної, станової або майнової приналежності. У цьому сенсі пріоритетним напрямом здійснення публічної політики має стати досягнення цифрової рівності. У сучасному світі це неодмінна умова для забезпечення соціальної справедливості. Її недотримання виключає саму можливість надання громадянам рівних можливостей, а також повноцінного використання ними публічних послуг держави. Щоб у дійсності відповідати такого роду сутнісної характеристиці, соціальний розвиток має вибудовуватися з врахуванням двох пріоритетних факторів:

1. Насамперед у ньому повинні інтегрально розвиватися і максимально широко поширюватися цифрові та інформаційно-комунікаційні технології, в тому числі дистанційне навчання, зайнятість, надання та отримання послуг.

2. Крім того, невід'ємним фактором цифрового розвитку стає гуманізація суспільства. Якщо суспільство негуманне, у ньому за визначенням не можливе гідне існування людини як особистості, причому мова йде не тільки про її соціальне, а й про духовне та елементарне фізичне буття.

3. Загалом науково-технічний прогрес, а відтак і цифровізації, втрачають сенс без відповідної трансформації культурного середовища. Цифрова аксіологія передбачає необхідність формування у сучасної людини особливої «цифрової» культури як елементу культури загальнолюдської та обов'язкової умови комфортного існування в соціумі Для успішної реалізації даної задачі потрібна адаптація індивіда до постійно мінливих умов цифровізації, де він перебуває в діалектичному симбіозі з новими цифровими технологіями.

4. Ще однією найважливішою проблемою цифрової аксіології є статус релігійного та художнього пізнання. Названі різновиди пізнавальної активності людини засновані на відтворенні нею явищ ідеальної природи, поза якими виявляється по суті немислимою його повноцінна духовна екзистенція. Оскільки виключно завдяки своїй духовності людина стає носієм таких гуманістичних якостей, як милосердя та співчуття, повага до близьких, почуття прекрасного. Без них комплексне перетворення людиною навколишнього буття стає в принципі неможливим. Однак релігійні та художні види знання зазнають суттєвої девальвації – вони вже не є внутрішньо необхідними для більшості сучасних людей.

5. В умовах становлення цифрового суспільства практично знецінюється феномен знання у його традиційному розумінні. Тут аксіологічно-значимим і майже цінним вважається не володіння знанням як таким, а вміння його набути, вичленувавши з колосальних інформаційних ресурсів, причому у певний час і в необхідних масштабах. Подальше зберігання придбаного таким шляхом знання у пам'яті людини немає сенсу у наявності спеціально призначених до виконання цієї функції пристроїв. У силу цієї обставини ідеал

ерудованої, енциклопедично освіченої особистості девальвується, втрачає свій колишній соціально значущий статус, що призводить до його незатребуваності у суспільстві та перетворення на своєрідний пережиток минулого.

6. Предметом жвавих дискусій у цифровій аксіології стає проблема цінності природного інтелекту. Насамперед це пов'язано з просуванням штучного інтелекту і масштабним поширенням його різних провідників. До них зазвичай включаються не тільки надскладні технічні винаходи, що успішно імітують властиві людині принципи розумової діяльності, але й досить проста електронно-обчислювальна техніка, на зразок смартфонів або персональних комп'ютерів, перебирають на себе більшу частину функцій, які раніше виконували виключно людський інтелект Як наслідок, має місце послаблення і навіть знецінення людського розуму, який втрачає стимул до розвитку, а в гіршому випадку може навіть повністю деградувати.

7. Поява і швидке розповсюдження Інтернету ознаменувало формування особливого віртуального світу, наповненого новими інформаційно-комунікаційними зв'язками, такими як соціальні мережі тощо. У ньому відбувається вчинення людиною життєвоважливих та необхідних дій у реальному світі, але з використанням потенціалу та ресурсів світу віртуального. Таким чином, більшу частину свого часу сучасна екзістенційно активна людина проводить у віртуальному середовищі. У зв'язку з цим особливо цінною йому стає можливість своєчасно і безперешкодно отримувати будь-яку необхідну йому інформацію, здійснювати комунікацію як online, безперешкодно оперувати інформаційними ресурсами і потоками.

8. Крім того, сучасна людина, тотально залучена до процесу інтернет-комунікації, практично не встигає, та, як правило, і не бажає здійснювати цілеспрямовану рефлексію того, що відбувається. У неї елементарно не вистачає часу на обмірковування та прогнозування ситуацій, усвідомлене прийняття рішень. Ставлячи за мету максимальну активізацію процесу своєї діяльності, занурена у віртуальне середовище людина перестає цінувати самотність як необхідну умову самопізнання, розуміння внутрішніх діалектично взаємопов'язаних мотивів своєї поведінки. Відсутність реального, «живого» спілкування тягне за собою зниження грамотності мови, невміння чітко формулювати свої думки, вибудовувати письмову та усну мову, знецінює любов до читання як такого. Більше того, здійснюючи спілкування дистанційно, люди його суттєво збіднюють у плані емоційного забарвлення. Дистанційна комунікація не дає можливості повноцінної передачі того супроводжуючого тла, який виникає у процесі реального спілкування. Відсутність яскраво вираженого емоційного супроводу – ще одна найважливіша проблема віртуальної комунікації, яку висвічує цифрова аксіологія.

Висновки та перспективи досліджень.

1. З проведеного аналізу випливає що у цифрової аксіології має місце масштабна перебудова традиційної системи цінностей. Тут практично

знецінюються феномени знання та ерудиції, відходять на задній план релігійне та художнє світосприйняття, девальвується здатність здійснювати цілеспрямовану рефлексію того, що відбувається. Поряд з цим підвищуються творча ініціативність, гнучкість мислення, вміння критично оцінювати отримувану інформацію Провідними цінностями цифрового світу стають необмежений доступ до інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових ресурсів, цифрова рівність та вміння адаптуватися до віртуального середовища. Духовне тут часто підміняється матеріальним, природним інтелектом – штучним, безкорисливим прагненням до ідеалу – егоїстичною схильністю до споживання.

2. Перспективи подальших досліджень.

З наукової точки зору, дискусія навколо цифрової трансформації має ґрунтуватися на ретельному науковому дослідженні спільної еволюції технологій і публічної політики, результатом якого стане система публічного управління, вільна від зловживань. Дослідницьке співтовариство має відігравати важливу роль у цьому відношенні, навчившись ділитися важливими тенденціями та висновками з громадськістю в інформативній та дієвій формі, яка не містить ажіотажу та прозоро говорить про небезпеки та небажані наслідки, можливості та переваги.

Дослідницьке співтовариство має провести більш комплексне дослідження того, як зв'язок, що підтримується платформами соціальних мереж, покращить якість життя громадян та розробить надійні знання про те, як уряд може сприяти інноваційним можливостям, що підтримуються новими технологіями, таким чином сприяючи створенню суспільних цінностей через розумне суспільство.

Майбутні дослідження мають приділяти більшу увагу концептуалізації цифрової трансформації держави та її публічної політики. Отже, треба підходити до цього комплексно, розглядаючи різні компоненти цієї трансформації, такі як дані, платформи, інфраструктура, державні послуги та управління. Також може бути корисним визначити типологію цифрової трансформації шляхом її сегментації відповідно до типу послуг державного сектора та його підсекторів, таких як охорона здоров'я, дорожній рух, безпека чи соціальні послуги.

Водночас дослідники повинні пам'ятати про етичні питання, пов'язані зі збором та аналізом персональних даних. Дослідницьке співтовариство має розуміти, що це створює багато проблем для суспільства та конфіденційності людей, і ці проблеми можуть призвести до ризиків стеження та цифрового авторитаризму. Багатостороння співпраця між академічними дисциплінами та приватним і державним секторами також необхідна для вирішення таких аксіологічних питань, як етика, прозорість та конфіденційність.

Список використаних джерел та літератури:

1. Tabrizi, B.; Lam, E.; Girard, K.; Irvin, V.V. Digital Transformation Is Not about Technology. Colin Anderson Productions. Available URL:

https://hbr.org/2019/03/digital-transformation-is-not-about-technology (accessed on 13 May 2021).

2. Solis, B. The Six Stages of Digital Transformation Maturity. Custom Research by Altimeter Group on behalf of Cognizant, Altimeter. 2016. Available URL: https://thedigitalminds.de/wp-content/uploads/2020/05/6-stages-of-DM-v4b.pdf (accessed on 16 November 2021).

3. Teichert, R. Digital Transformation Maturity: A Systematic Review of Literature. Acta Univ. Agric. Silvic. Mendel. Brun. 2019, 67, 1673–1687. [Google Scholar] [CrossRef][Green Version].

Ігнатенко О.П.,
доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Постановка наукової проблеми та її актуальність.

Верховною Радою України 20.06.2022 задля реформування сфери управління відходами прийнято Закон України «Про управління відходами», який набрав чинності 09.07.2023 [1]. Новий Закон запроваджує:

- європейську термінологію;
- уточнює питання власності відходів;
- удосконалює інституціональні повноваження;
- впроваджує міжнародний досвід до управління побутовими відходами;
- запроваджує стратегічне планування в цій сфері на різних рівнях публічного управління;
- встановлює Розширену відповідальність виробника;
- удосконалює управління небезпечними відходами;
- врегульовує питання діяльності ліцензійної та дозвільних систем;
- встановлює інформаційне забезпечення у сфері управління відходами;
- підвищує контроль та відповідальність суб'єктів у цій сфері.

Цим Законом України перед Міндовкілля України поставлене завдання – вперше створити Інформаційну систему управління відходами, що має складатися з підсистем звітності, надання адміністративних послуг і реєстрів. Мета функціонування такої Інформаційної системи забезпечення належного обліку, звітності, узагальнення та аналізу інформації у сфері управління відходами новим законом на Міндовкілля України покладено обов'язок щодо створення та адміністрування інформаційної систему управління відходами, яка має вестися у вигляді електронної бази даних.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми.

Питанням удосконалення державної політики в сфері управління побутовим відходами присвячували свою увагу дослідники Міщенко В. С., Виговська Г. П., Маковецька Ю. М., Омельяненко Т. Л. в своїх роботах [2, 3]. Однак серед невирішених питань залишалися аспекти діжіталізації діяльності суб'єктів цієї сфери.

Мета (завдання) наукового дослідження.

Тому, мета дослідження полягає у виробленні сучасних підходів до автоматизації інформаційних потоків щодо результатів діяльності суб'єктів господарювання незалежно від форми їх власності в управлінні відходами.

Основні результати дослідження.

Ведення інформаційної системи управління відходами відповідно до закону має здійснюватися на основі програмного забезпечення, що забезпечує його сумісність і взаємодію з іншими базами даних та інформаційними системами.

Інформаційна система управління відходами скрадається з підсистем звітності, надання адміністративних послуг і реєстрів.

Підсистема звітності повинна забезпечити отримання, аналіз та узагальнення інформації про обсяг, код та найменування, джерела утворення відходів, зміну власника відходів, онлайн-інформування про збирання, перевезення та оброблення відходів.

Підсистема надання адміністративних послуг має забезпечити отримання суб'єктами господарювання адміністративних послуг з видачі дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами тощо.

Підсистема реєстрів повинна скрадатися з:

1) Реєстру дозволів на здійснення операцій оброблення з відходів.

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів» був розроблений та наразі оприлюднюється на сайті Міндовкілля України. Проєкт акту розроблений з метою встановлення порядку видачі, відмови у видачі, анулювання дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, в тому числі для операцій захоронення відходів на полігоні та операції з термічного оброблення відходів, та єдиних вимог до переліку документів та форм, необхідних для одержання дозволу, строку видачі, надання повідомлення про відмову у видачі дозволу, вичерпного переліку підстав для відмови у видачі, анулюванні дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів.

2) Реєстру ліцензій на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. № 446.

3) Реєстру письмових згод (повідомлень) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновків на транскордонне перевезення відходів; Реєстру виробників продукції, щодо якої встановлено розширену відповідальність виробника.

4) Реєстру організацій розширеної відповідальності виробника.

Розширена відповідальність виробника встановлюється законом щодо виробників продукції, у результаті споживання/використання якої утворюються відходи упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей і акумуляторів, транспортних засобів, знятих з експлуатації, мастил (олив), шин, текстилю тощо, та запроваджується, у тому числі шляхом створення систем розширеної відповідальності виробника відповідно до вимог

та порядку, визначених законом.

Виробники виконують свої зобов'язання:

- колективно – через організацію колективної розширеної відповідальності виробників;

- індивідуально – через організацію індивідуальної розширеної відповідальності виробника.

Система розширеної відповідальності виробника включає:

- приймання та/або збирання на всій території України відходів, що утворилися внаслідок використання продукції, а також подальше управління цими відходами та фінансову відповідальність за таку діяльність;

- інформування утворювачів відходів від продукції, на яку поширюється розширена відповідальність виробника, про заходи, яких вони можуть вживати для запобігання утворенню відходів, про придатність відходів до повторного використання та рециклінгу, про наявні системи для приймання та роздільного збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції;

- здійснення заходів для розроблення продукції та її складових (компонентів) з урахуванням мінімізації негативного впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, запобігання та зменшення обсягів утворення відходів у процесі виробництва та використання продукції, виробництва довговічної продукції, придатної для ремонту та повторного використання, а також максимального залучення у виробництво вторинної сировини.

Організація, яка виконує зобов'язання з розширеної відповідальності від імені виробника (далі – організація розширеної відповідальності виробника):

- забезпечує утворювачів відходів послугами з приймання та збирання відходів, що утворилися внаслідок використання продукції;

- забезпечує досягнення встановлених законодавством цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення відходів;

- повинна мати достатню фінансову та організаційну спроможність для виконання таких зобов'язань;

- забезпечує щорічне проведення зовнішнього незалежного аудиту фінансової звітності відповідно до законодавства та оприлюднює відповідні аудиторські звіти;

- оприлюднює інформацію про стан досягнення цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення;

- оприлюднює інформацію про своїх засновників та членів, розмір фінансових внесків, сплачених виробниками на одиницю або на тонну виробленої продукції, введеної в обіг, процедуру відбору суб'єктів господарювання, що надають послуги із збирання та оброблення відходів;

-проводить роз'яснювальну та просвітницьку роботу серед населення, у тому числі в закладах освіти, щодо управління відходами від продукції, на яку

поширюється розширена відповідальність виробника.

Фінансові внески, сплачені виробником організації розширеної відповідальності виробника для виконання своїх зобов'язань, забезпечують у тому числі, покриття таких витрат:

- на організацію приймання, роздільного збирання, перевезення та оброблення відходів, включаючи оброблення, необхідне для досягнення встановлених законодавством цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення, з урахуванням прибутку, отриманого від підготовки відходів до повторного використання, продажу відходів або вторинної сировини та невикористаних депозитних внесків;
- адміністративні витрати;
- вартість надання інформації, визначеної законодавством, громадськості, утворювачам та власникам відходів;
- на ведення обліку, підготовку звітності та проведення аудитів.

Організації розширеної відповідальності виробника утворюються виробниками як неприбуткові організації та виконують зобов'язання з розширеної відповідальності від імені виробників.

За недосягнення цільових показників щодо збирання, підготовки відходів до повторного використання та рециклінгу або іншого відновлення виробники несуть адміністративно-господарську відповідальність, встановлену законом.

5) Реєстру суб'єктів господарювання у сфері оброблення відходів.

Фактично цей реєстр пов'язаний з першим реєстром щодо озволів на здійснення операцій оброблення з відходів

6) інших реєстрів, визначених законодавством.

Інформація та дані, що містяться в підсистемі реєстрів, крім випадків, встановлених законом, є відкритими та оприлюднюються у встановленому порядку у формі відкритих даних.

Порядок створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами, порядок ведення реєстрів має бути розроблено та затверджено Кабінетом Міністрів України.

Доступ до інформації, що міститься в інформаційній системі управління відходами, здійснюватиметься через офіційний веб-сайт центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління відходами, відповідно до законодавства.

Висновки та перспективи досліджень.

Результатами здійсненого дослідження є напрацювання пропозицій задля формування дієвої Інформаційної системи управління відходами щодо аспектів її наповнення та функціонування. Щодо майбутніх досліджень у найближчій перспективі зусилля слід направити на удосконалення процедури функціонування реєстрів Інформаційної системи управління відходами.

Список використаних джерел та літератури

1. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20 Text (дата звернення: 25.02.2023).
2. Міщенко В.С., Маковецька Ю.М., Омельяненко Т.Л. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні : на шляху європейської інтеграції. Київ : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. 192 с.
3. Міщенко В.С., Виговська Г.П., Маковецька Ю.М., Омельяненко Т.Л. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду. Київ : Лазурит-Поліграф, 2012. 120 с.

***Балдич Н. І.*,**
кандидат наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ КЛАСТЕРІВ І ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Повномасштабна війна негативно вплинула на українську економіку, спричинивши розрив усталених ланцюгів створення доданої вартості. Значна кількість підприємств змушена були припинити свою діяльність внаслідок втрати виробничої бази, ведення бойових дій на територіях присутності компаній, релокації в інші регіони України. Так, результати опитування бізнесу показують, що за перші 6 місяців 2023 р. 12,8% респондентів практично припинили свій бізнес, майже чверть підприємств (23,5%) працюють суттєво нижче очікувань (на рівні 40-60% від планів на цей період). Значні перешкоди відновленню економіки створюють логістичні проблеми як при торгівлі всередині країни, так і при експорті вироблених товарів. Зокрема, серед найбільших проблем, що заважають зараз відновлювати й розвивати бізнес, 10,2% опитаних зазначили зруйнованість ланцюгів постачання, а 9,1% – неефективну, довгу, дорогу логістику. Серед основних перешкод ведення бізнесу у воєнний час уже 21,6% опитаних заявили про розрив ланцюжків постачання [1, с. 6, 20, 37]. За оцінками Світового банку, тільки за період з лютого по серпень 2022 р. Втрати України від переривання економічних потоків і виробництва, а також додаткові витрати, пов’язані з війною, становлять близько 252 млрд доларів США [3, с. 11.].

Зазначені дані свідчать про нагальну потребу відновлювати порушені чи взагалі розірвані економічні зв’язки між українськими компаніями, а також налагоджувати нові зв’язки з урахуванням поточних реалій. У цьому контексті одним з напрямів відновлення української економіки має розглядатися здійснення активної кластерної політики, спрямованої на структурну організацію відносин між суб’єктами підприємництва. Через виклики, спричинені повномасштабною війною, серед завдань кластерної політики має бути приділена увага ідентифікації потенційних промислових кластерів, їх нових галузевих і географічних кордонів; залученню потенційних нових учасників до вже сформованих кластерів, у т.ч. релокованих суб’єктів підприємництва; розробці механізмів інтеграції новоутворених кластерів в регіональну та національну економіку, а також механізмів підтримки кластерних ініціатив; запровадженню цифрових інструментів до управління та розвитку промислових кластерів.

Беручи до уваги, що певна кількість суб’єктів підприємництва перемістила свої виробничі потужності в інші регіони України, при ідентифікації потенційних кластерів чи нових учасників уже сформованих кластерних ініціатив домінуючим принципом має розглядатися організаційна

близькість суб'єктів підприємництва, яка стосується різних способів бути близькими до інших суб'єктів, незалежно від ступеня географічної близькості між окремими суб'єктами. Організаційна близькість бере до уваги дві ознаки: приналежність (наприклад, коли два або кілька суб'єктів належать до одного ланцюга взаємозв'язків або до однієї мережі) та подібність (наприклад, коли суб'єкти розділяють спільні цінності). І перше, і друге може допомогти при ідентифікації промислових кластерів, оскільки приналежність до чогось спільного та подібність допомагають певним суб'єктам створити набір загальних цілей і зв'язків між учасниками одного проєкту, наприклад промислового кластера.

Вимушена релокація суб'єктів підприємництва при задовільній інформаційно-комунікаційній інфраструктурі в Україні створює також можливості для налагодження економічних взаємозв'язків між територіально віддаленими компаніями. Для того, щоб врахувати ці можливості, використовується поняття тимчасової близькості, що дозволяє суб'єктам підприємництва тимчасово взаємодіяти один з одним.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) дозволяє інтенсивніше використовувати тимчасову близькість суб'єктів підприємництва. ІКТ сприяють обміну знаннями, досвідом на великих відстанях; отже, спільне розміщення на одній території, яке часто розглядається як необхідна умова кластеризації, більше не є абсолютною необхідністю. Значна частина інформації та знань, необхідних для виробничої або інноваційної діяльності, може передаватися здалеку, наприклад, через Інтернет [4]. Тобто ІКТ виступають інструментом для підтримки або посилення взаємодії між суб'єктами підприємництва в контексті загального тренду цифровізації економіки. Розвиток промислових кластерів з точки зору цифровізації передбачає виділення в їх структурі чотирьох груп учасників:

1. Основні виробничі підприємства, які утворюють ядро кластера, а навколо них зосереджені інші учасники.

2. Компанії, що здійснюють допоміжну (додаткову) діяльність для забезпечення діяльності основних виробничих підприємств.

3. Сервісні компанії, які надають сервісні послуги основним виробничим підприємствам кластеру з використанням цифрових сервісів: фінансових, маркетингових, інформаційних, консалтингових, ремонтних та інших послуг.

4. Підприємства та організації, які забезпечують успішність кластеру, які є допоміжними але не обов'язковими елементами промислового кластеру. До цієї групи учасників належать компанії для організації та координації цифрових процесів кластеризації економіки [2].

Органи публічного управління мають безпосередній вплив на цифровізацію промислових кластерів, створюючи інституційні та правові рамки для реалізації кластерних ініціатив, формуючи майданчики для діалогу та узгодження інтересів учасників, надаючи ресурсну підтримку в реалізації окремих кластерних ініціатив. Активізація державної кластерної політики в

цих напрямах здатна пришвидшити формування нових цифровізованих кластерів та прискорити відновлення національної економіки.

Список використаних джерел та літератури

1. Дослідження стану бізнесу в Україні. *Дія.Бізнес* : вебсайт. UPL: https://business.diia.gov.ua/uploads/6/33080-stan_ta_potrebi_biznesu_v_umovah_vijni_rezul_tati_opituvanna_v_serpni.pdf (дата звернення: 31.10.2023).

2. Sedera, D., Lokuge, S., Grover, V., & Sarker, S. Innovating with enterprise systems and digital platforms: A contingent resource-based theory view. *Information & Management*. 2016. 53(3). P. 366-379.

3. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (English). Washington, D.C. : World Bank Group. URL:

http://documents.worldbank.org/curated/en/099445209072239810/P178843048379106 30b9c6040ac12428d5c.

4. Walther J.B., Loh T. & Granka L. Let me count the ways: The interchange of verbal and nonverbal cues in computer-mediated and face-to-face affinity. *Journal of Language and Social Psychology*. 2005. V 24 (1). P. 36-65.

Калінічева Г.І.,
кандидат історичних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОЦИФРУВАННЯ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АРХІВНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Сучасний етап розвитку архівної справи в Україні характеризується активним впровадженням інформаційних технологій та диджиталізацією архівних процесів. У контексті системної інформатизації архівних установ України, актуалізується питання оцифрування документів Національного архівного фонду, що виступає нині як пріоритетний напрям цифрової трансформації архівної справи України.

Підготовлена Державною архівною службою України Програма оцифрування архівних інформаційних ресурсів на 2022-2025 рр. логічно продовжує низку заходів, які впроваджуються у контексті реалізації її пріоритетних завдань «Відкриті архіви», прозора, зрозуміла та ефективна комунікація з партнерами та стейкхолдерами». Саме оцифрування архівних документів є невід'ємною складовою безперешкодного доступу громадян до архівних інформаційних ресурсів та підвищення якості архівних послуг відповідно до потреб користувачів.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми оцифрування архівних документів Національного архівного фонду України (далі – НАФ) є предметом аналізу багатьох вітчизняних дослідників, серед яких Л. Дідух, Н. Залєток, Т. Ємельянова, Я. Калакура, Ю. Ковтанюк, А. Майстренко, М. Палієнко, Р. Романовський, І. Срібняк та ін. Питанням нормативно-правового забезпечення, методиці та технологіям оцифрування архівних документів, світовому досвіду диджиталізації архівних процесів, інноваційному розвитку архівознавства та архівної науки в умовах суспільної цифровізації присвячені численні публікації на сторінках часопису «Архіви України» та інших вітчизняних фахових журналів.

Мета (завдання) наукового дослідження полягає у висвітленні основних тенденцій, напрямів та викликів стратегії оцифрування архівних документів.

Основні результати дослідження. Розбудова цифрової держави детермінувала впровадження інноваційних цифрових технологій в усі галузі життєдіяльності суспільства, зокрема – в архівну справу. Перед архівною системою України, що за часів незалежності перебуває у процесі трансформації, постало завдання не тільки збереження документів НАФ, а й надання доступу до інформаційних ресурсів українському суспільству.

Основними елементами диджиталізації архівної галузі є: 1) створення єдиної електронної системи описів архівних фондів; 2) оцифрування архівних документів; 3) організація онлайн системи подачі запитів від фізичних і юридичних осіб; 4) передача до архіву двох типів документів цифрового і

паперового; 5) популяризація діяльності архівної установи на онлайн платформах.

З огляду на унікальність документів НАФ та їхню культурну та суспільну цінність, однією з можливостей оприлюднення архівних матеріалів стало оцифрування паперових та аудіовізуальних документів.

Нормативно-правову та методичну основу, на яку спираються архівісти при застосуванні технологій оцифрування, складають міжнародні нормативні документи (стандарти і технічні звіти Міжнародної організації зі стандартизації (ISO) та ін.) та національні нормативні документи (стандарти, керівництва, інструкції тощо).

Зокрема**,** Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (IFLA), посилаючись на Рекомендації щодо проектів оцифрування для колекцій та фондів, що знаходяться у суспільному надбанні, зокрема тих, що знаходяться у архівах, рекомендувала дотримуватися *восьми критеріїв* у процесі оцифрування архівних документів:

1. Відбір матеріалів.
2. Технічні вимоги та реалізація.
3. Правові аспекти.
4. Бюджет.
5. Планування людських ресурсів.
6. Розробка та обслуговування веб-інтерфейсів.
7. Збереження цифрового контенту.
8. Управління проєктами.

Найважливішим завданням створення цифрового архівного простору є оцифрування великої кількості архівних документів, що перебувають на зберіганні у фондах архівних установ України.

Потенційними перевагами оцифрування архівних документів є: 1) можливість використання архівних записів декількома особами одночасно; 2) можливість онлайн доступу з будь-якої частини Земної кулі; 3) краща інтеграція з бізнес-інформаційними системами; 4) можливість передачі зображень у структурованому робочому процесі, що сприяє швидшій обробці; 5) легкий доступ, коли великий матеріал може бути доступний віртуально; 6) може бути резервом під час катастрофи; 7) захист і безпека; 8) економія місця; 9) підвищення продуктивності організації.

Поряд із очевидними перевагами існує й низка ризиків, проблем та резервів, пов’язаних із впровадженням процесу оцифрування. Так, короткострокова економія коштів може бути зведена нанівець, якщо її збалансувати з довгостроковими витратами на підтримку доступності цифрових зображень з часом. Якісне оцифрування потребує використання дорогих технологій для експлуатації матеріалу. Можливості розгортання загальнопропонованих функцій оцифрування (наприклад, маніпулювання зображеннями тощо) можуть обмежуватися нормативними та іншими вимогами щодо підтримки автентичного та надійного представлення нецифрових вихідних записів тощо.

Нині спостерігається диференціація у матеріально-технічному та кадровому забезпеченні архівних установ України, яка, в поєднанні з відсутністю унормованого підходу до створення цифрового фонду користування, має істотний вплив на організацію його роботи. Тривалий час основними проблемами, що гальмували процес оцифрування архівних документів, були: 1) відсутність чинного законодавства щодо створення та функціонування цифрового фонду користування документами НАФ;
2) наявність значної кількості архівних установ, які, у зв'язку з відсутністю матеріально-технічного та кадрового забезпечення, не мають змоги організувати ефективний облік та зберігання цифрових копій; 3) активне використання вітчизняними архівами ненадійних носіїв інформації для довгострокового зберігання цифрових копій, що може призвести до втрати даних.

Для унеможливлення форс-мажорних обставин та оптимізації процесу оцифрування архівних документів є потреба у забезпеченні ефективності управління диджиталізацією архівної сфери, що слугуватиме підвищенню якості архівних послуг та дозволить архівним установам монетизувати їх надання.

Своєю чергою, популяризація архівних колекцій, надання доступу до оцифрованих документів зацікавленим особам, науковцям, дослідникам слугуватиме розвитку як вітчизняної, так і світової науки, інтеграції української архівістики у світовий інформаційний простір.

Висновки та перспективи досліджень.

Трансформаційні процеси в архівній системі України, пов'язані із оцифруванням документів НАФ, мають як свої здобутки і переваги, так і низку невирішених проблем, детермінованих нормативно-правовим, матеріально-технічним та кадровим забезпеченням. Процес диджиталізації архівної справи, оцифрування документів НАФ потребують не тільки колаборації архівістів з ІТ- фахівцями, але й актуалізують необхідність підготовки кваліфікованих архівістів, документознавців, які мають ґрунтовні фахові знання та мають необхідні навички роботи із інформаційними технологіями. У сучасному глобалізованому світі, де інформація – не тільки ресурс, але і зброя, очевидною є потреба доносити правдиву інформацію, яка міститься в архівних документах, до якомога більшої кількості людей. Саме цьому і має слугувати оцифрування документів НАФ України та представлення оцифрованих версій на відповідних сайтах архівних установ.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із студіюваннями питань менеджменту архівної справи.

Список використаних джерел та літератури

1. Василенко Д. П., Бутко Л. В. Пріоритетні напрями цифровізації архівної справи. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 4. С. 32–38.

2. Дідух Л. , Залєток Н. Досвід українських архівів у створенні цифрового фонду користування документами Національного архівного фонду. *Архіви України*. 2019. Випуск 1 № 318 (2019): січень – березень.

3. Ємельянова Т. Аудіовізуальні колекції: оцифрування та доступ (на прикладі Центрального державного кінофотофоноархіву України імені Г. С. Пшеничного). *Вісник Київ. Нац. Ун-ту ім. Тараса Шевченка. Історія*. 2016. Вип. 3. С. 33–35.

4. Ємельянова Т. Формування архівних аудіовізуальних колекцій: новітні тенденції та виклики розвитку. *Архіви України*. 2019, № 3 (320), липень – вересень.

5. Майстренко А., Романовський Р. Оцифровування архівних документів у зарубіжних країнах: інформаційно-аналітичний огляд. *Архіви України*. 2018. Випуск 1. № 312 (2018): січень – лютий.

6.Романовський Р. Оцифровування архівних документів: досвід державних архівів Польщі. *Архіви України*. 2019. № 3 (320), 2019. Липень – вересень.

Ткач Д.В.,
аспірант Державного університету
інтелектуальних технологій і зв'язку, м. Одеса

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ МІГРАЦІЄЮ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. XXI століття ознаменувало собою початок ери підвищеного рівня нестабільності і загроз для життя людей, що змушує їх покидати свої домівки, країни у пошуку безпечних місць проживання. Для реалізації задуму вимушеного переселення мігранти шукають в Інтернеті відповіді на низку пов'язаних з ним питань, уряди досліджують нові технології для більш ефективного управління міграцією, а експерти заглиблюються в дослідження процесів цифровізації, яка відкриває нові можливості та сприяє появі питань щодо її впливу на процеси управління міграцією.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Як показують численні дослідження та матеріали ЄС, основним фокусом ЄС на 2030 рік є реалізація більш проактивної державної політики та зміцнення взаємодії між окремими особами (мігрантами) та державними адміністраціями на європейському, національному, регіональному і місцевому рівнях. Передумовою для позитивного результату має стати залучення самих мігрантів до визначення інтегрованого багаторівневого державного управління мобільністю людей, яке може бути побудоване навколо цифровізації державних послуг, пов'язаних з міграційним процесом. Зокрема це стосується впровадження цифрових технологій для трансформації послуг і процесів, переходу від онлайн-форм заявок для пошуку притулку до автоматизованої підтримки рішень у процедурі надання притулку, а також інтегрованого та сучасного управління кордонами [1].

Підтвердженням необхідності використання цифрових інновацій в управлінні міграцією спочатку стала пандемія, а згодом небачений потік біженців, які змушені були шукати притулку в інших країнах. Усвідомлюючи ці безпосередні виклики, Міжнародна організація з міграції (МОМ) запровадила низку програм та проєктів, направлених на впровадження інновацій та сприяння інклюзивним цифровим рішенням до та після прибуття мігрантів, закріпленим у Дорожній карті та порядку денному Генерального секретаріату ООН [2.3].

Мета (завдання) наукового дослідження полягає у розгляді переваг використання цифрових технологій в процесах управління міграцією і заходів, які приймаються ООН і ЄС щодо зменшення пов'язаних з цим ризиків.

Основні результати дослідження. Вивчення діяльності міжнародних організацій щодо управління міграцією та публікацій свідчать про необхідність мобілізації політичної волі та громадської думки для досягнення кращих і більш скоординованих результатів управління міграцією із

використанням цифрових технологій. Хоча такі технології, як соціальні медіа, можуть викликати тривогу та ксенофобію щодо біженців, вони також сприяють мобілізації зусиль влади, якщо їх ефективно використовувати. Наприклад, молодь частіше мобілізується в Інтернеті через соціальні мережі, ніж через традиційні платформи чи політичні канали. Біженці та внутрішньо переміщені особи діляться своїми історіями через YouTube і Facebook, створюючи публічність і обізнаність в міграційних питаннях.

Завдяки цьому системи раннього попередження міграційних всплесків, які використовують аналітику великих даних, можуть змінити процес прийняття політичних рішень щодо управління міграцією. Технологічні інновації можуть також покращити прозорість і підзвітність здійснюваних міграційних заходів. Інновації в зборі та агрегації даних покращать експертну оцінку та звітність про поведінку суб'єктів, відповідальних за переміщення, та урядів, які нехтують своїми міжнародними правовими зобов'язаннями. Однак, щоб забезпечити більш ефективне використання технологій, необхідно вирішити питання відносно управління даними та застосування алгоритмів машинного навчання для біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО), які сприйматимуть усі держави, міжнародні організації та приватний сектор. Цифрові технології сприяють налагодженню змістовної взаємодії між мігрантами та приймаючими громадами. Якщо різні групи об'єднуються навколо технологій, вони можуть подолати інституційні бар'єри та створити соціальну довіру.

Стенфордська лабораторія імміграційної політики, наприклад, використовує алгоритм удосконалення процесу прийняття людських рішень, підбираючи для мігрантів громади, в яких вони зможуть швидше адаптуватися [4]. Урізноманітнюючи таким чином взаємодію та покращуючи інтеграцію мігрантів із приймаючими громадами, цифрові технології сприяють зміцненню довіри, яка необхідна для подальшої співпраці між владою приймаючих громад і мігрантами.

Цифрові технології сприяють мобілізації нових джерел фінансування, які дозволять мігрантам, особливо це стосується біженців та ВПО, підтримувати себе. Оскільки ці групи населення мають проблеми з отриманням мікропозик у банках, вони вважаються кредитними ризиками. Деякі технологічні компанії використовують краудфандинг, щоб підтримати невеликі стартапи біженців та ВПО. При цьому слід мати на увазі також і те, що, взявши під час подорожі готівку або цінні речі, мігранти піддаються більшому ризику насильства з боку злочинців та державних органів. З метою усунення даної проблеми, окремі технологічні компанії досліджують можливості використання технології блокчейн, як такої що дозволить біженцям безпечно зберігати і користуватися своїми активами.

Цифрові технології можуть допомогти в наданні біженцям і ВПО інших послуг і речей першої необхідності на різних етапах їхньої подорожі. Онлайн-платформи для навчання допомагають переміщеним особам оновлювати або

здобувати нові навички та знання, корисні для їх повернення додому або успішно інтегруватися в приймаюче їх суспільство.

Щоб зробити цифрові технології більш безпечними для використання біженцями та внутрішньо переміщеними особами, децентралізовані системи зберігання даних можуть стати більш безпечною альтернативою традиційним базам даних і можуть дозволити таким групам отримати доступ до ідентифікаційних даних, які можна перевірити. За таких умов, ідентифікація є очевидною передумовою швидкої взаємодії між мігрантом і державною адміністрацією. У цій сфері ЄС уже встановив деякі законодавчі акти щодо електронної ідентифікації та довірчих послуг для електронних транзакцій на внутрішньому ринку [5]. Цей документ спрямований на забезпечення безпечної електронної взаємодії між громадянами, підприємствами та державними адміністраціями. Крім того, фізичні та юридичні особи отримають повноваження для використання результатів цифрової ідентифікації та обміну ними в межах надаваної послуги.

Таким чином, цифрова ідентифікація уможливить взаємодію з цифровими платформами державного управління, які мають створюватися з врахуванням усіх вимог, що окреслені Директивою ЄС про доступність веб-сайтів і мобільних додатків органів державного сектору [6].

Як згадувалося вище, мобільність людей охоплена кількома великими загальноєвропейськими базами даних, що стосуються переміщення громадян і громадян третіх країн. На жаль, спільною рисою всіх цих баз даних ЄС, пов’язаних із мобільністю, є те, що вони здебільшого були розроблені окремо кожною державою-членом ЄС з урахуванням інтересів своїх міністерств внутрішніх справ та державних адміністрацій. Їх основна увага зосереджувалася в основному на внутрішній громадській безпеці, а існуюче чинне законодавство, за винятком правил захисту даних, дозволяло здійснювати обмежений контроль суб’єктів даних, незалежно від того, чи є вони громадянами ЄС чи третіх країн.

Тоді проблема полягатиме в переорієнтації цих баз даних, пов’язаних із безпекою, шляхом внесення змін до їхніх установчих положень з точки зору, яка більше орієнтована на мігрантів та на особистість. Більше того, навіть якщо громадська безпека має бути забезпечена, більше уваги слід приділяти основним правам, свободі пересування, а також принципам захисту даних і недискримінації.

В контексті означеного все більшого значення набувають великі дані (Big Data), застосування яких в процесах управління міграцією значно розширює можливості використання даних в управлінні міграцією. Перш за все, існуючі переваги Big Data пов’язані з їхнім потенціалом заповнити існуючі прогалини в традиційних джерелах даних і методах агрегації, які мають певні національні обмеження. Збільшення доступності Big Data дає можливість усунути наявні прогалини в знаннях щодо міграції та мобільності з точки зору їх своєчасності, частоти оновлення інформації, широти охоплення і рівня деталізації, який вони надають. Крім цього, Big Data можуть бути особливо корисними для

вивчення моделей тимчасової або циркулярної міграції, які важко виміряти за допомогою традиційних джерел і методів, або для передбачення тенденцій міграції. Вони також можуть сприяти більш своєчасному моніторингу громадської думки чи медійного дискурсу щодо міграції, ніж, наприклад, звичайне дослідження громадської думки. Ще одна перевага полягає в тому, що такі дані генеруються без додаткових витрат і можуть бути отримані з меншими витратами порівняно з даними з традиційних джерел.

В той же час, можливості, які пропонують Big Data, стикаються з деякими серйозними проблемами. Перш за все, це стосується питання конфіденційності та етики під час використання даних, автоматично створених особами, часто без їх згоди, а також занепокоєння громадянськими свободами через ризики використання таких даних для цілей стеження, які є особливо серйозними в контексті нелегальної міграція та вимушеного переміщення. Як згадувалася вище, для забезпечення цього вносяться певні зміни в законодавчу та нормативну базу ЄС з управління міграцією.

Висновки та перспективи досліджень. Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок відносно того, що використання цифрових технологій в управління міграцією – це палиця з двома кінцями. З однієї сторони, вони дають певні переваги для біженців і ВПО. Нові цифрові платформи підключають переміщене населення до інформації та ресурсів, надаючи їм більше можливостей для самозабезпечення. Біометричні ідентифікатори, цифрова ідентифікація та онлайн-додатки покращують розподіл гуманітарних послуг, а також можуть допомогти біженцям і ВПО у пошуку роботу.

З іншої сторони, збір конфіденційних даних може створювати для людей підвищені ризики, зокрема, якщо їхні особисті дані викрадають спецслужби недоброзичливих урядів. Технології також можуть призвести до більш хаотичних результатів, дозволяючи, наприклад, контрабандистам використовувати прагнення біженців і ВПО для отримання прибутку. Нелегальна міграція може дестабілізувати структуровані міжнародні зусилля щодо пошуку відповідних рішень. Незважаючи на це, цифрові технології безсумнівно змінюють життя біженців і внутрішньо переміщених осіб і те, як світ реагує на їхнє становище. Однак, потрібні глибокі дослідження, щоб досягти більш повного розуміння того, як цифрові технології впливають на систему управління міграцією, на самих мігрантів і як збільшити переваги та пом’якшити ризики, що пов’язані з цифровими технологіями.

Список використаних джерел та літератури

1. The Role of Technology in Addressing the Global Migration Crisis. Conference Report. 2018. URL: https://reliefweb.int/report/world/role-technology-addressing-global-migration-crisis (дата звернення 30.10.2023)

2. Roadmap for Digital Cooperation. Report of the Secretary-General. UN, 2020. URL: https://www.un.org/en/content/digital-cooperation

roadmap/assets/pdf/Roadmap_for_Digital_Cooperation_EN.pdf (дата звернення 30.10.2023)

3. Our Common Agenda Report of the Secretary-General. 2021. URL: https://www.un.org/en/content/common-agenda-report/(дата звернення 30.10.2023)

4. Immigration policy lab. Stanford. URL: https://immigrationlab.org/ (дата звернення 30.10.2021)

5. Report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 910/2014 as regards establishing a framework for a European Digital Identity.
URL:https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0038_EN.html (дата звернення 30.10.2023)

6.Directive (EU) 2016/2102 of the European Parliament and of the Council on the accessibility of the websites and mobile applications of public sector bodies. URL:: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016L2102&qid=1633263609614 (дата звернення 30.10.2023)

***Batyuk L.V.*,**
Candidate of Biological Science (PhD), Associate Professor,
Kharkiv National Medical University, Kharkiv

DIGITAL EDUCATION OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF DIGITIZATION OF UKRAINE

Lifelong learning in the context of modern instability in the global community has become a necessary reality, and in this context, digital learning is playing an increasingly important role in the development of a modern digital state in Ukraine [2]. The immediate task of digital the sphere of labor and employment in Ukraine is the radical improvement of all types of jobs through technological, functional, content and organizational optimization. As a consequence, higher education institutions are implementing forms of teaching and learning that include online education in order to diversify their educational offering and reach new audiences [1]. The term digital learning can refer to a wide range of educational services, tools and curricula designed to create personalized digital learning experiences for students. Digital learning is designed to provide a unique, focused learning experience for each student. If a student receives individual attention from a teacher then the instruction is expected to be tailored to the strengths and weaknesses in the student's knowledge and abilities. Such attention is leading to profound changes in teaching practice. Proponents of digital learning argue that the learning systems and tools used, along with rich data sets and analytics programs, can provide personalized learning experiences for large numbers of students.

The study focuses on extensive study of secondary data collected from various research papers, national and international journals, periodicals, newsletters, internet and reference books, government reports and study of experimental data.

Let's look at the benefits of digital learning; and also consider the results of a survey among the 2nd year student (n=15) at Kharkov National Medical University which are study the educational component «Information policy and digitalization of the health care sphere» the field of knowledge 28 «Public management and administration» specialty 281 «Public management and administration».

DigComp identifies five areas of digital competence: information and digital literacy; communication and collaboration; digital content creation; safety; problem solving [3]. Today, these areas are discussed in relation to eight levels, separating the concepts of digital competence that can be realized by different participants in different contexts. More specific specifics of teachers' digital competences are reflected in the European Framework for Teachers' Digital Competence (DigCompEdu). Within this framework, six core "competency areas" are identified, which are divided into 22 more specific competencies. DigCompEdu presents proposals for competencies that should be taught to teachers in accordance with pedagogical and methodological criteria. The framework focuses on six areas: professional engagement; digital resources; grade; teaching and learning; expansion

of the legal field of students; promoting digital competence of students, and refers to six levels of mastery – from beginner to pioneer [4]. The structure of DigCompEdu is based on competencies that are considered especially important for teachers. This can be illustrated by the field of "digital resources", which emphasizes competencies such as identifying, evaluating and selecting digital resources, creating, modifying and managing digital resources, security, protecting resources and information, and sharing digital resources correctly and securely [3]. It is believed that digital competence also is considered as part of the process of digitalization of the entire university [4], and this includes three interrelated levels: 1) pedagogical interaction with students; 2) educational infrastructure (course design and delivery); 3) organization development (educational management). Thus, digital competence is inextricably linked to information and communication technologies.

The results of a survey conducted showed that all respondents noted the importance of digital learning at the present time. They especially noted the opportunity to study at any time convenient for the student, even on the way home or to study. Also important for everyone is the fact that learning is becoming increasingly personalized. The data is distributed as follows: increases student involvement in the learning process – 78%; personalizes training – 71%; training is possible at anytime and anywhere – 91%.

The digital economy of Ukraine requires from the education system not just the "digitization" of individual processes, but an integrated approach that would set new goals and change the structure and content of the educational process. Digitalization of the education system cannot be limited to creating a digital copy of familiar textbooks and digitizing document flow. Digital literacy is the ability to create and use content using digital technologies, including computer programming skills, searching and sharing information, and communicating with others. Digital technologies, coming into the education system, make it possible to individualize learning process both at the stage of mastering new material and at the stage of monitoring individual results. The teacher in the digital environment becomes not only and not so much a source of knowledge but a guide in the field of digital information, clothed in a variety of forms in the information and communication environment. The teacher becomes a leader; he knows the tasks that a direct answer to which cannot be found using an Internet search engine. That is, the teacher teaches how to effectively, scientifically, safely and interestingly explore a subject, process or phenomenon using all the capabilities of the digital and "non-digital" environment, passing on his personal experience and knowledge. Digital competence in a broad sense offers the necessary a framework (knowledge, skills and attitudes) for working, living and learning in society. The article presents a look at the need to expand the concept of digital training for students of higher educational institutions in the context of digitalization of Ukraine. To facilitate this process, a broad framework of digital competencies is introduced for teachers, in which they themselves have an important role to play through modeling and deliberate planning. The digital way of teaching in the context of digitalization of Ukraine not only provides educational content, but also improves the teaching educational experience

as a whole, allowing teachers to work with a large number of students, unite with other teachers around the world, and as a result, had gained rich experience in teaching for required for students to function productively, safely and ethically in a variety of increasingly digitally mediated.

List of used sources and literature

1. Batyuk, L. Digital literacy among students in medical institutions of higher education in distance learning situations. Наукові записки кафедри педагогіки. 2023. 52: 147-154. DOI: https://doi.org/10.26565/2074-8167-2023-52-17
2. Batyuk L., Zhernovnykova O. Strategy for the development of digital competence in the national education system of Ukrainian society. Journal of Education, Health and Sport. 2018. 8(11): 912-921. DOI: ttp://dx.doi.org/10.12775/JEHS.2018.8.11.087
3. Carretero G.S., Vuorikari R., Punie Y. DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 49 p. DOI: https://doi.org/10.2760/38842
4. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. Punie Y. (ed). EUR 28775 EN. Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2017. 95 p. DOI: https://doi.org/10.2760/159770

Ткаченко А. О.,
аспірант 1 курсу, освітня
програма «Публічне управління та адміністрування»
Науково-навчального інституту публічної служби та управління
Національний університет «Одеська політехніка», Україна
Пахомова Т. І.,
доктор наук з державного управління, професор
Науково-навчального інституту публічної служби та управління
Національний університет «Одеська політехніка», Україна

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У НАДАННІ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ МІСТА

Цифрова трансформація є одним із ключових трендів сучасного світу. Вона охопила всі сфери життя суспільства, включаючи соціальний сектор. Цифрові технології дозволяють покращити ефективність надання соціальних послуг, зробити їх більш доступними та якісними.

Переваги цифрової трансформації у наданні соціальних послуг на рівні міста:

a) Покращення ефективності. Цифрові технології дозволяють автоматизувати багато процесів, що пов'язані з наданням соціальних послуг, наприклад, реєстрацію заявок, обробку документів, надання соціальних виплат. Це дозволяє звільнити час працівників соціальних служб для вирішення більш складних питань, а також покращити контроль за використанням бюджетних коштів.

b) Збільшення доступності. Цифрові технології дозволяють надавати соціальні послуги дистанційно, без необхідності відвідувати соціальні служби особисто. Це особливо важливо для маломобільних груп населення, а також для тих, хто проживає в віддалених районах територіальних громад.

c) Покращення якості. Цифрові технології дозволяють накопичувати та аналізувати великі обсяги даних про отримувачів соціальних послуг. Це дає можливість краще розуміти їхні потреби та розробляти більш ефективні програми.

Приклади цифрової трансформації у наданні соціальних послуг на рівні міста:

a) Впровадження електронних систем реєстрації та обліку отримувачів соціальних послуг. Це дозволяє отримувати доступ до інформації про отримувачів в режимі реального часу, а також відслідковувати статус їхніх заявок.

b) Запровадження електронних систем призначення та надання соціальних виплат. Це дозволяє автоматизувати процес призначення і надання виплат, а також зменшити кількість помилок.

c) Впровадження електронних систем консультування та підтримки отримувачів соціальних послуг. Це дозволяє отримувати консультації та підтримку від соціальних працівників дистанційно. Дуже актуально для віддалених районів територіальних громад.

Положення, які свідчать про цифровізацію у сфері надання соціальних послуг передбачені в Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 р. No 1353- р «Про схвалення стратегії цифрової трансформації соціальної сфери». Зокрема, цією Стратегією передбачено створенное в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери Єдиного соціального реєстру, до якого включатиметься інформація про отримувачів усіх видів соціальної допомоги з обов'язковим зазначенням їх статусу, права на отримання того чи іншого виду соціальної підтримки, атакож відомостей про реалізацію такого права або користування ним. Впровадження технології електронного інформування громадян з питань надання соціальної підтримки через засоби мобільного зв'язку, електронну пошту, мобільний додаток Єдиного державного веб-порталу електронних послуг "Портал Дія", запровадження в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери єдиного електронного документа в соціальній сфері [1].

Один з важливих сервісів – це Електронний кабінет особи з інвалідністю який розроблено на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 321 «Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за

самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації, переліків таких засобів» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 362) та постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 121 «Про затвердження Положення про централізований банк даних з проблем інвалідності» [2].

У 2023 році, за підтримки європейських партнерів Міністерством цифрової трансформації буде вдосконалено цифрову інфраструктуру, реєстри та публічні електронні послуги відповідно до стандартів ЄС.

Таким чином, на території України запроваджуються нові онлайн сервіси, які надають можливість споживачу отримати їх дистанційно.

Цифрова трансформація має значний потенціал для покращення надання соціальних послуг на рівні міста. Впровадження цифрових технологій дозволяє покращити ефективність, доступність та якість соціальних послуг.

Список використаних джерел та літератури

1.Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 р.№1353-р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text

2.Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби, їх переліку: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 321 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-%D0%BF#Text

Нетеса Дарина
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
групи УП-23-Д1 спеціальності 073 «Менеджмент»
ОПП «Управління проєктами» НІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти», м. Київ
Ія Дегтярьова,
професор кафедри публічного управління і проектного менеджменту
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології,
доктор наук з державного управління, професор,
м. Київ

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ МОБІЛЬНОГО БАНКУ MONOBANK

Постановка питання: Як цифрові технології можуть бути використані для забезпечення доступу до фінансових послуг та збереження фінансової стабільності для населення в умовах війни. Дане питання буде розглянуте на прикладі роботи мобільного банку monobank.

Monobank – роздрібний продукт АТ «Універсал Банк», який виник у рамках співпраці з командою Fintech Band. У рамках monobank випускаються кредитні картки для клієнтів, є можливість розмістити депозити й отримати інші послуги.

У мобільному застосунку, створеному спеціально для monobank, є великий вибір банківських послуг, у тому числі безкоштовні грошові перекази, зручна оплата комунальних платежів, можливість взяти участь в акційних пропозиціях банку й отримати кешбек, контролювати свої фінансові операції.

Стан: З початком повномасштабної війни на території України мобільний банк monobank не перервав свою діяльність , продовжуючи свою роботу та надаючи свої послуги у всіх куточках України та поза її межами. Маючи високий рівень довіри до банку, люди не стали знімати кошти з рахунків в тій мірі, яка могла призвести до проблем роботи банку. Переміщаючись між областями в цілях безпеки, клієнти банку використовували банківські карти для оплати товарів та послуг, переказів між рахунками, оплати комунальних платежів, оплати податків, поповнення мобільного рахунку тощо.

Після відносної стабілізації ситуації в країні мобільний банк monobank почав роботу по розробці нових продуктів, які стали актуальними в режимі війни. Адже для ефективного виконання управлінських функцій необхідно розуміти дію зовнішніх сил та приймати заходи з нейтралізації їх негативної дії на організацію.

Мета дослідження:

Висвітлити цифрову трансформацію в банківському секторі в умовах війни та банківські продукти на прикладі мобільного банку monobank.

Викладення основного матеріалу :

Війна спонукала банки прискорити цифрову трансформацію та запровадити нові продукти, для зручності користування фінансовими послугами в умовах обмежень на рух, а Національний банк України, задля економічної стабільності , запровадив низку нововведень.

24 лютого НБУ адаптував правила роботи банківської системи в умовах воєнного стану. Регулятор передбачив, що відділення банків мали продовжити безперебійну роботу, де це було безпечно, забезпечити клієнтам доступ до сейфів та підкріплення банкоматів готівкою. На безготівкові платежі не було запроваджено жодних обмежень. Водночас діяли такі заборони:

- на зняття клієнтами готівки обсягом понад 100 тис. грн на день, а також повна заборона на зняття готівкової валюти в Україні (згодом послаблена – див. нижче). Ці обмеження не стосувалися підприємств, які діяли за дорученням уряду або виконували мобілізаційні плани, а також мешканців територій, яким загрожувала окупація: вони можуть знімати кошти без обмежень як в національній, так і в іноземній валюті за умови їх наявності у відділенні банку.
- банки-емітенти цифрових грошей мали припинити їх випуск і розповсюдження;
- на розподіл капіталу, крім спрямування прибутку на збільшення статутного капіталу, формування загальних резервів і фондів основного капіталу та покриття збитків.
- на виплати дивідендів, окрім як за привілейованими акціями.
- на надання та продовження кредитів пов’язаним особам банку та дострокове повернення таким особам депозитів;
- на дострокове погашення банками кредитів, які вони отримали від нерезидентів;
- на переказ коштів за кордон, окрім власних операцій банків та видачі кредитів іноземним фінансовим установам;
- надавати юрособам кредити у гривні для погашення кредитів в іноземній валюті;
- змінювати валюту кредиту з іноземної на гривню для юросіб, крім банків.

Водночас НБУ запровадив такі послаблення для банків:

- скасування заходів впливу за порушення низки нормативів: капіталу, ліквідності, кредитного ризику, лімітів відкритої валютної позиції, строків подання статистичної звітності, якщо такі порушення виникли після 24 лютого 2022 року;
- дозвіл ідентифікації військових за військовим квитком для відкриття рахунку;
- проведення зовнішньої оцінки стійкості для банків перенесене на 2023 рік;
- скасування заходів впливу за невчасне оприлюднення фінансової та консолідованої фінансової звітності.

- скасування заходів впливу за порушення формування та зберігання обов'язкових резервів.
- дозвіл використання хмарних сервісів, які розміщуються на території ЄС, Великої Британії, США та Канади для підвищення стабільності роботи банківської системи [3].

Спрощення умов для фінансової підтримки ЗСУ та гуманітарних потреб. На початку березня 2022 року НБУ створив окремі спецрахунки для збору коштів на потреби ЗСУ та гуманітарні потреби України та зробив для них винятки із загальної заборони на валютні перекази. Аби розширити джерела залучення коштів на підтримку України, НБУ також зробив винятки із заборони громадянам білорусі та рф перераховувати кошти на благодійні спецрахунки України.

Крім того, на період воєнного стану НБУ спростив контроль джерел походження коштів, спрямованих на благодійні спецрахунки, а також на купівлю «військових облігацій». Для покупців «військових облігацій» регулятор запровадив спрощений порядок ідентифікації та верифікації, аби зробити ці цінні папери доступними для якомога ширшого кола людей.

НБУ дозволив волонтерам-фізичним особам переказувати іноземну валюту в межах 400 тис. грн на місяць в еквіваленті за офіційним курсом НБУ для купівлі бронежилетів, касок, військової й тактичної форми, взуття, військової оптики, безпілотників, спальників та аптечок.

Надзвичайно вдалим продуктовим рішенням стала «Банка» для накопичень від Monobank – продукт, який за період повномасштабної війни набув великої цінності та став дуже популярним завдяки своїй простоті використання . На сьогодні поняття донат і банка є нероздільними та відомими для всіх. Можливість поширення реквізитів «банки» є простою і вседоступною. Посилання на «банку» можна надіслати на всі відомі месенджери та соціальні мережі.

Банка – це новий сервіс накопичення від monobank. У ньому можна налаштувати 7 різних способів поповнення накопичувального рахунку: 5 зі своїх карт, і 2 способи організувати спільний збір коштів з іншими людьми, причому не тільки з клієнтами Monobank. На гроші в банці нараховуються 0,1% річних в гривні та 0,001% річних для іноземної валюти. Комісія за поповнення банки будь-яким способом карткою Монобанк не стягуються, однак інші банки можуть стягувати комісію при поповненні банки їх картками. Також комісія не стягується за переказ грошей з банки на картку.

Допомога Збройним Силам України стала невідємною частиною життя кожного українця. Саме тому Monobank без проведення традиційних медійних рекламних кампаній демонструє вражаюче зростання позицій бренду: помітності, привабливості, лояльності до бренду Monobank.

Також слід зазначити, що Monobank співпрацює з державними програмами , такими як єВідновлення. єВідновлення- програма допомоги від держави для власників житла пошкодженого або зруйнованого через бойові дії [2].

Висновки:

В ході дослідження даної теми було проаналізовано цифрову трансформацію в банківському секторі на прикладі цікавого і актуального продукту від мобільного банку Monobank, а саме «банки»- сервісу накопичення коштів. Розкрито її актуальність та унікальність. Також можна зробити висновок , що керівництво мобільного банку Monobank гарно пристосувалися до змін зовнішнього середовища та в даних умовах використовує ситуативний підхід теорії організацій [1].

Список використаних джерел і літератури

1. Монастирський Г.Л. “Теорія Організації” 2-е видання, доповнене й перероблене. 2019.
2. https://www.monobank.ua/
3. https://bank.gov.ua/

Пасічник Г. В.,
магістр, 2 курс, спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ
Баран М. П.,
кандидат наук з державного управління, доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ДОСВІД ДЕПАРТАМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Процес цифровізації довів свою результативність та значущість для українського суспільства. Перші досягнення цифровізації стали відчутні у 2016 році, коли для підвищення прозорості та фіскальної відповідальності почали діяти система «Prozorro» та Портал Є-data. Наступним вагомим стрибком стала цифрова трансформація в системі охорони здоров'я. Завдяки роботі електронної системи охорони здоров'я реалізуються такі послуги для пацієнтів, наприклад: електронні декларації; електронні направлення; електронні рецепти на препарати в межах урядової програми реімбурсації «Доступні ліки»; електронні рецепти на антибіотики; медичні висновки про народження дитини та послуга єМалятко; медичні висновки про тимчасову непрацездатність та електронні лікарняні; COVID-сертифікати та ін.

У 2019 році створено Міністерство цифрової трансформації України [1], згодом розроблено застосунок Дія, який став одним із визначальних моментів у цифровій еволюції України. Дія – це застосунок, в якому усі потрібні документи є в одному місці. Повний перелік доступних е-послуг, які надаються через додаток – 108 [2]. Стартувала цифрова трансформація й у сфері соціального захисту.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Цифровізація соціальної сфери стала предметом дослідження науковців. Особливо активно цей напрям у сфері соціального захисту почав розвиватися з 2019 року [3; 4; 5та ін.].

Мета (завдання) наукового дослідження. У рамках дослідження ми окреслимо сильні сторони цифровізації послуг у сфері соціального захисту внутрішньо переміщених осіб на основі аналізу досвіду діяльності департаменту соціальної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації та сформулюємо окремі напрями щодо їх покращення.

Основні результати дослідження. Кризові, жахливі події в житті українського народу – COVID-19, війна – дали поштовх розвитку низки

напрямів життєзабезпечення/розвитку суспільства, серед яких цифровізація є найбільш прогресивним. За три роки Україні «вдалося пройти той шлях трансформації, який деякі країни проходили 20 років» [6]. На саміті в Давосі 2022 Україну назвали «цифровим тигром» Європи, і це цілком заслужена відзнака. Лише за чотири роки Україна піднялася з 82-ї на 46-ту позицію у світовому рейтингу під назвою Індекс економічного розвитку уряду, що є свідченням її непохитної відданості ідеї цифровізації врядування. З 2019 року Україна неухильно наближається до того, щоб стати провідною «цифровою нацією» світу, випереджаючи багатьох своїх регіональних сусідів [7].

Виклики воєнних подій в Україні актуалізували та прискорили розширення цифрових сервісів соціальної підтримки для населення, що постраждало внаслідок російської агресії. Жорстоке вторгнення військ російської федерації в нашу державу змусило мільйони людей покидати рідні домівки та шукати безпечного місця для проживання. Прикарпаття стало прихистком для понад 150 тисяч внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО). Ще майже 87 тисяч людей перебували в області транзитом, для них працювали цілодобові центри. Людей зустрічали, годували та розміщували у закладах освіти, охорони здоров'я та спорту тощо. Розуміючи всю складність ситуації, уже 26 лютого в Івано-Франківській області розпочали роботу: координаційний штаб для тимчасово переміщених людей, центр координації дій (тобто цілодобове чергування на вокзалах), координаційний центр з питань міжнародної гуманітарної допомоги.

Важливим першим кроком, зробленим у сфері соціального захисту ВПО в Івано-Франківській області, стала розробка тимчасових посвідчень для персоніфікації ВПО, а також запровадження онлайн-системи для їх обліку за допомогою локального програмного комплексу «VisualService» [8]. Цей комплекс було розроблено волонтерами «Техноінфософт» та безкоштовно передано програмне забезпечення для обліку ВПО. Довідка з QR-кодом давала право людині отримати продуктові та гігієнічні набори, харчуватись у соціальних їдальнях чи отримати іншу допомогу від міжнародних донорів. Перевагою такого програмного продукту була інтегрована система звітності, можливість здійснити вибірку ВПО за гендерними чи віковими показниками, обсягом наданої допомоги, а також регіонів, з яких перемістились ВПО та інше. Недоліком було те, що ВПО, які отримали тимчасові посвідчення, не мали права на щомісячну допомогу на проживання згідно постанови КМУ № 332 [9].

Ще одним важливим кроком у сфері соціального захисту ВПО стало вирішення питання організаційного характеру – збільшення штату працівників та організація навчань, дотичних до роботи з Єдиною інформаційною базою даних про ВПО (відбулися навчання з працівниками територіальних громад, які відповідальні за надання статусу ВПО). З метою забезпечення належної реалізації прав громадян на соціальний захист в умовах триваючої російської військової агресії, збільшено чисельність

працівників департаменту соціальної політики Івано-Франківської облдержадміністрації. Зокрема створено окремий відділ, який займається виключно питаннями соціальної підтримки ВПО області [10]. В області кількість працівників збільшилась з 89 до 116.

Головна мета цифровізації соціального захисту – максимальне спрощення процесу отримання послуг, особливо людьми, які зазнали негативних впливів наслідків війни, – поступово почала досягатися. Відкрилася можливість подавати заяву ВПО про взяття на облік та включення до Єдиної інформаційної бази даних про ВПО [11] через Портал Дія [12].

Зважаючи на кількість ВПО, у департаменті виникла потреба в оновленні обладнання для працівників соціального захисту населення щоб здійснювати реєстрацію ВПО. Існувала необхідність у забезпеченні компактними ноутбуками, які давали можливість працівникам бути мобільними та працювати без підключення до електромережі. На Прикарпатті від початку широкомасштабного вторгнення близько 100 ноутбуків отримали працівники соціального захисту населення завдяки підтримці UNHCR Ukraine ООН у справах біженців в Україні, таким чином забезпечено 32 % потреби області. Оновлена техніка допомогла пришвидшити процес опрацювання документів на призначення державної допомоги на проживання та оформлення статусу ВПО.

01 жовтня 2022 року Міністерство соціальної політики України впровадило у всіх регіонах України Єдину інформаційну систему соціальної сфери [13], яка спростила роботу та підвищила швидкість надання громадянам послуг соціального захисту. Впровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери забезпечило централізоване накопичення, зберігання та автоматизоване оброблення інформації, призначення, виплати та формування виплатних відомостей для соціальних допомог, а також заміну та оптимізацію понад 15 застарілих наявних інформаційних систем та реєстрів. Важливо зазначити, що унеможливлення корупційних дій та автоматизація соціальних послуг для громадян, завдяки системі, є важливою складовою ефективної цифрової держави.

Висновки та перспективи досліджень. Підсумовуючи зазначимо, що цифрова трансформація у сфері соціального захисту ВПО, незважаючи на потребу подальшого розвитку, є важливим досягненням області. Сьогодні все ще існують такі загальні проблеми, які можуть бути вирішені шляхом подальшої цифрової трансформації соціальної сфери:

– розробка та впровадження алгоритму замовлення будь-яких послуг онлайн сприятиме зменшенню черг до управлінь соцзахисту, часу на отримання послуги та усуненню непорозумінь щодо порядку дій з отримання послуг;

– оптимізація системи видачі коштів, зокрема за рахунок впорядкування, планування та здійснення виплат, ідентифікації їх отримувачів; прозорий розподіл і моніторинг видатків; значне скорочення адміністративних видач; повний перехід на електронний документообіг дасть

змогу скоротити обсяг ручної роботи з нарахування та виплати допомог через використання застарілих інформаційних систем, зменшить ймовірність помилок, пришвидшить отримання виплат громадянам;

– створення налагоджених та автоматизованих процедур взаємодії з банками щодо оперативної виплати соціальних допомог забезпечить доступність й прозорість послуг, які надаватимуться усім, хто їх потребує, на рівних умовах.

Узагальнення цифрових змін, які відбулись в соціальній сфері в Україні загалом та у Івано-Франківській області зокрема, систематизація потреб у сфері цифрової трансформації, слугує основою для визначення подальших стратегічних завдань щодо формування єдиної системи цифрового соціального захисту та сприяє забезпеченню подальшої економічної стабільності соціальної держави.

Список використаних джерел та літератури

1. Міністерство цифрової трансформації України URI: https://thedigital.gov.ua/
2. Які е-послуги вже доступні? URI: https://diia.gov.ua/services
3. Федірко Н. В. Цифровий соціальний захист в Україні: передумови та стратегічні виклики. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика* : зб. Наук. Пр. Київ: КНЕУ, 2022. № 12, ч. 1. С. 1-13. URI. https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/38649
4. Костишина Тетяна. Соціальний захист в контексті розвитку цифрової економіки. *Економічний аналіз.* 2021. Том 31. № 1. URL: http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/1919
5. Додон О., Коваленко О. Інформаційні технології в системі соціального захисту. 2023 (2), С. 7478. URI: https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-10
6. Дії 3 роки. Як Україна отримала місце у світовій історії цифровізації? *Економічна правда*. Вівторок, 14 лютого 2023 URI: https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/14/697034/.
7. Як Україна під час війни стала світовим лідером із цифровізації держуправління. *Kyiv Post*. Жовтень 1, 2023. URI: https://www.kyivpost.com/uk/post/22145
8. Модуль «Реєстр внутрішньо-переміщених осіб» URI: https://tis.if.ua/products/vpo.php
9. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: постанова КМУ від 20.03.2022 № 332 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text
10. Про затвердження структури департаменту соціальної політики Івано-Франківської облдержадміністрації: розпорядження Івано-Франківської обласної державної адміністрації від 09.09.2022 № 320 URI:

https://www.if.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-struktury-departamentu-sotsialnoi-polityky-ivano-frankivskoi-oblderzhadmi

11. Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб URI: https://ukc.gov.ua/knowdledge/yedyna-informatsijna-baza-danyh-pro-vnutrishno-peremishhenyh-osib/

12. Портал Дія URI: https://diia.gov.ua/

13. Єдина інформаційна система соціальної сфери активно впроваджується по всій Україні URI: https://www.kmu.gov.ua/news/yedyna-informatsiina-systema-sotsialnoi-sfery-aktyvno-vprovadzhuietsia-po-vsii-ukraini.

Собко-Бовкун Ю.С.,
аспірант 1 курсу,
Науково-навчального інституту публічної служби та управління
Національний університет «Одеська політехніка», Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ПРОЦЕСІ БЛАГОУСТРОЮ МІСТ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Повоєнний період в Україні буде супроводжуватися необхідністю відновлення і реконструкції благоустрою міст, які були пошкоджені під час війни. Однак, традиційні методи відновлення можуть бути недостатньо ефективними через обмежені ресурси та складність процесу. Тому оптимізація процесів відновлення благоустрою міст у повоєнний період шляхом використання інструментів цифровізації є актуальним завданням, яке дозволить ефективно використовувати ресурси, знизити витрати та покращити результати. Цифровізація означає застосування сучасних технологій, таких як штучний інтелект, інтернет речей, аналітика даних та інші, для автоматизації та оптимізації процесів. Актуальність проблеми пов'язана з необхідністю формування територіальних громад на принципах зростання та забезпечення їх спроможності у повоєнний період, що має відповідати пріоритетам відродження країни [2, с 55].

Одна з ключових проблем відновлення благоустрою міст полягає у великому обсязі даних, який потрібно обробити, аналізувати та інтегрувати. Це може бути часово- та ресурсоємним процесом, який може затримати відновлення міст. Застосування цифрових технологій дозволяє автоматизувати цей процес, роблячи його швидшим та ефективнішим. Оптимізація процесів відновлення шляхом використання інструментів цифровізації дозволяє збільшити прозорість та контроль над процесом відновлення благоустрою міст. Завдяки сучасним технологіям цифровізації стає можливим підвищення ефективності відстеження та контролю витрат, ресурсів та якості робіт в режимі реального часу. Це допомагає зменшити корупційні загрози, зловживання та неефективне використання ресурсів. Крім того, цифрові технології дозволяють залучити громадян до процесу відновлення благоустрою міст. Створення електронних платформ для збору думок та пропозицій громадян може допомогти врахувати їхні потреби та побажання при плануванні робіт та відновленні міст. Застосування мобільних додатків, онлайн-платформ та інших інструментів дозволяє громадянам співпрацювати з владою у прийнятті рішень, підтримці проєктів та контролі за їх виконанням.

Таким чином, оптимізація процесів відновлення благоустрою міст у повоєнний період шляхом використання інструментів цифровізації є актуальною проблемою. Впровадження сучасних технологій дозволяє ефективно використовувати ресурси, знизити витрати та покращити якість процесу відновлення. Такий підхід також сприяє залученню громадян до процесу та забезпечує більшу прозорість та контроль. У середовищі

європейських вчених активно обговорюється тема цифровізації соціального забезпечення, як така, що прямо пов’язана з діяльністю органів місцевого самоврядування[1, с 97].

Слід зазначити, що використання інструментів цифровізації процесів відновлення благоустрою міст в Україні в повоєнний період може забезпечити значне покращення ефективності та швидкості відновлення інфраструктури, а також зниження витрат на ці процеси. Одним з основних результатів є впровадження цифрових технологій у процеси планування та моніторингу робіт з відновлення благоустрою міст. Це дозволяє забезпечити точність інформації про стан міської інфраструктури та визначення пріоритетів в роботах відновлення. Використання цифрових інструментів допомагає покращити збір та аналіз даних про пошкодження інфраструктури, що забезпечує ефективне планування та оцінку необхідних ресурсів для відновлення.

Оптимізація процесів відновлення благоустрою міст в Україні у повоєнний період шляхом цифровізації виявляється досить перспективною стратегією. Застосування цифрових технологій та інноваційних рішень дозволяє забезпечити ефективне та швидке відновлення міст після воєнного конфлікту.

Тому переваги використання інструментів цифровізації процесів відновлення благоустрою міст свідчать про потенціал даного підходу. Це може стати основою для подальших досліджень в галузі оптимізації процесів відновлення міст в Україні у повоєнний період. Дослідники можуть зосередитися на вивченні конкретних аспектів цифровізації, розробці нових технологій та методик відновлення, а також впровадженні цифрових рішень на практиці. У загальному, оптимізація процесів відновлення благоустрою міст в Україні потребує комплексного підходу, включаючи використання цифрових технологій. Це дозволить забезпечити швидке та ефективне відновлення міст та поліпшити якість життя їхніх мешканців.

Отже, цифрові інструменти відіграють важливу роль у процесі благоустрою міст після війни. Вони допомагають місцевій владі приймати обґрунтовані рішення, здійснювати ефективне управління та підвищувати якість життя жителів міст.

Список використаних джерел та літератури

1. Аспекти публічного управління: Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, 2021. 110 с.
2. Місцеве самоврядування в умовах відновлення України: виклики та перспективи : матеріали Міжнар. Круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2022 р.) : / за заг. Ред. Л. Г. Комахи, В. С. Колтун, Ю. Ф. Дехтяренка. Київ : Навч.-наук. Ін-т публ. Упр. Та держ. служби Київ. Нац. Ун-ту імені Тараса Шевченка, 2022. 166 с.

Ульянченко Н.М.
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Існуюча на сьогоднішній день недофінансованість системи охорони здоров'я та відсутність обов'язкового медичного страхування змушують державу шукати варіанти оптимізації видатків шляхом залучення бізнес-структур через створення проектів державно-приватного партнерства.

На сьогодні виникла актуальна потреба у зміні підходів до фінансування системи охорони здоров'я, оскільки внаслідок воєнних дій на території України збільшується чисельність людей з інвалідністю, зменшується обсяг фінансування системи охорони здоров'я через пріоритетність видатків на воєнні цілі, збільшується чисельність людей, які потребують медичної допомоги, але не можуть її отримати внаслідок воєнних дій, зменшення чисельності лікарів внаслідок їх переїзду за кордоном, брак професійних кадрів та управлінців в галузі охорони здоров'я тощо.

Існує багато наукових підходів до визначення поняття «державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я». У широкому розумінні державно-приватне партнерство – це конструктивна взаємодія влади та бізнесу в економіці, політиці, культурі, науці та охороні здоров'я. Державно-приватне партнерство – це механізм, що надає нові можливості і для підприємця, і для держави. Завдяки цьому альянсу суб'єкти підприємництва отримають доступ до нових джерелам доходів, а держава – можливість використати ресурсний та інтелектуальний потенціал підприємницького сектору при реалізації проектів, які традиційно відносяться до сфери відповідальності держави.

Рівень стану здоров'я населення багато в чому залежить від створення умов для надання якісних медичних послуг. Тому державно-приватне партнерство є інструментом залучення приватних інвестицій, яке сприяє підвищенню якості медичної допомоги, залучення кваліфікованих кадрів та інноваційних технологій.

Ґрунтуючись на міжнародному досвіді розвитку державно-приватного партнерства, можна виробити низку рекомендацій для української моделі реалізації державно-приватне партнерство у системі охорони здоров'я:

- впровадження форм державно-приватного партнерства має бути поступовим, що враховує обмеженість ресурсів;
- необхідно розширювати сфери застосування від найпростіших схем застосування до найскладніших;
- необхідно удосконалювати законодавчу базу, закріпити чіткі схеми узгодження та фінансування проектів;

- у кожній сфері має бути розвиток пілотних проектів та становлення їх масовими.

Проекти державно-приватного партнерства – порівняно новий напрямок у економіці України, і в даний час вони необхідні в основному для вирішення проблем, що гостро стоять у системі охорони здоров'я. При здійсненні цих проектів приватний партнер отримує контрольований доступ до майна публічної сторони, що дозволяє йому реалізувати покладені на нього державою функції, а держава, в свою чергу, отримує значні бюджетні та соціальні вигоди від взаємодії з приватним партнером. Однак наявність окремих протиріч у чинному законодавстві гальмує розвиток цього процесу.

Основні засади державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я можна представити наступною схемою (рис 1) [систематизовано на підставі 1; 2; 3].

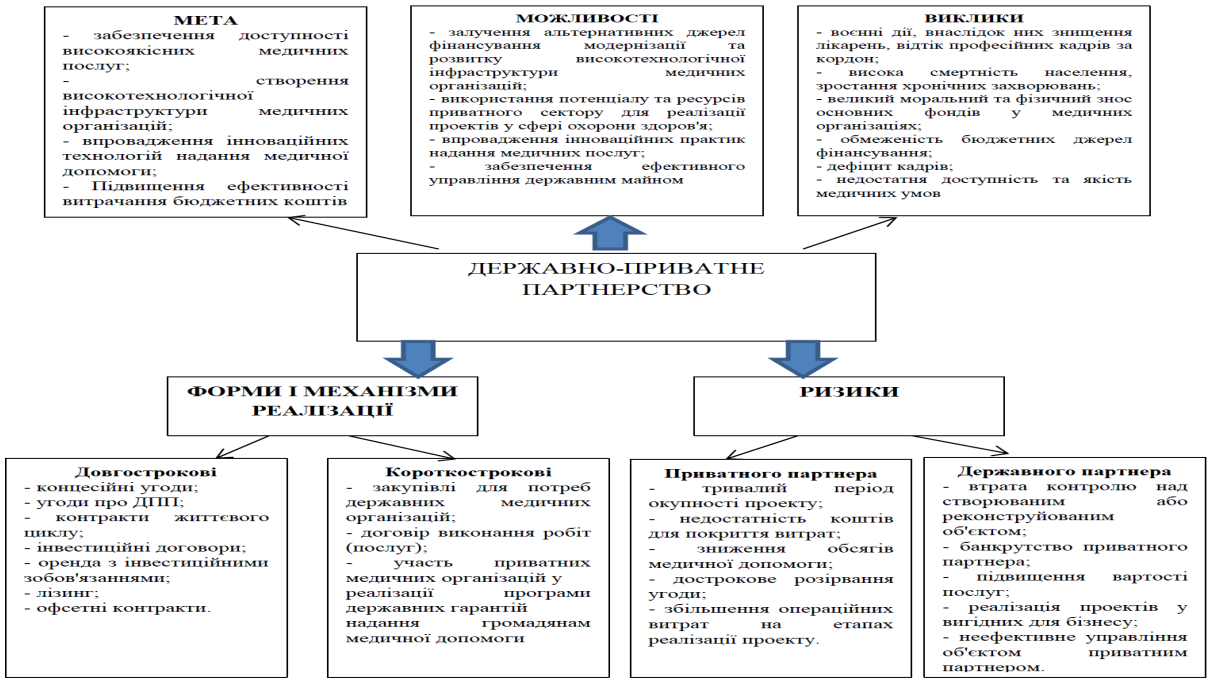

Рис. 1. Основні засади державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я [систематизовано на підставі 1; 2; 3].

Державно-приватне партнерство, будучи ефективним економічним інструментом, забезпечує збіг інтересів приватного бізнесу в медицині та держави, що дозволяє отримувати прибуток обом суб'єктам, зменшуючи витрати державного бюджету на охорону здоров'я та зберігаючи високу якість ресурсного забезпечення та медичних послуг.

Медицина має бути серед найважливіших інтересів держави, оскільки проблеми саме цієї сфери відчуває на собі кожна людина. Дане нововведення буде сприяти появі на ринку нових медичних організацій, які надають високотехнологічну медичну допомогу, підвищення якості медичних послуг та матеріально-технічної бази. Це, у свою чергу, хороша база для бізнесу в

плані зростання та розвитку. Однозначно, медичні послуги стануть доступнішими для населення; для держави – економія на витратах, працевлаштуванні медичного персоналу; підвищиться механізм конкуренції між приватними та державними організаціями охорони здоров'я, що призведе до розвитку державних організацій охорони здоров'я.

Завдяки партнерству держави з приватним сектором покращуються умови, доступність та якість медичних послуг, підвищується операційна та клінічна ефективність державних медичних установ, задоволеність пацієнтів, посилюється конкуренція та ринкові механізми у системі охорони здоров'я. Приватний сектор отримує можливість брати участь у масштабних інвестиційних проектах, надавати медичні послуги у рамках програм державних гарантій безоплатного надання громадянам медичної допомоги.

Список використаних джерел та літератури

1. Грицко О. М., Пеканець С. Р. Моделі та тенденції розвитку державно-приватного партнерства в охороні здоров'я. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022.Том 33 (72). № 3. С. 46-53.

2. Шевчук Р. Особливості реалізації механізмів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. №4(64). С. 109-114.

3. Клименко С. Є., Лашкул З. В., Мотовиця Н. Я., Ярова Л. Д. Сучасний стан реалізації договорів державно-приватного партнерства та державних інвестиційних проєктів у сфері охорони здоров'я. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 68–74.

Галазюк Н.М.,
кандидат економічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Сучасний світ уже зробив свій перший крок до принципово нових економічних, технологічних та соціальних реалій. Світова економічна система зазнала глибоких змін у зв'язку із наявністю різноманітних зовнішніх впливів та багатоелементністю внутрішньої структури.

Основною ознакою сьогодення є стрімке зростання цифрових розривів, що створюють серйозну небезпеку ще більшого відставання для країн які розвиваються, і в тому числі для України. Виробничий сектор та підтримка власного технологічного рівня є стратегічно важливим завданням для розвитку економіки та забезпечення зростання доходів і національного добробуту для будь-якої країни світу.

На сьогоднішній день цифрова економіка визначає лідерів ринку не за багаторічною історією успіху, не за вартістю нерухомості та активів або кількістю патентів, а за здатністю швидко змінюватися та адаптовувати свій бізнес до нових реалій та умов господарювання. Економічно розвинуті країни оцифровують свою економіку, оскільки очікують глобального впливу передових технологій та зростання прибутків від електронної комерції. Очевидно, що цифрові технології відіграють провідну роль, як на рівні світової економіки, так і на рівні економік окремих країн. Вони впливають на організаційну інфраструктуру, продуктивність, процеси залучення інвестицій, міжнародну співпрацю та вимагають зміни існуючих моделей управління, переформатування комунікацій, пріоритетів та орієнтирів, що ґрунтуються на партнерстві, інноваціях і клієнтоорієнтованості.

За цих обставин дослідження основних тенденцій цифрових трансформацій та їх вплив на принципи ведення бізнесу та організації бізнес-процесів має важливе теоретичне та практичне значення.

Короткий аналіз досліджень цієї теми. Проблеми становлення цифрової економіка та їх вплив на розвиток вітчизняного бізнесу привертають увагу багатьох дослідників: К.Р. Гуменної, А.В. Карпенка, Н.Б. Кирич, Н.А. Ткачук, Я.С. Тертичного, П.Л. Гринько, Н. Струк, Н. Євтушенко, Насад Н., Д. Лук'яненка, Т. Орєхової, М. Багрова, А. Добровольської, Л. Ладиги та інта ін. Проте, незважаючи на численні наукові дослідження, актуальними залишаються питання щодо виявлення впливу цифрових технологій на умови ведення бізнесу та обґрунтування заходів щодо зміни пріоритетів та орієнтирів побудови бізнесу в Україні.

Мета (завдання) наукового дослідження. Метою даного дослідження – розкрити вплив цифрових технологій на побудову бізнес-моделей, як

впровадження нових технологій може вплинути на зростання ефективності та прибутковості окремих компаній.

Основні результати дослідження. Цифрові технології є одним із найвпливовіших факторів зростання та розширення економічної активності в глобальному економічному просторі. Станом на сьогодні спостерігається стрімкий розвиток нової цифрової технологічної революції, яка пов'язана із докорінними змінами в усіх галузях національної економіки. У класичному розумінні концепція цифрової економіка означає діяльність, в якій основними факторами виробництва є електронні та віртуальні дані. Очевидно, що цифрова економіка має глобальний характер і сприяє розвитку нематеріальних речей, таких як ідеї, інформація та зв'язок. Усі ці три елементи формують новий тип ринку та суспільства, який трансформується та вкорінюється в електронні мережі. Основою цифрової економіки є інформаційна економіка, яка базується на інформаційно-телекомунікаційній інфраструктурі та забезпечує доступ та впровадження цифрових та інформаційних навичок у всіх сферах життя [3, с.220].

Інформаційне суспільство, як і сформована цифрова економіка характеризуються стрімким розвитком цифрових технологій, які змінюють не лише принципи організації бізнесу, але й спосіб мислення, яке трансформується до умов функціонування в динамічному інформаційному просторі. Інформаційний простір, який сьогодні організовує та керує сучасним світом залежить від Інтернету, де час, відстань та вартість скорочується. Ключовими особливостями сьогодення є масове впровадження таких проривних технологій, як великі бази даних, Інтернет речей. Зростання цифрових технологій зумовлює застосування науки і технології виробничих процесів, логістики та комунікацій, зміни системи управління та способів взаємодії влади з економікою. Цифрові технології справляють надзвичайний вплив на усунення комунікаційно-технологічного та інформаційного розриву в бізнесі.

Подолавши інформаційні бар'єри завдяки цифровим технологіям товари та послуги стають більш інноваційними, інклюзивними та енергоощадними. Інтернет-ресурс сприяє включенню бізнесу в світову економічну систему, «розширенню торгівлі, підвищенню продуктивності капіталу та інтенсифікації конкуренції на ринку, яка в свою чергу сприяє інноваціям. Це відкриває нові можливості для домашніх господарств шляхом створення робочих місць, використання людського капіталу, що виробляє споживчий надлишок. Все це дозволяє громадянам отримати доступ до суспільних послуг, зміцнює потенціал уряду, і служить платформою для вирішення суспільством колективних проблем» [4, с. 367].

Одним із основних індикаторів запровадження цифрових технологій в економіку будь-якої країни є розвиток інновацій, які здатні забезпечити, сформувати або ж впровадити нові бізнес-моделі підприємницької діяльності на основі використання цифрових технологій. Інноваційна діяльність в Україні показує досить низьку результативність, а разом із політичною нестабільністю

та військовою агресією рф призводить до зниження інвестиційної привабливості. Проблеми, які пов'язані з інноваційною діяльністю в бізнесі досить часто мають економічну природу, та виражаються в порушенні збалансованості економічних процесів, уповільненні темпів економічного зростання, нераціональному використанні ресурсів [1, с. 55].

Цифрові трансформації – це нова філософія ведення бізнесу, рушійною силою якого є інновації, які передбачають наявний та постійний зворотній зв'язок між суб'єктами бізнесу з приводу розвитку економіки. Основна суть цифровізації полягає не стільки в тотальному впровадженні новітніх технологій, як в трансформації стратегії існуючої бізнес-моделі. Сьогодні бізнес обирає будь-який напрям розвитку, керуючись місією діяльністю та наявними та доступними інструментами впливу на процеси.

До основних факторів впливу на організаційні та структурні зміни в українському бізнесі, в контексті розвитку цифрових технологій варто віднести:

- по-перше, перехід бізнесу в інформаційних простір, що сприяє виникненню нових форм ведення бізнесу, зниженню витрат пов'язаних з пошуком, координацією та систематизацією інформації, а також зміною форм взаємодії із споживачами;
- по-друге, створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних процесів, зокрема перехід до формування бізнес-екосистем, що забезпечують диверсифікацію бізнесу;
- по-третє, прискорення організаційно-економічних процесів, а саме відмова від традиційних форм та способів ведення бізнесу, формування прогресивних механізмів інноваційної діяльності;
- по-четверте, експоненціальне зростання обсягів інформації, що є основним фактором соціально-економічного розвитку економіки країни та прибутковим стимулом цифрового бізнесу.

Цифрові технології за своєю суттю є складними електронними технологіями, які базуються на підборі та опрацюванні великої кількості різноманітної інформації, створенні алгоритмів для її аналізу, запровадження систем автоматизації та штучного інтелекту. Рівень цифровізації економіки України істотно відрізняється в різних галузях економіки. У таких сферах, як фінансові послуги, надання послуг зв'язку, логістика українські компанії використовують досягнення інформаційних технологій так само широко, як і закордонні конкуренти. Разом з тим, в ряді галузей інтенсивність використання цифрових технологій вкрай низька [2].

Слід зауважити, що по мірі того, як Інтернет сприяє розробці цифрових технологій є значно більші можливості розширення інформаційної бази, при незначних витратах на отримання інформації. Саме такі процеси сприяють пошуку, узгодженню та обміну інформацією, зростанню організації і спільної роботи серед компаній-партнерів. Швидкі темпи розвиток цифрових технологій призводять до незворотних змін, які прямо чи опосередковано впливають на зміну стратегії бізнесу.

Висновки та перспективи досліджень.

Цифровізація бізнесу в будь-який країні світу, в тому числі і в Україні є стратегічно важливим рішенням, яке можна прирівнювати до революційних перетворень, оскільки ефект від реалізації цифрових технологій є визначальним. Очевидно, що бізнес, який працює на основі сучасних цифрових та інформаційно-комунікативних технологій є ефективнішим та конкурентоздатнішим, це бізнес, який готовий до сучасних викликів, інтеграційних процесів та виходу на світові ринки.

Сьогодні представники українського бізнесу в своїй діяльності мають всі передумови та можливості для активного використання передових цифрових технології, завдяки більш простим бізнес-процесам, гнучкості, раціональної структури витрат, прямого контакту з клієнтами, готовність до ризику і високої мотивації. Проте, слід звернути увагу на деякі обмеження, які пов'язані зі складнощами залучення фінансових ресурсів, обмеженістю диверсифікації і масштабного виробництва.

Список використаних джерел та літератури

1. Гринько П. Л. Цифрова трансформація бізнесу в умовах розвитку інноваційних процесів в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. №3. С. 53–58. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-53-58 (дата звернення: 20.10.2023).
2. Казимир Я. Цифровізація – сучасний фактор розвитку бізнес-процесів URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38538/2/FMZKPNES_2022_Kazymyr_Y-Digitization___a_modern_188-191.pdf (дата звернення: 20.10.2023).
3. Струк Н., Євтушенко Н., Хлевицька Т., Насад Н., Рязанцев Р. Аналіз впливу цифрових трансформацій на розвиток національних бізнес-структур. *ФІНАНСОВО-КРЕДИТНА ДІЯЛЬНІСТЬ: проблеми теорії і практики.* 2022. Том 6 № 47. С. 218-229. URL: https://fkd.net.ua/index.php/fkd/issue/view/63 (дата звернення: 20.10.2023).
4. Тертичний Я. С. Детермінанти впливу цифрового бізнесу на глобальний економічний розвиток. *Економіка і організація управління.* 2016. № 4 (24). С. 363-368.

Стороженко В.І.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Петькун С.М.,
кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

МОДЕРНІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: АСПЕКТИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовлює цифрову трансформацію суспільства, вимагає від органів публічного управління оперативних реакції та адаптації, результатом яких повинна стати ефективна діяльність, орієнтована на всебічну громадську участь. Саме за таких умов, через модернізацію адміністративних процесів, відбувається осучаснення діяльності органів публічного управління, що є актуальним питанням формування ефективного інституту публічної влади.

Мета наукового дослідження. Цифрова трансформація зумовлює зміни в діяльності органів публічного управління, що ґрунтується на досягненні мети та виконанні завдань, пов'язаних з існуючими потребами громадян у конкретній сфері відповідальності виконавчої гілки влади, а громадяни, по суті, є клієнтами адміністративних послуг. Тож, модернізація системи публічного управління, передусім, повинна враховувати соціальні запити та потреби споживача державних послуг.

Основні результати дослідження. У сучасних реаліях такі процеси можливі завдяки суттєвим змінам формату комунікації громадян і держави – завдяки цифровізації органів публічного управління та застосуванню концепції електронного урядування, яка враховує переваги моделі New Public Management і принципи Good Governance.

Крім того, сьогодні модернізаційні процеси в публічному управлінні передбачають реалізацію ідеї сервісного публічного управління, відповідно до якої пріоритетними визначаються доступність, зручність, своєчасне надання адміністративних послуг та відкрита взаємодія влади й суспільства.

Зауважимо, що будь-яка модернізація повинна мати поступовий еволюційний характер, з урахуванням світового досвіду та цінностей вітчизняного інституту публічного управління. Адже модернізація (як явище) завжди викликає спротив, у нашому випадку, зміна форматування будь-яких адміністративних процесів в органах публічного управління лежить у площині між суспільним несприйняттям нововведень та тимчасовою відсутністю «правил» роботи органів публічного управління в умовах електронної

демократії. Все ж «елементи електронного урядування, які вдало проходять апробацію, поступово впроваджуються у широке використання. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології, завдяки яким можливе формування е-демократичних процесів, як форми суспільних відносин, за якої громадяни та інститути громадянського суспільства залучаються до державотворення, державного управління, місцевого самоврядування тощо, дозволяють посилити участь громадян у публічному житті; поліпшити реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян; зробити процес прийняття рішень органів влади прозорим та підзвітним громадськості; сприяти публічним дискусіям та привертати увагу суспільства до процесу прийняття рішень» [1, с. 279–280]. Крім того, електронне урядування зменшує витрати та заощаджує час для органів публічного управління (при цьому, діяльність органів публічного управління має здійснюватися в чітко окреслених межах функціональних повноважень, закріплених за ними у положеннях про відповідний орган влади або його структурний підрозділ), а для громадян – розширює можливості для побудови відкритого суспільства, що суголосне завданням вітчизняного сталого розвитку [2].

Слід зауважити, що попри позитивні «цифрові» зрушення в органах публічного управління, існує низка проблем – перепон для формування ефективних адміністративних процесів. Так, при очікуваних перспективах успішної модернізації публічно-управлінських інституцій шляхом запровадження технологій електронного урядування актуальним залишається питання цифрового розриву в інформаційно-комунікаційній інфраструктурі на регіональному та місцевому рівнях, що зумовлює неефективність процесу модернізації в системі публічного управління.

Тож, модернізація сучасних адміністративних процесів з надання електронних адміністративних послуг має відбуватися шляхом розширення доступності до інформаційно-комунікаційних ресурсів, забезпечення однаковими технічними можливостями всіх інституційних рівнів публічного управління, що зумовлює спрощення процедур, усунення подвійного контролю, полегшує доступ до адміністративних послуг тощо.

Висновки та перспективи дослідження. Наразі Україна зміцнює механізми розвитку адміністративних процесів в органах публічного управління, формує національну політику та стратегії ефективного електронного урядування, створює процедури захисту та доступу до державних і персональних даних, залучає громадян до електронної участі в державних процесах, дедалі частіше фізичні та юридичні особи можуть комунікувати з державними структурами через посередництво онлайн-платформ та отримувати необхідну інформацію. Але все ще важливою залишається необхідність глобальної цифрової модифікації публічного управління відповідно до сучасних викликів.

Отримання громадянами якісних державних послуг з мінімальною затратою часових, моральних, фінансових та інших ресурсів – важливий аспект глобалізованого сьогодення. Активний розвиток та масштабне

застосування цифрових технологій, функціонування ефективного електронного урядування – обов’язкова складова сучасної держави.

Список використаних джерел та літератури

1. Стороженко Л. Нетократичні підходи в публічному управлінні: світовий досвід застосування. *Наукові перспективи.* 2023. № 5 (35). С. 275–288.
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. *Урядовий кур’єр*. 2019. № 188.

Шулепа Л.М.
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

МОДЕРНІЗАЦІЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. У сучасному цифровому світі відбуваються різноманітні, багатовекторні аспекти та процеси, що призводять до вирішальних змін у системі управління та адміністрування на всіх рівнях. Уряди країн світу зіткнулися із суттєвою проблемою, пов'язаною з адаптацією своїх моделей внутрішнього розвитку до сучасних вимог часу та появою нових ефективних моделей ефективного державного управління державою, а також відповідних місцевих спільнот та територій, відповідний рівень управління для відповідного рівня добробуту та якості життя населення.

Процеси змін, які відбуваються в Україні, також потребують нових конструктивних рішень щодо створення ефективної системи державного управління та управління на всіх рівнях в умовах цифрової трансформації суспільства. І актуальною проблемою у цьому плані залишається проблема модернізації кадрового потенціалу.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Необхідність забезпечення ефективності діяльності державних установ є головною умовою ефективності всієї системи, особливо у частині кадрового забезпечення. Забезпечення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування та територіальних органів влади є як методологічною, так і практичною проблемою. У державному секторі кадри грають найважливішу роль, оскільки здійснюють процес управління та втілюють функції держави. Тому модернізація державного управління з погляду кадрового забезпечення дл ефективності діяльності органів державного управління є актуальною проблемою, яка потребує розробки науково-теоретичних обґрунтувань та практичних рекомендацій.

Відповідним та необхідним важелем змін у сфері державного управління у сьогоднішній Україні є побудова національної моделі розробки політики та реалізації відповідної державної політики, спрямованої на забезпечення високої якості державних та адміністративних послуг громадянам, де враховуватиметься передовий міжнародний досвід. Вектори розвитку країни вимагають формування та функціонування сучасних механізмів державного будівництва, які мають ґрунтуватись на концепції ефективного управління.

Для оптимального функціонування системи публічного управління необхідно мати висококваліфікований персонал з різноманітними навичками та компетенціями.

Одним із ключових аспектів є підвищення якості освіти та підготовки фахівців у галузі публічного управління. Розвиток спеціалізованих програм підготовки та підтримка постійного професійного розвитку сприятиме формуванню кадрового резерву та збільшенню кількості висококваліфікованих кадрів.

Також важливою є реформа системи управління персоналом в державних установах з метою забезпечення прозорості, конкурентоспроможності та мотивації працівників. Це може включати впровадження системи оцінки результативності, створення стимулів для привертання та утримання талановитого персоналу, а також підвищення ефективності управлінських процесів.

Нарешті, важливо звернути увагу на розвиток лідерських якостей у керівників установ та підрозділів публічного сектору, а також на підтримку різноманітності та включеності серед персоналу. Це допоможе забезпечити ефективний та відкритий розвиток державних органів та їхню здатність відповідати на виклики сучасності.

РОЗДІЛ 6
ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ В КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Зелінська О. М.
кандидат економічних наук, доцент
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ В СУЧАСНІЙ ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Постановка наукової проблеми та її актуальність.Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій характеризується стрімким переходом від традиційних засобів ведення дипломатії до новітніх методів, пов'язаних із використанням інтернет-мережі як потужної платформи для просування національних інтересів. Ідея цифрової дипломатії включає активне застосування нових медіа, соціальних медіа, блогів та медійної дипломатії. Цифрова дипломатія бере свої витоки з розширення публічної дипломатії, але в іншій площині функціонування, в глобально-інформаційному світі мережі Інтернет.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Головною метою цифрової дипломатії є вдосконалення комунікації між державами та їх дипломатичними відомствами в контексті просування зовнішньополітичних інтересів та обміну інформацією. Тому очевидним є факт застосування інформаційно-комунікаційних технологій у дипломатичній роботі. Донедавна актуальність використання цифрової дипломатії на міжнародній арені зросла на фоні світової пандемії, яка спричинена коронавірусом. Вітчизняні реалії засвідчили, що 24 лютого українська дипломатія, як і всі інші сфери життя країни, перейшла в екстрений режим роботи. Дипломатичний фронт активно допомагає фронту реальному в забезпеченні Збройних сил необхідною зброєю від країн-партнерів, працює на ослаблення агресора через санкції, домовляється про фінансову допомогу для підтримки нормального життя країни. І, звичайно, застосування новітніх технологій, соціальних мереж, медіа та гаджетів допомагає по-новому вирішувати дипломатичні завдання та досягати основних цілей у зовнішній політиці України.

Мета (завдання) наукового дослідження полягає в аналізі поняття цифрової дипломатії та її особливостей в контексті реалізації цілей української держави.

Основні результати дослідження. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин на дипломатичну службу всіх країн впливає низка чинників: глобалізація і взаємозалежність, економізація міжнародних відносин та інформаційно-комунікаційна революція. Усе це зумовлює появу нових напрямів у дипломатичній діяльності [2, с.28].

Дипломатична діяльність, як складова зовнішньої та публічної політики здійснюється конкретними державними органами, посадовими особами, громадським сектором, недержавницькими об'єднаннями та будується на засадах норм і правил внутрішньодержавного і міжнародного права. Дипломатія і політика – ці невід'ємні одна від одної складові єдиного цілого – визначають долю держави на міжнародній арені [1, с.15]. Якщо дипломатія вважалась відносно «закритою» сферою діяльності, то сьогодні вона стає більш відкритою та доступною для пересічного громадянина, зокрема завдяки розвитку інформаційних технологій. Так, до прикладу, в роки «холодної війни» тільки держави могли здійснювати міжнародну комунікацію (через газети, радіомовлення), а сьогодні, завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій, це загальнодоступна опція для більшості людей [3, с. 10].

Аналізуючи суть цифрової дипломатії як складова політичної культури, варто зазначити, що вона почала формуватися наприкінці XX століття. В часі цей процес співпав з усвідомленням світової спільноти важливості імплементації нових ефективних методів дипломатії, які виходили б за межі офіційних політичних інститутів. Тобто, під цифровою дипломатією слід розуміти використання можливостей мережі Інтернет і інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення дипломатичних завдань.

Цифрова дипломатія була важливою складовою української зовнішньої політики ще задовго до повномасштабного російського вторгнення. Зокрема в розробці Стратегії публічної дипломатії України 2021 року, цифрова дипломатія стала одним із семи пріоритетних напрямків роботи Міністерства закордонних справ у цій галузі в період із 2021 по 2025 рр. Однак після 24 лютого цей напрямок діяльності набув нових форм та почав функціонувати ще активніше, спонукаючи світову громадськість співчувати українському горю та надаючи російському вторгненню дедалі ширшого розголосу.

Так склалося, що основним інструментом здійснення цифрової дипломатії є соціальні мережі. Їх особливістю є те, що власники аккаунтів одночасно стають постачальниками, споживачами та розповсюджувачами інформації. Facebook-дипломатія та Twitter-дипломатія формують своєрідне політичне середовище для досягнення національних інтересів, вивчення запитів громадян та усунення суспільних проблем шляхом роботи з цільовою аудиторією. Facebook-дипломатія та Twitter-дипломатія покликані доповнювати традиційну дипломатію для кращого досягнення її цілей.

До слова, дипломати та лідери держав вподобали формат коротких дописів, що пропонують соціальні мережі, адже вони створюють можливість в короткий термін поділитися новинами зі світової політичної арени,

висловити власне бачення подій, а також вибудувати канал комунікацій із міжнародною громадськістю. Такий формат фактично стирає кордони в спілкуванні з громадськістю, як власної країни, так і за кордоном.

Російська агресія 2022 року не є першою війною, що розпочалася під час епохи інтернету, проте вона є наймасовішою за охопленням у соціальних мережах. Причиною цього є те, що онлайн-комунікації в Україні є значно доступнішими, ніж в інших гарячих точках сучасності. Проте застосування соціальних мереж має і негативний прояв, зокрема в частині поширення фейків, що призводить до дезінформації та порушення інформаційної безпеки. Так, починаючи з 2014 року в рамках гібридного протистояння росія активно поширювала фейки та викривляла інформацію щодо ситуації на Донбасі. Такою ситуація залишається на жаль і сьогодні, що вимагає виважених кроків по боротьбі в інформаційній війні.

Перебування України в епіцентрі найбільшої трансформації міжнародних відносин з часів Другої світової війни, доводить той факт що боротьба відбувається на різних фронтах. На думку міністра закордонних справ Д. Кулеби сучасну вітчизняну дипломатію слід називати воєнною, адже вона має ряд відмінностей від дипломатії мирного часу. На його думку, Україна здійснила революцію у публічній та цифровій дипломатії. Селфі-відео президента Зеленського, його звернення до парламентів, акції українських громад, креативна культурна дипломатія мають вагомий вплив на просування національних інтересів.

Також соціальні мережі та їхні алгоритми дозволяють світові почути голоси звичайних українців, які інакше могли б загубитися серед інформаційного шуму – так, вони перетворюють локальні історії на надбання світової громадськості, що допомагає українському питанню залишатися на порядку денному.

Висновки та перспективи досліджень. Сьогодні цифрова держава є інноваційним методом ведення політичних взаємовідносин, змінюючи основний вектор взаємодії, скорочуючи бюрократичні процеси та залучаючи до державотворення громадянське суспільство. Передовий досвід підкреслює, що соціальні мережі можуть бути ефективним інноваційним засобом здійснення політичної діяльності за умов використання його належним чином. Вітчизняні реалії характеризуються постійним потоком інформації, з елементами фейків та маніпуляцій. В даному контексті важливим інструментом протидії є постійний моніторинг за ситуацією та вчасне реагування в плані роз'яснювальної роботи, в тому числі з закордонними ЗМІ на предмет спростування або ж оприлюднення реальної інформації. Проте, попри можливий фактор дезінформації, у поєднанні з традиційними методами ведення зовнішньої політики, нова публічна дипломатія, як ще називають цифрову дипломатію, стала дієвим засобом поширення інформації про віроломне російське вторгнення та інструментом позитивного моделювання громадської думки.

Список використаних джерел та літератури:

1. Зленко А.М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. – 2-ге вид., розширен. І допов. /Анатолій Зленко. Харків: Фоліо, 2021. 591с.

2. Міжнародні економічні відносини та світова політика. Частина 1: Навчальний посібник / Лютак О.М., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Корольчук Л.В., Кравчук П.Я., Урбан О.А Полянська Т.О., Луцьк: СП Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 324 с.

3. Степанов В. Ю. Цифрова дипломатія в інформаційному просторі. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2020. № 3. С. 5-10.

РОЗДІЛ 7
БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Дорош В. І.,
аспірант 2 курсу,
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Питання удосконалення юридичної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України набуло особливої актуальності із початку повномасштабного вторгнення держави-агресора на територію нашої держави, тобто з лютого 2022 року. Оскільки до лав Збройних Сил України потрапили значна кількість осіб, які не мали військової освіти, досвіду та відповідного рівня знань, однак виявили бажання чинити опір ворогу. Саме тому на законодавчому рівні потребувало унормування забезпечення відповідного рівня відповідальності військовослужбовців та військової дисципліни особливо під час дії правового режиму воєнного стану. Як зазначає головнокомандувач Збройних Сил України В. Залужний, «йдеться про створення сучасного концепту відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України, спрямованого на зміцнення Збройних Сил України як невід'ємного інструменту забезпечення незалежності України як у мирний час, так і за військового стану» [1, с. 12].

Юридична відповідальність – це, перш з все вид соціальної відповідальності, що полягає у застосуванні до правопорушників передбачених законодавством санкцій, які забезпечуються державою у примусовому порядку [9]. Юридична відповідальність військовослужбовців має низку особливостей та обставин, зокрема: її застосування пов'язано з дійсністю держави; вона настає в тих випадках, коли вчинене правопорушення (протиправне діяння), за яке передбачена юридична відповідальність; передбачає відповідну процесуальну форму; полягає в застосуванні до правопорушника встановлених санкцій, тобто заходів примусу; підвищена міра відповідальності за вчинення деяких правопорушень тощо [8, с. 238]. Ці особливості пов'язані, перш за все, з принципом беззастережного підкорення командирам / начальникам – принципом єдиноначальності наділення

командирів і начальників та інших військових службових (посадових) осіб певними повноваженнями з притягнення підлеглих військовослужбовців до дисциплінарної та матеріальної відповідальності; наявністю спеціальних, притаманних лише для військовослужбовців окремих дисциплінарних покарань; можливість настання дисциплінарної відповідальності за вчинені адміністративні правопорушення; звільнення військовослужбовців від юридичної відповідальності у разі, якщо діяння є виконанням обов'язків військової служби тощо.

Станом на кінець 2023 року основними нормативно-правовими актами, що закладають правове забезпечення відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України, є:

- Дисциплінарний статут Збройних Сил України [5], яким визначено основні поняття і терміни, види дисциплінарних проступків та перелік дисциплінарних стягнень, однак не конкретизовано види стягнень за окремими проступками та їх послідовність. Отже, зазначений статут не є кодифікованим законодавством і потребує внесення суттєвих змін і доповнень.
- Закон України «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі» [6], яким за аналогією до попереднього нормативно-правового акту подано низку термінів і визначень, подано види матеріальної відповідальності та встановлено розмін завданої шкоди і порядок її відшкодування.
- Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» [2], яким наведено окремі види відповідальності з посиланням на Кримінальний кодекс України, зокрема кримінальна й адміністративна.
- Закон України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» [3], який також дає загальне визначення відповідальності військовослужбовців в цілому та військовослужбовців служби правопорядку, однак не конкретизує ні види порушень, ні види стягнень.
- Закон України «Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України» [7], де Розділом 1 Ч. 1 визначено основні засади відповідальності військовослужбовців, зокрема зазначено, що військовослужбовці залежно від характеру вчиненого правопорушення та провини несуть з урахуванням бойового імунітету, дисциплінарну, адміністративну, матеріалу, цивільно-правову та кримінальну відповідальність.
- Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці» [4], яким посилено відповідальність військовослужбовців за різні види правопорушень, зокрема передбачено зростання термінів покарання за воєнні злочини та адміністративні правопорушення. Так, згідно із цим законом, приміром, судам забороняється пом'якшувати покарання чи/або давати умовні терміни для військових, засуджених за окремі види злочинів (непокора, невиконання

наказу, погрози або насильство щодо начальника, самовільне залишення військової частини, дезертирство, самовільне залишення поля бою.

Разом з тим, як на рівні нормативно-правового забезпечення, так і на теоретико-концептуальному рівні є суттєва потреба в удосконаленні відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України, зокрема з питань:

- понятійно-термінологічна визначеність видів юридичної відповідальності, їх розмежування та класифікація;
- врахування відповідальності як одного із принципів побудови та функціонування Збройних Сил України на ряду із «військовою дисципліною», «військовим правопорядком», «законністю» тощо;
- теоретико-методологічна обґрунтованість правової природи юридичної відповідальності військовослужбовців та її функціональної ролі;
- унормування видів покарань та стягнень за військові правопорушення, їхня характеристика, класифікація та визначення особливостей застосування в умовах правового режиму воєнного стану;
- правопорушень, що руйнують встановлений порядок службових відносин на військовій службі, за які передбачено відповідну відповідальність;
- чітке розмежування адміністративної від інших видів відповідальності, зокрема дисциплінарної, та визначення доцільності за вчинення адміністративної відповідальності притягнення до дисциплінарної.

Зазначені вище заходи, на нашу думку, сприятимуть чіткому формуванню інституту юридичної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України, як комплексному міжгалузевому інституту, що функціонує у перманентному розвитку. Формування такого інституту зумовлено його правовою природою та соціальним запитом з питань забезпечення законності, правопорядку, військової дисципліни як підґрунтя для належного виконання завдань у сфері національної безпеки й оборони України.

Таким чином, можемо зазначити, що унормування юридичної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України, які відповідно до чинного законодавства реалізують конституційні завдання з питань забезпечення національної безпеки та оборони походять з необхідності унормування відносин законності та правопорядку, а також необхідності задоволення очікувань суспільства ефективності функціонування системи забезпечення національної безпеки і оборони. При цьому, варто зазначити, що примусовий характер юридичної відповідальності сприймається у суспільстві як державна гарантія дотримання прав і свобод кожного члена суспільства, як чинник підвищення авторитету держави та позитивного іміджу військовослужбовця Збройних Сил України у вітчизняному суспільстві та за кордоном.

Список використаних джерел та літератури

1. Залужний В. Ф. Сучасний стан дослідження дисциплінарної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень*: у 2 т. : матеріали Міжнар. Наук.-практ. Конф., 19 травня 2023 р. / за загальною редакцією С. В.Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т.2. С.11-14.

2. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 берез 1992 р. № 2232-XII ; зі змінами від 20.09.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text

3. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 7 берез 2002 р. № 3099-III ; зі змінами від 13.12.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text

4. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці : Закон України від 13 груд 2022 р. № 2839-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2839-20#Text

5. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24 берез 1999 р. № 551-XIV ; зі змінами від 02.05.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text

6. Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі : Закон України від 3 жовт 2019 р. № 160-IX ; зі змінами від 27.04.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-20#Text

7. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України від 24 берез 1999 р. № 548-XIV ; зі змінами від 28.06.2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14#Text

8. Фесенко О., Козаков І., Шнипко О. До питання про юридичну відповідальність за військові правопорушення. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2022. Вип. 74. Ч. 2. С. 237-243.

9. Шемшученко Ю. С. Відповідальність юридична. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. Ред.) та ін. Київ : «Укр. Енцикл.», 1998. Т. 1: А-Г. 672 с.

Хилевич Ю. І.,
аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
освітньо-наукова програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій,
м. Київ

ВЗАЄМОДІЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Концепція формування України як демократичної правової держави та орієнтир конституційно-правового розвитку передбачає побудову держави, в якій установлений міцний конституційний правопорядок і належним чином дотримані права і свободи людини. Ефективне функціонування органів публічної влади є основою встановлення, підтримки та зміцнення такого правопорядку. Як відомо, ще Ж.Ж Руссо вважав, що тільки міцна держава може забезпечити свободу своїм громадянам [3, с. 132].

Тенденції централізації й децентралізації публічної влади, зміцнення єдності її системи, реалізації конституційного принципу поділу влади істотно впливають на ефективність установлення й забезпечення правопорядку в цілому, визначаючи основні напрямки формування, розвитку й функціонування розглянутого механізму. Конституційний принцип визнання людини, її прав і свобод є найвищою цінністю (ст. 3 Конституції), який орієнтує органи публічної влади на ефективний захист особистості, гарантування публічної безпеки та зміцнення конституційного правопорядку [4, с. 3].

Агресія рф, пов’язана із повномасштабним вторгненням в Україну, кардинально змінила безпекове середовище України та продемонструвала недосконаліть глобальної та регіональних систем безпеки. Водночас, нові виклики, що постали перед українською державою, військові дії та втрата значних територій, певної частини промислового потенціалу країни призвели до суттєвої активізації як держави в цілому, так і неурядових організацій для перегляду концептуальних підходів до забезпечення стійкого надійного безпекового середовища держави та суспільства з метою їх адаптації до нових умов й протистояння сучасним викликам і загрозам.

Разом із тим, ч. 2 ст. 9 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» передбачає, що військове командування разом із Міністерством внутрішніх справ України, іншими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування має забезпечити заходи й повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави [5].

Національна поліція України у системі публічного управління посідає особливе місце. Ст. 5. Закону України «Про Національну поліцію» передбачає, що поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також з органами місцевого

самоврядування, відповідно до закону та інших нормативно-правових актів. Ч. 1 ст. 11 цього ж Закону визначає тісну співпрацю та взаємодію поліції населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. У ч. 2 ст. 89 цього ж Закону законодавець говорить про співпрацю та взаємодію поліції із громадськістю як про необхідну умову ефективної роботи поліції: «співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності такої діяльності» [6].

У цьому контексті проблема взаємодії все більше зводиться до координації та узгодження, тобто вироблення спільних заходів. Взаємодія державних органів, органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань будується на основі збереження їх якісного визначення органів державного, місцевого та громадського управління, суворого дотримання їх можливостей і компетенцій, на основі чіткого «поділу повноважень» між ними. Цим забезпечується ліквідація дублювання в діяльності державних і громадських організацій, поєднання можливостей державного та громадського управління, що сприяє ефективності функціонування всієї системи управління.

У процесі гарантування громадського порядку та публічної безпеки під час проведення масових заходів Національна поліція України так чи інакше взаємодіє з низкою інших суб'єктів гарантування громадського порядку та публічної безпеки. Такими суб'єктами є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, правоохоронні органи, судові органи, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, громадські формування з охорони публічного порядку, громадяни, громадські об'єднання тощо. Проте наразі за відсутності спеціального нормативного акту, який би закріплював як порядок проведення масових заходів, так і гарантування публічної безпеки та порядку під час їх проведення, особливості взаємодії Національної поліції України з іншими суб'єктами гарантування публічної безпеки й порядку під час масових заходів належно не врегульовані на законодавчому рівні [2, с. 105].

Ураховуючи зазначене вище, до основних напрямів взаємодії органів Національної поліції з іншими правоохоронними органами у сфері забезпечення правопорядку можна віднести:

− спільний аналіз динаміки злочинної діяльності, прогнозування подальших тенденцій;

− розгляд та вдосконалення практичної діяльності з виявлення, розслідування, попередження злочинних дій;

− спільна робота з виконання державних і регіональних програм щодо забезпечення громадської безпеки та правопорядку;

− використання позитивного досвіду взаємодії й координаційної діяльності правоохоронних органів;

− вивчення міжнародної практики протидії злочинності, розробка нових пропозицій у цій сфері;

− розгляд практики застосування законів, спрямованих на боротьбу зі злочинністю, внесення нових пропозицій;

− пошук нових рішень в області правового регулювання; підготовка та направлення за необхідності матеріалів із питань протидії злочинній діяльності Президенту, Верховній Раді, уряду, органам державної влади, а також органам місцевого самоврядування.

Реалізація зазначених напрямів взаємодії Національної поліції та інших правоохоронних органів у сфері забезпечення правопорядку здійснюється за процесуальною й організаційною формами взаємодії.

Повертаючись до основних питань взаємодії органів поліції з іншими органами публічної влади, що діють на регіональному та місцевому рівнях, громадськістю, зауважимо, що наукою і практикою вироблені основні принципи такої взаємодії, правильна реалізація яких дозволить побудувати конструктивне співробітництво територіальних органів поліції з територіальними органами інших відомств, регіональними та муніципальними органами влади, громадськими формуваннями, об’єднуючи й погоджуючи їх зусилля для досягнення спільних інтересів, успішно долаючи протиріччя, які виникають.

Ці принципи поділяють на принципи внутрішньої взаємодії (комплексне й цільове використання сил та засобів; узгодженість та компетентність учасників; безперервність та персональна відповідальність) і принципи зовнішньої взаємодії (законність; спрямованість на досягнення позитивного результату; компетентність). Особливого значення така злагодженість та взаємодія поліції з іншими правоохоронними органами, органами виконавчої влади, виборчими комісіями набуває при забезпеченні правопорядку під час проведення масових заходів і виборчих кампаній.

Що стосується взаємодії поліції з громадськими формуваннями, то вона передбачає, у першу чергу, взаємодію на засадах партнерства. У процесі охорони громадського порядку взаємодія може здійснюватися в таких видах:

− спільний аналіз стану громадського порядку;

− розроблення і прийняття узгоджених планів спільних заходів з охорони громадського порядку і профілактики правопорушень;

− інструктаж та навчання членів громадських об’єднань формам і методам роботи з охорони правопорядку;

− практична організація та проведення заходів з охорони громадського порядку нарядами поліції та громадських формувань;

− надання допомоги органами поліції щодо припинення правопорушення, ліквідації наслідків стихійних лих тощо;

− забезпечення громадського порядку на адміністративних дільницях із дільничними офіцерами поліції;

− спільне патрулювання з нарядами патрульної поліції [1, с. 10].

Правоохоронна практика свідчить, що залучаючись підтримкою населення, поліція більш успішно вирішує завдання щодо забезпечення громадського порядку та безпеки.

У зв'язку з цим, працівники поліції повинні активніше проводити роз'яснювальну роботу серед населення щодо нормативно-правових актів з питань забезпечення правопорядку, особистої і громадської безпеки, охорони власності від протиправних посягань, інформувати про стан правопорядку на території обслуговування. Водночас громадяни та їх об'єднання можуть брати безпосередню участь у проведенні заходів з охорони громадського порядку (патрулювання тощо). Така взаємодія може бути ефективною тільки за наявності погодження цілей та за умови об'єднання зусиль як органів поліції, так і громадських об'єднань з метою спільного вирішення завдань у справі зміцнення громадського порядку і громадської безпеки.

Ще одним важливим елементом взаємодії є звернення працівників поліції до населення або до конкретної категорії громадян через ЗМІ, прохання про надання допомоги поліції в наведенні громадського порядку на території тощо. Спільна діяльність під час виконання правоохоронних завдань потребує постійного підвищення її якості. У цьому контексті важливо здійснювати постійний пошук нових форм взаємодії, що сприятимуть ефективнішій спільній діяльності у сфері забезпечення правопорядку та боротьби з правопорушеннями за участю громадян.

З метою вдосконалення взаємодії громадських об'єднань з органами поліції, що беруть участь в забезпеченні громадського порядку й публічної безпеки, доцільно на рівні Кабінету Міністрів України видати постанови, на рівні МВС України – накази, розробити інструкції та методичні матеріали, в яких чітко визначатимуться й розкриватимуться види взаємодії зазначених суб'єктів.

З урахуванням викладених окремих аспектів взаємодії у сфері забезпечення громадського порядку можна зробити деякі висновки. Ефективна взаємодія органів Національної поліції з іншими органами публічної влади в механізмі забезпечення правопорядку сприяє його зміцненню. Національна поліція як орган, що забезпечує порядок і дотримання законів на території України, повинна активніше співпрацювати та підтримувати тісні контакти з патріотично налаштованим суспільством, особливо під час війни, яке сприятиме підвищенню престижу поліцейського та формуванню позитивної громадської думки про поліцію.

Список використаних джерел та літератури

1. Взаємодія Національної поліції з органами державної влади та місцевого самоврядування, а також громадськістю під час забезпечення публічної безпеки й порядку : метод. Рек. / О. Жук та ін. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2017. 27 с.

2. Долинний А. Адміністративно-правове забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки й порядку під час проведення масових заходів : дисертація ... канд. Юрид. Наук, спец. : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ : Відкритий міжн. Ун-т розвитку людини «Україна», 2017. 198 с.

3. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права / пер. Із франц. Та коментарі О. Хома. Київ : PortRoyal, 2001. 349 с.

4. Конституція України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text.

5. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text

6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: http:// zakon4.rada.gov.ua.

Рудницький Д. М.,
аспірант 2 курсу, освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
Савков А. П.,
доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрвання
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Організація публічної влади в Україні передбачає на місцевому рівні співіснування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування. Утім варварська війна проти України довела, що уповільнення наукових досліджень в теоретичному аспекті спричинили відсутність законодавчого і взагалі нормативного визначення компетенції місцевих органів влади у сфері національної безпеки і оборони.

Причин цьому існує чимало і вони потребують свого окремого дослідження. Утім визначальним чинником, що формує недостатнє використання потенціалу місцевих органів влади (далі — МОВ), є фрагментарне наукове супроводження даних питань і як наслідок відсутність практичних рекомендацій з подальшою легітимацією компетенції МОВ.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Чимало правників здійснили свої дослідження в даному напрямі (В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, К.О. Ващенко, І.П. Голосніченко, І.А. Грицяк, В.М. Кампо, А.А. Коваленко, В.А. Ліпкан, І.Д. Пастух, В.Ф. Сіренко, О.В. Скрипнюк, В.Г. Фатхутдінов). У них у той чи інший спосіб встановлювалися зв'язки між завданнями безпекової політики і компетенцією того чи іншого центрального органу виконавчої влади. Чимало уваги було приділено встановленню причин неефективності місцевих оргнів влади і органів місцевого самоврядування.

Були роботи в даному сегменті і серед науковців у сфері *публічного управління* (М.М. Білинська, Ю.М. Барадчов, Ю.В. Ковбасюк, І.П. Лопушинський, Н.Р. Нижник, О.М. Петроє, Т.В. Сивак, Г.П. Ситник, Ю.П. Сурмін, В.П. Трощинський та ін.).

Утім питання стратегії розвитку місцевих органів влади в умовах зміни безпекової конфігурації світу та необхідності переформатування безпекової політики держави відповідно до сучасних реалій розглядалися фрагментарно.

Основні результати дослідження. Коріння ефективності державної політики ґрунтуються у формуванні правильної системи взаємодії всіх її суб'єктів, тобто широкого кола учасників управлінських відносин.

Можемо визнати, що на державному рівні ухвалено чимало актів стратегічної правотворчості, існує солідний масив безпекового законодавства. Утім наразі відмітимо, що під час війни не відбулося концептуальних змін у його векторі, змісту, а відтак фактично законодавець підтвердив відсутність необхідності його удосконалення. На думку законодавця, із безпековим законодавством — все гаразд, а ухвалені численні стратегії напередодні війни в повному обсязі „виконали своє завдання", тому нічого не потребує ніяких змін, адже це „не на часі". Звичайно, що така редукціоністська і конформістська позиція є, як мінімум, дискусійною.

Навіть побіжний аналіз організаційних форм взаємодії свідчить про те, що наразі не достатньо розробленими так і лишаються питання розвитку місцевих органів влади, їхньої конкретної ролі, функцій та відповідальності за забезпечення національної безпеки.

Проблемне поле може бути нами визначено в якості відсутності організаційно-функціональних рівнів інституціоналізації діяльності МОВ у системі публічного управління в цілому, зокрема і в безпековій сфері. Більше того, суто догматично, проведений нами аналіз безпекового законодавства унеможливи довести факт легітимації МОВ в якості суб'єкта забезпечення національної безпеки.

Реалізація безпекової політики характеризується як складний та системний вид діяльності, що висуває конкретні вимоги до структурної, передусім структурно-суб'єктної характеристики.

Здійснений нами аналіз публікацій свідчить про відсутність серйозних підходів адекватних сучасним реаліям, до формування суб'єктного складу системи забезпечення національної безпеки.

Перші часи війни в лютому 2022 року чітко встановили недієвість і неможливість операціоналізації положеннями Стратегії національної безпеки України та профільного відповідного Закону України „Про національну безпеку України". Дані нормативні акти не створили належного рівня протидії та запобігання реалізації реальним загрозам та небезпекам, адже через певну *бездіяльність* центральних органів державної влади (в перші часи війни) і *свідому діяльність*, спрямовану на зниження обороноздатності України перед війною, місцеві органи влади опинились в пастці розмежування повноважень, які здебільшого носили суб'єктивний характер.

На думку О.В. Батанова, місцеві державні адміністрації вирішуючи місцеві питання державного значення, виступають своєрідними „агентами" держави на місцевому рівні та є підзвітними органам виконавчої влади вищого рівня [4].

Діяльність, за виразом О.В. Батанова, цієї „агентури" знайшла свій конкретний прояв у тому, що одні місцеві органи влади одразу стали колаборантами та прийняли владу окупантів, почали переслідування проукраїнських громадян, зрадивши державі, вчинивши низку злочинів проти основ національної безпеки та інших кримінальних та інших

правопорушень; а представники інших — самотужки зорганізувалися і почали реалізовувати положення прямої дії Конституції України, де безпека людини визнана найвищою соціальною цінністю.

Теоретичні нескінченні дискусії правників та політологів про: територіальний устрій держави [1], систему територіальної організації влади [6], децентралізацію влади і компетенційні та делеговані конфлікти [3], політичні тенденції [8, с. 144] — фактично спричинили втрату на практиці керованості системою державної влади в цілому, хаотизацію публічного управління, формуванні нестійкості в кризові періоди, відсутність застосування стратегічних комунікацій.

Більше того, через таку апріорну розмитість функцій та повноважень місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування (далі — ОМС), дуже важко буде після війни притягнути до відповідальності тих чи інших посадових осіб за фактичні порушення Конституції України, законів України, що призвели до тимчасової втрати територіальної цілісності та інших правопорушень різного ступеню суспільної небезпеки. Тим самим утворюються умови до порушення одного з ключових принципів кримінального судочинства: невідворотності покарання.

Встановлення балансу і регулювання повноважень — виявилися складними завданнями для правників, а отже фактично наперед унеможливили ефективну та швидку відсіч збройному агресору МОВ.

Зокрема, О.М. Бабич відзначає, що «розподіл повноважень між ОМС та місцевими органами виконавчої влади відбувався без достатньої послідовності та необхідного взаємоузгодження законодавчих актів, прийнятих у різні часи та з різних питань організації місцевого самоврядування і виконавчої влади на місцях» [2, с. 111].

Ще цікавішою є стаття Ю. Буглака, який розглянув та типологізував лише проблеми розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, виділивши їх в чотири блоки, утім так і не надав навіть натяку на способи, методи та напрями вирішення усіх цих „проблем” [5, с. 74].

Саме тому, правники, продовжуючи масштабувати такий методологічно хибний підхід і надалі не зможуть розділити ці повноваження, лише закликаючи до „законодавчого врегулювання даних проблем”, розроблячи численні концепції [7], проводячи різноманітні концепції із муніципальної реформи, які апріорі в тому ж законодавстві є невизначеними.

Насправді, провідну роль відіграли саме місцеві органи влади, які суб’єктивно, але в інтересах держави, збереження державного устрою та забезпечення територіальної цілісності та конституційного ладу реалізували свої повноваження і зупинили в межах власних можливостей варварську агресію окупантів.

Через розмитість законодавчих норм, нечіткість визначення суб'єктів формування та реалізації безпекової політики на місцях, відбулася втрата системного потенціалу, дисбаланс в системі влади, превалювання хаотичних, героїчних, утім не системних і не скоординованих дій.

Питання корегування алгоритмів воєнного управління, публічного управління в цілому становлять предмет більш широкої і глибокої дискусії, яка виходить за межі даної статті. Утім, наведені конкретні приклади із застосуванням методу кейс стаді, уможливлюють чітко висновувати про *відсутність стратегії розвитку місцевих органів влади*, в тому числі вбудову їх повноважень в реалізацію безпекової політики, чіткого включення місцевих органів влади до суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони (складових сектору національної безпеки і оборони України).

Висновки та перспективи досліджень.

Стратегія розвитку місцевих органів влади має визначати пріоритети для формування конкурентних переваг шляхом розвитку та узгодження власних сильних сторін у сфері національної безпеки і оборони відповідно до місцевих потреб з метою реагування на нові безпекові виклики та реальні спроможності в узгоджений (скоординований) з іншими суб'єктами забезпечення національної безпеки спосіб, водночас уникаючи дублювання повноважень з органами місцевого самоврядування. Для цього доцільно використовувати стратегію *смарт-спеціалізації*, яка може набувати форми національних або регіональних рамок стратегічної безпекової політики або може бути включена до них.

Сумне та бездумне тиражування „стратегій", інший програмних і стратегічних документів, які не можуть бути виконаними, подальше проведення наукових досліджень лише з метою констатації проблем „щодо чіткого визначення повноважень місцевих органів влади у сфері національної безпеки" — шлях до серйозного дисбалансу системи стратегічного управління державою.

Місцеві органи влади становлять органічний компонент сектору безпеки і оборони, вони можуть брати безпосередню участь в реалізації безпекової політики ,в тому числі підготовці та розвиткові окремих напрямів військово-промислового комплексу, національного спротиву.

Україна потребує активних та рішучих, якісних, науково обґрунтованих рішень у сфері стратегічного управління, в тому числі чіткого визначення компетенції місцевих органів влади у сфері національної безпеки.

Практика доводить, що визначений в безпековому законодавстві перелік суб'єктів забезпечення національної безпеки є неповним. Його слід доповнити таким суб'єктом, як місцеві органи влади, внісши відповідні доповнення до профільного Закону України „Про національну безпеку України" і Стратегії національної безпеки України.

Список використаних джерел та літератури

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Шляхи реформування: монографія / Яцуба В.Г., Яцюк В.А., Матвіїшин О.Я., Карпінський Ю.О., Куйбіда В.С, Негода В.А. та ін. К.: Геопринт, 2007. 366 с.
2. Бабич О.М. Реформування системи місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування: сьогодення та перспективи. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 2. С. 110-116.
3. Баймуратов М.О. Децентралізація та компетенція місцевого самоврядування в Україні. Віче. 2015. № 12. URL: http://www.viche.info/ journal/4777/
4. Батанов О. В. Місцева влада. *Політологічний енциклопедичний словник*. / за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. І перероб. Київ : Генеза, 2004. С. 355 – 356.
5. Буглак Ю. Проблеми розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 70-75.
6. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у межах нової системи територіальної організації влади в Україні. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2011. 54 с.
7. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/ laws/show/333-2014-%D1%80.
8. Соколов В., Хижняк Д. Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування: взаємодія і розмежування повноважень. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса*. 2009. Вип. 44. С. 144-150.

РОЗДІЛ 8
ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА СУСПІЛЬНОЇ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Шкіль Л.Л.
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Коли ми чуємо слово «культура», то у нас, як правило, виникає асоціація про матеріальну культуру, культуру поведінки, культуру спілкування тощо…Останнім часом актуальним і часто вживаним стало словосполучення «інформаційна культура». Адже ми живемо в епоху надзвичайно бурхливого потоку інформації, який нас захоплює, завантажує, змушує кожного разу задуматись над якимось певними життєвоважливими речами. Незважаючи на великий спектр градації різних напрямків культури зрозумілим та очевидним є те, що безумовним носієм та творцем культури є саме людина. Поняття «інформаційна культура» з'явилось відносно недавно, тому актуальність дослідження цього явища є для нас беззаперечною та очевидною.

Серед останніх найґрунтовніших досліджень інформаційної культури особливо хочеться відзначити фундаментальну розвідку вітчизняного дослідника Ю.І. Палехи, основні ідеї його досліджень викладені в його монографії «Інформаційна культура особи, суспільства, організації». Також слід відзначити таких вітчизняних та зарубіжних дослідників як І. Арістова, Н. Уханова, О. Дзьобань, Д. Шпенов та ін..

Основною метою даного наукового дослідження є спроба дослідити та показати інформаційну культуру особистості саме у взаємозв'язку з її філософсько-антропологічною характеристикою, показати вплив інформаційної культури на формування особистості.

Слід відзначити, що особлива складність дослідження інформаційної культури полягає до цього часу загального визначення «інформаційна культура» ще остаточно не сформовано. Зокрема, поняття інформаційної культури визначають і як інформаційні якості особистості, і як інформаційну діяльність, і як певний рівень знань та рівень системи навчання, і як рівень

готовності людини до сприйняття та використання потоків інформації, і як новий тип та спосіб спілкування тощо… Деякі вчені звужують поняття інформаційна культура до меж комп'ютерної грамотності, але більшість дослідників все ж таки приходять до висновку, що інформаційна культура – це особлива складова компонента культури індивіда в цілому.

Зокрема Ю. Пелеха інформаційну культуру особистості визначає як «системне утворення особистості, яке інтегрує знання про основні методи інформаційних технологій, уміння використовувати наявну інформацію для вирішення прикладних завдань, навички використання персонального комп'ютера і технологій зв'язку, здібності представити інформацію в зрозумілій для усіх формі, орієнтує на розширення та поновлення знань» [1, с.7]. Але, на наш погляд, тут перераховані і враховані не всі компоненти, як підходять під визначення інформаційної культури особистості. Адже окрім майстерного оволодіння інформацією, майстерної подачі інформації у складному інформаційно-комунікативному ланцюзі, потрібно враховувати ще й такі фактори, як збереження власної гідності та людяності при обміні інформацією. В цьому контексті на думку приходить висловлювання відомого китайського філософа Конфуція, який сказав таку фразу: «Якщо ти ненавидиш, то значить тебе перемогли». Тобто, якщо опонент при передачі інформації зміг викликати у людини негативні емоції, спровокував ненависть, то тим самим він досяг своєї основної мети, а саме змусив людину опуститися до її рівня, уподібнитись до свого опонента.

Саме тому, коли 24 лютого 2022 року почалась військова агресія росії проти України, то окрім війни, яка велась на фронті ми отримали ще й іншу війну – інформаційну. Було помітно, що ворог активно і навмисно провокує та атакує українців в соціальних мережах, ніби навмисно ставлячи за мету, спровокувати наш народ на негативні емоції, ненависть,злість, внутрішню руйнацію… З приводу цього Генеральний секретар Незалежного антикорупційного комітету з питань оборони (НАКО) Олена Тригуб ще в далекому 2014 році закликала: «Україні потрібен конструктив, а ненависть. Ненависть змушує помилятись. Вона руйнує. Вона приводить до влади негідників, популістів, військові хунти, радикальні партії. Вашу ненависть провокують саме тому, що це вигідно ворогу» [2]. Тому особливо слід пам'ятати в такі моменти, що наша сила полягає якраз у збереженні власної гідності та культури, у нашій здатності стійко і гідно вистояти навіть під тиском та гнітом спеціально продуманих складних провокацій, які чітко сплановані нашими ворогами та запущені в інформаційний простір. Ми повинні пам'ятати, що наша сила у єдності, у міцності нашого духу, у нашій гідності та незламній вірі у нашу спільну Перемогу.

Отже, слід відзначити, що сучасна людина вже не може жити і перебувати поза інформаційним простором, вона мимоволі включена у сферу інформаційної культури, вона одночасно може виступати як об'єктом так і суб'єктом інформаційної культури, але головне, - це пам'ятати про збереження власної людяності та пам'ятати про власну самоцінність. З приводу цього

Н. Уханова зазначила, що «Прояв інформаційної культури особистості в процесі використання технологій штучного інтелекту має бути заснований на принципах поваги до людської гідності, гуманізму, суворому додержанні прав і свобод людини і громадянина» [3, с.165].

Список використаних джерел та літератури

1. Палеха Ю. І. Інформаційна культура особи, суспільства, організації : монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 404 с.
2. Тригуб О. Якщо ти ненавидиш – тебе перемогли! – URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/tregub/53fa4e623eecb/ (Дата звернення: 02.11.2023).
3. Уханова Н. Інформаційна культура особистості: сутність і зміст / Інформація і право. № 1(36)/2021. С. 159- 166

Гордійчук Н. В.
старший викладач кафедри англійської мови
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Розвиток сучасних технологій впливає на всі сфери життя людини, відповідно освітні процеси також трансформувалися, намагаючись відповідати викликам сьогодення. Діджиталізація навчання є тією нагальною потребою, без задоволення якої втратиться взаємозв'язок з сучасними життям, загубиться творчий потенціал учасників освітнього процесу. Однак, бездумне застосування нових технологічних інструментів навчання може призвести до зворотного ефекту, коли реальне пізнання замінюється ілюзорним, а навчання перетворюється у прості розваги. [1] Саме тому формування інформаційної культури студентів закладів вищої освіти є актуальним питанням, адже важко переоцінити вплив інформації на формування особистості молодого покоління, ступеня їх активності та загальної культури навчання.

Постановка задачі

Сучасного студента, здобувача вищої освіти, важко уявити без використання інформаційних технологій під час навчання: постійний пошук нової інформації, обмін повідомленнями з одногрупниками, контакти з викладачами під час онлайн занять. Для підвищення ефективності цих процесів, формування інформаційної культури має визначальне значення.

Людина, в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, стає більше залежною від інформації, яка її оточує. Соціальні мережі є одним із інструментів впливу на свідомість населення, а особливо молоді. Але наслідки тісного користування такими мережами можуть бути як позитивні так і негативні. Одним із негативних наслідків слід відмітити повну довіру інформації, яка публікується в мережі. [2]

Інформаційна грамотність дозволить студентам якісніше формулювати свої запити, навчить перевіряти та оцінювати джерела інформації, необхідні для їхнього ефективного навчання, допоможе сформувати високий рівень інформаційних відносин та забезпечить високий рівень продуктивності навчальної діяльності.

Мета дослідження

Розробка рекомендації для формування високого рівня інформаційної культури серед студентів вищих навчальних закладів під час використання діджитал-інструментів у навчальному процесі.

Результати дослідження

Діджиталізація – це природній процес розвитку навчального процесу, адже сучасні діти вчаться користуватися гаджетами з наймолодшого віку, і, з часом, вони стають невід'ємною частиною їхнього повсякденного життя.

Формування культури споживання інформації серед студентів повинно стати частиною навчального процесу, зокрема варто зосередити увагу на:

- засвоєнні, перетворенні і використанні студентами великої кількості інформації у практичній діяльності;
- стимулюванні самостійної пізнавальної діяльності студента та підвищенні ефективності самостійної роботи;
- усвідомленому використанні соціальних мереж як інструменту для отримання знань, а саме перевірці фактів, проведенню аналізу отриманої інформації;
- популяризації культури спілкування в онлайн просторі: спілкування повинно бути засноване на засадах взаємної поваги, вмінні адекватно сприймати та реагувати на слова співрозмовника, висловлювати власну точку зору не нав'язливо із застосування аргументів, не ображаючи співрозмовника;
- навичкам безпечного пошуку необхідної інформації в Інтернеті: використанні перевірених джерел.

Перелік таких узагальнених завдань не є вичерпним, адже формування інформаційної культури повинно, зокрема, враховувати індивідуальність студента та органічно пов'язувати наявний досвід з сучасними тенденціями в сфері інформаційних технологій.

Висновки та перспективи

Сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, яка відповідає викликам сучасності. Процес становлення студента як особистості неможливий без гармонійного розвитку у всіх сферах життя, зокрема і в інформаційному просторі. Інформаційна культура особистості безпосередньо пов'язана з рівнем інтелектуального розвитку, а тому знання законів інформаційного середовища, а також уміння орієнтуватися в них, і безпосередньо брати участь в його формуванні та перетворенні є запорукою формування цілісної особистості студента в умовах діджиталізації суспільства.

Список використаних джерел та літератури

1 Жерновникова О. А. Діджиталізація в освіті. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали Міжнар. Науково-практич. Конф., м. Харків, 10 квіт. 2018 р. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5d2cbe7d-e3e8-4ed2-9435-b71423f1c96b/content (дата звернення: 01.11.2023).

1. Крайнік О., Дацько Н. Інформаційна культура молоді як умова успішної адаптації до життя в цифровому суспільстві. Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства : матеріали Міжнар. Науково-практич. Конф., м. Запоріжжя, 27 листоп. 2019 р. URL: http://vestnikzgia.com.ua/article/view/189142 (дата звернення: 01.11.2023).

Mialkovska L.M.,
Doctor of Philology, professor
Lutsk National Technical University, city Lutsk
Zhvaniia L.V.,
Candidate of Philological Sciences, associate professor
Lutsk National Technical University, city Lutsk
Voitenko I.H.
Lecturer Lutsk National Technical University, city Lutsk

THE CONCEPT OF "NEW MEDIA" AND ITS FORMATION IN THE MODERN INFORMATION SPACE

The end of the 20th and beginning of the 21st centuries marked active progress in the field of information and communication technologies. The emergence of the new media phenomenon was a consequence of these processes. The term "new media" includes new media, digital media, interactive media, computer-mediated communication, Internet media, network media, etc. These terms are constructed around technological semantics and emerge to nominate the activities of participants in mass communication that are mediated digitally. Clarification of a number of questions that do not have an unambiguous answer due to the lack of established and generally accepted identifiers form the basis of the scientific problematics of the study of new media. The key ones are as follows: "What distinguishes old media from new media?" "What are the ethics, psychology, technology, and methods of new communication?" The search for answers to these questions determines the main aspects of the relevance of our and related research, which is currently taking place in the following scientific areas: analysis of the main characteristics of new media, their acceptability and limitations (M. Lister, L. Horodenko, L. Fedorchuk, B. Potiatynik) [6, 1, 3, 2], their potential for the formation of social communities (T. Fisenko) [4].

The purpose of the study is to determine the essence of the concept of "new media" and the peculiarities of its functioning in the modern information environment.

The main results of the study. Today, experts consider new media to be a variety of mass communication media that are distributed mainly through the Internet:

- Internet player of TV and radio channels;
- CatchUpTV – online services that allow you to watch recorded TV programmes – Virgin Media, WorldTVpc, LivelnternetTV;
- video services – Hulu, YouTube, vimeo;
- social networks – MySpace, Facebook, Hyves, FriendFeed;
- blogs;
- microblogging networks, e.g. Twitter, Tumbler;

- online media players – Boxee;
- citizen journalism portals – Digg;
- Internet radio services – Pandora;
- photo services – Flickr, Picasa;
- online video rental companies – Netflix".

Thus, new media are media based on the latest technologies.

For the German school, the concepts of "new journalism" and "new media" are used to refer to a model that "broadens the perspectives of observing events and contrasts the "concrete" style of "objective journalism" with a kind of professional subjectivity". In this interpretation, new media expand the horizons of traditional journalism, and "professional subjectivity" is one of the main features of the online resources we call blogs. For the modern American school of communication studies, the blog is also the basis of new journalism. For example, one of the most recognised researchers of new media and the blogosphere, D. Rushkoff, in his reflections on the essence of the transformations caused by information technology, concludes that we are witnessing a transition to a "society of authors" [10]. Journalism, as well as society in general, is a hostage to the latest technologies that are emerging so fast that we do not even realise what to do with them and how to integrate them into the production process.

According to various statistics, virtual authors, who now make up a quarter of the world's population, are shaping a new consciousness and new information priorities through the production and exchange of information flows. Together they describe human civilisation in real time, and the vision of each of them is a significant part of history. In addition, this, according to D. Rushkoff, is a defining feature of the "society of authors" and new media [10]. Communication through instant text messages, Twitter or MySpace posts allows every member of the new society to be always online. Shevchenko associates new media with modern media based on digital technologies, for example: Internet publications, presentations on CD, computer games, social networks, etc. Among their main features, he considers multimedia, hyper-textuality and interactivity, as well as the generation of information in real time, personalisation of its delivery to the consumer, the ability of the user to participate in its creation, and influence the process of collective media creation [5]. In our opinion, these are the features that distinguish new media from traditional media. For some scholars, for example, L. Fedorchuk and others, new media are the embodiment of convergent journalism. Such hypotheses have a strong theoretical, empirical and practical basis based on the following phenomena:

- synthesis of different sign systems for conveying information within one media object;

- synthesis of media production technologies;
- synthesis of genres, which leads to their diffusion;
- synthesis of the producer and consumer of information;
- synthesis of mass and interpersonal communication.

At the same time, new media are increasingly focused on individual needs, which leads to personalisation and consumerisation of media content. In other words, new media are characterised by divergent processes.

Conclusions. Thus, we can state that in most scientific works, new media are considered as a synonymous concept with Internet media, convergent media. New media have become the means of mass communication that has led to the talk of significant transformations in the media dialogue. Mass and individual audiences are turning into active participants in communication interactions through the realisation of creative and communication needs. New media go beyond the traditional notion of professional news providers: today, any blogger or Twitter user can be an information generator. Moreover, the activity inherent in discussing and commenting on mass media and individual publications in an interactive mode defines new opportunities for global communication. In addition, the audience continuously produces video content, audio recordings, participates in polls, forums, discusses with journalists, etc. All of this adjusts the logic of information presentation, making it non-linear and deeper. Therefore, new media can be seen not only as mass media, but also as a kind of communication phenomenon that encourages users to communicate remotely and impersonally.

List of sources and references

1. Городенко Л. Нові медіа: журналістика чи комунікація? Current issues of mass communication. 2013. Issue 14. С. 65-69.URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmk_2013_14_15.
2. Потятиник Б. В. П 646 Інтернет-журналістика : навч. Посіб.Львів: ПАЮ, 2010.24 6 с.
3. Федорчук Л. П. Журналіст конвергентної редакції: нові виклики професії. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2010. № 54. С. 209–212. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi29/0026495/vip_54_47.pdf.
4. Фісенко, Т. В. (2010), «Соціальні інтернет-мережі як засіб задоволення інформаційних потреб», Наукові записки Інституту журналістики, Т. 41, доступно за адресою: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nzizh/2010_41/Fisenko.pdf
5. Шевченко В.. Конвергентність як основна ознака сучасних медіа. «Кросмедіа: контент, технології, перспективи: монографія», Київ, 2017. С. 8-17.

6. Lister M.«New Media: A Critical Introduction». 2009. P 393.
7. Mialkovska, L., Zhvania, L., Yanovets, A., Tykha, L., Nykoliuk,
T., Pimenova, O. (2023). New Media as Modern Communication Technologies: The Digital Dimension. Khazar Journal of Humanities and Social Sciences, 26, 1, 79 91. URL: https://ejournal.khazar.org/index.php/kjhss/article/view/31/30
8. Mialkovska L., Zhvania L., Rozhylo M., Terebus O., Yablonskyy M., Hrysiuk V. (2023). Digital Tools in Teaching the Mass Media Language. World Journal of English Language. Vol. 13, № 4, 43 – 48. URL: https://www.sciedupress.com/journal/index.php/wjel/article/view/23639.
9. Mialkovska L. M., Zhvaniia L. V., Prykhodko V. B. Image of Ukraine in modern media space. International scientific conference «The European development trends in journalism, PR, media and communication»: conference proceedings (September 6–7, 2023, Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023, 28-32. http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/358 https://doi.org/10.30525/978-9934-26-342-2-7
10. Rushkoff D.. Media Virus!: Hidden Agendas in Popular Culture. Ballantine Books,1994. 364 p.

Heneliuk S. V.,
2nd year student,
educational programme "Media communication and PR»
Lutsk National Technical University, city Lutsk
Voitenko I.H.,
Lecturer Lutsk National Technical University, city Lutsk

INTERNET ACTIVISM AND ITS MAIN FORMS IN THE CONTEXT OF CIVIL SOCIETY FORMATION

The development of information and communication technologies and their integration into the everyday life of citizens contributes to the creation of new forms and manifestations of civic activity. These forms are moving from the physical to the virtual realm. The development of the Internet has contributed to the emergence of a new category of civic engagement – Internet activism, which is determined by the same four basic factors.

C. Leonard proposed a definition of the concept of "activism" in terms of the main parameters – "level of participation" (high / low) and "level of technology" (high / low) [9]. According to the proposed approach, there are four types of social activism: "traditional activism" ("Think globally, act locally"); "online activism" ("Think globally, act globally"); "slacktivism" ("Think locally, act globally"); "passive activism" ("Think locally, act locally"). According to this classification, the two basic forms of Internet activism are "online activism" and "slacktivism". "Online activism" is defined as activism that has become a part of everyday life of people who find time to use the Internet and, especially, social networks to satisfy their needs for involvement in social change and self-realisation. "Slacktivism" is interpreted as activism that seeks to implement projects and causes that require the least amount of effort. Kotsiuruba defines the concept of "media activism" as a broad category of media and ICT-mediated activity for social and political movements [2], and also characterises the main factors of increasing the level of protest activity in Ukraine in a substantive context. Y. Polovynchak defines the phenomenon of egocasting [3], when sources of information that influence the information field of a person are selected by him or her consciously or unconsciously, taking into account the proximity and comfort of views and values. M. Butler distinguishes between the concepts of "real activism", "slacktivism" and "resilient activism" by three semantic cuts – "easy/hard", "low/high risk" and "undermining/supporting" [5]. According to this approach, "resilient activism" is a hybrid transitional form, because it is difficult to feel, but it gives a voice and a sense of belonging to people who are against or outside of a virtual activity. It accelerates and stimulates social movements because it raises the awareness of a large number of people who cannot otherwise receive messages about social movements or changes. **Purpose of the study** is to identify the features of Internet activism as a complex social phenomenon, as well as to analyse individual social actions on the Internet in order to find out the algorithms of information dissemination.

The main newest forms of Internet activism include the following:

- "flash campaign" as a lobbying activity that uses the Internet and other

technologies to quickly set an agenda and gain the support of network users;

- “flash mob”[14] is a special event when a large group of people gather in a certain place and perform a short action, and then quickly disperse;
- “pajamahadin” (“pajama fighter”) [7, 8] – a blogger who exposes mistakes made by traditional mass media, as well as a person whose activity consists exclusively of emails and online messages;
- “hacktivism” as the use of computers and networks to promote political goals, protect human and civil rights, freedom of speech and freedom of information;
- “micro-volunteering” is the practice of voluntarily performing short, limited actions, in particular, using a mobile phone or application messages;
- “clicktivism” [15] as an activity consisting exclusively of performing quick and simple tasks online (signing a petition, etc.);
- “tweet storm” or “tweet storm” is a flurry of messages on Twitter from a specific person or on a specific topic;
- “hashtag activism”, which is defined as activism that uses hashtags (“hashtagging” is the process of turning a word or phrase into a hashtag) on Twitter or another social network to promote a project or cause that does not require any other action on the part of people;
- “twitchfork” [4] as an angry or aggressive post on Twitter, in particular, in search of justice or revenge; .
- “screenshooting” has acquired a special meaning – the use of a photo from a display so that the text cannot be found, marked or disassembled, in particular, by automated recognition algorithms;
- “virtual mob” [6] as the use of online media and technologies to create a gang to attack or assault a person in the online environment;
- and other forms of online activism.

People who engage in virtual volunteering/e-volunteering often help organise events, perform practical activities using computers or other Internet-connected devices (smartphones, tablets, etc.). Typically, these are 1) activities requiring special professional skills: database development; writing software, including open source software, for further free use by Internet users; creating and maintaining websites on free platforms; developing illustrative and supporting documents for training programmes and systematising information on training results in a simplified visualised form; researching certain issues, for example, writing articles for Wikipedia; visualising regulatory and legal frameworks

- creating and editing articles, press releases, etc;
- online journalism and information journalism;
- rewriting of socially important materials or those that will have a public response;
- translation of documents;
- data visualisation (creation of graphs, charts, value polygons, etc.);
- managing other volunteers in the network;
- providing free legal and other online assistance;
- business consultations for start-ups, etc;

- Moderating and facilitating problem and/or discussion groups;
- writing songs (music, lyrics);
- development of motivators and demotivators on socially significant issues;
- editing and editing of video materials and other activities;

2) activities that do not require professional skills: scanning documents; updating online photo albums of historical and cultural monuments, natural monuments, etc.; taking photos of events and posting them online; consulting based on previous experience; monitoring news; answering general questions; marking photos; selecting materials on specific issues and other activities.

Conclusions. Thus, Internet activism is a complex social phenomenon and requires further in-depth research, in particular, in the context of defining and establishing terminology to denote social changes in civil society. Today, it seems advisable to analyse individual social actions on the Internet in order to find out the algorithms of information dissemination and the degree of involvement of social ties in the formation of problem circles.

List of sources and references

1. Коцюруба К. О. Вплив сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток громадянської протестної активності. Про¬блеми міжнародних відносин. 2014. Вип. 8. С. 82-95. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pmv__2014_8_8.pdf.
2. Коцюруба К. О. Основні детермінанти активізації механізмів громадянської протестної активності в умовах ентропії українського суспільства. Проблеми міжнародних відносин. 2014. Вип. 9. С. 111-123. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pmv_2O14_9_9.pdf.
3. Половинчак Ю. Мобілізаційний та маніпулятивний потенціал дискурсу соціальних медіа в умовах перехідного суспільства. Україна: події, факти, коментарі. 2014. №21. С. 56-65. Режим доступу: http:// nbuviap.gov.ua/images°/o5Cukraine%5C2014%5Cukr21.pdf.
4. Allnitt L. Digital Vertigo. The Christian Science Monitor. 05/30/2012. – Access mode: http://www.csmonitor.com/Books/Book-Reviews/2012/0530/Digital-Vertigo.
5. Butler M. Clicktivism, Slacktivism, or Real Activism Cultural Codes of American Activism in the Internet Era / M. Butler. 2011. Access mode: http:// individual.utoronto.ca/194ermany194e/sources/dicktivism.pdf.
6. Daly J.W. Germany blacklists cybermobbing site. – 03/25/2011 Access mode: http://www.techeye.net/internet/ 194 ermany- blacklists-cybermobbing-site
7. Geraghty J. Saddle up, Pajamahadeen!The Kerry Spot. – 09/14/2004.
8. Krapp P. Terror and Play, or What was Hacktivism? Grey Room. 2005. № 21. P. 70-93.
9. Leonard C. In Defense of «Slacktivism». The Bayer Center for Nonprofit Management blog; Robert Morris University. 2009. Access mode: https://bayercenter.wordpress.com/2009/09/01/in-defense-of-slacktivism/.

10. Mialkovska, L., Zhvania, L., Yanovets, A., Tykha, L., Nykoliuk, T., Pimenova, O. (2023). New Media as Modern Communication Technologies: The Digital Dimension. Khazar Journal of Humanities and Social Sciences, 26, 1, 79 91. URL: https://ejournal.khazar.org/index.php/kjhss/article/view/31/30

11. Mialkovska L., Zhvania L., Rozhylo M., Terebus O., Yablonskyy M., Hrysiuk V. (2023). Digital Tools in Teaching the Mass Media Language. World Journal of English Language. Vol. 13, № 4, 43 – 48. URL: https://www.sciedupress.com/journal/index.php/wjel/article/view/23639.

12. Mialkovska L. M., Zhvaniia L. V., Prykhodko V. B. Image of Ukraine in modern media space. International scientific conference «The European development trends in journalism, PR, media and communication»: conference proceedings (September 6–7, 2023, Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia: «Baltija Publishing»,2023,28-32. http://baltijapublishing. lv/omp /index.php/bp/catalog/book/358 https://doi.org/10.30525/978-9934-26-342-2-7

13. Pincus J. The Great Hashtag Debate of 2009. 05/03/2009. Access mode: http://www.drumsnwhistles.eom/2009/05/03/the-great-hashtag-debate-of-2009/#comment-9209091.

14. Savage S. Flash Mobs Take Manhattan S.06/16/2003. Access mode: cheesebikini.com.

15. Seidel. J., Seidel M. Polish Blogosphere Roundup. Global Voices. Access mode: 06/19/2006. – https://globalvoices.org/2006/06/19/ polish-blogosphere-roundup/

Drychyk Ch. Yu.,
2nd year student,
educational programme “Media communication and PR»
Lutsk National Technical University, city Lutsk
Mialkovska L.M.,
Doctor of Philology, professor
Lutsk National Technical University, city Lutsk

MASS MEDIA MECHANISMS OF FUNCTIONING OF MASS CONSCIOUSNESS STEREOTYPES

Mass media are a powerful factor in shaping perceptions of the world, society, and people. They actively transmit mediated knowledge, which, through cumulative effects, forms a media picture of the world – a parallel reality in which a media person finds value guidelines. The media form an environment in which information acquires social significance and is legitimised by reference to itself.

Any human experience is mediated. This thesis becomes a programmatic one in the context of the information society. Developing it further, we note that the media are the most important mechanism of such mediation. It occurs so organically and imperceptibly for the audience that the separation of mass information from individual information loses its expediency and relevance. Today, the media no longer just transmit information, do not just construct reality, but also model the psyche of recipients. “We are receiving more and more information, the inflation of the word is obvious, and we are all unable to experience this information at the level of personal perception and responsibility” [2], - quite rightly notes J. Los. The growth of indirect knowledge, the emotional gap between the event and the recipient-observer lead to the filling of the moral vacuum with standardised reactions, typical assessments and, subsequently, to the recipients’ refusal to make subjective assessments and experiences.

M. Zhytariuk describes the problem of modern journalism, which is facing the fact of information metamorphosis, when “the secondary dilutes the primary, the irrational dominates the rational, the form dominates the content, opposing, sometimes senseless, sometimes irreconcilably antagonistic views replace balance” [1]. All of these phenomena and dominants in the media environment form fertile ground for stereotyping.

B. Potiatynik aptly notes that in the context of the extraordinary growth of information, the archetypal ideal of “omniscience and omnipresence” has a “destructive effect on the human psyche” [3]. This problem is partially alleviated by the intensification of stereotyping and stereotyping processes in the media.

Purpose of the study: to find out the mechanisms of emergence and transmission of stereotypes in the mass consciousness.

The main results of the study. Mass media provide conditions for the transformation of knowledge from personal to social and vice versa. In this way, mass phenomena that have an informational nature function. Stereotypical

knowledge is alienated knowledge legitimised in the media environment, which circulates in it as suprapersonal, but in acts of individual perception acquires the status of personal knowledge.

Describing the mechanisms of stereotype mediatisation, we will focus on the following patterns: stereotypes can originate in the bowels of a particular group, gain recognition in the process of interaction between group members, and acquire social legitimacy in mass communication practice. Stereotypes can also arise in the form of a prejudiced attitude of an individual towards a certain object, appear in newspapers, or be heard on the screen. They will be perceived by tens of thousands of people as information that will subsequently circulate in the channels of interpersonal and intergroup communication. Influential leaders are able to activate the "process of deposition" of media information in the mass consciousness in the form of stereotypes.

Through media channels, the audience often receives information about phenomena that they rarely encounter in everyday life (crimes, diseases, wars, etc.). The a priori nature of such perceptions is complemented by a distortion of reality, devaluation of the moral aspect in the coverage of tragic events, and the prevalence of cognitive interpretation over emotional interpretation. The role of stereotypes in the formation and functioning of different levels of consciousness – religious, ethnic, aesthetic – is also being strengthened by the media, which find their place in communication messages.

In the media environment, we can observe phenomena directly related to the process of spreading and replicating stereotypes of mass consciousness. The ability of media texts to interact and overlap becomes a pragmatic prerequisite for duplication and reinforcement of certain semantic fragments in mass communication, which, in fact, creates a fertile environment for the formation and spread of stereotypes. The interaction of texts can be thematic, ideological, or complementary; they can be linked within a certain system of argumentation or a certain object of influence.

We associate the variability of media roles with the variability of stereotyping modes that make mass media functionality possible:

- mass media as a "window to experience" (here we should emphasise the role of stereotypes as tools for gaining indirect experience, emphasise their a priori nature);
- mass media as an interpreter (here we can emphasise the function of stereotypes presenting ready-made assessments for the interpretation of realities);
- mass media as a "pointer" of the way (here it is necessary to actualise the affective component of the stereotype, to note the tendency of attitudes to become instrumental);
- mass media as a "filter" (here we will emphasise the selectivity of information perception through the prism of stereotypes);
- mass media as a "crooked mirror" (here we should point out the inversion of realities reflected in stereotypical images);
- mass media as a link in communication (here we refer to the realisation in

media practice of the communication potential of stereotypes that can bridge the gap between human consciousnesses);

- mass media as a platform or carrier of information (here we focus on the use of stereotypes as “containers” of compressed knowledge).

Stereotypes are structures of the socio-linguistic complex of the mass media. As tools for rational and evaluative processing of complex social reality, they contribute to the qualitative and quantitative increase in the body of knowledge of a modern person. Functioning in the mass media, stereotypes optimise the process of human cognitive and transformative activity.

Conclusions. Thus, as a result of globalisation transformations, stereotyping processes are intensifying in the media environment, associated with the growth of external information, and the increasing role of alienated suprapersonal knowledge circulating through media channels. Self-organisational processes in the media environment are gaining strength, which should be taken into account when developing media management strategies.

List of sources and references

1. Житарюк М. Г. Соціокультурна модель журналістики: традиції і новаторство : монографія. Л.: ЛНУ ім. І. Франка, 2008.416 с.
2. Лось Й. Журналістика перед новим викликом. Вісник Львівського університету. Серія «Журналістика». 2004. Вин. 25. С. 18-43.
3. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння . Л.: ПАІС, 2004. 312 с. Серія : Медіакритика.
4. Mialkovska, L., Zhvania, L., Yanovets, A., Tykha, L., Nykoliuk, T., Pimenova, O. (2023). New Media as Modern Communication Technologies: The Digital Dimension. Khazar Journal of Humanities and Social Sciences, 26, 1, 79 91. URL: https://ejournal.khazar.org/index.php/kjhss/article/view/31/30
5. Mialkovska L., Zhvania L., Rozhylo M., Terebus O., Yablonskyi M., Hrysiuk V. (2023). Digital Tools in Teaching the Mass Media Language. World Journal of English Language. Vol. 13, № 4, 43 – 48. URL: https://www.sciedupress.com/journal/index.php/wjel/article/view/23639.

Mialkovska L. M., Zhvaniia L. V., Prykhodko V. B. Image of Ukraine in modern media space. International scientific conference «The European development trends in journalism, PR, media and communication» : conference proceedings (September 6–7, 2023, Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023, 28-32.
http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/358
https://doi.org/10.30525/978-9934-26-342-2-7

Semeniuk I. M.,
1st year student,
educational programme "Media communication and PR»
Lutsk National Technical University, city Lutsk
Zhvaniia L.V.,
Candidate of Philological Sciences, associate professor
Lutsk National Technical University, city Lutsk

COMPUTER COMMUNICATION IN THE MODERN INFORMATION SPACE

The evolutionary paradigm of modern society, where communication studies are developing more and more powerful at various levels of social life, is marked by the growing role of computers as the main mechanism of social communication with access to the global information system Internet.

Various aspects of computer communication have been studied by a number of researchers: V. Kaptiurova [2, 39] analysed the linguistic aspect of Internet speech, studied newly created lexical units (slangisms) used by communicators in social networks. The structural and content, functional and technical analysis of websites, the specifics of Internet speech are presented in the works of S. Chemerkin [8, 9, 10]. Y. Makovetska-Hudz notes in her work [5] that specialists in modern linguistics have a wide scope for researching the Internet language as a new linguistic direction.

The modern era of total computerisation of society has led to the emergence of its own terminological vocabulary in the broader public arena. Today, the stock of terminology is replenished not by specialists, but by ordinary users who communicate with each other mostly within social networks. Hence, the stylistic potential of both oral and written communication has undergone significant changes in a relatively short time span. This determines the purpose of our study: to find out the peculiarities of Ukrainian computer communication, to describe its structure and methods of creation.

The main results of the study. In communicative linguistics, the concept of "slang" is understood in different ways: slang is either considered a kind of jargon or identified with the dialect. In our understanding, the semantics of the term "slang" is broader than the lexical meaning of the concept of "jargon", while it is close to the concept of "spoken language", but differs significantly from it in its social and communicative labelling. Therefore, we see the main features of slang in the limited social basis, serving as a means of communication for certain social, occupational, and professional groups, as well as for groups of different ages and genders. The core components of computer slang are individual words and phrases, usually in transliterated format (Zuxel is the name of a modem) [6]. The dominant producer of such lexemes is the English language.

Thus, computer slang is a kind of juggling of lexemes by communicators who feel uncomfortable within the normative literary language [7]. However, no matter how hard the slang speakers try to make their speech original, its constitutive

features will be fundamentalised by the laws of Ukrainian grammar and lexicology. Within computer communication, the following speakers can be distinguished: a) programmers; b) users; c) gamers. The social dialects of these groups differ only in phraseological and word-formation determinants, which gives grounds to analyse computer slang based on the lexical thesaurus of all these groups in general. However, "the possibility of anonymous communication on the Internet reduces the degree of responsibility for the presentation of one's own culture and increases the degree of liberation in writing practice, which becomes a mirror of the individual's language thinking" [1, p. 77].

According to scientists, "computer communication covers all traditional types and forms of speech – oral, written, internal, monologue and dialogue. Thanks to it, meta-communication has been formed – a special form of communication that removes space and time restrictions in the process of working with different sources of information" [4]. The development and formation of computer slang is facilitated by rapid social evolution, technological progress, and users themselves. Computer vocabulary has inherited all the well-known ways of word formation that function in the modern Ukrainian literary language. Let's take a look at them.

- Suffix: the English verb crack has become a compound word for "крекнути" (крякнути), and a hack has become "хакнути". The Ukrainian suffix -ну- serves to express a single action. Gamer (the core of the English lexeme gome (game) + the suffix -er, denoting a person who does something) in our case is a player.

- Unfixed. This is the way in which such commonly used truncated lexemes as клава (keyboard), комп (computer), проц (processor), etc. were formed.

- Compounding words and bases: Internet (international computer system) – base inter- + net (network).

- Abbreviation: сисадмін (system administrator) – system administrator: an employee who maintains a computer and software. All computer abbreviations are transmitted in Latin because they are etymologically borrowed from Latin.

- Lexical and semantic: metaphor: Ukrainian verbs acquire new semantic meanings (зависнути (hang) – to stop responding to commands; перекачати, злити (pump, drain) – to rewrite information); metonymy (камінь (stone) – processor (flint is the basis of its manufacture). Usually, this method of word formation is the most used in computer communication (it permanently interacts with the affixed one).

- Morphological and syntactic: маздай is an ironic name for the Windows operating system. The English verb phrase "must die" is transformed into a Ukrainian noun. Components are the mechanisms from which the computer itself is modelled.

- Lexico-syntactic: юзнет(usenet) is a computer network used for communication and publishing certain files (a fusion of the lexemes of the phrase use the net – to use the network).

Being in the phase of formation and development, Ukrainian slang has a considerable number of variants of the same word: глючити, глюкати – to work with errors; вегеа, вежео, вагон – a VGA video adapter. For the most part, the verbalisation of lexemes is stylised to Ukrainian word usage.

Conclusions. The prevailing extensive source of lexical and phraseological fund accumulation in Ukrainian computer communication is informal speech; English-language barbarisms and semantic calques prevail. Although opponents of computer communication criticise it for its emotional impersonality and lack of direct personal contact, time demands modern communication realities of high-speed information transmission, including new sign systems. In addition, computer communication has a number of undeniable advantages: due to the physical "absence" of interlocutors, textual communication barriers are eliminated, age, social and gender discrimination is eliminated, and the communication space is democratised. Computer-based communication is a fertile field for further sociocommunication research inspired by the emergence of semiotic meanings generated by new media.

List of sources and references

1. Бибик С. Оновлена стильова норма засобів масової інформації. Українська мова. 2016. № 2. С. 77.
2. Каптюрова В. В., ‘’Сленг соціальних мереж та мікроблогів’’, Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи’’. Київ. Україна. 2012, с. 134-140.
3. Каптюрова В. В ‘’Комунікативні стратегії користувачів соціальних мереж та мікроблогів’’ Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. Київ. Україна, 2013, с. 104-111.
4. Комп’ютерні комунікації в освіті [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://studentam.net.ua /content/view/3476/97.
5. Маковецька-Гудзь Ю. А.,’’Українська мова в соціальних мережах’’ НТУУ”КПІ”[Електроннийресурс].http://philology.knu.ua/files/library/movni_i_konceptualni/47-1/77.pdf . Дата звернення: серпень, 2017
6. Серажим К. С. Текстознавство: підручн. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 527 с.
7. Супрун Л. В.. Колісник О. М. Українська мова у професійному спілкуванні журналістів: навч. Посібн. Вінниця: Едельвейс і К., 2009. 200 с.
8. Чемеркін С. Г. Мовою смайликів, або Нові знаки у мові. Культура слова. № 59 Dokument HTM http://www.kulturamovy.org.ua/KM/pdfs/Magazine59~23.pdf
9. Чемеркін С. Г. Українська мова на веб-сторінках лідерів українського Інтернету // Українознавство. 2009. № 2. С. 162-166.
10. Чемеркін С. Г., Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси, Київ, Україна, 2009. С. 56-57.
11. Mialkovska, L., Zhvania, L., Yanovets, A., Tykha, L., Nykoliuk, T., Pimenova, O. (2023). New Media as Modern Communication Technologies: The Digital Dimension. Khazar Journal of Humanities and Social Sciences, 26, 1, 79 91. URL: https://ejournal.khazar.org/index.php/kjhss/article/view/31/30

12. Mialkovska L., Zhvania L., Rozhylo M., Terebus O., Yablonskyy M., Hrysiuk V. (2023). Digital Tools in Teaching the Mass Media Language. World Journal of English Language. Vol. 13, № 4, 43 – 48. URL: https://www.sciedupress.com/journal/index.php/wjel/article/view/23639.

13. Mialkovska L. M., Zhvaniia L. V., Prykhodko V. B. Image of Ukraine in modern media space. International scientific conference «The European development trends in journalism, PR, media and communication» : conference proceedings (September 6–7, 2023, Wloclawek, the Republic of Poland). Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023, 28-32.
http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/358
https://doi.org/10.30525/978-9934-26-342-2-7

Єжеєв М.Ф.
кандидат військових наук, доцент
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК СКЛАДОВА СУСПІЛЬНОЇ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Наукова проблема полягає у розгляді та аналізі інформаційної культури державного службовця як ключового чинника для суспільної диджиталізації та ефективного функціонування державних органів. Ця проблема вивчає інформаційну підготовку та компетентність державних службовців у контексті сучасних вимог інформаційної епохи, а також їх вплив на якість державного управління та ступінь готовності держави до викликів цифрового суспільства.

Короткий аналіз досліджень цієї проблеми. Інформаційна культура державного службовця відіграє важливу та незамінну роль у суспільній диджиталізації. А саме:

1. Здатність до аналізу та обробки інформації: державний службовець повинен бути здатним аналізувати великі обсяги інформації, які надходять в цифровому форматі. Інформаційна культура допомагає відбирати релевантну інформацію та використовувати її для прийняття рішень.
2. Безпека та конфіденційність: зростання кількості цифрових загроз вимагає від службовця розуміння засобів захисту інформації та дотримання вимог щодо конфіденційності.
3. Комунікація та співпраця: інформаційна культура сприяє покращенню комунікації між державними структурами, а також з громадськістю. Вона сприяє здатності службовців взаємодіяти через цифрові канали та розуміти потреби громадян.
4. Інновації та ефективність: добре розвинена інформаційна культура допомагає сприяти інноваціям у державному управлінні, що, в свою чергу, покращує якість послуг для громадян і забезпечує більшу ефективність державних органів.
5. Етика та відповідальність: інформаційна культура сприяє розвитку етичних стандартів та відповідальної поведінки в цифровому середовищі. Службовці повинні розуміти наслідки своїх дій у сфері обробки та поширення інформації.
6. Навчання та саморозвиток: інформаційна культура підтримує інтерес до постійного навчання і саморозвитку у сфері інформаційних технологій, що важливо для службовців, які мають залишатися актуальними в умовах технологічного розвитку.

7. Підвищення довіри громадськості: компетентність у сфері інформаційної культури допомагає підвищувати довіру громадськості до державних інституцій та допомагає зменшити дірку між громадянами та державою.

Загалом, інформаційна культура державного службовця є важливим фактором для суспільної диджиталізації, оскільки вона допомагає підготувати державний апарат до викликів цифрової епохи та забезпечує більшу ефективність та відкритість у взаємодії з громадськістю.

Сучасний світ переживає процес глибокої диджиталізації, де інформаційні технології стають необхідною складовою всіх сфер життя. Державний апарат не може залишатися позаду, інформаційна культура стає важливою для його адаптації до цих змін.

Диджиталізація збільшує обсяги інформації, які повинні аналізувати та враховувати державні службовці при прийнятті рішень. Інформаційна культура допомагає підвищити якість цього процесу.

Підвищення інформаційної культури може сприяти зменшенню корупції, оскільки державні службовці будуть краще розуміти етичні та юридичні аспекти обробки інформації.

Громадськість вимагає більшої прозорості та відкритості в роботі державних структур. Інформаційна культура сприяє зміцненню довіри громадськості до державних органів.

У світі глобальних викликів і загроз, які включають кібербезпеку, інформаційна культура державних службовців стає ключовою для забезпечення національної безпеки та міжнародної співпраці.

Державні органи повинні бути в змозі впроваджувати інновації та сучасні методи управління. Інформаційна культура є передумовою для таких трансформацій.

Дослідження інформаційної культури державних службовців є актуальною та важливою проблемою в сучасному світі, оскільки вона впливає на багато сфер суспільного життя і допомагає суспільству адаптуватися до змін у цифровому середовищі.

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Матеріали конференції

(м. Київ, 09 листопада 2023 р.)

Упорядники збірника – канд. філос. наук Т.І. Ярошовець

Видається в авторській редакції